

Mateu

Mateu 'ga Jejui 'ga remimu'efera mũ. Levi 'ga rer irũa. Jejui 'ga kwaawe'emauwe 'ga ka'aranũ pyyka 'wyriararete 'ga upe. A'ere 'ga Jejui 'ga omo'wyr ire 'ga oporowyky rejari awau watau Jejui 'ga rupi. Ywag ipe Jejui 'ga jewyr ire Janeruwarete 'ga 'Agesagea ka'arana kwasiarukari Mateu 'ga upe. A'eramũ 'ga ka'arana kwasiaa inuga Jejui 'ga ree.

Jejui 'ga pytunet (Luka 3.23-38)

¹ Agamũ Jejui Kristu 'ga pytunera 'gã. Abraão 'ga juapyrera 'ga Davia. Davi 'ga juapyrera 'ga Jejui Kristua.

² Abraão 'ga Isaki 'ga ruwa.

Isaki 'ga Jako 'ga ruwa.

Jako 'ga Juda 'ga ruwa, 'ga rewirera 'gã netee.

³ Juda 'ga Peres 'ga ruwa, Sera 'ga retee. 'Gã y ãã rera Tamar.

Peres 'ga Esrom 'ga ruwa.

Esrom 'ga Arão 'ga ruwa.

⁴ Arão 'ga Aminatape 'ga ruwa.

Aminatape 'ga Nasom 'ga ruwa.

Nasom 'ga Saumõ 'ga ruwa.

⁵ Saumõ 'ga Poasi 'ga ruwa. Poasi 'ga y ãã Raape ãã.

Poasi 'ga Opete 'ga ruwa. Opete 'ga y ãã Rute.

Opete 'ga Jese 'ga ruwa.

⁶ Jese 'ga Davi 'ga ruwa. Davi 'ga 'ũina 'wyriaramũ judeu 'gã nupe rakue.

Davi 'ga Uri 'ga remirekofera eẽ rerekou. 'Gã
na'yra 'ga Sarumãu 'ga.

⁷ Sarumãu 'ga Ropoãu 'ga ruwa.

Ropoãu 'ga Apiasi 'ga ruwa.

Apiasi 'ga Asa 'ga ruwa.

⁸ Asa 'ga Josafa 'ga ruwa.

Josafa 'ga Jorãu 'ga ruwa.

Jorãu 'ga Usiasi 'ga ruwa.

⁹ Usiasi 'ga Jotãu 'ga ruwa.

Jotãu 'ga Akasi 'ga ruwa.

Akasi 'ga Esekiasi 'ga ruwa.

¹⁰ Esekiasi 'ga Manase 'ga ruwa.

Manase 'ga Amom 'ga ruwa.

Amom 'ga Josiasi 'ga ruwa.

¹¹ Josiasi 'ga Jekoni 'ga ruwa, 'ga rewirera 'gã nuwa
nanẽ nũ.

Jekoni 'ga rekoramũ Israeu juapyrera 'gã nee
iporomutare'ema 'gã 'ua ojemorypa 'gã nee,
'gã pyyka, 'gã faa, 'gã nerawau Papironi
ywy pe.

¹² Papironi ywy pe weroo re Jekoni 'ga wa'yramũ.

Jekoni 'ga Saratieu 'ga ruwa 'ga.

Saratieu 'ga Soropapeu 'ga ruwa.

¹³ Soropapeu 'ga Apiute 'ga ruwa.

Apiute 'ga Eriakĩ 'ga ruwa.

Eriakĩ 'ga Aso 'ga ruwa.

¹⁴ Aso 'ga Satoki 'ga ruwa.

Satoki 'ga Akĩ 'ga ruwa.

Akĩ 'ga Eriute 'ga ruwa.

¹⁵ Eriute 'ga Eriesa 'ga ruwa.

Eriesa 'ga Matã 'ga ruwa.

Matã 'ga Jako 'ga ruwa.

16 Jako 'ga Jose 'ga ruwa.

Jose 'ga Mari ěē mena. Mari ěē ra'yra 'ga Jejui 'ga.
 ěē wi futat 'ga 'ari rakue. Jejui Kristu 'ga
 Janeruwarete 'ga remimurera te.

17 Abraão 'ga remyminũ juapyret awau ojemomytuna katosi rakue. Awau owaēma Davi 'ga upe rakue. A'eramũ Davi 'ga remyminũ juapyrera nãnēwějēmĩ ojemomytuna katosi rakue. Awau owaēma Papironi ywy pe 'gã nerooawa upe. Papironi ywy pe weroo re 'gã nãnēwějēmĩ 'gã nemymĩnũ juapyrera ojemomytuna katosi rakue. Awau owaēma Kristu 'ga i'aawa upe.

Jejui Kristu 'ga 'aawet
(Luka 2.1-7)

18 Nan Janeruwarete 'ga Jejui Kristu 'ga muri ywy pe rakue. Janeruwarete 'ga 'Agesagea Jejui 'ga mua Mari ěē upe rakue, ěē ra'yramũ rakue. Mari ěē merama 'ga Jose 'ga. A'ere Jose 'ga ěē rerekoe'emauwe Janeruwarete 'ga 'Agesagea kunumĩ muri ěē upe rakue. 19 “Mari ěē ta'yt” 'e kwaapawe Jose 'ga 'jau ojeupe: “Najera'yra rũi futat. Nakoi we je ěē ree”, 'jau 'ga ojeupe. “Narekokatui je ěē 'awamũ. Maran ajee je ěē rerekoi 'awamũ 'ũ? Namome'ua'uweri je ěē 'gã nupe. ‘Ta'yr ěē’ 'e kwaawe'emauwe pa je ěē retygi kwy”, 'jau 'ga ojeupe. Jose 'ga esage ma'ea. A'jeteetewi tee 'ga mama'e apoi rakue. A'eramũ 'ga a'eramũ oporerekowere'emamũ ěē ree. A'ere 'ga nafutari ěē mojenosĩa nanē nũ. 20 Wemiaporam are 'ga wea'aramũ oser enune. 'Ga ser ire Janeruwarete 'ga pyriwara 'ga amũ 'ua

ojesaukaa 'ga upe, 'ga fayupaw ipe. A'eramũ 'ga oje'ega Jose 'ga upe, judeu 'gã 'wyriat ymanera 'ga juapyrera 'ga upe, Davi 'ga juapyrera 'ga upe:

—Ku'jywa 'ga 'Agesagea te kunumĩ amut Mari ãẽ upe. A'eramũ ene epy'a'wyre'emamũ ãẽ ree. “Narekoi je ãẽ”, ere awi. ²¹ Kũima'ea futat ãẽ ra'yra 'ga. 'Ga 'aramũ ene 'ga re'roka. 'Ga futat 'ut opytuna 'gã tywera moiawamũ 'gã nui. A'eramũ ene Jejui nuga 'ga ree— 'jau ywagipewara 'ga Jose 'ga fayupaw ipe 'ga upe.

(Grego 'gã je'eg imũ aekatu'okat 'ea futat poromũ Jejui 'ea.)

²²⁻²³ Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga oje'ega mome'ui Isai 'ga upe rakue. “Anure nipo kũjãmuku ãẽ mũ ra'yramũ. Kunumĩ 'ga 'ar ire nipo 'ga 'jau Emanueu 'jau 'ga upe”, 'jau 'ga Isai 'ga upe rakue. (Epyreu 'gã je'eg imũ *Emanueu* 'ea Janeruwarete 'ga ako jane pyri 'ea futat.) U'eawer imũ etee futat Janeruwarete 'ga Jejui 'ga muri kũjãmuku ãẽ mũ upe.

²⁴ Opag ire Jose 'ga awau Mari ãẽ 'wyr ipe, ãẽ re-rua oje'wyr ipe, ywagipewara 'ga 'eawer imũ etee futat rakue. ²⁵ A'ere 'ga ãẽ ra'yra 'ga 'are'emauwe nokoi futari ãẽ ree. ãẽ ra'yra 'ga 'ar ire Jose 'ga 'ga re'rogi. Jejuja 'ga inuga 'ga ree, ywagipewara 'ga 'eawer imũ etee futat.

2

Kwara poawa katy awi 'ut ma'e 'gã

¹ Perẽi me Jejui 'ga u'aa rakue. Judeja ywy pype Perẽi 'jawa amunawa 'upa. Israeu juapyrera 'gã nupe 'wyriaramũ Erote 'ga renamũ Jejui 'ga u'aa rakue. Jejui 'ga 'ar ire kũima'e 'gã amũ 'ua

Jerusareg ipe, Erote 'ga rekwaw ipe. Muku awi 'gã nuri. Kwara poawa katy awi 'gã nuri. Jaytata mojopyrũara 'gã. ² 'Gã poromũ 'ut muku awi. A'eramũ 'gã oporonupa ee judeu 'gã nupe:

—Ma'ape te pẽ'wyriarareterama 'ga 'ari 'awamueuu rai'i? Oroje'wyr ipe ore rekoramũ jaytata yau renyfugamũ ojesaukaa ore ai'i. Esakawe ore 'jau arajaupe ai'i: “Judeu 'gã 'wyriarareterama 'ga u'at ra'e”, 'jau ore arajaupe ai'i. A'eramũ ore arajua koromũ 'ga muorypa arakou — 'jau 'gã Jerusareg ipewara 'gã nupe.

³ A'eramũ Erote 'ga opy'a'wyrãmũ ee. “Ma'ape te judeu 'gã 'wyriarareterama 'ga 'ari rai'i” 'e renupawe 'ga opy'a'wyrãmũ ee. “Tÿÿ. Je futat nã'ã a'ÿi 'wyriaramũ judeu 'gã nupe re'ã”, 'jau 'ga ojeupe. “Awÿja upe sipo 'gã 'i poromũ 'wei?” 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga opy'a'wyrãmũ akou ee. Jerusareg ipewara 'gã juejue futat nanẽ opy'a'wyrãmũ aipo are nũ. ⁴ A'eramũ Erote 'ga mainana 'wyriara 'gã murukaa ojepyri Moisesi 'ga je'egeer are moromu'jara 'gã neewe.

—Ma'ape te Janeruwarete 'ga remimurama 'ga 'ari e'i te 'gã nakue— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁵ —“Perẽi me nipo 'ga 'ari”, e'i 'gã nakue. “Judeja ywy pype 'up ma'e pype nipo 'ga 'ari”, e'i 'gã nakue — 'jau mainana 'gã Erote 'ga upe.

⁶ —Ymã te Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari ka'aran are oje'ega mome'wara 'ga upe rakue:

“Perẽi mewaramũ pẽẽ pejejenosõue'em pejeje'wyr awi.

Sikõ'i'ĩ agawewi pẽ'wyrã. A'etea nipo pẽ'wyr ipe futat pẽ'wyriarareterama 'ga u'at anure.

Poromũ futat nipo 'ga 'ua ajemogou
 'wyriarareteramũ jeremiyuwamũ pẽ
 nupe, Israeu juapyreramũ pẽ nupe”,
 'jau 'ga ikwasiarukaa Mikeiasi 'ga upe rakue— 'jau
 mainana 'wyriara 'gã imome'wau Erote 'ga upe.

⁷ A'eramũ Erote 'ga muku awi 'ut ma'efera 'gã
 nenũina.

—Pe'je pejejua. 'Gã nemianuwa tywi saporogyt
 jarejete 'jau— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'gã awau oporogyt 'ga upe.

A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Maranime te peesak jaytata yaua rai'i? Ma'e
 'ara rupi te peesak rai'i?— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'gã jaytata yau resakawera mome'wau
 esage 'ga upe. ⁸ A'eramũ Erote 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pe'je pejewau Perẽi me. “Perẽi me futat
 ore'wyriarareterama 'ga 'ari”, e'i mainana 'wyr-
 iara 'gã jee— 'jau 'ga jaytata yau resakarera 'gã
 nupe. —A'eramũ pẽ pejewau 'ga rekaa. 'Ga
 resag ire tepejot 'ga rekwawa mome'wau jee 'jau.
 A'eramũ je nanẽ tewau 'ga muorypa— 'jau Erote
 'ga 'gã nupe.

A'ere o'meramũ te Erote 'ga 'i 'gã nupe. “Ga
 rekwawa tejeupe 'gã imome'u re too 'ga jukau 'jau
 kwy”, e'i te 'ga ojeupe.

⁹⁻¹⁰ Ojeupe 'ga imome'u re 'gã awau nũ. 'Gã waw
 ipe jaytata yau ojesaukaru'japa 'gã nupe nũ.

—Kuu. Kweramũ janeremiesagera rekoï ra'e
 kũi— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ 'gã aku'iramũ jaytata yau are.

Jaytata weny rerawau 'gã nenune. A'eramũ 'gã
 jaytata reny rewiri etee futat akou. Awau jaytata
 opyt 'ga Jejuï 'ga rekwawa 'oga 'arimũ. ¹¹ A'eramũ

'gã awau osou 'ga 'wyr ipe. Kunumĩ'ĩ 'ga 'gã esaka 'ga y ãẽ retee, Mari ãẽ retee. A'eramũ 'gã wapyka wenupy'ãu Jejui 'ga rowase 'ga muorypa. A'eramũ 'gã wemirerurera okaraemã renũ'jãu imua wepyrũ awi imonou 'ga upe. Ouru, Janeruwarete 'ga upe iapypyra jany kasig, mira 'jawa jany kasig. Mĩmera 'gã imonou Jejui 'ga upe. 'Ga upe 'gã nemirerurera epy ete mama'ea.

¹² Ypytunimũ Janeruwarete 'ga oje'ega jaytata mojoyrũara 'ga amũ upe 'ga fayupaw ipe:

—Pejewyt kasi pejewau Erote 'ga pyu ne— 'jau 'ga 'ga upe, 'ga fayupaw ipe.

Opag ire ofayup ma'efera 'ga imome'wau opytuna 'gã nupe. A'eramũ 'gã awawe'em Erote 'ga pyu. Amutee pe rupi etee 'gã awau ojewya oje'wyr ipe nũ.

Oka'jama 'gã awau Egitu ywy pe

¹³ 'Gã o re ywagipewara 'ga amũ ojesaukaa Jose 'ga upe. 'Ga fayupaw ipe 'ga ojesaukaa oje'ega 'ga upe:

—Erote 'ga ifuwet Jejui 'ga ree. Anurenure'i nipo 'ga wemiayuwa 'gã murukari Jejui 'ga rekaa, 'ga jukaawamũ. A'eramũ ene 'awauwe futat 'ga rerawau 'ga y ãẽ retee eroka'jama 'ga wi. Egitu ywy pe pekwap. Peu futat pejepytaw. “Pe'je pejewya Judeja ywy pe”, pejejeupe je'e'emamũ pẽẽ pejekou Egitu ywy pe etee futat — 'jau ywagipewara 'ga Jose 'ga upe, 'ga fayupaw ipe.

¹⁴ A'erauwe Jose 'ga ojypa, okaraemã mogatyrũmũ. Ypytunimũwe futat 'ga Jejui 'ga rerawau 'ga y ãẽ reewe 'gã neroka'jama erawau Egitu ywy pe. ¹⁵ Erote 'ga manũe'emamũ 'gã akou

Egitu ywy pe etee futat. Ymã te Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari Oseja 'ga upe rakue: “Egitu ywy awi je teja'yra 'ga muri”, 'jau 'ga ikwasiarukaa 'ga upe rakue. A'eramũ 'ga u'eawer imũ etee futat 'gã monoukaa Egitu ywy pe.

Kunumĩakyra apisiawet

¹⁶ Erote 'ga jaytata mojoyrũara 'gã napesaka 'ũina numiamũ. A'ere 'gã nooi 'ga pyu. “Tÿÿ. Nuri futari te 'gã imome'wau jee 'wei. Je morytee pa 'gã nai'i”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga amara'neramũ 'ũina 'gã nee. A'eramũ 'ga wea'aramũ jaytata mojoyrũara 'gã je'eger are jaytata yau resakawer are. A'eramũ 'gã 'jau: “Nomagwawi we kunumĩ 'ga mukũi kwara”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga 'jau wemiayuwa 'gã nupe:

—Pe'je pejewau kunumĩ'ĩ'ĩ apisaupap. Perëi mewara 'gã na'yra 'gã, ipyriu'i ajemogy ma'e 'gã na'yra 'gã. Mĩmera ki peapisi. Mukũi kwara magwapare'ema 'gã juejue ki peapisi— 'jau Erote 'ga wemiayuwa 'gã nupe.

¹⁷⁻¹⁸ Ymã te Jeremi 'ga ka'arana kwasiari ee rakue.

“Rama 'jaw ipewara 'gã wapirũ wa'yra 'gã.

Opapap 'gã na'yra 'gã nui.

Rakeu ãã taetu wa'y'ri are u'arasigeteteramũ.

Ni'arasĩmawa'uweri te ãã wa'yra 'gã nee”,

'jau Jeremi 'ga ikwasiaa inuga rakue. A'jea futat 'ga remikwasiarera. 'Ga remikwasiarer imũ etee futat Erote 'ga kunumĩ'ĩ'ĩ apisaupawukaa wemiayuwa 'gã nupe.

Egitu ywy awi 'gã 'ua nũ

19 Anure, Erote 'ga manũ re, Janeruwarete 'ga ojepyriwara 'ga amũ resaukaa Jose 'ga upe, 'ga fayupaw ipe.

20 —Jejui 'ga ree ifuwet ma'e 'ga amanũ 'awamũ. A'eramũ ene 'ga rerawau erojewya 'ga y eẽ retee pejewya Israeu juapyreramũ pejeywy pe— 'jau ywagipewara 'ga Jose 'ga upe 'ga fayupaw ipe.

21 A'erauwe Jose 'ga ojypa, okaraemã mogatyrũmũ. A'eramũ 'ga Jejui 'ga rerawau 'ga y eẽ reewe, 'gã nerojewya oywy pe nũ. 22 Oywy upe owaẽmawe Jose 'ga 'wyrriara 'ga rera renupa. “Erote 'ga ra'yra 'ga, Akirau 'ga 'ũi 'wyrriaramũ Judeja ywy pewara 'gã nupe”, 'jau 'ga amũ Jose 'ga upe. A'eramũ 'ga okyjau 'ga pyri oo awi. A'eramũ ywagipewara 'ga ojesaukaa 'ga upe nũ, 'ga fayupaw ipe nũ. “Garireja ywy pe pekwap”, 'jau 'ga 'ga upe, 'ga fayupaw ipe. A'eramũ Jose 'ga 'gã nerawau Garireja ywy pe. 23 Nasare 'jawa amunawa 'upa Garireja ywy pype. A'eramũ Jose 'ga 'gã nerawau 'gã neropytau Nasare pe. Ymã te Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã 'i rakue: “Anure nipo 'gã 'i 'ga remimono 'ga upe, Nasare pe waranup ma'efera 'ga, 'jau nipo 'gã 'ga upe”, 'jau Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã nakue. A'eramũ Jose 'ga Jejui 'ga muaranupa Nasare pe futat, 'gã 'eawer imũ etee futat.

3

*Juã Batista 'ga remimome'ufet
(Maku 1.1-8; Luka 3.1-18; Juã 1.19-28)*

¹ Anure, Jejui 'ga aranuw ire, Juã Batista 'ga awau amunawe'em ipe oje'ega ojepyri oo ma'e 'gã nupe. Judeja ywy pype 'ga rekoi oje'ega 'gã nupe:

² —Peru'arasig tee awi pejetywera. Pepoit tãmêjẽ pejetywer awi — 'jau 'ga 'gã nupe. — Anurenure'i nipo Janeruwarete 'ga wemimura 'ga resaukari janee. 'Ga remimurera 'ga 'ã Janejararetea. A'eramũ ki pẽẽ pejepoia pejetywer awi 'ga rur enune— 'jau 'ga 'gã nupe.

³ Ymã te Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari Isai 'ga upe, Juã 'ga rekwawam are rakue:

“Amunawe'em ipe nipo 'ga amũ awau akou wafukaita 'ga nupe:

Pe'je Jarejararete 'ga rape katu'oka imonou 'ga renune.

Pepyo esage etee futar iki imonou jarejeupe 'ga ruawamũ, 'jau nipo 'ga akou wafukaita amunawe'em ipe”,

'jau Janeruwarete 'ga ikwasiarukaa Isai 'ga upe rakue. “Jarejararete 'ga rapea pekatu'ok imonou 'ga renunewe”, 'jau 'ga 'gã nupe. Aipo 'ga “pejetywer awi pepoit”, e'i te 'ga 'ua janee.

⁴ Juã 'ga kameru rawa apopyrera rerekou waityramũ imunepa. Wyra pirera 'ga erekou aku'afaawamũ. 'Ga raitya ymãwarera 'ga raity 'jawerimũ etee futat, Eliasi 'ga raity 'jawerimũ etee futat. 'Ga remi'ua tukut, eit. Mĩmera etee 'ga remi'ua rakue. ⁵ A'eramũ 'gã 'ua Jerusareg awi 'ga je'ega renupa ajatykau. Judeja ywy awi, Jotãuy ka'a awi. Mĩmer awi 'gã 'ua ajatykau 'ga je'ega renupa. ⁶ Otywer awi 'gã poir ire Juã 'ga 'gã pymĩau 'y pe. Jotãuy pe 'ga 'gã pymĩau. “Awamũ

je mama'e esage etee iapoi, Jarejuwarete 'ga je'eg imũ”, 'jau 'gã ojepymĩãukaa 'y pe 'ga upe.

⁷ A'eramũ fariseu 'gã satuseu 'gã netee 'ua kwaiwete ojepymĩãukaa Juã 'ga upe. A'eramũ 'ga 'gã nesakawe 'jau 'gã nupe:

—Ma'eramũ pẽẽ pejejua pejejepymĩãukaa ekoete jee ki 'ei, pejetywer awi opoit ma'e 'jawe 'ũ? Pejetywer awi ra'ne pepoit kũi. A'eramũ te je pẽ pymĩ kũi— 'ga 'i etee 'gã nupe ojee 'gã jatykaramũ. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe: —Janeruwarete 'ga imara'ne pẽ nee. Pẽtywer are 'ga mara'neramũ pẽ nee. A'eramũ nipo 'ga pẽ nerekou tyweaete pẽtywer are. “Ene'me awi”, pe'je awi etee jee. A'jea futat nipo 'ga pẽ nereko tyweretei. “Nore rereko tywera'uweri 'ga”, pe'je awi. A'jea futat 'ga pẽ nereko tyweretei— 'jau Juã 'ga 'gã nupe.

⁸ —Pe'je pejewau mama'e esage mũ apou pejetywer awi pejepoira resaukaawamũ kũi— 'jau 'ga oje'ega moywyradena 'gã nupe. ⁹ —“O'meramũ 'ga 'i”, pe'je kasi jee ne. “Je 'ã Abraão 'ga juapyrera te. A'eramũ 'ga a'eramũ je rereko tywere'ema”, pe'je kasi ne. Janeruwarete 'ga ifutar ire amunipo 'ã 'ga ita mu'jagi Abraão 'ga juapyreramũ— 'jau 'ga 'gã nupe. ¹⁰ —Sã'ã ae 'ywa i'a a'wyre'ema iypy mosoga. A'eramũ 'ã ae erawau imonou imomoa tata pe. Nan tee futat 'ga pẽ nereko pejetywer awi pepoire'emamũ— 'jau 'ga fariseu 'gã nupe satuseu 'gã netee.

¹¹ A'eramũ 'ga 'jau najuejue etee 'gã nupe:

—Je 'ã a'jea futat apymĩ pẽẽ 'y pe tekou pejetywer awi pẽ poira resaukaawamũ. A'ere je rewiri 'ut ma'e 'ga te Jarejuwarete 'ga 'Agesage muri pẽ nupe. Je rewiri 'ut ma'e 'ga te kũima'eeteetea te. Je

naani. Je akotee'i ma'ea te. Apoat te je 'ga tekou — 'jau 'ga 'gã nupe. —Werowiaara 'gã nupe 'ga 'Uwarete 'ga 'Agesage muri. Werowiare'ema 'gã te nipo aje 'ga wereko tywerete anure— 'jau Juã 'ga 'gã nupe. ¹² —Sã'ã ae juowuuran ape 'oga. A'eramũ 'ã ae a'ÿi esage mũ'jãu jui. A'eramũ 'ã ae iapefera monou tata pe. Nan tee futat nipo 'ga werowiare'ema 'gã monoi mama'eukwaawa rapyaw ipe. Aipoa tata nowewi futari. Nitywi futari imowepara 'ga amũ — 'jau 'ga 'gã nupe imome'wau.

*'Y pe Jejui 'ga pymĩawet
(Maku 1.9-11; Luka 3.21-22; Juã 1.31-34)*

¹³ Jotãuy pe Juã Batista 'ga rekoramũ, Jejui 'ga 'ua owaẽma 'ga upe rakue. Garireja ywy awi 'ga 'ua owaẽma ojepymĩãukaa 'y pe Juã 'ga upe.

¹⁴ A'ere Juã 'ga 'i:

—Naani nũ'ũ. Naje rũi ene pymĩara. Ene te 'ã kũima'eeteetea. Je 'ã naani. Je 'ã akotee'i ma'ea te. A'eramũ je te amunipo 'ã tejepymĩãukaa enee— 'jau Juã 'ga Jejui 'ga upe.

¹⁵ A'ere Jejui 'ga 'i 'ga upe:

—A'jea futat ere poromũ jee. A'ere Janeruwarete 'ga ene je pymĩa futari. A'eramũ jane iapou 'ga remifutar imũ etee futat— 'jau Jejui 'ga Juã 'ga upe.

—Nai'i— 'jau 'ga 'ga upe.

A'eramũ 'ga 'ga pymĩãu 'y pe.

¹⁶ Opyĩ re Jejui 'ga 'ua awua 'y awi. 'Y awi 'ga wyrauwe ywaga owoka 'ga upe. A'eramũ 'ga 'Uwarete 'ga 'Agesage rura resaka. Pykau 'jawe

'ua ywag awi wapyka 'ga ree. ¹⁷ U'agesage jyw ire Janeruwarete 'ga oje'ega mua ywag awi:

—Koromũ futat jera'yrarete 'ga. Jeremifutataretea 'ga. 'Ga etee futat je muorypararetea ojee— 'jau 'ga oje'ega mua ywag awi 'gã nupe, Jejui 'ga 'ga imome'wau 'gã nupe.

4

Amunawe'em ipe Jejui 'ga rerawaawet (Maku 1.12-13; Luka 4.1-13)

¹ 'Y pe 'ga jepymĩ re Janeruwarete 'ga 'Agesagea Jejui 'ga rerawau erekou amunawe'em ipe, mama'eukwaawa 'wyrara 'ga resakaawamũ. ² Peu akou Jejui 'ga ojemi'ware'ema akou. Kwarēta 'ara 'ga imagwapa akou ojemi'ware'ema. A'eramũ 'ga opy'arayparamũ akou. ³ A'eramũ mama'eukwaawa 'wyrara 'ua 'ga resaka. “Taesak 'ga paira 'uwa 'ga rerowiar awi 'jau kwy”, 'jau akou ojeupe etee futat. “Teje'ega taenuwukat esaka 'ga upe 'jau kwy”, 'jau 'ũina ojeupe etee futat. A'eramũ 'jau Jejui 'ga upe:

—“Ku'jywa 'ga ra'yra je”, ere 'ã. A'eramũ ene ita mu'jaga ejemi'uramamũ— 'jau mama'eukwaawa 'wyrara 'ua Jejui 'ga upe.

⁴ Aipo ojeupe 'eramũ Jejui 'ga 'jau jupe:

—Naani. Naene rũi je arowiat tekou. Tejuwarete 'ga etee te je arowiat tekou. Jeruwarete 'ga e'i oree: “Nawemi'uram are tee rũi ae rekoi”, 'jau oree jepi— 'jau etee 'ga jupe. —“Jeje'ega renupara 'gã etee te ajemogy a'jea futat”, e'i 'ga ikwasiarukaa inuga oree rakue. A'eramũ je 'ga je'ega renupa tekou— 'jau Jejui 'ga mama'eukwaawa 'wyrara upe.

⁵ A'ere mama'eukwaawa 'wyrriara Jejui 'ga rerawau Jerusareg ipe. Jerusarega pype Janeruwarete 'ga mogytaawa 'ũina. A'eramũ 'gã 'jau, Janeruwarete 'ga 'wyrarete, 'jau 'gã Jerusarega upe. Peu futat 'ga rerawau. Janeruwarete 'ga mogytaawa apyte'rarimũ 'ga rerawau erojeupia. Ywatewate 'ga mogytaawa.
⁶ A'eramũ mama'eukwaawa 'wyrriara 'jau 'ga upe nũ:

—Ku'jywa 'ga ra'yra 'ã ene. A'eramũ ene ewau epoa 'aw awi. Nerepena'uweri ewau. Jaruete ereo e'aa. Ymã ako Ku'jywa 'ga ka'arana kwasiarukari 'ga amũ upe wa'yramũ ene ree ikue.

“Tejepyriwara 'gã je omono enee.

A'eramũ 'gã ojejukau ene ree.

A'eramũ ene ejemokanãje'ema ewau e'aa.

Epya miamũ ene imokanãje'ema ita are”,

'jau ako Ku'jywa 'ga ka'arana kwasiarukaa wa'yra 'ga ree ikue— 'jau mama'eukwaawa 'wyrriara Jejui 'ga upe. “Omorytee pa je 'ga kwy”, 'jau ojeupe numiamũ.

⁷ A'ere Jejui 'ga 'i etee jupe:

—A'jea futat aipo 'ea numiamũ. A'ere je narowiari futari eneje'ega. Jeruwarete 'ga ka'arana okwasiarukat ajepeja 'ga upe nanẽ nũ: “A'jea futat sipo ajee 'ga jejukai je ree, pe'je kasi jee ne, je rerowiare'ema ne”, e'i 'ga ikwasiarukaa ajepeja 'ga upe rakue— 'jau 'ga jupe. —A'eramũ je eneje'ega mojerowiare'ema— 'jau etee Jejui 'ga mama'eukwaawa 'wyrriara upe.

⁸ A'eramũ mama'eukwaawa 'wyrriara Jejui 'ga rerawau 'ga rerojeupia ywytyr apyte'rarimũ nũ. Peu 'ga rerowaẽm ire mama'eukwaawa 'wyrriara

ywy resaukaa 'ga upe. Mama'ea ipype ajemogy ma'e reewe futat esaukapap 'ga upe. Kamēsīete futat mama'e resaukaa ywy pypewara resaukapap 'ga upe.

⁹ —Ikaturam te 'ā eneremiesaga. Je rowase eapyk ejenupy'āu je muorypa. A'eramū je eneremiesagera monoupap enee — 'jau Jejui 'ga upe.

¹⁰ A'eramū Jejui 'ga 'jau jupe:

—Ere ejepe'au je wi, ki mama'eukwaawaiwet. Ymā 'ā Jeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari ka'aran are 'ga amū upe rakue. “Je te 'ā Pējararetea. Je te 'ā Pēnuwaretea. A'eramū ki pēē jeje'ega tee enupa pejejemogyau. Je tee ki je muoryp pejepe pejejemogyau”, 'jau 'ga 'ā ikwasiarukaa 'ga amū upe rakue— 'jau etee Jejui 'ga jupe.

¹¹ Amojerowiare'emauwe mama'eukwaawa 'wyriara ojepe'au awau Jejui 'ga wi. 'Ga wi iorauwe ywagipewara 'gā amū 'ua ojejukau 'ga ree.

*Jejui 'ga porowyky ypyruga
(Maku 1.14-15; Luka 4.14-15)*

¹² Aipo re Jejui 'ga Juā Batista 'ga rera renupa. “Juā Batista 'ga 'gā opyyk imonou imunepa imyina moromunepawa pype” 'e renupa. A'eramū Jejui 'ga awau ojewya Garireja ywy pe nū. ¹³ A'ere 'ga nopytai oje'wyr ymaner ipe, Nasare pe. Kafanaū 'jaw ipe etee 'ga awau opytau. Kafanaū 'jawa 'upa ypiauu pyri, Garireja 'jawa pyri. Ymā te Sepurō 'ga juapyrera 'gā 'upa Garireja ywy pype Nafitari 'ga juapyrera 'gā netee 'gā 'upa rakue. ¹⁴⁻¹⁶ Ymā te Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'ga, Isai 'ga ka'arana kwasiari ee rakue, peuwara 'gā

mome'wau rakue. Sepurō 'ga juapyrera 'gã nek-waw ipewat, Nafitari 'ga juapyrera 'gã nekwaw ipewat, Jotāuy pyriwat, 'yē'ē pyriwat, Garireja ywy pewat. Mīmera 'gã 'ga imome'wau rakue. Garireja ywy pe judeue'ema 'gã nekoī judeu 'gã pyri rakue:

“Anure nipo ypytunimū ajemogy ma'e 'jawewara 'gã mama'e reny 'jawewara resagi.

'Awamū 'gã nokwaawi Janeruwarete 'ga.

A'ere nipo 'gã anure 'ga kwaawi”,

'jau Isai 'ga ikwasiaa rakue. Isai 'ga 'eawer imū etee futat Jejuī 'ga oi peu, Garireja ywy pe Jarejuwarete 'ga mome'wau 'gã nupe.

¹⁷ A'eramū Jejuī 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pejetywer are ki pēnea'at peje'arasigamū pejemogyau. A'eramū futat pejepoia pejetywer awi. Anurenure'i nipo Janeruwarete 'ga wemimur-eramū je m'yi 'wyrīaramū pē nupe. Pejetywer awi pepoir ire 'ga pē mogyi wemiayuwamū— 'jau Jejuī 'ga 'gã nupe.

Jejuī 'ga remimu'e ypy 'gã

(Maku 1.16-20; Luka 5.1-11)

¹⁸ A'ere Jejuī 'ga awau watau Garireja ypiauu reme'y'warimū. Aipo pe awau 'ga ipira rewara 'gã nesaka. Simão 'ga, Andre 'ga. Mīmera 'gã 'ga esaka. Simão 'ga rer irūa Pedroa. Andre 'ga Simão Pedro 'ga rewirera. Jejuī 'ga wesagamū 'gã taityuu monou etyka 'y pe. ¹⁹ A'eramū Jejuī 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pe'je pejejua je rupi. Simu'e pēē 'jau. Naipira rewara rūi pēē 'awamū. Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara te pēē 'awamū— 'jau 'ga 'gã nupe.

²⁰ A'erauwe 'gã taityuu rejaa awau 'ga rupi.
²¹ Awaw ipe Jejui 'ga Tiago 'ga resaka 'ga rewirera 'ga retee, Juã 'ga retee. Sepeteu 'ga ra'yra poromũ. Yaruu pype 'gã 'upa 'uwa 'ga pyri, taityuu momyka. A'eramũ Jejui 'ga 'gã mo'wya:

—Pe'je pejejua je rupi— 'jau 'ga Tiago 'ga upe, Juã 'ga retee.

²² A'erauwe 'gã ã'jãu yaruu awi, 'uwa 'ga rejaa awau Jejui 'ga rupi.

Kwaiwete Jejui 'ga 'gã katu'oka
(Luka 6.17-19)

²³ Garireja ywy pyterimũ Jejui 'ga awau akou peuwara 'gã mu'jau 'Uwarete 'ga ree.

—Pejetywer awi pẽpouriweramũ Janeruwarete 'ga pẽtywera moiri pẽ nui. A'eramũ 'ga pẽ mogyau wemiayuwamũ — 'jau 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau 'Uwarete 'ga ree.

'Gã jatykaaw ipe 'ga 'gã mu'jau 'ga ree. Ojero'wu ma'e 'gã 'ga ikatu'oka. ²⁴ “Jejui 'ga ojero'wu ma'e 'gã okatu'ok” 'ea awau uãina Siria ywy pypiaruga. A'eramũ kwe pewara 'gã we futat ikwaapa. A'eramũ kwe pewara 'gã ojero'wu ma'e 'gã nerua 'ga upe. Ojero'wu ma'e, iypip ma'e, ika'na ma'e, iteu ma'e, mama'eukwaawa rerekwat. Mĩmera 'gã 'gã erua Jejui 'ga upe. A'eramũ Jejui 'ga 'gã katu'okapap. ²⁵ A'eramũ kwaiwete 'gã awau Jejui 'ga rewiri. Tekapuru ywy awi, Garireja ywy awi, Jerusareg awi, Judeja ywy awi, Jotãu ry owajara katywar awi. Mĩmer awi 'gã 'ua ajatykau Jejui 'ga ree, 'ga je'ega renupa. Ojero'wu ma'e 'gã katu'oga resaka nanẽ 'gã 'ua ajatykau 'ga ree nũ.

5

¹ Kwaiwete 'gã nesakawe Jejui 'ga ojeupia'i awau ywytyra rupi. A'eramũ 'ga wapyka. 'Ga apygauwe 'ga ree ijemu'ewet ma'e 'gã 'ua wapyka 'ga pyri. ² A'erauwe Jejui 'ga oje'ega 'gã nupe, 'gã mu'jau 'Uwarete 'ga remifutar are.

Iku'i ma'e
(Luka 6.20-23)

³—Jarejuwarete 'ga upe “Jetywerete je tekou. Eje-juka je ree” 'jara 'gã aku'iramũ ajemogyau. A'e 'gã Janeruwarete 'ga imogyau wemiayuwamũ. A'eramũ 'gã aku'iramũ ajemogyau.

⁴ Ojoo'o ma'e 'gã aku'iramũ ajemogyau. Anure nipo Janeruwarete 'ga 'gã mojem-ogypyyka'i 'gã mogyau 'gã 'arasig awi. A'eramũ nipo 'gã aku'iramũ ajemogyau.

⁵ Ajuee ipota'wa ma'e 'gã aku'iramũ ajemogyau. 'Gã nupe Janeruwarete 'ga mama'e esage monoi u'eawer imũ etee futat. A'eramũ 'gã aku'iramũ ajemogyau.

⁶ A'jea futat Janeruwarete 'ga remifutar imũ etee mama'e are iparuapowet ma'e 'gã aku'iramũ ajemogyau. A'e 'gã a'jea futat Janeruwarete 'ga opoat mama'e apoukaa wemifutar imũ. A'eramũ 'gã aku'iramũ ajemogyau.

⁷ Ajuee ajemuaẽm ma'e 'gã a'jea futat iku'i ajemogyau.

'Gã nee nipo Janeruwarete 'ga jemuaẽmi. A'eramũ 'gã aku'iramũ ajemogyau.

⁸ A'jea futat mama'e esage are etee ea'at ma'e 'gã iku'i futat ajemogyau.

“Tamuoryp Jarejuwarete 'ga 'jau”, 'jau nipo 'gã ojeupe.

A'eramũ nipo anure aipo 'gã awau Jarejuwarete 'ga pyri.

A'eramũ 'gã a'e are aku'iramũ ajemogyau.

⁹ Ajaupe ojomota'waara 'gã aku'iramũ ajemogyau. Anure nipo Janeruwarete 'ga 'i 'gã nupe: “Agamũ jera'yra 'gã”, 'jau nipo 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'gã aku'iramũ ajemogyau.

¹⁰ Jarejuwarete 'ga remifutara apo are ereko tyw-eripyrrera 'gã nipo aku'iramũ ajemogyau.

A'e 'gã Janeruwarete 'ga amogy wemiayuwamũ.

A'eramũ 'gã aku'iramũ ajemogyau—

'jau Jeju 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee.

¹¹ —Jeremiyuwamũ pejemogyramũ nipo je rerowiare'ema 'gã pẽ kurawi. Pẽ nerekou tyweaete je ree. Pẽ je'ẽwu'jaga je ree. A'ere pẽẽ pejereko tywereteramũ pẽku'i etee futat pejemogyau — 'jau 'ga 'gã nupe. ¹² —Anure nipo Janeruwarete 'ga mama'e esage monoi pẽ nupe kwaiwete. A'eramũ pẽẽ pejeku'iramũ etee pejemogyau. Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga rerowiare'ema 'gã 'ga je'ega mome'wara 'gã nereko tyweretei rakue. A'eramũ nipo 'ga rerowiare'ema 'gã pẽẽ nanẽ pẽ nerekou tyweaete 'ga rerowiaaramũ — 'jau Jeju 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee.

Pẽẽ 'ã jukyra 'jawe

(Maku 9.50; Luka 14.34-35)

¹³ —Jukyra 'jawe pẽẽ. Sã'ã jukyra. Ipyu omosa re 'ã miaro'oa oneme'emamũ. Nan tee futat pẽẽ. Mama'e esage apo re mama'e tywera

apoukare'ema 'gã nupe. Sã'ã ae jukyra tywer-amũ monoa imỹina imomoa ukupepe. A'eramũ 'ã ipyu wata ma'e 'gã opyruga ee. Nan tee futat pẽẽ. Mama'e tywera aporamũ 'gã mu'javarũ'em mama'e esage apo are. Nepẽ nerowiari 'gã a'eramũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee.

Pẽẽ 'ã tata reny 'jawe

(Maku 4.21-25; Luka 8.16-18)

¹⁴—Tata reny 'jawe nanẽ pẽẽ nũ. Tata renya 'ã ypytunaiwa mojesaka. Nan tee futat pẽẽ. Jarejuwarete 'ga remifutar imũ etee mama'e apo re pẽ nesakara 'gã neapyoramũ Jarejuwarete 'ga ree. A'eramũ nipo 'gã 'ga muorypa pẽ nee. Ywytyr apyte'rarimũ amunawa apo re ipyriwara 'gã juejue esaka. Nomimarũi 'ga amũ. Nan tee pẽẽ. Pẽ pyriwara 'gã juejue pẽnemiapofera resaka ajemogyau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ¹⁵—Nomonyga'uweri ae arãparĩna mũ imỹina imima mama'e 'ag are. Imonyg ire ae imonoi imỹina ajuesawamũ te. ¹⁶ Nan tee futat ki pẽẽ. Jarejuwarete 'ga rerowiare'ema 'gã nowase mama'ea peapo. A'eramũ nipo pẽ nesakara 'gã Jarejuwarete 'ga muorypa pẽ nee, pẽnemiapofer are— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee.

Moisesi 'ga remikwasiaret

¹⁷—NaMoisesi 'ga remikwasiarera mateepapa rũi je ruri. “Moisesi 'ga remikwasiarer imũ kasi mama'ea peapo ne”, na'e rũi je tekou. “Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã je'ega nia'wryi”, na'ea'uweri je tekou. Naani. Ee pẽ mueapyo katuawamũ te je ruri. ¹⁸ A'jea futat 'gã nemikwasiarer ymanera resageramũ

janee 'awamũ miamũ futat. A'jea futat nateepawa'uweri Janeruwarete 'ga je'ega jane wi. Ywaga teepawamũ ywy reewe 'eramũ miamũ futat nateepawa'uweri Janeruwarete 'ga je'ega— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ¹⁹—Anure, Jarejuwarete 'ga pyri 'ga je'ega renuparera 'gã jemogyi kũima'eeteeteramũ. A'ere 'ga je'ega renupap katuare'ema 'gã naani. 'Ga je'ega renup katuare'ema 'gã ajemogyau akotee ma'e 'jawe 'ga pyri oo re. “Peapo kasi mama'ea aipo 'ga je'eg imũ ne” 'jara 'gã nanẽ ajemogyau akotee ma'e 'jawe 'ga pyri oo re nũ. Aipo 'gã namojeupawa rũi 'ga pyri oo re— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ²⁰—Fariseu 'gã, Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã netee mama'e esagea wapo 'me ae reape etee. A'eramũ nipo 'gã nesakara 'gã 'jau: “Mama'e esagea 'gã wapo”, 'jau nipo 'gã 'gã nesakara 'gã. A'ere 'gã naJarejuwarete 'ga muorypawamũ rũi mama'e apoi. 'Gã 'jawe kasi peko ne. Jarejuwarete 'ga muorypawamũ etee mama'e apou 'eramũ etee nipo 'ga pẽ mogyi wemiayuwamũ— 'jau 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee.

Pẽmara'ne kasi pejepyntuna 'gã nee ne

²¹—Ymã te 'ga amũ 'i janyppy 'gã nupe rakue: “Pejuka kasi 'ga amũ ne. Oporojuka ma'e 'ga nipo 'gã weroo amũ 'wyrriara 'ga upe. A'eramũ nipo 'wyrriara 'ga oporojuka ma'e 'ga jukaukaa 'gã amũ nupe, 'ga remijukafera repyaawamũ”, 'jau 'ga amũ janyppy 'gã nupe rakue— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee. ²²—A'jea futat 'gã 'eawera. A'ere 'awamũ je 'i pẽ nupe: Pẽmara'ne ekoete kasi pejepyntuna 'ga ree ne. Opyntuna 'ga

ree imara'ne ekoete ma'e 'ga nanē nipo 'gã erawau ekoete 'wyrriara 'ga upe nū. Opytuna kurapara 'ga nanē nipo 'gã erawau ekoete 'wyrriara poara 'gã nupe nū. “Nene'akwaawi te 'ã ene” 'ga amū upe 'eramū Janeruwarete 'ga aipo 'jara 'ga monoi mama'eukwaawa rapyaw ipe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee. ²³—A'eramū ki pēē pejejemogyau esage Jarejuwarete 'ga upe. Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe mama'e mū rerooaw ipe pejejea'aramū pejepytuna 'ga ree, pejejee iporomutare'ema 'gã nee 'jau. ²⁴ A'eramū ki pejejee iporomutare'ema 'ga upe ra'ne pejewau 'ga mojrūmū pejejeupe. Pejejeupe 'ga mojrū re tāmējē pejewau Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe nū, mama'e rerawau 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee.

²⁵ —“Mama'e tywera 'ga wapo jee”, pejejeupe 'ga amū 'eramū pejewau pejeporogytau 'ga upe, 'ga mota'wau pejejeupe. Kasi a'e pe 'ga pē nerooi 'wyrriara 'ga upe ne. A'eramū 'wyrriara 'ga pē monoukaa jefaruu 'ga upe, pē munewukaa ne. ²⁶ Moromunepawa pype pejemono re nipo nepe'ēarūi jui. Mama'e tywera apo mepy re tāmējē te pe'ē jui— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee.

Peko kasi pejejemireko are ne

²⁷ —Ymā te 'ã Moisesi 'ga 'i janee rakue: “Peko kasi pejejemireko are ne”, 'ga 'i janee rakue. ²⁸ A'jea futat 'ga 'eawera. A'ere 'awamū je 'i pē nupe: Kūjā mū resag ire nipo pēē mū 'jau: “Kuu. Ikatura'mī te ēē nū'ū. Ako pa je ēē ree kwy”, 'jau nipo pēē pejejeupe. Aipo 'jara 'ga wemirekoe'em are ako ma'ea futat. Wea'aw

imũ etee futat aipo 'ga akou wemirekoe'em are — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee. ²⁹ — “Jerea je motywet. Ëẽ resage'em ire amunipo 'ã je najerea'ari ã ree teko are”, 'jau nipo pẽ pejejeupe. A'eramũ je 'jau pẽ nupe: “Orereaa ore motywerukat”, 'jau pejejea pemosok imonou imomoa pejejewi. Kasi a'e pe pẽnea pẽ motywerukaru'jaw ine — 'jau 'ga 'gã nupe. —Wea mosoga ay futat wea mosokara 'gã nupe numiamũ. A'ere mama'eukwaawa rapyaw ipe pẽo te naay teepawi pẽ nui. Janeruwarete 'ga mama'e tywera apoara 'gã monou mama'eukwaawa rapyaw ipe. A'ea te nipo ayay futat aipo pype imonopyra 'gã nupe — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ³⁰ —“Mama'e apoa ore motywerukat”, 'jau pejepoa pemonok imonou imomoa pejejewi. Aepo monoga ay futat numiamũ. A'ere Janeruwarete 'ga mama'e tywera apoara 'gã mama'eukwaawa rapyaw ipe imomopora teayramũ. A'eramũ waywayramũ imonopyra 'gã nupe — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

*Peetyg awi pejemirekoa
(Maku 10.11-12; Luka 16.18)*

³¹ —Ymã te Moisesi 'ga 'i rakue: “Pejemireko retyka ki ka'arana pekwasiarukat 'ga amũ upe ã ree. ‘Aetyk je ene tejemirekoferamũ akiko’, pe'je ki ikwasiarukaa pejemirekofera ã ree, imonou ã upe”, 'jau 'ga rakue — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ³² —A'ere je 'awamũ je 'i pẽ nupe: Peetyk ekoete kasi pejemirekoa ne. 'Ga amũ ã ree 'ga reko re etee pẽ etyka. Kasi a'e pe tekotee 'gã 'i ã upe: “Oku nipo ã amutee 'ga ree ra'e. A'eramũ ã mena 'ga ã retyka”, 'jau nipo 'gã ã upe — 'jau

Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee. —A'eramũ 'gã anure kũima'e ãẽ ree amũ remiarũnamũ 'jau ãẽ upe ne: “Kuu. Emã'ẽ 'ga kũjã tywera ãẽ 'ga wereko wemirekoramũ”, 'jau nipo 'gã ãẽ upe. A'eramũ 'ga ãẽ rereko re nipo amutee 'gã 'jau: “Amutee 'ga remireko ãẽ 'ga wereko”, 'jau nipo 'gã 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee.

Pẽ'me kasi Jarejuwarete 'ga upe ne

³³ —Ymã te Moisesi 'ga 'i janyppy 'gã nupe rakue: “Pẽ'me kasi Jarejuwarete 'ga upe ne. 'Taapo mama'e esagea ene upe 'jau' Jarejuwarete 'ga upe 'jaramũ pẽẽ aipoa etee futat iapou 'ga upe peje'eawer imũ etee futat. A'ere kasi pẽ'me ne”, 'jau 'ga rakue. ³⁴ A'ere je 'i pẽ nupe: “Ywaga teepawe'emamũ je mama'e apoi enee”, 'jawe'em pẽẽ pejejaupe, pejeje'ega rerowiarukaawamũ. Pe'je peje'me'emamũ pejejaupe. Ywag ipe Janeruwarete 'ga reko. A'eramũ pẽẽ ywaga mome'wau ekoete'em pejejaupe erowiarukaa futatee. ³⁵ Ywya nanẽ pẽẽ imome'wau ekoete'em pejejaupe nũ. Ywya 'ã 'ga py rupawa futat. A'eramũ pẽẽ peje'me'emamũ ee nũ. Jerusareg are nanẽ peje'me ekoete'emamũ nũ. Jerusarega jane'wyriarareterete 'ga 'wyraretea te. A'eramũ pẽẽ imome'wau ekoete'em pejejaupe erowiarukaa futatee. ³⁶ “Mama'ea taapo ene upe 'jau” 'eramũ pẽẽ aipo etee futat iapou peje'eawer imũ etee futat. Pejeje'ega ekoete'em futat pejejemogyau. “Teakag are je 'i enee mama'ea taapo enee 'jau”, 'jawe'em pẽẽ pejejaupe erowiarukaa futatee. Naene rũi e'awa mosigara. Naene rũi nanẽ e'awa

moñnara nũ. A'eramũ ki pẽẽ pejeakag are peje'me'emamũ pejejaupe. ³⁷ “Mama'ea taapo enee 'jau” 'eramũ pẽẽ aipo etee futat iapou. Mama'e are pejeparuapoweremamũ pẽẽ “Naani. Najeparuapoweri je ee”, 'jau tãmẽjẽ ki pẽẽ pejejaupe. Pẽ'me kasi pejejaupe ne. Ojeupe pẽ'me'emamũ 'gã pẽje'ega rerowiaa. Ojeupe pẽ'meramũ 'gã pẽje'ega nuerowiari futari. “I'me ma'e 'gã te ako”, 'jau etee 'gã pẽ nupe ne. “Janeruwarete 'ga remianuwamũ je 'i enee: Mama'ea taapo enee 'jau, a'e je enee”, 'jau nipo 'gã o'me rerowiarukaawamũ ajaupe. Mama'eukwaawa 'wyrriara i'me ma'ea futat. A'eramũ ki pẽẽ peje'me'emamũ pejejaupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

*Pejepyk kasi 'gã nee ne
(Luka 6.29-30)*

³⁸ —Ymã te 'ã Moisesi 'ga 'i rakue: “Pejepyg iki 'gã amũ nee. 'Gã amũ nipo pẽnea mamuka 'eramũ pejepyka 'ga ree, 'ga rea mamuka. 'Ga amũ pejejãja mopen ire pẽẽ 'ga rãja mũ mopena, pejepyka 'ga ree”, 'jau 'ã Moisesi 'ga rakue— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ³⁹ —A'ere je 'awamũ je 'i pẽ nupe: Pejepyk kasi nanuara 'gã nee ne, a'e je pẽ nupe. 'Ga amũ nipo eneretywape nupãu. A'eramũ ki ejetywape nupãnamũ erowag etee amogaty 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama. ⁴⁰ —Eneraitya mũ futaa nipo 'ga amũ ene rerawau 'wyrriara 'ga upe. “Ejaitya emut amũ 'ga upe, 'ga mepyawamũ”, ere ki 'ga upe, 'jau futatee nipo 'ga ene rerawau 'wyrriara 'ga upe. A'eramũ ki ejaitya emono etee 'ga upe ejaity poakuwuu reewe— 'jau Jejui 'ga 'gã

nupe, 'gã mu'jau ee. ⁴¹ —“Majeppei kilometro rupi ene jekaraemã eroo jee”, ejeupe 'ga amũ 'eramũ ene erawau mukũi kilometro rupi 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee. ⁴² —“Mama'e mũ emut jee”, ejeupe 'ga amũ 'eramũ imonou etee futat 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —“Ekaraemã mũ emut jee ra'ne”, ejeupe 'ga amũ 'eramũ “naani”, ere kasi 'ga upe ne. Emono futat 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee.

Pẽporomutar iki pẽ pejejee iporomutare'ema 'gã nee

(Luka 6.27-28, 32-36)

⁴³ —Pẽmu'jara 'gã 'ã e'i pẽ nupe: “Pẽporomutar ete ki pẽ pejekoty'aawa 'gã nee. Pereko esage etee ki 'gã. A'ere ki pejejee iporomutare'ema 'gã pereko tywet”, 'jau 'gã pẽ nupe. ⁴⁴ A'ere 'ã je 'i pẽ nupe: Pereko esage pejekoty'aawa 'ga. Pejejee iporomutare'ema 'gã nee nanẽ pejejekau esage nũ. “Ejejuka esage ki ore rereko tywera 'gã nee”, 'jau etee ki pẽ Jarejuwarete 'ga upe 'ga nee. ⁴⁵ Aipo apo re nipo pẽ nesakara 'gã 'i: “A'jea futat. 'Gã Ku'jywa 'ga remiayuwaretea. A'eramũ 'gã 'ã 'ga 'jawe 'gã ojee iporomutare'ema 'gã nereko esagei”, 'jau nipo 'gã pẽ nesaka. Janeruwarete 'ga mama'e esagea wapo pãwẽ pãwẽ janee. Kwara 'ga imuenyu esage ma'e 'gã nupe, ia'wyre'ema 'gã nupe we. Amana 'ga imogyrukaa mama'e esage apoara 'gã nupe, mama'e tywera apoara 'gã nupe we— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee. ⁴⁶ —Pejejee iporomutat ma'e 'gã nereko esagea etee sipo Janeruwarete 'ga afutat? Pejejee iporomutare'ema 'gã nereko tywera sipo 'ga afutat? Naani. Pẽ mepy sipo 'ga pejejee iporomutat ma'e

'gã nereko esage are? Naani. Nomepyi futari 'ga pẽ nupe. “Itywereite 'wyriara upe ka'aranũ reroara 'gã”, 'jau 'ã pẽẽ jepi. A'etea 'gã miamũ wereko esage ojee iporomutat ma'e 'gã. ⁴⁷ Pejejee iporomutat ma'e 'gã nupe etee oporogyta ma'eramũ 'ã pejejemogyau Janeruwarete 'ga rerowiare'ema 'gã 'jawe. 'Ga rerowiare'ema 'gã miamũ oporogytau ojee iporomutat ma'e 'gã nupe. A'eramũ je 'jau pẽ nupe: 'Gã nupe juejue ki peporogyta. Pejejee iporomutat ma'e 'gã nupe, pejejee iporomutare'ema 'gã nupe. Mĩmera 'gã nupe pejeporogytau pejejemogyau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee. ⁴⁸ —Janeruwarete 'ga 'ã mama'e esagea etee wapo pãwẽ pãwẽ janee. A'eramũ ki pẽẽ pejejemogyau 'ga 'jawe futat— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee.

6

Pejejueape kasi pemono mama'ea Jarejuwarete 'ga upe ne

¹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau akou 'gã nupe, 'gã mu'jau 'gã neko esage are:

—Jarejuwarete 'ga upe mama'e apou kasi peapo amutee 'gã nupe pejejee 'gã moporesakawamũ etee ne. Pẽnemiapo resakara 'gã nipo 'jau: “Kuu. Esage ma'e 'ga ra'e”, 'jau nipo 'gã pẽ nupe. A'eramũ nipo nanuaramũ Janeruwarete 'ga pẽ mepyawe'em pẽnemiapofer are. Aipo 'gã 'ea te futat pẽnemiapofera repya ra'e — 'jau 'ga 'gã nupe. ² —A'eramũ pẽẽ, imama'e'ema 'gã nupe mama'e mono re imonowe'em amutee 'gã neape. Pejejuea tywi pejejaupe mama'e mũ

monou miamũ pẽẽ imome'wawe'em pejejaupe, pejejerowiaraipe'ema pejejemiapofer are. Sã'ã ae mama'e esage apoaramũ. Nan tee futat aipo 'gã numiamũ. A'ere 'gã iapoi amutee 'gã ojee 'gã moporesakawamũ etee. Judeu 'gã jatykaaw ipe kwaiwete 'gã ajatykau 'upa. A'eramũ 'gã 'gã neape mama'e monou imama'e'ema 'ga amũ upe. Amunawa myter ipe nanẽ 'gã mama'e monou 'gã nupe nũ. Wemiapoa 'gã iapou mytuna 'gã nemiesagamũ. 'Gã nupe esaukaripyramũ te 'gã iapoi. A'eramũ nipo 'gã nesakara 'gã 'jau: "Kuu. Esage pa'e 'gã na'e nũ. Mama'ea 'gã omono imama'e'ema 'gã nupe", 'jau nipo 'gã 'gã nesakawe. A'eramũ nipo 'gã nesakarera 'gã 'eawera etee futat 'gã nemiapofera repya. Janeruwarete 'ga 'gã mepyawe'em anure— 'jau 'gã 'gã nupe. ³⁻⁴—A'eramũ ki pẽẽ, ikaraemãe'ema 'gã amũ nupe mama'e mono re, imonou jemime futat. 'Gã nupe imonou kasi amutee 'gã nupe pejesaukar etee ne. Pejejekoty'aawa 'gã nupe miamũ pẽẽ pejejemiapofera mome'wawe'em. Jarejuwarete 'ga upe pejejesakawamũ futat pẽẽ iapou. A'eramũ nipo Janeruwarete 'ga pẽ mepyau pẽnemiapofer are— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

*Jarejuwarete 'ga upe ki pejeje'ega pemono
(Luka 11.2-4)*

⁵—Jarejuwarete 'ga upe pejeje'ega monou ki, 'ga upe etee futat peje'eg. A'ere 'ã 'ga upe oporogyta 'me ma'e 'gã porogyta 'mei etee 'ga upe. Judeu 'gã jatykaaw ipe 'gã 'ã Jarejuwarete 'ga upe oporogytau 'me ajemogyau. Amunawa pyter ipe nanẽ 'ã 'gã oporogytau 'me ajemogyau 'ga upe nũ. A'ere

'gã amutee 'gã nemianuwamũ tee 'gã porogyta 'me 'ga upe. 'Gã wesakawamũ etee 'gã porogyta 'mei 'ga upe. A'eramũ nipo Janeruwarete 'ga 'gã mepyawe'em anure— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee. ⁶ A'eramũ 'ga 'jau wenupara 'gã nupe:

—Pejemogy kasi 'gã 'jawe ne. Jarejuwarete 'ga upe pejeporogytau pejejepe'au'i 'gã nui ra'ne. Pejejetee pejewau peje'ỹina pejeporogytau 'ga upe. Jarejuwarete 'ga upe ete'i futat peporogyta pejemogyau. A'eramũ nipo 'ga anure pẽ mepyau ojeupe pẽporogyta are— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee.

⁷—Peporogyta ekoete kasi Jarejuwarete 'ga upe ne, 'ga upe pejeporogytau ne. 'Ga rerowiare'ema 'gã oporogyta 'me etee 'ga upe. Oporogytau 'me kwaiwete 'ga upe. “Ojeupe je porogyta kwajamũ nipo 'ga jeje'ega renuwi”, 'jau 'gã ojeupe numiamũ. ⁸ A'ere kasi peporogyta 'ga upe aipo 'gã 'jawe ne. Pejejea'awa etee peenũi 'ga upe. Ojeupe peporogyta enune 'ga pẽnemifutara kwaawi. A'eramũ ki pẽẽ pejemifutara etee enũina 'ga upe— 'jau 'ga 'gã nupe. ⁹—Nan iki peporogyta 'ga upe:

“Kiapi'ni. Ene 'ã Oreruwaretea. Ywag ipe 'ã ere'ỹi.

A'eramũ ore oroje'ega arajupa enee.

Tene muoryp ki 'gã najuejue etee.

¹⁰ Kamẽsĩete ki 'gã najuejue etee tene rerowiat ajemogyau.

Kamẽsĩete tere'ỹi 'wyrriaramũ oree najuejue etee 'jau.

Ywagipewara 'gã 'ã mama'ea wapo eneremifutar imũ etee futat.

Nan tee futat ywy pewara 'gã iapoa ore arafutat.

11 'Awamũ ki mama'ea emut ore or-
eremi'uramamũ.

12 Norerea'aru'jawi ore mama'e tywera orojeupe
'ga iapoawer are.

A'eramũ ki ene ejea'aru'jawe'emamũ oretywer
are.

13 Ore mamuakat futar iki ape mama'e tywera
apoe'em are.

Mama'e tywera jar awi ene ore a'gwau,
mama'eukwaawa 'wyrar awi",
pe'je ki 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau
'Uwarete 'ga upe 'gã porogyta are.

14 —'Gã amũ pejereko tyweawer are pẽẽ
'gã naykae'emamũ Janeruwarete 'ga nanẽ nepẽ
naykai pẽnemiapo tywer are. Imoia etee futat
'ga pẽtywera pẽ nui. 15 A'ere 'ga pejejuayka-
pawe'emamũ 'ga nanẽ pẽ nakyaupawe'em ee nũ
— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee.

16 —'Ga upe pejeporogytaawa upe iwaẽmauwe
pẽẽ pejewau pejemeware'ema pejeporogytau
Jarejuwarete 'ga upe. Aipoa esage. Aipoa
Janeruwarete 'ga amuoryp. A'ere kasi pejejeak-
wara pemu'arasig ee ne. Janeruwarete 'ga remi-
ayup 'me 'gã i'arasig ajemogyau. Weakwara nipo
'gã imotyaiapa ajemogyau. A'eramũ nipo 'gã ne-
sakara 'gã 'jau: "Kwe 'ga ty'ara weroporogyta
Ku'jywa 'ga upe ra'e", 'jau nipo 'gã nesakara 'gã
'gã nupe. A'eramũ 'gã 'eawera etee futat 'gã
nemiapofera repya. Janeruwarete 'ga nomepyi
futari 'gã ee— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe 'gã mu'jau
ee. 17 —A'eramũ pẽẽ 'ga upe pejeporogytaawa

upe iwaẽmauwe pejejowaeita, pejemoyma pejeje'wyr awi peje'jãue'ẽwe. ¹⁸ A'eramũ pẽ nesakara 'gã ty'ara pereko kwaape'ema ajemogyau. A'eramũ Janeruwarete 'ga etee futat ikwaapa 'ũina. A'eramũ 'ga pẽ mepyau ee anure— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee.

*Jarejuwarete 'ga ree 'gã mu'eawet
(Luka 11.34-36; 12.22-34; 16.13)*

¹⁹ —Anure nipo Janeruwarete 'ga pẽ mepyi ojeupe pẽnemiapofer are. A'eramũ ki pẽ pejejea'aramũ pejejeupe imepyram are. 'Au kasi pemomytun pejekaraemã ne. 'Auwara mama'ea teepaw etee. Jypemeruua etee taity a'upap. Itaju apopyrera miamũ eposipopora etee a'upap. Muna'ywa nanẽ amunarũmũ pẽkaraemã are 'jau. A'eramũ ateeepawamũ etee pẽ nui. ²⁰ A'eramũ ki pẽ mama'e apou Jarejuwarete 'ga upe etee. A'eramũ 'ga anure mama'e esage monou pẽ nupe, ojeupe pẽnemiapofera mepyawamũ. Peu te mama'ea nateepawa'uweri. Nitywi futari mama'e mateepaara. Nitywi futari jypemeruua. Naeposipopori futari mama'ea. Nitywi futari amunarũ ma'ea peu. ²¹ Ojeupe pẽ mama'e aporamũ 'ga mama'e mũ mĩgatui pẽ nupe peu ojepyri. Ojeupe pẽnemiapofer imũ etee futat 'ga pẽ mepyau peu. Ojeupe kwaiwete mama'ea pẽ iapo re 'ga kwaiwete futat mama'e mĩgatui pẽ nupe. Ojepyri peo re te nipo 'ga wemimĩgatuferu muri pẽ nupe. A'eramũ ki pẽ mama'e apou 'ga upe kwaiwete futat. 'Auwara karaemã momytunara 'gã ea'at 'auwara ako ma'e are etee ajemogyau. A'ere

ywag ipe karaemã momytunara 'gã nearamũ Jarejuwarete 'ga ree— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

22-23 —Tata reny 'jawe aereaa. Sã'ã tata enya mama'e resaukara janee. Nan tee futat jarejeau jane mama'e resagi. Ea ma'e 'gã wesak katu katu futat mama'ea. Eawep ma'e 'ga te aje 'ã nuesakatui mama'ea. Nan tee futat pẽẽ. Ea ma'e 'gã 'jawewaramũ pẽẽ pẽneapyo pejejemogyau jeje'eg are, erowiaa pejejemogyau. A'eramũ pẽẽ mama'e apou Jarejuwarete 'ga je'eg imũ etee futat. A'ere eawep ma'e 'jawewaramũ nepẽneapyoi futari jeje'eg are. Neperowiari jeje'ega. A'eramũ pẽẽ pejejemifutar imũ etee futat mama'e apou pejejemogyau. Ypytunaiwa pype wata ma'e 'jawe pẽẽ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

24 —Namukũja 'wyriara 'gã nemiayuwamũ rũi 'ga amũ rekoĩ. Noporowyky'a'uweri 'ga amũ mukũja 'wyriara upe. Kasi a'e pe 'ga majepeja 'ga ree etee 'ga poromutaramũ akou ne. Ajepeja 'ga ree jẽmĩ oporomutare'emamũ ne. Wemifutara 'ga je'eg imũ etee mama'e apou ne. A'eramũ 'ga wemifutare'ema 'ga je'eg imũ mama'e apowe'em ne. Nan tee futat pẽẽ. Pejeka'aranũũ kwai are etee ea'at ma'eramũ nepẽnea'aru'jawi Jarejuwarete 'ga ree— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

25 —Ma'eramũ 'ã je 'i pẽ nupe: Pẽnea awi mama'e are etee pejejemogyau, je 'i pẽ nupe. “Ma'ja je i'wau 'awamũ”, pe'je awi pejejeupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe 'ũina. —Pẽnea'ar awi pejejaity are etee pejejemogyau. Jarejuwarete 'ga ree te pejemogypyk pejejemogyau, 'jau je 'ã pẽ nupe— 'jau 'ga 'gã nupe 'ũina. —'Ga te 'ã pẽ apo rakue. A'eramũ 'ga ojee pejemogypygamũ mama'e mua

pē nupe. ²⁶ Sã'ã wyra'ia. Wyra'ia 'ã nuapoi agawewi mama'ea. Nitywi agawewi 'ã mama'e tymawa. A'etea 'ã Janeruwarete 'ga mama'ea omono jupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Niapoi agawewi wyra'ia 'ga upe. A'etea 'ga ojejukau ee. Pēē taetu aje 'ã aeramũ 'ga upe. A'etea sipo 'ga nojejukai pē nee?— 'jau 'ga 'gã nupe. ²⁷—Peko sipo amũ pejeymane'em are ete ea'at ma'eramũ amũ pejeymane'emamũ namutat?— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Naani. Nia'wuri futari aipoa miamũ pē nupe ee pēnea'ara. A'etea te nipo pēyman pejejemogyau. Pejeywyr are tee pejejea'aramũ miamũ pemanũ futat. Mama'e are etee pēnea'at pē nekoa nepē koga'uweri— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

²⁸—A'eramũ ki pēē pejejea'are'emamũ pejejemogyau pejejaity are ete. Sã'ã 'ywotyra jũ mewara. 'Ywa 'ã noporowykyi agawewi opoty are. A'ere 'ã ipotyra esageteeramũ— 'jau 'ga 'gã nupe. ²⁹—Ymã te janepytunera 'ga, Sarumãu 'ga, ikaraemã kwai ma'ea rakue. 'Ga te 'ã taity esage ma'ea rakue. A'ere 'ã 'ywotyra te 'ga raity esage apyraawi. ³⁰'Ywotyra 'ã majepi'ara rupi etee wesageramũ. A'eramũ 'ã ai'iwe opỹijagamũ. A'eramũ nipo 'ga amũ iapyau. A'etea 'ã Janeruwarete 'ga omokaturam ipotyra jupe— 'jau 'ga 'gã nupe. —Jupe iapo re sipo 'ga nomonoi mama'e esagea pē nupe? Pēē taetu aje 'ã pēnesage 'ywotyra resage apyraapa 'ga upe. Ma'eramũ pēē 'ga rerowiarai pa etee 'ũ? Pe'je 'ga rerowiaa a'jea futat pejejemogyau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ³¹—Au'je mama'e are etee pēnea'ar ire. Pejemuaēm awi pejememi'uram are etee. Pejemuaēm awi nanē pejejaity are etee nũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ³²—

Janeruwarete 'ga rerowiare'ema 'gã te ajemuaēm mama'e are etee. A'ere kasi pēē 'gã 'jawe peko ne. Janeruwarete 'ga pēnemifutara okwaap. Ojejuka 'ga pē nee — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ³³ — Jarejuwarete 'ga remifutar are etee pejejea'aramū pejejemogyau. 'Ga je'ega renuw are ki pēnea'at. “Ga remifutar imū sipo je mama'e apoi” 'e are etee ki pejejea'aramū pejejemogyau. Wemifutar imū mama'e apo are pejejuka re 'ga mama'e esage muri pē nupe, ojejukau pē nee — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ³⁴ — A'eramū ki pēē pejemuaēme'ema ai'iwewar are. “Au'je pa 'awauwewara kwy”, pe'je ki pejejemuaēme'ema ee — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee.

7

Pēpota'wa ki pejejee (Luka 6.37-38, 41-42)

¹ — “Nepēa'wyrī pēē Jarejuwarete 'ga upe”, pe'je kasi 'gã amū nupe ne. Aipoa 'gã nupe 'e'emamū Janeruwarete 'ga nanē aipo ne'i pē nupe. “Mama'e tywerete 'ã ereapo ekou”, pe'je kasi 'gã nupe ne. Aipoa 'gã nupe pēē 'e'emamū Janeruwarete 'ga nanē aipo ne'i pē nupe nū — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe 'ūina. ² — 'Gã nupe pē'eawera 'jawerimū etee futat nipo Janeruwarete 'ga 'i pē nupe. Mama'ea 'gã nupe iapoawera 'jawerimū etee futat Janeruwarete 'ga iapoi pē nupe — 'jau 'ga 'gã nupe 'ūina. ³⁻⁴ — Najuejue etee futat pētywet. A'eramū pēē “Itywet ma'ea pēē” 'jawarūe'em pejejaupe. A'eramū ki pēē pejejaupe aipo 'e enune pejetywera ra'ne etyka. ⁵ “Najetywi je tetywera pyu”, pe'je

nipo numiamũ. A'ere pētyp futat. A'eramũ pēē pejetywer awi ra'ne pejepoia. A'ere pejejewirera tepepoat 'jau. “Ere epoia etywer awi”, tepe'je pejejewirera 'ga upe 'jau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe 'ũina. —Sã'ã ae 'ywa tuwyrera weape i'aramũ ajuea pewara resage'ema ajau. A'eramũ 'ã ae enuēmukaa ra'ne wea awi. Ojewi enuēm ire 'ã ae ojoma'e resaka ajuea awi. Nan tee futat ae otywer awi ra'ne ae poiri. A'ere ojopooa— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁶—Pe'je pejewau kwe pewara 'gã mu'jau Jarejuwarete 'ga ree, a'e je 'awamũ pē nupe. Ee iporenuwiwere'ema 'gã nipo e'i pē nupe: “Noreporenuwiweri ore 'ga je'eg are”, 'jau nipo 'gã pē nupe. A'eramũ pēē 'ga mome'wau'jape'ema 'gã nupe. Pejewau kamēsīete 'gã nui. Amutee 'gã nupe etee pejewau imome'wau nũ. Kasi a'e pe iparuerowiariwere'ema 'gã mara'neramũ pē nee ne. Kasuru jarũ 'jawe aipo 'gã. Sã'ã kasuru jarũa ujare'emamũ ae murukare'ema ojeipyri. Nan tee futat aipo 'gã. Sã'ã tajaurana. Ojeupe ita esage momor ire ipyruga etee ee. Nan tee futat aipo 'gã — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee.

Esage futat Janeruwarete 'ga

(Luka 11.9-13)

⁷ A'eramũ Jejui 'ga 'gã mu'jau Jarejuwarete 'ga upe 'gã porogyta are:

—Ojeupe pēē mama'e renũjamũ Janeruwarete 'ga imuri pē nupe. “Je poar ape” ojeupe 'eramũ 'ga pē poari futari. Kamēsīete 'ga pejepoare'emamũ, pejeje'ega pejemogyau pejeojere'emamũ 'ga upe. Sã'ã mama'e 'ara ae wi. A'eramũ 'ã ae ijaramũ awau ekaa. Esag ire tãmējē

'ã ae opoia ekar awi. Nan tee futat kasi peojet 'ga upe mama'e renũi awi ne. A'eramũ 'ga mama'e mua pẽ nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —'Okwara mopogara 'ga 'jawe ki peko. 'Okwara rawopytymo'wog ire etee 'ga poiri imopog awi. Nan tee futar iki pẽẽ. Pepoit kasi 'ga upe pejeporogyta awi ne. A'eramũ 'ga pẽ poari futari— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ⁸ —“Mama'e emut amũ jee” 'jara 'gã nupe 'ga imuri futari. “Je poar ape” 'jara 'gã 'ga opoat futat. Ojeupe peje'egamũ 'ga je'egi futari pẽ nupe — 'jau 'ga 'gã nupe.

⁹ —Pejenosĩ kasi mama'ea 'ga upe enũina ne. Mama'e esage tee te 'ga amut pẽ nupe. Namura'uweri 'ga mama'e tywera pẽ nupe. Sã'ã pẽẽ. “Mama'ea emut amũ jee, Kiapi'ni”, pejeja'yra pejejeupe i'eramũ mama'e katurama etee imonoa pejeja'yra upe. Nan tee futat Janeruwarete 'ga mama'e esagea etee imuri pẽ nupe, “mama'e esagea emut jee” 'eramũ. Ta'yriaramũ sipo ita pemono pejeja'yra upe, mani'oko'o renũjamũ? Naani. ¹⁰ Moja sipo pemono pejeja'yra upe, ipira renũjamũ? Naani. Mama'e esagea etee futat pemono pejeja'yra upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ¹¹ —Pẽẽ 'ã aetywera agawewi. A'etea 'ã mama'e esagea etee pemono pejeja'yra upe. Nan tee futat ywag ipe 'ũi ma'e 'ga— 'jau 'ga 'gã nupe. —Janeruwarete 'ga taetu 'ã esage te. Ma'eramũ sipo 'ga mama'e esage mure'ema pẽ nupe, ojeupe pẽẽ enũjamũ? Amut futat 'ga mama'e esagea ojeupe enũinaramũ pẽ nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee.

¹² —Pẽẽ 'ã Jarejuwarete 'ga remiayuwa. Pefutat 'gã pejereko esagea. A'eramũ pẽẽ nanẽ pejejejukau esage 'gã nee nũ. Aipo are Moisesi 'ga

ikwasiari inuga janee rakue. Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã nanẽ ikwasiaa ee rakue nũ — 'jau 'ga 'gã nupe 'ũina.

Mukũi pea
(Luka 13.24)

¹³⁻¹⁴ —Pe'i'i rupi ki pekwap. Pe'i'ia ywag ipe oo ma'ea. A'ere noko ayeteramũ jupi ae oa. Amume'riramũ etee te peo aipoa pe'i'i rupi. Pe'i'i rupi oo ma'eramũ etee te peo Jarejuwarete 'ga pyri nakwaparimũ warãu rũi pejejemogyau peu. Peuu rupi ae oa te ajee naayi futari numiamũ. Kwaiwete te 'gã oi peuu rupi. A'ere peuu rupi oo ma'e 'gã oi mama'eukwaawa rapyaw ipe te. Peu futat 'gã oi ajemogyau nakwaparimũ warãu rũi. Peu 'gã awau ajemogyau tywet— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

I'me ma'e are 'gã mu'eawet
(Luka 6.43-44)

¹⁵ —A'eramũ ki pẽẽ pejejea'gwau Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wararũare'ema 'gã nui. 'Ga je'ega nipo 'gã omome'u 'me pẽ nupe. 'Ga je'ega mome'wara 'jawe futat nipo 'gã numiamũ. A'ere 'gã o'meramũ te 'gã 'i. “Tamomoirukat 'gã Jarejuwarete 'ga rerowiar awi 'jau kwy”, e'i tee 'gã ajemogyau. A'eramũ pẽẽ 'gã nerowiare'ema pejejemogyau — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ¹⁶ — 'Gã je'eg are ki pekwaap 'gã. Jarejuwarete 'ga je'eg imũ etee 'gã mama'e mome'uramũ pẽẽ 'gã kwaapa. “Aipo 'gã a'jea futat 'ga je'ega omome'u”, pe'je ki 'gã je'ega renupa. 'Ga 'eawer imũ moromu'jare'ema 'gã sigaty etee omome'u 'ga je'ega ajemogyau. Sã'ã y'waa 'ywa. Nooi ae ju'yw are

maga rekaa. Nopo'oi ae mamãũũa amyneju 'yw awi. Nan tee kasi peo moromu'jat tywera 'gã je'ega renuwu'japa ne— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ¹⁷ — Y'wa 'yp katurama i'a katuram tãmējē futat. Y'wa 'yw a'wyre'ema o'ywa 'jawe etee futat ni'aa'wyri. Y'wa 'yp katurama pekwaap i'a esage are. ¹⁸ Ni'a katurama'uweri futari y'wa 'ywa tywera. Y'wa a'wyre'ema etee 'ã akã are. Y'wa katurama 'aa o'ywa katurama 'jawe tãmējē futat— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee. ¹⁹⁻²⁰ —Nan tee futat pēē. Jarejuwarete 'ga je'eg are moromu'jat tywera 'gã ia'wyre'ema futat. 'Gã je'eg are pēē moromu'jat tywera 'gã kwaapa tãmējē futat. O'me are 'gã mu'e re nipo moromu'jat tywera 'gã wa'wyre'emamũ. Sã'ã y'wa a'wyre'ema jara 'gã y'wa 'ywa retyga imonoa imomoa tata pe. Nan tee futat nipo Janeruwarete 'ga moromu'jat tywera 'gã monoi imomopoa mama'eukwaawa rapyaw ipe anure— 'jau 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee.

Janeruwarete 'ga remiayuwarete
(Luka 13.25-27)

²¹ —“Ore 'ã Jejui 'ga remiayuwa”, e'i futatee nipo 'gã amũ. “Jejui 'ga Orejararetea”, 'jau futatee nipo 'gã. A'ere 'gã nosei futari ywag ipe. Nuapoi futari 'gã mama'ea Jeruwarete 'ga remifutar imũ. Nuenuwi 'gã 'ga je'ega. A'eramũ 'gã osowe'em ywag ipe. 'Ga je'ega renupara 'gã etee futat oo ajemogyau ywag ipe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ²² —Anure nipo Jarejuwarete 'ga rowase pejemajatykaaw ipe kwaiwete 'gã 'i ekoete jee: “Jarejuwarete 'ga je'eg are ore oi kwe pewara 'gã mu'jau ikue”, 'jau nipo 'gã jee. “Eneremiayuwa

'jawe futat ore mama'eukwaawa moia erekwara 'gã nui. Eneremiayuwa 'jawe futat ore aeremi-apoe'ema apou ikue”, 'jau nipo 'gã jee— 'jau 'ga 'gã nupe. ²³ —A'ere nipo je 'i 'gã nupe: “Pěẽ pekwap futat je wi muku. Jeremiayup 'mea te pěẽ. Mama'e tywera apoarera te pěẽ”, 'jau nipo je 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

I'akwaap ma'e
(Luka 6.47-49)

²⁴ —Jeje'ega renuparamũ pě'akwaap pejejem-ogyau. Sãã i'akwaap ma'e 'ga 'oga mÿja ywy ãtã pype. ²⁵ Kwaiwete agawewi 'ã amana 'ua. Ywytuu agawewi 'ã erua. A'etea 'ã 'oga nu'ari futari ywytuu upe. 'Y ruwiretea miamũ 'ã owaẽme'ema jupe. A'eramũ 'ã aipoa 'oga awawe'em ypy pe. Nan tee futat jeje'ega renuparamũ pěẽ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ²⁶ —A'ere jeje'ega renupare'emamũ pejemogy i'akwaawe'ema 'ga 'jawe. I'akwaawe'ema 'ga te ajee 'oga omÿi amũ 'y apopewa pype. ²⁷ A'eramũ amanakyr ypy are we 'ga roga awau ypy pe 'ga wi. A'eramũ futat 'ã 'y rypojuaga 'ga roga retyka 'ga wi. A'eramũ nipo jeje'ega renupare'emamũ pěẽ aipoa 'oga apoara 'ga 'jawe etee futat. Aipo 'ga 'jawewaramũ nipo pěẽ anure pejepapa— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

²⁸⁻²⁹ Jejui 'ga porogytapaw ire, 'ga renuparera 'gã oporesagamũ ajemogyau 'ga ree.

—Kuu. 'Ga pa'e aipo e'i ae mu'jau ra'e nũ— 'jau 'gã ajaupe. —NaMoisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã 'jawe rũi 'ga porogytai. Moisesi 'ga 'eawer are moromu'jara 'gã Moisesi 'ga 'eawer

imũ etee futat 'gã ae mu'ei— 'jau 'gã ajaupe. — A'ere Jejui 'ga nanarũi. U'eawer imũ etee futat 'ga jane mueapyoi ee— 'jau 'gã ajaupe, oporesagamũ 'ga ree.

8

Ipito'om ma'e

(Maku 1.40-45; Luka 5.12-16)

¹ Gã nupe oporogytapaw ire Jejui 'ga 'ua ojypa ywytyr awi nũ. Kwaiwete 'gã 'ua ojypa 'ga reewe te futat. ² Poje ipito'om ma'e 'ga amũ 'ua wapyka wenupy'ãu 'ga rowase. A'eramũ 'ga 'jau Jejui 'ga upe:

—Je resag ape, ki Ku'jyp. “Jejui 'ga ae katu'okara”, e'i 'gã jee. A'eramũ je tejua tejesaukaa enee. Je ree ejemuaẽmiweramũ je mokã'ẽ ape— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

³ Aipo ojeupe 'erauwe Jejui 'ga opo monou 'ga 'arimũ:

—Ko ajee je ene mokã'ẽi 'wei— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

Oje'arimũ 'ga po mono ypyrauwe okã'jãu 'ga pito'oma 'ga wi. A'eramũ futat 'ga pira ojekatu'oka. ⁴ 'Ga mokã'ẽ re Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Eremome'u kasi emokã'ẽawera tekotee 'gã nupe ne. Ere ewau ejesaukaa mainana 'ga upe ra'ne. “Je resag ape. Jepito'oma okã'ẽ je wi”, ere ewau 'ga upe. “A'jea futat ra'e”, te'i 'ga enee 'jau, ene resag ire 'jau— 'jau Jejui 'ga 'ga upe. —A'ere ene ejeymawa mũ rerawau 'ga upe. A'eramũ 'ga iapyau Jarejuwarete 'ga upe, 'ga muorypa enekã'ẽawer are— 'jau Jejui 'ga 'ga

upe. —Moisesi 'ga 'eawer imũ etee futat ene ejeymawa mũ rerawau iapyaukaa Jarejuwarete 'ga muorypawamũ. Ejeymawa mũ rapyukara ene ekã'ëawera resaukaawa futat — 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

A'eramũ ipito'om ma'efera 'ga awau ojeupe 'ga 'eawer imũ etee futat iapou.

Jefaruu 'ga remiayup
(Luka 7.1-10)

⁵ Kafanaũ pe 'gã waẽm ire jefaruu 'gã 'wyrria'ri 'ga amũ 'ua owaẽma Jejui 'ga upe. Tapy'ÿi amuteea te 'ã 'ga, romanũa te 'ã 'ga. ⁶ A'eramũ 'ga 'jau Jejui 'ga upe:

—Jeremiayuwa 'ga ojero'wu 'upa ayrũgatugatu 'ga 'upa— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

⁷ Aipo ojeupe 'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Ere iruukwe. Too ene rupi 'ga katu'oka 'jau— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

⁸ —Naani nũ'ũ. Ene 'ã kũima'eeteetea te. Je 'ã akotee ma'ea te. Eje'eg imũ etee futat ekatu'ok 'ga. “Ojekatu'ok futat 'ga” ene 'eramũ 'ga jekatu'ogi futari — 'jau 'ga Jejui 'ga upe. ⁹ —Je 'ã jefaruua. A'eramũ je te'wyrriara 'ga je'eg imũ etee futat mama'e apou tekou jepi. Je 'ã jefaruua 'gã 'wyrria'ria. Sëg jeremiayuwa jefaruu 'gã pytuna. A'eramũ jeremiayuwa 'gã jeje'eg imũ etee futat mama'e apou ajemogyau. 'Ga amũ upe je 'jau: “Ere ewau peu jee”, 'jau je 'ga upe. A'eramũ 'ga awau. Ajepeja 'ga upe je 'jau jepi: “Ere ejua 'au je pyri”, 'jau je 'ga upe jepi. A'eramũ 'ga 'ua je pyri jepi. Tejeupe oporowyky ma'e 'ga amũ upe je 'jau: “Ekwap mama'e apou jee”, 'jau je 'ga upe.

A'eramũ 'ga jeje'eg imũ etee futat mama'e apou jee jepi. A'eramũ ene nanẽ eje'eg imũ etee futat jeremiayuwa 'ga katu'oka jee— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

¹⁰ Aipo ojeupe 'eramũ Jejui 'ga oporesagamũ etee 'ga ree. A'eramũ 'ga 'jau wewiri ako ma'e 'gã nupe:

—Israeu juapyrera agawewi 'ã pẽẽ. A'etea 'ã naje rerowiari pejepe. Inãinãinĩĩ etee futat 'ã pẽẽ je rerowiaa pejemogyau. Ko 'ga judeue'ema agawewi. A'etea 'ga je rerowiat kwaiwete ra'e jepi— 'jau Jejui 'ga wewiri ako ma'e 'gã nupe.

¹¹ —Peapyaka jeje'eg are? Anure nipo kwaiwete 'gã oi osou ywag ipe. Amunap tesirũmer awi we futat nipo 'gã oi ajatykau ore ree ywag ipe. Peu futat 'gã jemi'wari ymãwarera 'gã pyri. Abraão 'ga, Isaki 'ga, Jako 'ga. Mĩmera 'gã pyri nipo 'gã awau ojemi'waa. Judeue'ema 'gã agawewi. A'etea 'gã je rerowiat ajemogyau. A'eramũ nipo 'gã awau ajatykau ore ree peu Jarejuwarete 'ga pyri. ¹² A'ere 'ã judeu 'gã jẽmĩ naani. Ywag ipe oo ma'eramera 'gã futat numiamũ. A'ere 'gã naje rerowiari etee. Amume'ri 'gã etee 'ã je rerowiaa. A'eramũ nipo Jeruwarete 'ga je rerowiare'ema 'gã monou 'gã pe'au muku ojewi. Ypytunaiwayay pype nipo 'ga 'gã monoi. Peu futat nipo 'gã wayrũ ojere'emamũ ajemogyau. Aya nipo 'gã nerekou, 'gã maema 'gã na'jywa mokãina 'gã mogyau— 'jau Jejui 'ga wewiri ako ma'e 'gã nupe.

¹³ A'ere 'ga 'jau jefaruu 'gã 'wyrria'ri 'ga upe nũ:

—Ere ewau ejewya eje'wyr ipe nũ. Je rerowiar ape ekou ra'e jepi. A'eramũ eneremiayuwa 'ga ojekatu'oka enee nũ— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

A'eramũ 'ga awau ojewya oje'wyr ipe nũ. Owaẽma ypy we 'ga wemiayuwa 'ga resaka, jaruete 'ga reko esaka. Jejui 'ga 'eawa rupi we etee futat 'ga remiayuwa 'ga ojekatu'oka.

Pedro 'ga rojo eẽ

(Maku 1.29-34; Luka 4.38-41)

¹⁴ A'ere Jejui 'ga awau Pedro 'ga 'wyr ipe nũ. 'Ga roga pype osouwe 'ga Pedro 'ga rojo eẽ resaka. Iro'y eẽ 'upa.

¹⁵ A'eramũ 'ga awau eẽ popyyka. A'erauwe eẽ ro'ya atee pawamũ eẽ wi. A'erauwe eẽ afu'ama okama awi mama'e apou 'ga upe 'ga mojemi'waa.

¹⁶ Kaaruwamũ peuwara 'gã kwaiwete mama'eukwaawa rerekwara 'gã nerua Jejui 'ga upe. A'eramũ 'ga mama'eukwaawa moia 'gã nui, oje'eg imũ etee futat. Ojero'wu ma'e 'gã nanẽ 'ga ikatu'oka nũ. ¹⁷ Ymã te Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'ga, Isai 'ga 'ga mome'ui rakue:

“Janekaruara 'ga omoit jane wi, jane katu'oka”,
'jau Isai 'ga ikwasiaa ka'aran are rakue. Jejui 'ga remiaporama 'ga imome'wau inuga ka'aran are rakue. A'eramũ 'ga 'gã katu'oka, Isai 'ga 'eawer imũ etee futat.

“Too ene rupi 'jau” 'ga 'eawet

(Luka 9.57-62)

¹⁸ Anure kwaiwete 'gã 'ua ajatykau 'ga ree. 'Gã nesakawe Jejui 'ga 'jau wemimu'e 'gã nupe:

—Kwe katy soo jareyaapa 'jau, 'y owajara katy 'jau— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹⁹ 'Gã o enunewe Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'ga amũ 'ua oje'ega Jejui 'ga upe:

—Too ene rupi 'jau, ki Ku'jyp— 'jau 'ga 'ga upe.
 —Taata tekou ene rewiri kwe pe ene orauwe 'jau
 — 'jau 'ga 'ua Jejui 'ga upe.

²⁰ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—A'jea futat nipo eneatawet je rupi ki sa? A'ere 'ã je najerogi te tekou a'i kũi. Kasuru'miara te 'ã ok. Ywy kwara 'ã 'ga roga. Wyra'i nanë 'ã waityramũ nũ. A'eramũ 'ã kaaruwauwe ojewya 'ua waity pype osea. A'ere je nanarũi. Aset ekoete tee futat je tekou. Tekaarupaw ipe je tesea ekoete tee futat tekou. Je 'ã pēneki'yra agawewi. A'etea 'ã je najerogi tekou. Jeremiayuwamũ nan tee futat pejemogy nũ. A'etea futat te eneatawet je rupi?— 'jau 'ga 'ga upe.

²¹ A'eramũ Jejui 'ga rerowiaara 'ga amũ 'jau 'ga upe:

—Tene ajee jeruwa manũi ra'ne. Tejuwa 'ga manũ re too ene rupi 'jau. 'Ga manũ re nipo a'jea futat tekou ywyapi ene rewiri. Tejuwa 'ga manũa ra'ne je aesak— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

²² A'ere Jejui 'ga 'i etee 'ga upe:

—Naani. Ene'me awi. 'Awauwe futat ejot je rupi. Eneruwa 'ga manũ re amutee 'gã totym 'ga enee 'jau— 'jau 'ga 'ga upe.

Ywyruu muojeawet

(Maku 4.35-41; Luka 8.22-25)

²³ A'ere Jejui 'ga u'aa yaruu pype, wemimu'e 'gã netee. ²⁴ 'Gã yaapaw ipe ywyruua 'ua erujewi 'gã nupe. 'Y ryjuapia yara matyneema imotypywyka ja'wyja'wy 'gã nupe. A'ere Jejui 'ga seri etee futat 'upa. ²⁵ A'eramũ 'ga remimu'e 'gã 'ga renũina 'ga momaka:

—Ku'jyp! Ere ejua epaka kũ! Sapap jane kũ!—
'jau 'gã 'ga upe.

²⁶ Opag ire 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ma'eramũ pejekyjau nanimenime 'ũ? Maran ajee nepejemogypygi etee je ree 'ũ? Nepeesagi nipo pejejepype je rekoa ki sa? Je te 'ã areko pẽẽ. Je rerowia'ri etee 'ã pejepe pejejemogyau— 'jau 'ga wemimu'e 'gã nupe.

A'erauwe 'ga fu'ami oje'ega ywyruru upe, ty-japetega upe nanẽ nũ. A'erauwe futat ywyruru wojeramũ. 'Y rajapetega nanẽ wojeramũ nũ.
²⁷ A'eramũ 'ga remimu'e 'gã oporesagamũ etee 'ga ree.

—Ma'e pãjẽ 'ga te jane sireko jarejepype nũ'ũ?—
'jau etee 'gã ajaupe. —Ywyruru te 'ã 'ga amuojet erujewi jarejewi a'i kũ. 'Y rajapetega nanẽ 'ga 'ã imuojea erujewi nũ. Ma'e pãjẽ 'ga te nũ'ũ? Naesagi pa je 'ga amũ je'ega ywytu upe jepi nũ, ywytu muojera erujewi jepi nũ— 'jau 'gã ajaupe oporesagamũ 'ga ree. —Janeruwarete 'ga te wapoukat 'ga upe nũ'ũ— 'jau 'gã ajaupe.

*Mama'eukwaawa rerekwat
(Maku 5.1-20; Luka 8.26-39)*

²⁸ Garireja ypiauu owajara katy owaẽm ire 'gã oyaruu monou imojekoka Gatara ywy are. Yaruu awi Jejui 'ga ãm ypyrauwe mukũja 'gã 'ua 'ga rowosõu. Mama'eukwaawa rerekwara 'gã poromũ. Tywy 'arimũ etee futat 'gã neko. A'eramũ 'gã 'ua tywy awi Jejui 'ga repejãna. Mama'eukwaawa 'gã muarũukare'ema 'gã mamara'neu 'gã mogyau. Ipojte 'gã ajemogyau. A'eramũ 'gã pyriwara 'gã okyjau 'gã nui. Nooi futari 'gã 'gã pyri. ²⁹ A'eramũ Jejui 'ga resakawe

mama'eukwaawa werekwara 'gã muafukajukaa
Jejui 'ga upe:

—Ku'jywa 'ga ra'yra 'ã ene. Maran te ore rereko
ape? Norowaẽmi we ore orojereko tyweawa upe
— 'jau mama'eukwaawa Jejui 'ga upe.

³⁰ Aipo 'eramũ mukuu'i tajaurationa ajemogyau
ojemi'waa. Kwaiwete tajaurationa. ³¹ A'eramũ
mama'eukwaawa 'jau Jejui 'ga upe:

—'Gã nui ore moir ire ore monoukar ape
tajaurationa ywyterimũ ore mojejaga — 'jau
mama'eukwaawa 'ga upe.

³² —Pe'je ajee pejewau— 'jau Jejui 'ga jupe.

A'erauwe mama'eukwaawa awau ũ'jãu 'gã
nui. Awau ojejaga tajaurationa pype. A'eramũ
tajaurationa mama'eukwaawa ojepype ijejagamũ
erowawaka erajemogyau. A'eramũ erawau
enujãna ywy'amuku rupi eropopoa erawau
eropapa 'y pe.

³³ A'erauwe tajauration are omaenun ma'e 'gã
awau imome'wau amunaw ipewara 'gã nupe:

—Ekoay Jejui 'ga 'ua tywy 'arimũ ako ma'e 'gã
pirewara omoit 'gã nui ko, imonou tajaurationa pype
ko. A'eramũ tajaurationa opapa ko— 'jau 'gã awau
imome'wau amunaw ipewara 'gã nupe.

³⁴ A'erauwe amunaw ipewara 'gã 'uapap Jejui
'ga resaka. A'eramũ 'gã 'jau Jejui 'ga upe:

—Ere ejepe'au orewwy awi. Nenea'wyri ene
ra'e. Orereymawa 'ã ereapisipap— 'jau 'gã Jejui
'ga upe.

A'eramũ Jejui 'ga awau 'gã nui.

9

*Iteu ma'e**(Maku 2.1-12; Luka 5.17-26)*

¹ A'eramũ Jejuĩ 'ga awau 'gã nui. Awau u'aa yaruu pype, awau oyaapa nũ. Oje'wyr ipe 'ga awau ojewya nũ. ² A'eramũ peuwara 'gã teewi iteu ma'e 'ga rerua Jejuĩ 'ga upe nũ. 'Ga rerua 'ga rupia 'ga rupawa reewe Jejuĩ 'ga upe. “Je rerowiat pa 'gã ajemogyau ra'e”, 'jau Jejuĩ 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga 'jau iteu ma'e 'ga upe:

—Erekyje awi je wi kũi. Enetywera je amoit ene wi— 'jau Jejuĩ 'ga 'ga upe.

³ A'eramũ Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã 'ga rerowiare'ema ajemogyau. A'eramũ 'gã 'jau ajaupe:

—Awÿja 'agamũ 'ũ? Janeruwarete 'ga etee te janetywera omoit jane wi— 'jau 'gã ajaupe. —Enetywera je amoit ene wi 'eramũ 'ga Jarejuwarete 'ga 'jawe je rekoi 'ga 'i te janee— 'jau 'gã ajaupe 'upa.

⁴ A'ere Jejuĩ 'ga 'gã kwaawi ojee. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ma'eramũ pẽẽ poromũ 'jau pejejeupe 'ũ?— 'jau Jejuĩ 'ga 'gã nupe. ⁵ —Je upe naayi. Iteu ma'e mafu'amaramũ ae nanẽ ojotywera moiri ajai nũ kũi— 'jau 'ga 'gã nupe. ⁶ —Pẽneki'yra je 'ã. A'eramũ je tepãjẽ resaukaa pẽ nupe. Iteu ma'e 'ga je amafu'am pẽ neape— 'jau 'ga 'gã nupe. — 'Ga fu'ama resaka taje kwaap pejepe 'jau— 'jau Jejuĩ 'ga 'gã nupe. —“Aeteuferã 'ga amafu'am. Aetywera 'ga omoit nanẽ ae wi nũ”, tepe'je 'jau. Jeruwarete 'ga te 'ã opãjẽ amut jee. A'eramũ je

pětywera moia pē nui, iteu ma'e mafu'ama nanē nū
— 'jau 'ga 'gā nupe.

A'eramū 'ga 'jau iteu ma'e 'ga upe:

—Ere efu'ama jui. Ejupawa pyyka erawau
eje'wyr ipe— 'jau 'ga 'ga upe.

⁷ Aipo ojeupe 'erauwe iteu ma'e 'ga afu'ama
'gā neape. A'eramū 'ga wupawa pyyka erawau
oje'wyr ipe. ⁸ A'eramū esakarera 'gā ajemogyau
okyjau, oporesagamū 'ga ree. A'e pype 'gā
aku'iramū 'ga ree. A'eramū 'gā 'jau ajaupe.

—Kuu. Namafu'ami sipo 'ga 'ga pa, a'e ako
je ko re'ā — 'jau 'gā ajaupe. —Ku'jywa 'ga 'ga
amafu'amukat 'ga upe— 'jau 'gā ajaupe.

A'eramū 'gā 'jau Jarejuwarete 'ga upe:

—Ene te 'ā esage ma'eramū, ki Ku'jyp. Ene 'ā
eremafu'amukat 'ga 'ga upe. Epājēa 'ā eremut
'ga upe rai'i— 'jau 'gā Jarejuwarete 'ga upe, 'ga
muorypa ee.

Mateu 'ga mo'wyawet

(Maku 2.13-17; Luka 5.27-32)

⁹ A'eramū Jejui 'ga awau watau nū. Awaw
ipe 'ga Mateuramū je resaka. 'Wyriararete upe
ka'aranūū pyykarera je. Jeporowyky je renamū
Jejui 'ga 'ua oje'ega jee:

—Ere ejua je rupi— 'jau 'ga jee, je mo'wya
ojeupi.

A'erauwe je tepoia teporowyky awi ejaa inuga
a'e pe te futat. A'eramū futat je tewau 'ga rupi, 'ga
remimu'eramū. ¹⁰ A'ere je 'ga mo'wya teje'wyr ipe:

—Ere ejua ejemi'waa je pyri. Ere ejemiayuwa
'gā nenūina erua erojemi'waa jerog ipe— 'jau je 'ga
upe.

A'eramũ 'gã 'ua ojemi'waa jerog ipe. Oro-jemi'waaw ipe kwaiwete 'wyriararete 'ga upe ka'aranũũ pyykara 'gã 'ua ojemi'waa ore pyri. Mama'e tywera apoara 'gã nanẽ 'ua ojemi'waa ore pyri nũ. ¹¹ Poje fariseu 'gã amũ 'ua ore resaka. A'eramũ 'gã 'jau Jejui 'ga remiayuwa 'gã nupe:

—Kuu. Ma'eramũ pẽmu'jara 'ga ojemi'waa 'wyr-iararete 'ga upe ka'aranũũ pyykara 'gã pyri 'ũ? Nia'wyri 'gã kũi. Mama'e tywera apoara 'gã pype nanẽ 'ga reni ojemi'waa kũi. Nojemi'wari noko ae 'gã pyri 'ja. Nia'wyri 'gã ajemogyau kũi— 'jau 'gã 'gã nupe.

¹²⁻¹³ Aipo 'gã 'e renupawe Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—'Gã pyri je rekoi 'gã poaawamũ te nũ'ũ. Je 'ã morofuanugara 'jawewara te ako 'gã nupe. Sã'ã morofuanugara 'ga muaga monoa ojero'wu ma'e 'gã nupe etee. Nomono ekoetei futari 'ga ijero'wue'ema 'gã nupe muaga. Nan tee futat je. Ia'wyre'ema 'gã katu'okawamũ te je ruri. “Je jeresage”, pe'je 'ã. A'ere je naesage ma'eramũ rũi je ruri pẽ katu'oka. Itywet ma'e katu'oka tee je ruri. Pe'je pejewau pejemu'jau Jarejuwarete 'ga 'eawer are — 'jau 'ga 'gã nupe. —Ymã te Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari Oseja 'ga upe rakue:

“Je upe mama'e mura esage futat jee.

A'ere pejejee pẽpota'wa esagea taetu esageramũ jee.

Nafutari je tejeupe pẽnemimurera, pejejee peje-pota'wa esage'em ire”,

'jau 'ga ikwasiarukaa 'ga upe rakue— 'jau Jejui 'ga fariseu 'gã nupe.

*'Gã jemi'ware'em are 'gã mu'eawet
(Maku 2.18-22; Luka 5.33-39)*

¹⁴ Anure Juã Batista 'ga remiayuwa 'gã amũ 'ua oje'ega Jejui 'ga upe:

—Juã Batista 'ga remiayuwamũ ore orojemi'ware'ema futat oroje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe jepi. Fariseu 'gã nemiayuwa 'gã nanẽ ojemi'ware'ema futat oje'ega 'ga upe jepi nũ. 'Ga upe oporogytaawa upe iwaẽmauwe ore orojemi'ware'ema Jarejuwarete 'ga upe oroporogytau jepi. A'ere 'ã eneremiayuwa 'gã nanarũi. Niojeri agawewi 'gã 'ã ojemi'war awi. A'etea 'ã 'gã oje'ega omono Jarejuwarete 'ga upe— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

¹⁵ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Akokatu ma'e 'gã nekokaturamũ sipo 'gã nekokatu resakara 'gã ty'ara rerajemogyi maraka are? Naani. Maraka teepaw ire tãmẽjẽ te 'gã py'arayparamũ nũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. — 'Gã nui akokatu ma'e 'gã jepe'aramũ tee esakara 'gã poiri ojemi'war awi oporogytau Jarejuwarete 'ga upe— 'jau Jejui 'ga oje'ega 'gã nupe u'ama. —Nan tee futat jeremiayuwa 'gã wojere'emamũ ojemi'war awi ojepyri je rekoramũ. Ojewi je o re te nipo 'gã nojemi'wari ajemogyau. Je o re te nipo 'gã 'arasigamũ ajemogyau je ree. A'eramũ te nipo 'gã nojemi'wari ajemogyau wea'aramũ etee je ree — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

¹⁶ —Ymã te 'ã aeypy 'gã pẽ mu'ei mama'e are rakue. A'ere je 'ã 'awamũ pẽ mu'ei nũ. Amutee are je 'awamũ pẽ mu'ei nũ. A'ere nepemojopy-pea'uweri jeporogyta aeypy 'gã nemimome'ufer are. Jeporogyta are ojemu'e ma'eramũ ki a'ea

etee futat pejemu'e. Pemojopype kasi morogyta ymaner are ne. Morogyta ymaner are ojemu'e ma'e 'gã nuapoi jeporogytau mama'ea— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Naperugi ae taity ymanera taity yau pyu. Kasi a'e pe taity yau opoejamũ erojefuapygi etee ne. A'eramũ futat taity ymanera otoroka etee nũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee. ¹⁷ —Y'way yau ae nueko'wogi yrũ ymanera pype. Yrũ yau pype te ae eko'wogi. Yrũ ymana pype sieko'wok 'eramũ ajaiwayramũ erujewi. A'eramũ futat opy'apefugamũ wajaiwamũ yrũ pype. A'eramũ futat wyrũ kakau. A'eramũ ojeko'woka— 'jau 'ga 'gã nupe. —Yrũ yau pype eko'wog ire ojeko'woke'ema. Yrũa kawem nanẽ nũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe 'gã mu'jau ee. —Nan tee futat nepemojopypea'uweri jeporogytafera morogyta ymaner are— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

Kũjã ãẽ mũ kũjãmuku ãẽ retee
(*Maku 5.21-43; Luka 8.40-56*)

¹⁸ 'Ga porogyta 'ga renamũ kũima'e 'ga amũ 'ua owaẽma Jejui 'ga upe. Judeu 'gã 'wyriri 'ga amũ 'ua wapyka wenupy'ãu 'ga rowase. A'eramũ 'ga 'jau 'ga upe:

—Jera'jyr ãẽ amanũ 'awamue futat ko. A'eramũ ene ejua ãẽ resaka. Epa ãẽ 'arimũ imonoramũ nipo ãẽ ferawi nũ— 'jau 'ga 'ua 'ga upe.

—Ere ajee iruukwe. Taesak ãẽ enee 'jau— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

¹⁹ A'eramũ Jejui 'ga afu'ama awau 'ga rupi. 'Ga remimu'eramũ ore nanẽ arawau 'gã nupi nũ.

²⁰ Orewaw ipe kũjã ãẽ mũ 'ua Jejui 'ga rupisika, 'ga raity pypireme'ywa ppyka. Ojero'wu ma'e

ẽẽ. Tusi kwara ẽẽ imu'aa akou ojero'wau. Nuogi futari ẽẽ ry ẽẽ wi. Ymã te ẽẽ rekoi rakue. ²¹ A'eramũ ẽẽ 'jau ojeupe etee futat: “Kĩã raity pyygamũ tajekatu'ok 'jau kwy”, 'jau ẽẽ ojeupe etee futat. A'eramũ ẽẽ 'ua 'ga raity pypireme'ywa etee agawewi ipyyka. A'etea ẽẽ ojekatu'ok 'ga raity pypireme'ywa pyyg ppyrauwe futat. ²² A'erauwe Jejui 'ga ojerowaka amã'jãu ẽẽ ree. A'eramũ 'ga 'jau ẽẽ upe:

—Erekyje awi kari. Je rerowiar ape ekou ra'e jepi. A'eramũ je ene katu'oka akiko— 'jau 'ga ẽẽ upe.

Ëẽ upe aipo 'ga 'erauwe ẽẽ ojekatu'oka.

²³ A'ere Jejui 'ga ore reruatau nũ. “Jera'jyra ẽẽ ree epoa emono” 'jara 'ga 'wyrã upe orowaẽm ire orosou. Orosouwe Jejui 'ga ẽẽ ree ajatyka ma'e 'gã nesaka. 'Ga mo'wyarera 'ga ra'jyra ẽẽ rapirũmũ ẽẽ rerekou. Jumi'ara'nĩ moje'egara 'gã nanẽ 'ga esaka nũ* Kwaiwete 'gã 'upa 'oga pype. ²⁴ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pe'je peje'jãu pejewau ukupepe. Namanũi ẽẽ. Oset tee ẽẽ 'upa. Peesag iki je ẽẽ momaga— 'jau 'ga 'gã nupe.

Aipo ojeupe 'ga 'eramũ 'gã 'ga rerekoemãu etee.

—Ene'me awi nũ'ũ. Amanũ futat akiko— 'jau 'gã 'ga upe.

“Amoferap nipo je ẽẽ re'ã”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga poromũ 'jau 'gã nupe, “oset tee ẽẽ 'upa”, 'jau etee 'ga 'gã nupe.

²⁵ 'Og awi 'gã mũ'ẽ re 'ga amanũ ma'efera ẽẽ poppyka.

* **9:23** Ajamanũnamũ ipyyra poromũ jumi'ara'nĩa.

—Ere ejua ewya, ky'ri— 'jau Jejui 'ga ãã upe.

A'erauwe ãã ferawí owa afu'ama. ²⁶ A'eramũ 'gã ãã moferapawera mome'wau imuãina ojepyriwara 'gã nupe.

Mukũi eae'ema 'gã

²⁷ ãã moferaw ire Jejui 'ga awau pe awi nũ. 'Ga remimu'eramũ ore arawau 'ga rupi. Orewaw ipe mukũja eae'ema 'gã 'ua ore rewiri wafukaita Jejui 'ga upe:

—Jejui! Ene 'ã Janeruwarete 'ga remimurera! Ore resag ape. Epãjẽ mũ ore katu'og ape— 'jau 'gã wafukaita 'ga upe.

²⁸ 'Og ipe ore se re, 'gã nanẽ awau osou nũ, Jejui 'ga rerowyka. A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Je rerowiat te pejepe pejemogyau jepi? “Ore mamã'ẽ 'ga nũ” 'ea te perowiat pejemogyau?— 'jau 'ga 'gã nupe.

—Aruerowiat futat ore ene— 'jau 'gã 'ga upe.

²⁹ A'eramũ Jejui 'ga opo monou 'gã nea are.

—Tejerowiat pejemogyramũ je pẽ mamã'ẽi— 'jau 'ga 'gã nupe.

³⁰ A'erauwe futat 'gã amã'jãu. A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Je mome'u kasi pejepe kwe pewara 'gã nupe kamẽsĩete ne, jerera muãje'ema kamẽsĩete amunawa pype ne— 'jau 'ga 'gã nupe.

³¹ A'ere 'gã naani. Nuereko katui 'gã 'ga 'eawera, 'ga rera muãina kamẽsĩete peuwara 'gã nupe.

Ije'ege'ema 'ga

³² Jejui 'ga wi 'gã o ypyrauwe 'gã amũ mama'eukwaawa rerekwara 'ga rerua Jejui 'ga upe.

—Mama'eukwaawa mũ 'upa 'ga pir are. A'eramũ 'ga oje'ege'ema akou. Mama'eukwaawa 'ga nomoje'egukari imogou— 'jau 'gã Jejui 'ga upe. A'erauwe Jejui 'ga imoia 'ga wi.

³³ Ojewi Jejui 'ga imoir ire 'ga oje'ega nũ. A'eramũ 'ga resakara 'gã oporesagamũ 'ga ree ajemogyau.

—Niesagi pa jane nanuara Israeu juapyreramũ jarewy pe jepi nũ— 'jau 'gã ajaupe, oporesagamũ 'ga ree ajemogyau.

³⁴ A'ere fariseu 'gã nuerowiari 'ga. A'eramũ 'gã 'jau:

—Naani nũ'ũ. Mama'eukwaawa 'wyrara je'eg imũ tee 'ga 'ga pirewara moiri 'ga wi nũ'ũ— 'jau futatee 'gã 'gã nupe.

Jejui 'ga ajemuaẽma 'gã nee

³⁵ Pe awi Jejui 'ga awau nũ. Awau 'ga amunawa moy moyka akou. 'Ga remimu'eramũ ore arakou 'ga retee te futat. Judeu 'gã jatykaaw ipe 'ga awau 'gã mu'jau 'Uwarete 'ga ree:

—Pejetywer awi pẽpouriweramũ Janeruwarete 'ga pẽtywera moiri pẽ nui. A'eramũ 'ga pẽ moygyau wemiayuwamũ— 'jau 'ga 'gã nupe akou, 'gã mu'jau 'Uwarete 'ga ree.

Ojero'wu ma'e 'gã 'ga ikatu'oka akou. ³⁶ Kwaiwete 'gã jatykai 'ga ree, 'ga porogyta renupa. 'Gã nesakawe Jejui 'ga ajemuaẽma 'gã nee. “Karupa'mĩ jare'ema 'jawe 'gã jemogyi. Ojejukawe'emamũ nanẽ nũ. Worypawamũ 'gã ajemogyau. Nitywi futari 'gã poara 'ga amũ”, 'jau Jejui 'ga ojeupe. ³⁷ A'eramũ 'ga 'jau wemimu'eramũ ore:

—Ināinānīī etee Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã jemogyi. A'ere 'ã kwaiwete je te 'gã jemogyi Janeruwarete 'ga kwaape'ema— 'jau 'ga oree. ³⁸—A'eramū ki pēē pejeje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe aipo are: “Emonou'jau'jap ejemiayuwa 'gã emome'waramū kwe pewara 'gã nupe”, pe'je ki 'ga upe aipo are— 'jau Jejui 'ga oree. —Sā'ã juowuurana. Omonookara ae mū tywe'emamū 'a ototokapaw ekoete. Nan tee futat nipo 'gã 'ga je'ega ojeupe 'gã imome'ue'emamū 'gã pawī etee mama'eukwaawa rapyaw ipe— 'jau Jejui 'ga oree.

10

Jejui 'ga remimu'e 'gã (Maku 3.13-19; Luka 6.12-16)

¹ Jejui 'ga wemimu'eramū ore majatykau ojee, tusiramū ore majatykau ojee. Opājēa 'ga imua ore upe ore moporowykyawamū.

—Tepājēa je amono pē nupe amutee 'gã poaawamū. Pe'je pejewau mama'eukwaawa moia erekwara 'gã nui. Ojero'wu ma'e 'gã nanē pēē ikatu'oka nū— 'jau 'ga oree ikue.

²⁻⁴ 'Ga remimonoramū orepytuna tusi. Simão, Andre, Tiago, Juã, Filipe, Patarumeu, Tome, Mateuramū je, ajepeja Tiago, Tadeu, ajepeja Simão, Judas. Mīmeramū ore Jejui 'ga remimu'eramū. Simão 'ga mukūi 'ga rera. Pedro 'ga rer irūa. Ajepeja Simão 'ga rera nanē mukūi nū. Serote 'jau 'ga rer irūa. Andre 'ga Pedro 'ga rewirera 'ga. Tiago 'ga rewirera 'ga Juãnamū. Sepeteuramū Tiago 'ga ruwa 'ga Juã 'ga retee. Je Mateuramū 'wyriara upe ka'aranūū ppykareramū.

Ajepeja Tiago 'ga Aufeu 'ga ra'yra 'ga. Judas 'ga nanē mukūi 'ga rera nū. Iskariote 'ga rer irūa. Kūima'e tywera 'gā nupe 'ga monoara 'ga poromū. Mīmeramū ore Jejui 'ga remimonoramū.

*Jejui 'ga wemimu'e 'gā monoawet
(Maku 6.7-13; Luka 9.1-6)*

⁵ Wemimu'eramū Jejui 'ga 'jau oree:

—Pe'je pejewau je mome'wau kwe pewara 'gā nupe. A'ere ki judeu 'gā nupe etee je mome'u pejepe. Judeue'ema 'gā nupe kasi je mome'u pejepe ne. Samari ywy pewara 'gā nupe nanē je mome'wawe'em nū. ⁶ Israeu juapyrera 'gā nupe etee futat pejewau morogyta esage mome'wau. Sā'ā karupa'mī ka'jama ujar awi. Nan tee futat Israeu juapyrera 'gā jemogyi. Ymā te 'gā ypya Jarejuwarete 'ga je'ega renuwi rakue. A'eramū 'gā 'ga kwaapa katu katu rakue— 'jau 'ga oree. —A'ere 'awauwara 'gā nokwaawi futari 'ga. 'Ga remifutara nanē 'gā ikwaape'ema nū. A'eramū 'gā ajemogyau karupa'mī ka'jama 'jawe— 'jau Jejui 'ga oree. ⁷ —“Otywer awi opoit ma'e 'gā Janeruwarete 'ga omogy wemiayuwamū. A'eramū ki pēē pejepeia pejetywer awi”, pe'je ki pejewau 'gā nupe. ⁸ Ojero'wu ma'e 'gā pēē ikatu'oka. Amanū ma'e 'gā pēē imoferapa. Ipito'om ma'e 'gā pēē imokā'jāu. Mama'eukwaawa pēē imoia mama'eukwaawa rerekwara 'gā nui— 'jau Jejui 'ga oree. —Тепājēa je amono pē nupe. A'ere naje mepyi pejepe tepājēa pejejeupe imono are. A'eramū pēē pejewau 'gā katu'oka ekoete te futat pejemogyau. “Je mepy pejepe. Pejekatu'okawera pemepy jee”, 'jawe'em futat pēē 'gā nupe— 'jau Jejui 'ga oree.

9 —Ka'aranũũa kasi peroo ne. 10 Pejekaraemã nanẽ erawawe'em nũ. Pejejyrũ, pejepyapaap. Mĩmera miamũ kasi peroo ne. Pejepir arewara etee futar iki peroo. Ywyrã nanẽ pẽẽ erawawe'em pejepo pe. Ojeupe peporogytaramũ 'gã pẽ mo-jemi'waa. Aipoa esage— 'jau Jejui 'ga oree.

11 —'Gã 'wyrarete upe pejewãema pejewau pejeseawa rekaa. “Pe'je pejejua pejesea 'au ore pyri” 'jara 'gã noga pype etee futar iki pejup. Peo kasi kwe pe pejejemogyau ne. 12 'Gã nog ipe pejewau ki “Awamũ Janeruwarete 'ga nepẽ mu'arasigukari pẽ mogyau”, pe'je pejewau pejesou 'gã nupe. “Arafutar ore Jarejuwarete 'ga pẽ muekõẽãja pẽ mogya”, pe'je ki 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga oree. 13 — “Pe'je pejejua pejepytau ore'wyr ipe” 'gã 'eramũ ki pe'je 'gã nupe: “A'jea futat. Janeruwarete 'ga aku'i muri pẽ nupe, pẽ mopy'ata'wau a'jea futat”, pe'je ki 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga oree. — “Narafutari ore pẽpyta oroje'wyr ipe” 'gã 'eramũ pẽẽ 'jau 'gã nupe: “Janeruwarete 'ga aku'ia namura'uweri pẽ nupe”, pe'je ki 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga oree. 14 — A'eramũ nipo pẽẽ pejewau majepeja 'gã amũ 'wyr ipe nũ. A'eramũ nipo 'gã 'jau: “Noreporenuwiw-eri ore Jarejuwarete 'ga je'eg are”, 'jau nipo 'gã pẽ nupe. A'eramũ ki pe'je 'gã nupe “Janeruwarete 'ga 'ã wemiayuamũ pefutat numiamũ. A'ere 'ã nepefutari etee 'ga. A'eramũ nipo 'ga anure pẽ mu'arasiga pẽ mogyau”, pe'je ki 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga oree u'ama. —A'eramũ pẽẽ 'gã 'wyrarete awi peje'jãu pejepyapaawa nupãnupãu ajuee, 'ya motototoka jui. “Janeruwarete 'ga pẽ katu'og are ifuwet numiamũ. A'ere 'ã nepefutari etee 'ga”, pe'je ki pejepyapaawa nupãu ajuee 'gã nupe— 'jau

Jejui 'ga oree. ¹⁵—A'jea futat je 'i. Anure, wowase pē majatykaaw ipe nipo Janeruwarete 'ga Sodom ipewarera 'gã nereko tyweretei Gomora pewarera 'gã netee. Sodom ipewarera 'gã ityweretei Janeruwarete 'ga upe, Gomora pewarera 'ga netee rakue. A'eramũ nipo 'ga 'gã nerekou tyweaete 'gã tywer are. A'ere “noreporenuwiweri ore Jarejuwarete 'ga je'eg are” 'jara 'gã Sodom ipewara 'gã tywera apyraawi. A'eramũ nipo 'ga taetu 'gã nerekou tyweaete etee te nũ Sodom ipewarera 'gã apyraapa— 'jau Jejui 'ga oree.

*Jejui 'ga rur enune ojeapo ma'e
(Maku 13.1-13; Luka 21.12-19)*

¹⁶ —Sã'ã kasuraa tajau jarũ pyterimũ isea. A'eramũ 'ã tajaua iu'wau. Nan tee futat pē. Jarejuwarete 'ga kwaapare'ema 'gã pyterimũ pese. 'Gã amũ nipo amara'neramũ akou pē nee. A'ere ki pē'akwaap pejejemogyau 'gã nupe. Pejepota'waramũ etee futar iki 'gã nee — 'jau Jejui 'ga oree. ¹⁷ —Pejea'gu te ki ajee pejejerowiare'ema 'gã nui. 'Gã amũ nipo pē pyyka pē nerawau o'wyria'ri 'gã nowase pē moporogytaukaa o'wyriara upe. Judeu 'gã jatykaaw ipe nipo 'gã amũ pē pyyka pē nupānupāu. ¹⁸ Je rerowiaaramũ pē nekoramũ nipo 'gã pē pyygi pē nerawau judeue'ema 'gã 'wyriara 'gã nowase. O'wyriararete 'gã nowase pejejerooramũ pē je ree morogyta esage mome'wau 'gã nupe. A'eramũ futat nipo o'wyriara 'gã nowase pē nerawarera 'gã morogyta esagea pē imome'u renuwi o'wyriara 'gã neewe futat— 'jau Jejui 'ga oree. ¹⁹ —A'ere kasi pekyje pejejerooramũ ne. “Ma'ja 'jau sipo je

teje'ega 'gã nupe 'wei”, pe'je kasi ne, pejegyau ne. Janeruwarete 'ga te peje'egawa amut pẽ nupe peu pẽ nerooramũ— 'jau 'ga oree. ²⁰—Napẽẽ tee rõi peporogyta 'gã nupe. Pẽnuwarete 'ga 'Agesagea te nipo pẽ mueapyo pẽ'eaw are— 'jau Jejui 'ga oree.

²¹—Je rerowiare'ema 'gã nipo wewirera 'ga mi-amũ futat omono 'gã nupe, ijukaukaa, wewirera 'ga je rerowiar ire. Wa'yra 'gã miamũ nipo 'gã imonou 'gã nupe iapisaukaa. 'Uwa miamũ, oya miamũ 'jau nipo 'gã imonou iapisaukaa 'gã nupe je rerowiaaramũ 'gã jemogyramũ— 'jau Jejui 'ga oree. ²²—Je rerowiare'ema 'gã oporomutare'emamũ je ree. A'eramũ nipo 'gã je rerowiamũ pẽ nee nanẽ oporomutare'emamũ nũ. A'ere Janeruwarete 'ga je rerowiar awi ipoire'ema 'gã nerooi imogyau ojepeyri nakwaparimũ ete rõi futat— 'jau 'ga oree. ²³—Amunaw ipewara 'gã pejereko tyweramũ, pejeka'jama pejewau 'gã nui. Ajepeja amunaw ipe pejewau je mome'wau. Israeu ywy pypewara amunawa moyge'emauwe nipo je ruri tejewya nũ— 'jau 'ga oree.

²⁴—Ojemu'e yau ma'e 'gã amu'jara 'ga nu-apyraawi futari. I'wyriat ma'e 'gã o'wyriara 'ga nanẽ nuapyraawi nũ. ²⁵ Ojemu'e ma'e 'ga e'i ojeupe: “Tako temu'jara 'ga 'jawe 'jau kwy”, 'jau nipo 'ga ojeupe. Ma'eramũ 'ã je 'i pẽ nupe: Je rerowiare'ema 'gã je kurapara te ajemogyau. “Mama'eukwaawa 'wyriara je'eg imũ tee 'ga mama'eukwaawa moia 'gã nui”, 'jau futatee nipo 'gã jee je kurapa ajemogyau. A'eramũ nipo 'gã pẽẽ taetu je rerowiamũ pẽ kurapa— 'jau Jejui 'ga oree.

*Pekyje ki Jarejuwarete 'ga wi
(Luka 12.2-7)*

²⁶ —Pekyje awi 'gã nui. Nomima'uweri futari ae mama'ea. Anure te nipo imimipyrrera je-saukari katu katu 'gã nupe. ²⁷ 'Awamũ je je'egi pẽ nupe etee futat. A'ere tepeo jeje'ega mome'wau 'gã nupe najuejue etee futat 'jau— 'jau Jejui 'ga oree. ²⁸ —Pekyje awi pejejee ifuwet ma'e 'gã nui. Pẽ apisi 'gã numiamũ. A'ere 'gã pẽ'aga nomateepawa'uweri. Jarejuwarete 'ga wi te a'jea futat pekyje ete. 'Ga te a'jea futat pẽ mateepap ywawuje futat werowiare'emamũ. Pẽ'aga we futat 'ga imonou mama'eukwaawa rapyaw ipe— 'jau 'ga oree. —'Ga te a'jea futat mama'e tywera ojeupe iapoaramũ ae apisi— 'jau 'ga oree.

²⁹ —Janeruwarete 'ga te 'ã pãjẽrete. A'ere 'ga jejuka esagei futari ae ree. Peesak wyra'ia. Wyra'ia 'ã niapoi agawewi. A'etea Janeruwarete 'ga imanũnamũ wesak 'ũina. 'Ga remifutarimũ etee te wyra'ia imanũ. ³⁰ Ae taetu aje 'ã ae ate 'ga upe. Ma'eramũ 'ã 'ga jejukai ae ree taetu— 'jau 'ga imome'wau oree 'ũina. —Pẽ'awa we futat ojemojopyrũmap ajemogyau pẽakag are. Aeakag are ijemogya we futat 'ga okwaapap. “Nojejukai nipo 'ga ore ree?” pe'je kasi ne. Naani. Ojejuka futat 'ga pẽ nee. ³¹ A'eramũ ki pẽ pejekyllawe'em pejereko tywera 'gã nui— 'jau 'ga oree.

³² —Pejenosĩ kasi je mome'wau 'gã nupe ne— 'jau 'ga 'gã nupe. —'Gã nowase pẽẽ je mome'u renosĩ'em ire je nanẽ najenosĩ pẽ mome'wau nũ. “Je Jejui 'ga remiayuwamũ je” pẽẽ 'eramũ je ywag ipe peoramũ je nanẽ futat ywagipewara 'gã

nowase a'e 'gã nupe nũ: “Koromũ noko jeremi-
 ayuwa 'gã 'ja”, 'jau nipo je pẽ nupe ywag ipe
 peoramũ, ywagipewara 'gã nowase pẽ mome'wau
 enosõue'em 'gã nupe — 'jau Jejui 'ga oree. ³³ —
 “Je naJejui 'ga remiayuwa rõi” 'jaramũ je ywag
 ipe peoramũ pẽẽ 'jawerimũ etee futat nipo je pẽ
 nenosõu pẽ mome'wau Tejuwarete 'ga rowase:
 “Najeremiayuwa 'ga rõi noko 'agamũ”, 'jau nipo
 je pẽ nupe pẽ mome'wau 'ga rowase. A'eramũ je
 aipo 'jarera 'gã monou muku tejewi— 'jau 'ga oree.

Jejui 'ga ree nipo ae ajamueu
(Luka 12.51-53; 14.26-27)

³⁴ —“Jarejuwarete 'ga remimurera 'ga rur ire
 nipo ore jamuepawi”, pe'je kasi ne. Naani. Je
 ree taetu nipo pejamue pejejemogyau — 'jau 'ga
 oree. ³⁵ —Kũima'e 'ga amũ nipo je rerowiaa. A'ere
 nipo 'ga ra'yra naje rerowiari. A'eramũ nipo 'gã
 ajamueu je ree. Kũjã ãẽ mũ nipo je rerowiaa.
 A'ere nipo ãẽ ra'yra ãẽ naje rerowiari. ãẽ ra'ytatya
 nanẽ nipo je rerowiare'ema nũ. A'eramũ nipo
 aipo 'gã je rerowiaara ãẽ mueu je ree. ³⁶ Amumẽ
 je rerowiaara 'gã pytuna 'gã we futat nipo 'gã
 nerekou tyweaete je ree. Je rerowiaara 'gã nereko
 tyweara 'gã 'gã pytuna futat — 'jau Jejui 'ga oree.

³⁷ —Pẽporomutat 'ã pẽẽ pejepytuna 'gã nee.
 A'eramũ pẽẽ mama'e apou 'gã maku'iu. A'ere je
 'i 'awamũ pẽ nupe: Jeremiayuwamũ pejejekow-
 eramũ ki pẽporomutat je ree, pejepytuna 'gã nee
 pejeporomutara apyraapa. Pejejuw are, pejey
 are, pejeja'yr are. Mĩmera 'gã nee pejeporomutara
 apyraapa. Je ree pejeporomutamũ ki mama'e
 apou jeremifutar imũ etee je muorypawamũ.

“Ereapo awi nanuara ki sa”, 'jau nipo pēpytuna 'gã pē nupe. A'ere kasi eremojerowiat 'gã ne. Jeje'eg imū etee futat pēē iapou. Kasi a'e pe pēē najeremiayuwa rūi ne— 'jau 'ga oree.

³⁸ —Anure nipo 'gã pē nereko tyweretei je ree, pē apisau je ree. A'eramū futat nipo pēē mū je rerowiar awi pejepoia. A'ere pēē je rerowiar awi opoit ma'eramū najeremiayuwa rūi pejemogy. Jeremiayuwamū pejejekoweramū jeremifutara etee futat pēē iapou, pejekyjawe'em 'gã pejejeroko tywer awi. “Tene 'gã je jukai kwy. Napoira'uweri je Jejui 'ga rerowiar awi”, 'jau etee ki pēē — 'jau 'ga oree. ³⁹ —“Najemanūweri je Jejui 'ga mome'u are” 'jara 'gã nooa'uweri futari ywag ipe Jarejuwarete 'ga pyri. “Je naapoa'uweri futari mama'ea Jejui 'ga remifutar imū” 'jara nanē awawe'em ywag ipe Jarejuwarete 'ga pyri nū— 'jau Jejui 'ga oree. —A'ere “tene 'gã je jukai kwy. Napoira'uweri je 'ga rerowiar awi” 'jara 'gã oi futari ywag ipe, Jarejuwarete 'ga pyri— 'jau Jejui 'ga oree.

*Janeruwarete 'ga jane mepyawam
(Maku 9.41)*

⁴⁰ —“Pe'je pejewau je mome'wau kwe pewara 'gã nupe”, a'e ako je pē nupe ko. A'jea futat je 'i: Je rerowiarāmū pē nereko esageara 'gã je nanē je rereko esage nū. Je rereko esageara 'gã je muarera 'ga nanē wereko esage nū. ⁴¹ Ojeupe 'ga amū waēmamū nipo 'gã 'jau: “Janeruwarete 'ga 'ga mut janee, ojee jane mu'jawamū. Ma'eramū 'ã oreporenuwiweramū 'ga je'eg are”, 'jau nipo 'gã. “Torojejuka esage 'ga ree nanē 'jau nū”, 'jau nipo

'gã. A'jea futat je 'i: Anure nipo Janeruwarete 'ga oje'eg are moromu'jarera 'gã mepyi. 'Ga ree ojejuka esage ma'e 'gã nanē 'ga omepy nū, moromu'jarera 'ga repy 'jawe etee futat. Ojeupe 'ga amū waēm ire nipo 'gã amū 'jau: “Koromū esage ma'e 'ga. Ma'eramū 'ã ore jejuka esagei 'ga ree”, 'jau nipo 'gã. A'jea futat je 'i: Anure nipo Janeruwarete 'ga esage ma'e 'gã mepyi. A'eramū 'ga esage ma'e 'gã nee ojejuka esage ma'e 'gã nanē imepyau nū, esage ma'e 'gã nepy 'jawe etee futat nū— 'jau Jejui 'ga oree.

⁴²—A'jea futat je 'i: Anure nipo Janeruwarete 'ga je rerowiaara 'gã nereko esageara 'gã mepyi. 'Yro'ysaga etee agawewi nipo 'gã imonou je rerowiaara 'ga amū upe, i'yuwei ma'eramū. A'etea Janeruwarete 'ga 'yro'ysaga monoara 'gã mepyau 'ga upe imonoawer are— 'jau 'ga oree, kwe pe omome'wawamū 'ga ore monoi.

A'eramū ore arawau kwe pe 'ga mome'wau oropytuna judeu 'gã nupe.

11

Juã Batista 'ga remiayup (Luka 7.18-35)

¹ Ojewi 'ga remimu'e 'gã orauwe Jejui 'ga awau ipyriu'iwara 'gã mu'jau 'Uwarete 'ga ree. ² A'e pype Juã Batista 'ga remiayuwa 'gã amū 'ua owaēma Jejui 'ga upe. Juã Batista 'ga remiayuwa 'gã Jejui 'ga remiapofera mome'wau 'ga upe moromunepawa pype 'ga renaw ipe rakue. A'eramū Juã 'ga 'gã amū monou 'gã moporonuwukaa ee Jejui 'ga upe:

—“Ene te Jarejuwarete 'ga remimurera? 'Ga amũ te ra'u nũ?” pe'je ki pejewau 'ga upe jee— 'jau 'ga wemiayuwa 'gã nupe.

³ A'eramũ 'gã awau oporonupa ee Jejui 'ga upe:

—“Ene te Jarejuwarete 'ga remimurera? 'Ga amũ te ra'u nũ?” e'i Juã 'ga enee ko— 'jau 'gã awau 'ga upe.

⁴ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pe'je pejewau pejemiesagera mome'wau 'ga upe. ⁵ “Eae'ema 'gã 'ga amamã'ẽ akou. Iteu ma'e 'gã 'ga amafu'am. Ipito'om ma'e 'gã 'ga imokã'jãu. Iapyae'ema 'gã 'ga imuapyau. Amanũ ma'e 'gã 'ga imoferapa. Iporiay'i ma'e 'gã nupe 'ga morogyta esage mome'wau akou” pe'je ki, jeremiapofera mome'wau 'ga upe. ⁶ “Je rerowiar awi ipoire'ema 'gã niku'ipawi futari ajemogyau”, e'i 'ga enee ko, pe'je ki 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁷ Ojewi Juã 'ga remiayuwa 'gã o ypyrauwe Jejui 'ga oporonupa Juã 'ga rekwawer are ojeypyriwara 'gã nupe.

—Amunawe'em ipe pejewau te maran peesak 'ga rai'i? Ma'ja 'jawe te 'ga rai'i? Sã'ã juowa ywytua erojetyjetyga erekoa. Nan te 'ga rekoi rai'i? Naani te ra'u nũ?— 'jau 'ga 'gã nupe. —Nanarũi futat 'ga rekoi— 'jau 'ga 'gã nupe. —Najuejue etee futat 'ga rekoi oje'egawer imũ etee futat 'ga oje'ega 'gã nupe ai'i, wesakara 'gã nupe ai'i. “Pejetywer awi pẽpoiriweramũ Ku'jywa 'ga imoiri pẽ nui”, 'jau pãwẽ pãwẽ etee futat 'ga akou 'gã nupe. Kũima'eeteete 'gã nupe, akotee ma'e 'gã nupe 'jau 'ga akou 'ga mome'wau 'gã nupe ai'i— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ⁸ —Taity esagea sipo 'ga wereko eruatau pẽnemiesagamũ rai'i? Naani. Taity

esage ma'e 'gã ako 'og esage pype etee. A'ere Juã 'ga nanarũi. Taity ekoetea etee futat 'ga wereko imunepa. Nu'ari futari 'ga taity esage rerekwar ipe. Ikaraemã kwai ma'e 'gã 'ã waity esage etee te wereko imunepa. A'ere Juã 'ga nanarũi— 'jau Jejui 'ga u'ama 'gã nupe.

⁹ —Juã 'ga 'ã Jarejuwarete 'ga mome'wararete ako rai'i. ¹⁰ Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari Juã 'ga ree inuga rakue. “Koromũ jeje'ega mome'wara 'ga”, 'jau 'ga 'ã ikwasiarukaa inuga 'gã nupe rakue— 'jau Jejui 'ga imome'wau 'gã nupe. —“Tomono 'ga ene renunewe 'jau, kwe pewara 'gã mu'jau ene ree 'jau, ene rura futarukaa 'gã nupe 'jau”, 'jau 'ga inuga ikwasiaa ka'aran are rakue— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ¹¹ —Aeypy 'gã porogytafera wesageramũ agawewi. A'ere Juã 'ga porogytafera te 'gã porogytafera resage apyraawi Jarejuwarete 'ga upe. A'ere 'awamũ je rerowiaara 'gã te Juã 'ga porogytafera apyraawi. Imu'epyre'ema 'gã agawewi 'ã. A'etea 'gã 'ga ma'e apyraapa Jarejuwarete 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau. ¹² —Juã 'ga ra'ne 'ã 'gã mu'jau Jarejuwarete 'ga ree rakue. “Pejetywer awi pēpouriweramũ Janeruwarete 'ga pētywera moiri pē nui, pē mogyau wemiayuwamũ”, 'jau 'ã Juã 'ga 'gã nupe rakue. 'Awamũ 'ã je nanē aipo 'jau pē nupe nũ— 'jau Jejui 'ga 'ũina 'gã nupe. —A'eramũ kwaiwete itywet ma'e 'gã oreje'ega rerowiaa. 'Gã ku'ia 'gã nerekou. “Arowiat je 'gã je'ega. A'eramũ Janeruwarete 'ga jetywera moia je wi, je mogou wemiayuwamũ. Tene 'ga rerowiare'ema 'gã je rereko tyweretei kwy. Napoiri futari je 'ga rerowiar awi”, 'jau nipo 'gã

aku'iramũ ajemogyau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

¹³ —Ymã we te 'ã Janerwarete 'ga je'ega mome'warera 'gã Moisesi 'ga retee imome'ui pẽ nupe rakue. “Anure nipo Janerwarete 'ga wemimurama 'ga muri, 'ga mogou 'wyraramũ ae upe. Otywer awi opoit ma'e 'gã nipo 'ga imogyau wemiayuwamũ”, 'jau 'gã nakue. Juã 'ga nanẽ Janerwarete 'ga remimureramũ je mome'wau pẽ nupe rai'i nũ. ¹⁴ Ymã te Janerwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã amũ 'i rakue: “Anure nipo Eliasi 'ga 'jawewaramũ ra'ne ijesaukari pẽ nupe. 'Ga rewiri etee nipo ajee Janerwarete 'ga remimura 'ga jesaukari”, 'jau 'gã ikwasiaa ee rakue. A'eramũ je ee iparuerowiarwet ma'eramũ pẽ mueapyou 'gã je'eg are. Juã 'ga futat Eliasi 'ga 'jawewara. A'eramũ 'ga 'ua Jarejuwarete 'ga remimuramũ je renune ai'i. ¹⁵ Ee pejejeapyoweramũ ki peapyaka katu jeje'eg are— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

¹⁶⁻¹⁷ —Ma'ja 'jawe te 'awauwaramũ pẽẽ?— 'jau 'ga 'gã nupe. —Kunumĩarũ'e'ema 'jawe futat pẽẽ. Sã'ã kunumĩa. “Soo jarejerokyau 'jau” 'eramũ, “Naani. Najeataweretei je”, 'jau etee 'ã ajaupe. “Pe'je ajee sajeawotee 'ũ”, 'jau 'ã kunumĩa ajaupe nũ. “Najejeawoteeweri futari je”, a'e ako je ko, 'jau ete 'ã kunumĩa ajaupe. Nan tee futat pẽẽ.

¹⁸ Juã Batista 'ga 'ã ojemi'ware'ema akou Jarejuwarete 'ga upe oporogytau rakue. A'eramũ 'ã pẽẽ “mama'eukwaawa 'ga wereko opir are ra'e”, 'jau 'ã pẽẽ 'ga upe, 'ga jemi'ware'emamũ rakue— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ¹⁹ —A'ere 'ã je ruri Juã 'ga rewiri nũ. Je 'ã tekou teojere'emamũ tejemi'waa Jarejuwarete 'ga upe teporogytau. A'eramũ 'ã pẽẽ “Emi'uu 'ã 'ga ra'e”, 'jau etee jee nũ— 'jau

'ga 'gã nupe. —“Itywet ma'e 'gã jekoty'aawa 'ga ra'e, 'wyrararete upe ka'aranũ puykara 'gã jekoty'aawa 'ga ra'e”, 'jau etee 'ã pẽẽ jee nũ— 'jau 'ga 'gã nupe. —Kunumĩ 'jawe pẽẽ. Juã 'ga ree ra'ne 'ã pẽẽ pejeporomutare'emamũ rai'i. 'Awamũ 'ã pẽẽ je ree nanẽ pejeporomutare'emamũ nũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Kunumĩ 'jawe 'ã pejemogy. Jarejuwarete 'ga je'eg imũ mama'ea jane iaporamũ nipo jane pyriwara 'gã 'i janee: “A'jea futat. Janeruwarete 'ga 'ã i'akwaap. Sã'ã 'ga remiyuwa 'gã neko esagea”, 'jau nipo 'gã janee, janereko esage resag ire— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama.

*Jejui 'ga je'ega moywyrafenawet
(Luka 10.13-15)*

²⁰ A'eramũ Jejui 'ga oje'ega moywyrafena wemi-
apofera resakara 'gã nupe. 'Gã 'wyr ipe agawewi
Jejui 'ga aeremiapoe'ema apou 'gã nowase. A'etea
'gã nopoiri futari otywer awi. A'eramũ Jejui 'ga
oje'ega moywyrafena 'gã nupe:

²¹ —A'e je ki 'ei. Naje moporomutarukari te 'ã
pejepe a'i kũi. Pẽporiay'i 'ã pejejemogyau numi-
amũ a'i kũi. Korasĩ pewaramũ, Pesaita pewaramũ.
Mĩmer ipewaramũ 'ã pẽporiay'i pejejemogyau nu-
miamũ. Pẽ'wyr ipe ako je Jarejuwarete 'ga
mome'ui tekou pẽ nupe ikue numiamũ. Ojero'wu
ma'e 'gã katu'oka ako tekou pẽ neape ikue numi-
amũ. A'ere ako nepẽporenuwiweri jeje'eg are ikue.
Nepẽpouriweri ako pejetywer awi ikue. Pejetywera
retee ako pẽẽ ikue. Tiro pe 'gã katu'og ire amunipo
'ã peuwara 'gã poiri otywer awi rakue. Sidom ipe.
Mĩmer imũ 'gã katu'og ire amunipo 'ã peuwara
'gã poiri futari otywer awi rakue. Tanimuga

amunipo 'ã 'gã wereko wapyte'rarimũ otywer awi opoira resaukaawamũ. A'ere ako je 'au agawewi iapoi tekou pẽ'wyr ipe ikue. A'etea ako nepepouri pejetywer awi ikue— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, wemiapofera resakarera 'gã pyu oje'ega magwamagwapa. ²² —A'eramũ nipo Janeruwarete 'ga pẽ majatykaawa 'ara rupi Tiro pewara 'gã majatykau wowase. A'eramũ nipo 'ga 'gã nerekou tyweaete. Sidom ipewarera 'gã nanẽ nipo 'ga erekou tyweaete nũ. 'Gã tywer are wejue nipo 'ga 'gã nerekou tyweaete etee. A'ere nipo 'ga pẽẽ te pẽ nereko tyweretei kwaiwete. Pẽẽ te 'ã neperowiari 'ga, 'ga pãjẽ resakareramũ miamũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

²³ —Pẽporiay'i pejemogyau numiamũ, a'e je 'ã pẽ nupe, Kafanaũ pewaramũ nanẽ nũ. “Ore Kafanaũ pewaramũ oreresage”, pe'je numiamũ. “A'eramũ ore arawau ywag ipe”, pe'je pejejaupe numiamũ. A'ere je 'i pẽ nupe: Mama'eukwaawa rapyaw ipe oo ma'eramũ futat pẽẽ, a'e je 'ã pẽ nupe— 'jau Jejui 'ga Kafanaũ pewarera 'gã nupe. —Nepepouri te 'ã pejetywer awi. A'eramũ pẽẽ pejewau mama'eukwaawa rapyaw ipe futat — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Pẽ neape futat je ako pẽnemiapoe'ema apou tekou ai'i. A'ere ako nepẽpouriweri pejetywer awi ikue. Sodom ipe iapoure amunipo 'ã peuwara 'gã pouri otywer awi rakue. A'eramũ amunipo 'ã 'gã 'wyrã atee'pawe'emamũ futat rakue. 'Upa we futat amunipo 'ã 'gã 'wyrã 'awamũ miamũ futat— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ²⁴ —Wowase pẽ majatykaaw ipe nipo Janeruwarete 'ga pẽ nereko tyweretei te futat kwaiwete Sodom ipewarera 'gã nereko tywera apyraapa— 'jau 'ga

oje'ega moywyradena Kafanaũ pewara 'gã nupe.

*Jejui 'ga oporopoariweramũ jane ree
(Luka 10.21-22)*

²⁵ A'ere Jejui 'ga 'jau 'Uwarete 'ga upe:

—Kiapi'ni. Ene 'ã mama'e jararetea. Ene 'ã ywag ipewara mama'e jara. Ywy pewara jara nanẽ 'ã ene nũ. Ene te 'ã mama'e jararetea. Nai'akwaap ma'e 'gã etee rũi 'ã eremueapyo jeje'eg are. Akotee ma'e 'gã na'ne 'ã eremueapyo ee nũ. I'akwaap ma'e 'gã jẽmĩ 'ã ene imueapyowe'em ee.

²⁶ Ejemifutar imũ etee futat 'ã ene akotee ma'e 'gã mueapyo ee. Nanuara futat te 'ã erefutak rakuẽ— 'jau 'ga oje'ega 'Uwarete 'ga upe.

²⁷ A'eramũ 'ga 'jau ojepeyriwara 'gã nupe nũ:

—Jeruwarete 'ga je mu'akwaap mama'e are ikue. Ma'eramũ je 'ã ikwaawi— 'jau 'ga 'gã nupe imome'wau. —Jeruwarete 'ga je kwaap katu katu futat. Nitywi 'gã amũ je kwaaparamũ. Jeruwarete 'ga etee te je kwaap. Je 'ã Tejuwa 'ga akwaap katu katu futat. A'ere 'gã nitywi amũ je 'jawewara Jeruwa 'ga kwaapa katu katuara 'gã amũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Ma'eramũ je 'ã tejemipyyrũmera 'gã mu'ei Tejuwarete 'ga ree. A'eramũ 'gã a'eramũ 'ga kwaapa je pyri— 'jau 'ga 'gã nupe.

²⁸ A'eramũ Jejui 'ga 'jau ojepeyriwara 'gã nupe nũ:

—Pe'je pejejua jee jeje'ega renupawamũ je pyri. Tejerowiar ire je jejuka esagei pẽ nee. Pẽẽ mũ mama'e poyjuu rupiara 'jawe. Sã'ã ae mama'e poyjuu upiaramũ. Nan tee futat pẽfuakapawamũ. Pejepy'a'wyrãmũ pejemogyau mama'e are. A'eramũ pẽẽ pejefuakapawamũ pejemogyau. Tejerowiar ire je jejukai pẽ nee.

A'eramũ nipo pejepy'a'wyre'emamũ mama'e are pejejemogyau — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ²⁹ — Pejemu'e je ree. Jeje'eg are nanẽ pejemu'jau nũ. Je te 'ã ajemuaẽm pẽ nee. Jeporopoariwet je tekou pẽ nee. Je ree pejemu'e re nipo pẽẽ pejepy'a'wyre'emamũ mama'e are pejejemogyau. ³⁰ Naayi futari jeje'ega renuwa. Ay futat numi-amũ. Je futat apoat pẽẽ mama'e apo are teje'eg imũ futat. A'eramũ aye'ema 'jawe akou pẽ nupe. Jeje'ega renuw ire nipo pẽẽ pejeku'iramũ pejejemogyau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

12

Morowykye'ema are 'gã mu'eawet (Maku 2.23-28; Luka 6.1-5)

¹ Morowykye'ema mũ rupi Jejui 'ga awau juowuurana ko pyterimũ akou. 'Ga rewiri oo ma'e 'gã opy'arayparamũ ajemogyau. A'eramũ 'gã a'ÿja pa'wau erawau opo pe. A'eramũ 'gã ipe'oka i'wau. ² 'Gã nesakawe fariseu 'gã amũ 'jau Jejui 'ga upe:

—Kuu. Emã'ẽ 'gã nee ki sa. Eneremiayuwa 'gã opo'o a'ÿja i'wau ra'e ki sa. “Noporowykya'uweri ae morowykye'ema rupi”, e'i nã'ã Moisesi 'ga jepi re'ã. Juowuuran a'ÿja po'oa aeporowykya futat. Ymã te 'ã Moisesi 'ga 'i rakue: “Peporowyky kasi morowykye'ema rupi ne”, 'jau 'ga 'ã rakue a'i kũi— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

³ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ma'ja te Davi 'ga wapo rakue? Nepemogy-tai nipo ka'arana 'ga remiapofer are? Ymã te 'ã 'ga py'arayparamũ opytuna 'gã netee akou rakue.

⁴ A'eramũ 'ã 'ga awau Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe osou rakue. A'e pe 'ga 'ã kanape pyyka i'wau opytuna 'gã netee rakue. Pekwaap 'ã aipoa. Na'gã nemi'ua rũi poa numiamũ. Mainana 'gã etee te a'u aipoa rakue. A'etea Davi 'ga a'u opytuna 'gã netee rakue. Ipy'araypat 'gã awau osou peu. A'eramũ 'ga amũ “Nepẽa'wyrĩ pẽẽ” 'jawe'em 'gã nupe rakue — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁵ —Morowykye'ema rupi mainana nanẽ oporowykyau nũ. Nepemogytai nipo Moisesi 'ga remikwasiarera ka'arana mainana 'gã porowyky are ki sa? Morowykye'ema mũ magwamagwapa 'gã wyrã rapyau Jarejuwarete 'ga upe. A'ere 'gã amũ “Iro peporowyky morowykye'ema rupi pejejupa” ne'i 'gã 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁶ —A'jea futat je 'i: Esage futat Janeruwarete 'ga mogytaawa. Esage futat 'ga mogytaawa pype 'gã nemiapofera— 'jau 'ga 'gã nupe. —A'ere 'awamũ je rekoĩ. A'eramũ jeje'ega renuwa wesageramũ futat 'ga mogytaawa pype 'gã nemiapofera apyraapa — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ⁷ —Ymã Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari Oseja 'ga upe rakue: “Je upe mama'e mura esage futat jee. A'ere pejejee pẽpota'wa esagea etee esageramũ jee. Nafutari je tejeupe pẽnemimurera, pejejee pejepota'wa esage'em ire”, 'jau 'ga ikwasiarukaa rakue. Nepẽneapyoi nipo pẽẽ 'ga remikwasiarere are pejejemogyau ki sa. Ee pejejeapyo re amunipo 'ã “Nia'wyrĩ pẽnemiapofera” nepe'jei 'gã nupe, a'ỹja po'wara 'gã nupe. Nuapoi futari 'gã mama'e tywera— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ⁸ —Je 'ã pẽneki'yraretea, Jarejuwarete 'ga remimurera. A'eramũ je 'jau pẽ nupe: “Je 'ã morowykye'ema

jara”. A'eramũ je tee pẽ mu'jau morowykye'ema rupi pẽnemiapoe'em are— 'jau 'ga 'gã nupe.

Ipoteu ma'e

(Maku 3.1-6; Luka 6.6-11)

⁹Gã nupe oporogytapaw ire Jejui 'ga awau osou judeu 'gã jatykaaw ipe. ¹⁰A'e pe ipoteu ma'e 'ga wapyka 'ũina. A'eramũ Jejui 'ga ree iporomutare'ema 'gã 'jau ajaupe:

—'Awamũ morowykye'ema. Maran sipo 'ga 'awamũ ipoteu ma'e 'ga rerekoi nũ?— 'jau 'gã ajaupe. —'Ga po katu'ogamũ ki sa'e 'ga upe: “Nuenuwi futari 'ga Moisesi 'ga porogytafera ra'e”, sa'e ki 'ga upe a'i kũi— 'jau 'gã 'upa ajaupe.

A'eramũ 'gã 'jau Jejui 'ga upe:

—Esageay te Moisesi 'ga remikwasiarer imũ ae katu'oga morowykye'ema rupi enee?— 'jau 'gã 'ga upe.

¹¹A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pejejeymawa ywy kwara pype i'aramũ sipo nepenuẽmi ywy kwar awi morowykye'ema rupi? Morowykye'ema rupi agawewi nipo i'ari ywy kwara pype pẽ nui. A'etea nipo penuẽm futat jui morowykye'ema rupi. Nepeejara'uweri ywy kwara pype imỹina— 'jau 'ga 'gã nupe. ¹²— Pẽ nupe pẽneymawa repyramũ futat. A'eramũ pẽ pejejejukau esage futat ee. Ae taetu ajee 'ã ae ate Jarejuwarete 'ga upe. A'eramũ 'ga ajemuaẽma iteu ma'e 'ga ree taetu pejejeymaw are pejemuaẽma apyraapa. Ma'eramũ sipo jane jarejopoare'ema morowykye'ema rupi? “Pejopoar iki”, e'i 'ã Janeruwarete 'ga ikwasiarukaa Moisesi 'ga upe rakue— 'jau 'ga 'gã nupe.

13 A'eramũ 'ga 'jau ipoteu ma'e 'ga upe:

—Epo epopyo— 'jau 'ga 'ga upe.

A'erauwe futat 'ga opo popywau. A'eramũ futat 'ga po ojekatu'oka 'ga po owajara 'jawe etee futat.

14 A'e resakawe fariseu 'gã awau ũ'jãu jui. Morowykye'ema rupi 'ga katu'ogamũ 'gã amara'neramũ Jejui 'ga ree. A'eramũ 'gã afuwereteteramũ 'ga ree.

—Maran te jane Jejui 'ga rerekoi? Jemime te ra'u jane 'ga jukai nũ?— 'jau 'gã ajaupe.

Janeruwarete 'ga remipyryrũmet

15 “Fariseu 'gã ifuwerete te ene ree” 'e renupawe Jejui 'ga awau jui. Kwaiwete 'gã awau 'ga rupi. A'eramũ 'ga ojero'wu ma'e 'gã katu'okapap.

16 'Gã katu'og ire 'ga 'jau 'gã nupe:

—Je mome'u kasi pejepe 'gã nupe ne— 'jau 'ga 'gã nupe.

17 Ymã te Janeruwarete 'ga oje'ega mome'wara 'ga upe ka'arana kwasiarukari Jejui 'ga ree rakue. A'eramũ Jejui 'ga mama'e apou Isai 'ga remikwasiarer imũ etee futat rakue.

18 “Koromũ je upe oporowyky ma'e 'ga, jeremipyryrũmera 'ga. Jeremifutararete 'ga. A'eramũ je tekui'ramũ tekou 'ga ree.

Te'agesagea je amono 'ga upe 'ga rerekwaramũ. A'eramũ nipo 'ga jepãjẽ mũ etee futat mama'e apou akou.

Ywy pewara 'gã nupe nipo 'ga jeremiaporama mome'wau akou.

‘Otywer awi opoit ma'e 'gã nipo 'ga imogyau wemiayuwamũ’, 'jau 'ga 'gã nupe najuejue etee.

19 Nimara'nei 'ga ae ree. A'eramũ 'ga oje'egayawe'em.

Wafukaite'ema 'ga kwe pewara 'gã nupe. Ojee etee 'ga ojerowiaraipe'ema.

20 Ajemuaêm te 'ga ae ree. Ojero'wu ma'e 'gã nee 'ga opota'waramũ.

Iku'ipap ma'e 'gã nee 'ga ojejukau esage. A'eramũ 'gã aku'iramũ ajemogyau nũ.

Afuakaramũ 'ga 'gã nee. 'Jeruwarete 'ga oje'ega pẽ nupe', 'jau 'ga 'gã nupe, 'ga je'ega 'gã erowiare'emauwe.

A'eramũ nipo 'gã 'ga je'ega rerowiaa ajemogyau.

21 'Ga ree nipo judeue'ema 'gã jemogypygi.

'Anure nipo 'ga jane katu'ogi Jarejuwarete 'ga upe', 'jau nipo 'gã ajaupe",

'jau Isai 'ga ikwasiaa Jejui 'ga ree rakue. A'eramũ Jejui 'ga mama'e apou 'ga remikwasiarer imũ etee futat.

*Mama'eukwaawa rerekwat
(Maku 3.20-30; Luka 11.14-23)*

22 Anure 'gã amũ mama'eukwaawa rerekwara 'ga rerua Jejui 'ga upe. 'Gã nemierurera 'ga noje'egi futari. Mama'eukwaawa 'ga moje'egukare'ema 'ga mogou. Mama'e resagukare'ema nanẽ 'ga upe nũ. A'eramũ 'gã 'ga rerua Jejui 'ga upe. A'erauwe Jejui 'ga 'ga katu'oka, mama'eukwaawa moia 'ga wi. A'erauwe ikatu'ogipyrrera 'ga je'egi 'gã nupe. Mama'e resaka nanẽ 'ga akou nũ. ²³ A'e resakarera 'gã oporesagamũ ajemogyau Jejui 'ga ree.

—Tÿÿ. Okatu'ok 'ga 'ga ra'e— 'jau 'gã ajaupe. — Janeruwarete 'ga remimurera 'ga te 'õi? Janeremi-apesagera 'ga te 'agamũ 'õi?— 'jau 'gã ajaupe.

24 A'e renupawe fariseu 'gã 'jau 'gã nupe:

—Mama'eukwaawa 'wyrara je'eg imũ te 'ga 'ga pirowara moiri 'ga wi— 'jau 'gã 'gã nupe. —Pesepu* pãjẽ mũ etee 'ga imoiri 'ga wi— 'jau 'gã 'gã nupe.

25 'Gã 'eawera kwaapawe Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—'Gã amũ nipo ojo'oka oywy pype ajamueu — 'jau 'ga 'gã nupe. —Maran sipo 'gã amũ a'eramũ ojo'oka oywy pype ajamueu. Ajaupi etee futat ajuapisaupap, ojomateepapa ajaupi etee futat— 'jau Jejui 'ga u'ama oporogytau 'gã nupe. —Maran sipo a'eramũ majepeja amunaw ipewara 'gã ojo'oka ajaupi tee futat ajuapisawamũ — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama. 26 —Nan iapo re amunipo 'ã mama'eukwaawa remiayuwa ijomateepawi ajaupi etee futat— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. 27 —“Pesepu pãjẽ mũ 'ga mama'eukwaawa pe'ai 'gã nui”, pe'je ako jee ko. A'eramũ je 'jau pẽ nupe: Ma'ja pãjẽ mũ ajee pẽnemiayuwa 'gã mama'eukwaawa moiri 'gã nui jepi? NaJarejuwarete 'ga pãjẽ mũ rũi nipo 'gã imoiri 'gã nui jepi?— 'jau 'ga 'gã nupe. 28 —Je nanẽ futat 'ã Jarejuwarete 'ga pãjẽ mũ etee futat je amoit 'ga wi nũ. A'eramũ pẽẽ a'e are je kwaapa. “Janeruwarete 'ga remimurera 'ga futat ra'e, janeremiapesagera 'ga futat ra'e”, 'jau amunipo 'ã pẽẽ jee— 'jau 'ga 'gã nupe.

29 —Ose sipo muna'ywa ifuakat ma'e 'ga rog ipe, 'oga jara 'ga fare'emamũ? Naani. Nosei futari. Ifuakat ma'e 'ga far ire etee isei 'ga rog

* **12:24** Mama'eukwaawa 'wyrara rera mukũi tapy'ÿja je'eg imũ. Satanasi 'jawamũ, Pesepu 'jau nũ.

ipe, 'ga karaemã pojekau 'ga wi— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Mama'eukwaawa 'wyriara ifuakat ma'e 'jawe. Ipãjẽ futat numiamũ. A'ere Janeruwarete 'ga te pãjẽrete, mama'eukwaawa 'wyriara pãjẽ apyraap. Ma'eramũ 'ã ae Jarejuwarete 'ga pãjẽ mũ etee mama'eukwaawa moiri 'gã nui— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

³⁰—Je ree iporomutare'ema 'gã najeremiayuwa rũi— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Jeporowyky are je poare'ema 'gã nanẽ naje upe rũi oporowyky. Mama'eukwaawa upe te 'gã porowykyi— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ³¹—Ma'eramũ 'ã je 'i pẽ nupe: Janeruwarete 'ga pẽtywera omoit pẽ nui, jui pẽpouriweramũ, je 'i pẽ nupe. A'ere 'ga nomoiri futari U'agesage kuraparamũ pẽtywera pẽ nui— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ³²—Pẽẽ mũ nipo je kurapa agawewi pejejemogyau. A'etea nipo Janeruwarete 'ga pẽtywera moiri pẽ nui, ojeupe peporogytaramũ. A'ere 'ga U'agesage kuraw ire pẽtywera nomoiri futari pẽ nui. Jarejuwarete 'ga 'Agesage pãjẽ mũ etee je mama'eukwaawa moiri 'ga wi. “Pesepu pãjẽ mũ te 'ga mama'eukwaawa moiri 'ga wi” 'jaramũ pẽẽ Jarejuwarete 'ga 'Agesage kuraparamũ. A'eramũ nipo Janeruwarete 'ga pẽtywera moire'ema pẽ nui. 'Awamũ miamũ 'ga namoiri futari pẽtywera pẽ nui. Anure nanẽ nipo 'ga imoire'ema U'agesage kuraparamũ pẽ nui nũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

Y'wa 'yp
(Luka 6.43-45)

³³—Y'wa 'ywa 'jawe pẽẽ. Y'wa 'yp katurama i'a katuram tãmẽjẽ futat. Y'wa 'yw a'wyre'ema

o'ywa 'jawe etee futat ni'aa'wyri. A'eramũ ki pẽ y'wa katurama resag ire 'jau jupe: “Agamũ 'ywa katurama. Sã'ã i'a katurama tãmẽjẽ”, 'jau ki pẽ jupe. A'ere pẽ y'wa a'wyre'ema resag ire ki 'jau tãmẽjẽ jupe: “Agamũ 'ywa a'wyre'ema. Sã'ã i'a a'wyre'ema”, 'jau tãmẽjẽ pẽ jupe esaka— 'jau 'ga 'gã nupe. ³⁴⁻³⁵—Esage ma'e 'jawe futat pejemogy numiamũ. A'ere petywet futat pejemogyau— 'jau 'ga 'gã nupe. —Maran sipo ajee nanuaramũ pejemogy esage ma'e 'jawe pejeje'ega? Naesage ma'e arũi futat pẽ. Esage ma'e 'gã ea'at mama'e esage are etee futat. A'eramũ 'gã mama'e esage are etee futat oporogytau. Ia'wyre'ema 'gã ea'at mama'e tywer are etee futat. A'eramũ mama'e tywer are etee futat 'gã oporogytau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

³⁶ —Pẽ mũ nipo pejeje'ega ekoete pejemogyau. A'eramũ je 'jau pẽ nupe: Anure wowase pẽ majatykaaw ipe nipo Janeruwarete 'ga 'i pẽ nupe: “Ma'eramũ te ereje'eg ekoete ekou rakue?” 'ga 'i pẽ nupe. ³⁷ Pẽ'eawer imũ etee futat nipo Janeruwarete 'ga pẽ mepyau. Mama'e esage mome'wareramũ te nipo ajee Janeruwarete 'ga 'i pẽ nupe: “Eneresage jee”, 'jau nipo 'ga pẽ nupe. A'ere nipo 'ga mama'e tywer are tee nipo peporogyta pejemogyau 'eramũ nipo 'ga 'i pẽ nupe: “Petywet jee”, 'jau nipo 'ga pẽ nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

*Aeremiapoe'ema fariseu 'gã enũinawet
(Maku 8.11-12; Luka 11.29-32)*

³⁸ A'eramũ Moisesi 'ga remikwasiarer are romu'jara 'gã oje'ega 'ga upe, fariseu 'gã netee:

—Oreremiapoe'ema eapo amũ ore. Taruesak 'jau— 'jau 'gã 'ga upe.

³⁹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—'Awauwaramũ miamũ 'ã nepëa'wuri futari pe-
jejemogyau 'ga upe. “Oreremiapoe'ema eapo amũ
oree”, pe'je 'ã jee numiamũ. A'ere je naapoa'uweri
mama'ea pë nupe pënemiesagamũ. Juna 'ga ree etee
je pë muea'ari pë mogyau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁴⁰ —Sã'ã ipira Juna 'ga mokona rakue. A'eramũ
'ga 'ã muapyt osea ipira reweg ipe rakue. Nan tee
futut nipo pëneki'yramũ je seri muapyr etee ywy
pe, 'gã tejuka re— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ⁴¹ —
Ymã te 'ã Juna 'ga rekoi Jarejuwarete 'ga je'ega
mome'waramũ rakue. A'eramũ 'ã Janeruwarete
'ga 'ga monou ojemome'waukaa Ninewa pewara
'gã nupe rakue. “Kwe pe ekwap je mome'wau
Ninewa pewara 'gã nupe”, 'jau 'ga 'ã 'ga upe
rakue. Ipira amun ire te 'ã Juna 'ga awau Jare-
juwarete 'ga mome'wau Ninewa pewara 'gã nupe
rakue. Juna 'ga je'ega renupawe peuwara 'gã
opoia otywer awi rakue. A'eramũ nipo 'gã 'jau pë
nupe: “Norokwaawi futari ore Ku'jywa 'ga ikue.
A'etea ore orojeupe Juna 'ga 'ga mome'u ypyrauwe
oropoit orotywer awi ikue”, 'jau nipo 'gã pë nupe,
Jarejuwarete 'ga rowase pë majatykaaw ipe— 'jau
Jejui 'ga 'gã nupe. —Juna 'ga a'jea futat esage
ma'ea rakue. A'ere 'ã je te esage ma'ea Juna 'ga
apyraapa. A'etea 'ã naje rerowiari pejepe pejeje-
mogyau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁴² —Janeruwarete 'ga rowase pë majatykaaw
ipe nipo Sepa ywy pewara 'wuriara ëë nanë nipo
'jau pë nupe: “NaKu'jywa kã remiayuwa rui
agawewi je ikue. A'etea je ojot muku awi Sarumãu

kĩã je'ega renupa ikue. Sarumãu kĩã i'akwaawa agawewi kĩã ikue”, 'jau nipo ẽẽ pẽ nupe. A'eramũ je 'jau pẽ nupe: A'jea futat Sarumãu 'ga i'akwaap ma'ea rakue. A'ere 'ã je te i'akwaawete ma'ea je rekoi. Ma'eramũ gatu nipo 'ã naje rerowiari pejepe, a'e je 'ã pẽ nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

*Werekwarera upe mama'eukwaawa jewyawet
(Luka 11.24-26)*

⁴³⁻⁴⁴ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Pẽ nui omoir ire nipo mama'eukwaawa ioi ywy akỹme'ema rupi opytaawa mũ rekaa akou. A'eramũ nipo opytaawa mũ resake'emawe 'jau ojeupe etee futat nũ: “Maran te 'ã nooi tejekwawer ipe etee futat tejewya nũ 'i?” 'jau nipo ojeupe. A'eramũ nipo ojewya 'ua werekwarera 'ga resaka. Erekwarera 'wyriar amuteeramũ nipo akowe'em ee. Ijekatu'oguu tuwamũ. ⁴⁵ A'eramũ nipo opytuna majatykau awau. Sete nipo opytuna rerua. A'ea te nipo itywerete. A'eramũ te nipo erekwarera 'ga te'arareteramũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau. —Nan tee pẽẽ. Jeje'ega rerowiare'emamũ pẽtywet pejejemogyau jee— 'jau 'ga 'gã nupe.

*Jejui 'ga y ẽẽ 'ga rewirera 'gã netee
(Maku 3.31-35; Luka 8.19-21)*

⁴⁶ 'Ga porogyta pype Jejui 'ga y ẽẽ 'ua, 'ga rewirera 'gã netee. Ukupepewara 'gã nupe owaẽma.

—Toroporogyta Jejui kĩã upe 'jau— 'jau ẽẽ 'gã amũ nupe.

⁴⁷ A'eramũ 'ga amũ 'jau Jejui 'ga upe:

—Eney ãẽ 'ut owaẽma enerewirera 'gã netee janee. “Toroporogyta kãã upe 'jau”, e'i ãẽ oreẽ— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

Aipo ojeupe 'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—A'jea— 'jau 'ga 'ga upe.

⁴⁸ A'eramũ Jejui 'ga 'jau ojepyriwara 'gã nupe:

—Maranuaramũ te pãẽ jey 'jawe jee? Maranuaramũ te pãẽ jerewirera 'gã 'jawe jee?— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁴⁹ A'eramũ 'ga wemimu'eramũ ore mome'wau 'gã nupe:

—Koromũ jey ãẽ 'jawewara 'gã, jerewirera 'gã 'jawewara 'gã— 'jau 'ga 'gã nupe. ⁵⁰—Jeruwarete 'ga je'ega renuparamũ pãẽ jepytunamũ pejemogy, jerewireramũ nanẽ pejemogy nũ. Kũjãmeramũ pãẽ jerenyramũ pejejemogyau nũ, jeyramũ nanẽ pejejemogyau nũ. Jarejuwarete 'ga remifutar imũ mama'e apoaramũ jepytunamũ pejemogy jee— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

13

Mama'e a'yi tymawet (Maku 4.1-20; Luka 8.4-15)

¹ Aipo 'ara rupiwewe futat Jejui 'ga uẽma 'og awi awau wapyka ypia reme'y'warimũ. Ajatyka ma'e 'gã nupe oporogytau. ² A'eramũ kwaiwete 'gã 'ua ajatykau 'ga ree. ³ A'eramũ 'ga awau u'aa wapyka yaru pype. A'eramũ 'ga yaru pype u'ar ire 'gã oporogytau ojee ajatyka ma'e 'gã nupe, mama'e mũ mome'wau 'gã nupe, 'gã mu'jau 'Uwarete 'ga ree. 'Ga renupara 'gã 'upa 'yisiga pype.

—Kūima'e 'ga amū akou oko pe juowuuran a'ŷja momopoa. ⁴ A'eramū a'ŷja mū u'aa pe pe 'ga wi. A'ere 'ga imomopor ire wyra'i ruri i'wau etee 'ga wi. ⁵ Amumera u'aa ywy a'wyre'ema pype 'ga wi. Kwaiwete ita. A'eramū 'yja otywe'emamū jupe. 'Yi tywe'ria te. Jaruete futat opopoa numiamū. ⁶ A'ere nooi apoa kwe pe. A'eramū kwaraya imomŷijaga etee. Ita rakuwa ijukau etee. ⁷ Amumera a'ŷja u'aa juemy pype. A'eramū jua imoteu etee 'ga wi. A'eramū jawaiwa iapisau etee. ⁸ Amumera a'ŷja te ajee u'at ywy katurama pype. A'eramū opopoa. A'eramū ywy esage pype u'at ma'efera te u'aramū kwaiwete. Ajepeja 'ywa'aa sēg i'aa. Ajepeja 'ywa'aa sesēta i'aa. Ajepeja 'ywa'aa trīta i'aa— 'jau Jejui 'ga imome'wau 'gā nupe.

⁹ —Ee pejejeapyoweramū ki peapyaka katu jeje'eg are— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

¹⁰ Oporogytapaw ire 'ga uēma yaruu awi nū. A'eramū ore 'ga remimu'eramū 'ga rerowyka, oroporonupa ee 'ga upe:

—Ma'eramū te ereporogyta sigaty etee te 'gā nupe? Ma'eramū ene 'gā mu'jau morogytau etee ki 'ei?— 'jau ore 'ga upe.

¹¹ A'eramū Jejui 'ga 'jau oree:

—Tejuwarete 'ga je'eg imū futat je ruri pē mu'jau 'ga ree. 'Awamū Jeruwa 'ga pē mogyi wemiayuwamū jeje'ega renupa katu katuaramū, a'e je 'ā pē nupe— 'jau 'ga oree. —A'ere je porogytai sigaty etee te pē mu'jau ee. Kasi a'e pe tesirūmera 'gā we ikwaawi erujewi ne, a'e je— 'jau Jejui 'ga oree. ¹² —Jeje'eg are eapyowet ma'eramū Janeruwarete 'ga pē mueapyoi ee. A'ere 'ga jeje'eg are eapyowere'ema 'gā namueapyoi ee. Ee 'gā

neapyoweramũ etee te 'ga 'gã mueapyoi ee — 'jau 'ga oree. —A'ere ee eapyowere'ema 'gã 'gã amu'eawera moka'jamawi etee. ¹³ Jeje'eg are eapyowere'ema 'gã wanup futat jeje'ega numiamũ. A'ere 'gã naeapyoi futari ee. Amã'jãu agawewi 'gã jeremiapofer are. A'etea 'gã naeapyoi ee. Ma'eramũ je 'ã morogytau etee imome'ui pẽ nupe pẽ mu'jawamũ. Imome'u katu re 'gã neapyo ekoeteramũ ajemogyau ee ne— 'jau Jejui 'ga oree. ¹⁴ —Ymã te Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari 'gã nee Isai 'ga upe rakue:

“Jeje'eg are nipo 'gã apyakai agawewi ajemogyau. A'etea nipo 'gã naeapyoi ee.

Amã'jãu nipo 'gã mama'e are. A'ere nipo 'gã nuesakatui.

¹⁵ U'akwaawe'emamũ nipo 'gã ee. Wapya rawopytyma ete nipo 'gã jui. Wapymĩãu ete nipo 'gã jui nanẽ nũ. ‘Kasi janereapyoramũ ee ne’, 'jau nipo 'gã.

Ee weapyo re amunipo 'ã 'gã poiri futari otywerawi. A'eramũ amunipo 'ã je 'gã katu'ogi 'gã tywerawi”,

'jau Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukaa 'gã nupe rakue— 'jau Jejui 'ga wemimu'eramũ oree.

¹⁶ —'Gã amũ nipo naeapyoweri futari jeje'eg are. A'eramũ 'gã weapyoe'emamũ futat ajemogyau ee. A'ere 'ã na'gã 'jawe rũi te pẽẽ. Pẽneapyowet te pẽẽ jeje'eg are pejejemogyau. A'eramũ pẽẽ pejejeapyoramũ pejejemogyau ee. A'eramũ pẽẽ a'eramũ pejeku'iramũ pejejemogyau ee. ¹⁷ Janepygy 'gã 'ã iporesagiwet futat jeremiapo are rakue numiamũ. Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã, amumera 'ga remiayuwa 'gã.

Mīmera 'gã iporesagiwet ee rakue numiamũ. Iporenuwiiwet jeje'eg are rakue numiamũ. A'ere 'ã 'gã manũi erujewi je rure'emauwe rakue— 'jau Jejui 'ga oree.

18 —Peapyaka ki jeje'eg are. Tamueapyo pēē teje'eg are 'jau — 'jau 'ga oree. 19 —Sã'ã y'wa a'ỹja. Nan tee futat Janeruwarete 'ga je'ega. A'ỹja mũ nipo 'ã u'aa pe pe 'ga wi. A'ea nipo 'ã wyra'ia 'ua i'wau etee 'ga wi. Nan tee futat nipo Janeruwarete 'ga je'ega renupara 'gã amũ. 'Ga je'ega renuwi futari numiamũ. A'ere nipo 'gã naeapyoi ee. A'eramũ mama'eukwaawa 'wyrriara 'ua erowiarukare'ema 'gã nupe: “Perowiar awi”, 'jau 'ua 'gã nupe. A'eramũ futat 'gã momoirukaa je rerowiar awi— 'jau Jejui 'ga oree.

20 —Sã'ã y'wa a'ỹja mũ 'ara ywy a'wyre'ema pype ipopora numiamũ. A'ere nitywi apoa. A'eramũ 'ã opapapa etee. Nan tee futat nipo 'gã amũ je rerowiaraiwi etee. Kamēsīete nipo 'gã je rerowiari. A'ere 'gã poiri kamēsīete je rerowiar awi nũ. Ojeupe mama'eay jesaukarauwe nipo 'gã opoia je wi. 21 A'ere nipo amumera 'gã “Iro ererowiat aipoa?” 'jau nipo 'gã 'ua 'gã nupe, 'gã nerekou tyweaete je rerowiar are. A'erauwe nipo 'gã poiri je rerowiar awi je upe oporogyta awi. “Nia'wyrri 'ga porogyta ra'e”, ojeupe 'erauwe nipo 'gã poiri je wi— 'jau Jejui 'ga oree ore mueapyou ee.

22 —Sã'ã y'wa a'ỹja 'ara ju pype. A'eramũ 'ã opopoa futat numiamũ. A'eramũ 'ã jua imoteu etee. Nan tee futat nipo 'gã amũ Jarejuwarete 'ga je'ega renuwaiwi etee. A'eramũ

nipo 'gã wemifutar are etee wea'aramũ ajemogyau nũ. Wea'aru'jawe'emamũ nipo 'gã jeje'eg are. Ojemuorypaw are etee nipo 'gã wea'aramũ akou. Okaraemã momytun are etee nipo 'gã wea'aramũ akou nũ. A'eramũ futat nipo 'gã wea'aru'jawe'emamũ jeje'eg are. Jeremifutar imũ nipo 'gã mama'e apowe'em futat— 'jau Jejui 'ga oree.

²³ —Sã'ã y'wa a'ÿja ywy katurama pype u'at ma'ea. A'ea nipo awau waranupa u'aramũ. Nan tee futat Ku'jywa 'ga je'ega renupara 'gã neapyoramũ ajemogyau ee. Wago'oramũ miamũ 'gã nopoirau'weri futari je rerowiar awi. Ojemogypyka etee futat nipo 'gã ajemogyau je ree. Janeruwarete 'ga pãjẽ mũ etee futat nipo mama'e esage apou ajemogyau. Sã'ã ywy katurama pype u'at ma'e 'ara. A'eramũ 'ã u'aramũ kwaiwete. Ajepeja 'ywa'aa sêg i'aa. A'ere ajepeja 'ywa'aa sesêta i'aa. Ajepeja 'ywa'aa trîta i'aa. Nan tee futat jeje'ega renupara 'gã mama'e esage apoi Jarejuwarete 'ga remifutar imũ etee futat— 'jau Jejui 'ga oree, ore mueapyou ee.

Juowuunan

²⁴ A'eramũ Jejui 'ga mama'e mũ mome'wau 'gã nupe najuejue etee futat nũ:

—Mama'e mũ je amome'u pẽ nupe. Jarejuwarete 'ga rowase pẽ majatykaaw are je pẽ mu'ei— 'jau 'ga 'gã nupe.

—Kũima'e 'ga amũ akou juowuu ra'ÿja tyma oko pe. ²⁵ A'ere ppytun imũ, 'ga seramũ, 'ga ree iporomutare'ema 'ga ruri juowuunana ra'ÿja tyma juowuu ra'ÿja põ'õ me 'ga wi. A'ere 'ga itym ire awau jui nũ. ²⁶ A'eramũ opopoa waranupa

awau. Aju'jaju'jawe futat numiamũ. I'ywa nanẽ nũ aju'jaju'jawe etee futat. A'ere i'a oteei ajai. A'eramũ 'gã i'aramũ tãmějẽ esaka. ²⁷ A'eramũ ko jara 'ga remiayuwa 'gã 'jau 'ga upe: “Juowuunana nipo eretym eko pype rai'i ki sa. Ma'eramũ nã'ã ipopori eewe re'ã”, 'jau 'gã 'ga upe— 'jau Jejui 'ga imome'wau 'gã nupe. ²⁸—A'eramũ ko jara 'ga 'jau 'gã nupe: “Je ree iporomutare'ema 'ga nipo a'ÿja werut ityma jeko pe rai'i. ‘Tamote'at 'ga koa 'jau' e'i nipo 'ga jee rai'i”, 'jau 'ga 'gã nupe.

—A'eramũ 'ga remiayuwa 'gã 'jau 'ga upe: “Juowuunana jui ipo'oa te erefutat?” 'jau nipo 'gã 'ga upe.

²⁹ —A'ere 'ga 'i etee 'gã nupe: “Naani. Pepo'o awi. Kasi a'e pe pemososok eewe te ne. ³⁰ Tene ijuwamũ ra'ne. A'ere tamũ'ëukat ajai imonookara 'gã nupe 'jau. ‘Pemũ'ë ra'ne juowuunana jui. A'eramũ pẽẽ imono'oga, iku'afaa, erawau iapyau. Iapy re pẽẽ juowuurete monooka erawau ejaa yrũ pype' ta'e 'gã nupe 'jau”, 'jau ko jara 'ga wemiayuwa 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga imome'wau 'gã nupe.

*Jejui 'ga rerowiaara 'gã jemomytunawam
(Maku 4.30-34; Luka 13.18-21)*

³¹⁻³² Imome'upaw ire Jejui 'ga mama'e mũ mome'wau 'gã nupe nũ, 'gã mu'jau Jarejuwarete 'ga remiayuwa 'gã nee:

—Sã'ã y'wa'ÿi'ÿ'ia, mostarda 'jawa. A'eramũ 'ã ae ityma. A'eramũ 'ã opopoa awau o'yuwuuramũ. A'eramũ 'ã wyra'ia aja'yrapyau akã are, waity mogyau ee— 'jau Jejui 'ga u'ama 'gã nupe.

Aipo Jejui 'ga 'ea wemiayuwa jemomytunawama upe 'ga 'i poromũ. 'Awamũ 'ga rerowiaara 'gã inãinãĩ'ĩ etee. A'ere 'gã anure kwaiwete 'gã jemomytuni nipo ajemogyau.

³³ A'eramũ 'ga mama'e mũ mome'wau 'gã nupe, 'gã mu'jau ee nũ:

—Sã'ã kũjã u'i mojerawa. A'eramũ 'ã imojopy-peawa monou ipype. Inãinãĩ'ĩ etee agawewi 'ã imonou ipype. A'etea 'ã awua— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama.

Aipo Jejui 'ga 'ea nanẽ wemiayuwa jemomytunawama upe 'ga 'i poromũ.

³⁴ Mama'e mũ 'ga omome'u 'gã nupe 'gã mu'jawamũ nũ. Mama'e mũ mome'ue'em ire amunipo 'ã 'ga nimu'jawi futari. ³⁵ Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari ee 'ga amũ upe rakue:

“Mama'e mũ je amome'u 'gã nupe Tejuwarete 'ga ree 'gã mu'jawamũ.

Ywy apoe'emauwe 'gã naeapyoi ee. A'eramũ je 'gã mueapyou ee”,

'jau 'ga ikwasiaa Jejui 'ga ree rakue. A'eramũ Jejui 'ga morogyta mome'wau 'gã nupe, ee 'gã mu'jawamũ, 'ga remikwasiarer imũ etee futat.

Jejui 'ga 'gã mueapyoawet

³⁶ 'Gã nupe oporogytapaw ire Jejui 'ga awau 'gã nui. Awau osou 'og ipe nũ. 'Ga remiayuwamũ nanẽ ore arawau orosou 'ga rupi nũ. A'eramũ ore 'jau 'ga upe:

—Ore mueapyo ape eporogyta are, juowuu pype opopot ma'e are— 'jau ore 'ga upe.

³⁷ A'eramũ Jejui 'ga 'jau ore:

—Sã'ã ae a'ÿja esage tyma. Nan tee futat je, Jarejuwarete 'ga remimureramũ. ³⁸ 'Awa ywya ko 'jawewara. Je rerowiaara 'gã a'ÿi esagea 'jawewara. Je rerowiare'ema 'gã a'ÿi esage pype opopot ma'e 'jawewara. Mama'eukwaawa 'wyrriara remiayuwa futat aipo 'gã. ³⁹⁻⁴¹ Je ree iporomutare'ema 'gã mama'eukwaawa 'wyrriara futat. A'eramũ mama'eukwaawa 'wyrriara je rerowiare'ema 'gã mokwasi'wau jeremiayuwa 'gã pype. Anure nipo je Jarejuwarete 'ga rowase pẽ majatykaramũ, Jarejuwarete 'ga remimureramũ ywagipewara 'gã monou kwe pe mama'e tywera apoara 'gã mono'ogukaa. Ojomotywerukaarera 'gã neewe nipo je 'gã mono'ogukaa 'gã nupe, mama'eukwaawa rapyawa pype 'gã momopoawamũ. ⁴² Tata rakuwa pype futat nipo 'gã awau ajemogyau. Eukwere nipo 'gã jemogyi waemamũ. Wa'jykãjamũ nipo 'gã ajemogyau ay upe— 'jau 'ga oree imome'wau. ⁴³—Janeruwarete 'ga remiayuwa 'gã etee te ywagipewara 'gã weroo ywag ipe 'gã mogyau Jarejuwarete 'ga pyri. A'eramũ nipo 'gã najuejue etee 'ga remiayuwa 'gã nesaka, 'ga pyri 'gã jemogyramũ. A'eramũ nipo 'gã nesakara 'gã 'jau: “A'jea futat 'gã jemogyi Ku'jywa 'ga remiayuwamũ”, 'jau nipo 'gã 'gã nesakawe— 'jau Jejui 'ga oree, ore mueapyou ee.

—Ee pejejeapyoweramũ ki peapyaka katu jeje'eg are— 'jau Jejui 'ga oree.

Wemiayuwamũ 'gã neko are

'gã mu'eawet

⁴⁴ A'eramũ Jejui 'ga mama'e mũ mome'wau oree nũ:

—Sã'ã 'ga amũ mama'e epy mũ resaga ywy pype. A'eramũ nipo esakarera 'ga 'jau ojeupe: “Kuu. Ymã te sipo 'ã 'ga amũ imimi imĩina rakue. 'Awa pa je ywy amut tejee kwy”, 'jau 'ga ojeupe etee futat. “A'eramũ jema'ea futat imimipyrera 'jau kwy”, 'jau nipo 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga imĩina gatu ra'ne. A'eramũ nipo 'ga awau okaraemã me'ega ka'aranũ are. A'eramũ nipo 'ga ka'aranũ rerawau ywy jara 'ga upe, ojeupe imuawamũ. Nan tee futat pẽẽ. Jarejuwarete 'ga remiayuwamũ pejemogyweramũ pẽẽ pejepoia pejemifutar imũ mama'e apo awi— 'jau Jejui 'ga oree.

⁴⁵⁻⁴⁶ A'eramũ 'ga mama'e mũ mome'wau oree nũ:

—Jarejuwarete 'ga remiayuwamũ ae rekoa ita epy 'jawe. Sã'ã ita muara 'ga ita epy resaga. Esakawe nipo 'ga 'jau ojeupe: “Koa je afutat”, 'jau nipo 'ga ojeupe. A'eramũ nipo 'ga okaraemã me'ega ita epy muawamũ— 'jau Jejui 'ga oree. —Nan tee futat pẽẽ. Jarejuwarete 'ga remiayuwamũ pejemogyweramũ pẽẽ pejepoia pejemifutar imũ etee mama'e apo awi— 'jau Jejui 'ga oree.

⁴⁷ A'eramũ 'ga mama'e mũ mome'wau oree nũ:

—Jarejuwarete 'ga rowase pẽ majatykaaw are je pẽ mu'ei— 'jau 'ga oree. —Taityuu momoara 'gã 'ã taityuu monou imomoa 'y pe. ⁴⁸ Ipype kwaiwete pira jejag ire 'ã, 'gã imatãu imua nũ. A'eramũ nipo 'gã ipira renũ'jãu jui. Pira esagea etee nipo 'gã imonou yrũ pype. Pira a'wyre'ema nipo 'gã imomopoa etee. ⁴⁹ Nan tee futat Janeruwarete 'ga rowase pẽ majatykaaw ipe ywagipewara 'gã oi mama'e tywera apoara 'gã pe'au esage ma'e

'gã nui, 'gã mojo'oka 'gã monou mama'eukwaawa rapyaw ipe. ⁵⁰ Tata rakuwa pype futat nipo 'gã oi ajemogyau akuekuewamũ. Aya nipo 'gã maema 'gã na'jywa mokãina 'gã mogyau— 'jau 'ga oree imome'wau.

⁵¹ A'eramũ 'ga oporonupa ee oree:

—Pëneapyo te pejejeupe jeremimome'u are ra'e?
— 'jau 'ga oree.

—Orereapyo ore ee arajemogyau— 'jau ore 'ga upe.

⁵² A'eramũ Jejui 'ga 'jau oree:

—Pejejeupe jeremimome'ufer are pejejeapy-oramũ pejejemogyau pejemu'jara 'gã 'jawe etee futat. Jarejuwarete 'ga remikwasiarukarer are pejamu'jaramũ nipo pëë. Ymã we te 'ã pëneapyo Jarejuwarete 'ga je'eg are rakue. A'ere 'ã 'awamũ pëneapyo jeje'eg are nũ. A'eramũ nipo pëë 'gã mu'earũmũ 'ga je'eg ymaner are, jeje'ega reewe — 'jau 'ga oree. —Karaemã jara 'jawe pëë pejejemogyau. Sã'ã karaemã jara 'ga okaraemã rerekoa. Iymanera 'ga nuetygi futari. Okaraemã momytuna erekou ipyu. Mama'e pyaua nanë 'ga 'ã erekou nũ. Nan tee futat pëë. Pëneapyo jeje'eg are. Jarejuwarete 'ga je'eg ymaner are nanë 'ã pejejeapyoramũ pejejemogyau nũ— 'jau Jejui 'ga oree.

Nasare pe 'ga oawet

(Maku 6.1-6; Luka 4.16-30)

⁵³ Morogyta mome'upaw ire Jejui 'ga awau uëma amunaw awi. ⁵⁴ Oje'wyr ipe 'ga awau, Nasare pe 'ga awau opytawaipa. Peu wekwaw ipe 'ga peuwara 'gã mu'jau judeu 'gã jatykaaw ipe.

A'eramũ peuwara 'gã ajemogyau oporesagamũ 'ga ree:

—Awỹja te 'ga amu'akwaap mama'e are nũ'ũ? Ma'ja pãjẽ mũ sipo 'ga aeremiapoe'ema apoi?— 'jau 'gã ajaupe. ⁵⁵—Ma'eramũ sipo 'ga jane mu'ei mama'e are? NaMoisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'ga ra'yra rũi agawewi 'ga. A'etea 'ga 'ã ifuwet jane mu'e are. A'ere jane nienuwi 'ga porogytaa— 'jau 'gã 'ga upe. —'Yjepana pinara 'ga ra'yra 'ga te 'ã. Mari ãẽ te 'ã 'ga ya. Tiago 'ga, Jose 'ga, Simão 'ga, Judas 'ga. Mĩmera 'gã 'ã 'ga rewirera. ⁵⁶'Ga renyra 'gã nanẽ 'ã ajemogyau 'au jane pype nũ. Maran ajee 'ga jane mu'ei 'ũ? Ma'ja pãjẽ mũ sipo 'ga mama'e apoi akou?— 'jau 'gã ajaupe.

⁵⁷Nuerowiari futari 'gã 'ga.

A'ere Jejui 'ga 'i 'gã nupe:

—Sã'ã Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã oa kwe pe 'ga je'ega mome'ua. A'eramũ 'ã kwe pewara 'gã jẽmĩ 'gã je'ega rerowiaa. A'ere 'ã 'gã 'wyr ipewara 'gã jẽmĩ nuerowiari 'gã. 'Gã pytuna 'gã miamũ 'ã 'ga rerowiare'ema ajemogyau— 'jau Jejui 'ga oje'wyr ipewara 'gã nupe. —Nan tee futat ajee 'ã kwe pewara 'gã jẽmĩ je rerowiari. A'ere 'ã je'wyr ipewaramũ jẽmĩ naje rerowiari pejepe pejemogyau— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁵⁸Nuerowiari wejue 'gã 'ga. A'eramũ 'ga aeremiapoe'ema mama'e apoarũme'em oje'wyr ipe. Inãinãĩĩ etee 'ga iapoi peu.

14

*Juã Batista 'ga jukaawet
(Maku 6.14-29; Luka 9.7-9)*

¹ Anure Erote 'ga, Garireja ywy pewara 'gã 'wyr-iara 'ga, Jejui 'ga rera renupa. 'Ga amũ Jejui 'ga remiapofera mome'wau 'ga upe. ² A'eramũ 'ga 'jau wemiayuwa 'gã nupe:

—Juã Batista 'ga nipo 'ut oferapa rai'i nũ. A'eramũ nipo a'e 'ga aeremiapoe'em apou— 'jau 'ga 'gã nupe.

Erote 'ga Juã 'ga jukaukaa 'gã nupe rakue. A'eramũ 'ga wea'aramũ 'ga ree, Jejui 'ga remiapofera renupawe.

³⁻⁴ Ymã te Erote 'ga wewirera 'ga remireko ãe pojekai 'ga wi rakue. Erotiasi ãe pojekau 'ga wi rakue, Filipe 'ga wi rakue. A'eramũ 'ga ãe rerekou katu rakue. A'eramũ Juã 'ga 'jau 'ga upe: “Nia'wyrinanuara. Ejewirera remireko 'ã erepojeka 'ga wi. Ymã 'ã Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari Moisesi 'ga upe rakue: ‘Peko awi pejejuemireko are’, 'jau 'ga 'ã ikwasiarukaa 'ga upe rakue. A'etea 'ã ereapo nanuara. A'eramũ ene etywereteramũ ekou Jarejuwarete 'ga upe” 'jau Juã 'ga Erote 'ga upe rakue.

A'eramũ Erote 'ga amara'neramũ Juã 'ga ree, 'ga pofaa, 'ga munewukaa moromunepawa pype rakue. ⁵ 'Ga jukaa 'ga ifutaa numiamũ. A'ere 'ga kyjei judeu 'gã nui. “Juã 'ga 'ã Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara futat”, e'i te 'ã judeu 'gã ajaupe jepi. A'eramũ Erote 'ga okyjau Juã 'ga juka awi.

⁶ Anure Erote 'ga maraka apou. U'aawera 'ara rupi 'ga maraka apoi. A'eramũ Erotiasi ãe ra'yra ãe ojerokyau maraka are ajatyka ma'e 'gã nowase. A'eramũ Erote 'ga aku'iramũ ãe jeroky are. ⁷ A'eramũ 'ga 'jau ãe upe:

—Ma'ja te erefutata? Tamono eneremifutara enee 'jau— 'jau 'ga ãẽ upe. —Ma'ja te erefutata? Na'e ekoetei je enee. “Tamono eneremifutara enee 'jau”, a'e te je enee— 'jau 'ga ãẽ upe rakue.

⁸ A'erauwe ãẽ awau ujãna oy ãẽ upe 'jau:

—“Ma'ja te erefutata?” e'i kãã jee. “Tomono eneremifutara enee 'jau”, e'i kãã jee. Ma'ja te je aenũi kãã upe?— 'jau ãẽ oy ãẽ upe rakue.

—“Juã Batista kãã akagera erurukat imonogukaa paratu pype jee”, ere kãã upe kyn — 'jau ãẽ wa'yra ãẽ upe rakue.

A'eramũ ãẽ awau ojewya 'jau 'ga upe:

—Juã Batista kãã akagera erurukat paratu pype imonogukaa wã nupe jee kãã— 'jau ãẽ 'ga upe rakue.

⁹ Aipo ojeupe ãẽ 'eramũ Erote 'ga u'arasigamũ 'ũina ãẽ 'e are. “Ma'eramũ je 'jau ãẽ upe ra'e 'ũ: 'Eneremifutara tomono enee 'jau', 'jau ãẽ upe ra'e 'ũ”, 'jau 'ga ojeupe, u'arasigamũ 'ũina. A'ere 'ga wemimo'wy'wyrera 'gã nemianuwamũ aipo 'ga 'i ãẽ upe. A'eramũ 'ga ojenosõu iapoe'em are. “Kasi a'e pe je'me are 'gã nekoi ajaupe ne kwy”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga ãẽ remienũiwera apoukaa ojeupe. ¹⁰ A'eramũ 'ga wemiayuwa 'gã amũ monou Juã 'ga ajuwonogukaa rakue.

—Moromunepawa pype Juã 'ga 'ami. Pe'je pejewau 'ga ajuwonoka. A'eramũ pãẽ 'ga akagera rerua paratu pype ãẽ upe— 'jau 'ga 'gã nupe rakue.

¹¹ A'eramũ 'gã iapou, ojeupe 'ga 'eawer imũ etee futat. A'eramũ 'gã paratu pype Juã 'ga akagera rerua 'ga upe. A'eramũ Erote 'ga imonou Erotiasi ãẽ ra'yra ãẽ upe. Ojeupe 'gã imurauwe ãẽ imonou oy ãẽ upe.

—Kweramũ, a'ni— 'jau ãẽ oy upe rakue.

¹² “Erote 'ga 'ga jukaukat 'gã nupe” 'e renupawe Juã 'ga remiayuwa 'gã awau 'ga reumera upe erawau imonou inuga ita kwara pype. A'eramũ 'gã awau imome'wau Jejui 'ga upe.

Kanape'i me'yitawet

(Maku 6.30-44; Luka 9.10-17; Juã 6.1-14)

¹³ Ojeupe Juã 'ga jukaawera mome'urauwe Jejui 'ga 'jau wemimu'eramũ ore:

—Awotywe'eme soo ra'ne 'jau— 'jau 'ga ore.

A'eramũ ore arawau oroyaapa yaru pype. A'ere 'gã kwaiwete oreo kwaawi.

—Soo 'ga rewiri 'ga porogyta renupa 'jau— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ 'gã awau ypia wyryi. ¹⁴ Ojekog ire Jejui 'ga uẽma yaru awi. Ko'iko'i ete mytuna 'gã 'ua owaẽma ore. 'Gã nesakawe Jejui 'ga ajemuaẽma 'gã nee. Ojero'wu ma'e 'gã 'gã erua 'ga upe. A'eramũ 'ga 'gã katu'oka.

¹⁵ Kaaruwamũ ore 'ga remimu'eramũ 'jau 'ga upe:

—Kaarup, ki 'ei. A'ere nitywi mama'ea 'au 'gã nemi'uramũ ki 'ei— 'jau ore 'ga upe. —Emono 'gã jarejewi. Too 'gã amunawa mũ pype wemi'urama mua ojeupe 'jau— 'jau ore 'ga upe.

¹⁶ A'ere Jejui 'ga 'i etee ore:

—Naani. Nooi futari 'gã. Pẽẽ te mama'ea pe-mono 'gã nupe— 'jau etee 'ga ore.

¹⁷ —Nitywi futari mama'ea— 'jau ore 'ga upe. —Sĩku etee kanape'ia. Mukũ'i'ĩ etee ipira'ia. A'ea niapoi 'gã nupe— 'jau ore 'ga upe.

¹⁸ A'eramũ 'ga 'jau ore:

—Perut ajee jee— 'jau 'ga oree.

A'eramũ ore erawau 'ga upe. ¹⁹ A'eramũ 'ga ojee ajatyka ma'e 'gã nupe 'jau:

—Pe'je pejeapyka juo'wi 'arimũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'gã wapyka. A'ere Jejui 'ga kanape'i pyyka opo pe ipira'i reewe. A'ere 'ga eramã'jãu ywau opo pe. A'eramũ 'ga 'jau 'Uwarete 'ga upe:

—Au'jete mama'ea eremut oree. Ene te 'ã eneresage oree— 'jau 'ga 'Uwarete 'ga upe.

Aipo 'e re 'ga kanape'i mowowoka ipira reewe 'ga imopẽpena imonou wemimu'eramũ oree. Omowowogamũ ojeme'yita oree. A'eramũ ore imonou wapyk ma'efera 'gã nupe. ²⁰ A'eramũ futat 'gã ojemi'waa. Ojemi'wapaw ire 'gã 'jau:

—Niapoi agawewi akiko. A'etea ojeme'yi 'ga upe 'ga omowowogamũ— 'jau 'gã ajaupe. —Janeruwarete 'ga te ome'yi janee. A'eramũ jane jarejewegamũ rẽwẽjẽmĩ jarejemogyau. Janeruwarete 'ga jarejeupe ime'yje'em ire amunipo 'ã jane ty'ara rerekoi— 'jau 'gã ajaupe.

'Gã jemi'wapaw ire ore emyrera mono'oga yrũ pype. Tusi yrupemũũ matyneema. ²¹ Kwaiwete 'gã ojemi'waa. Siku miu agawewi kũima'efera 'gã pytuna. A'e pe kũjãmera nũ kunumĩmera 'gã netee. A'etea 'gã na'upawi kumia. Wewegamũ 'gã jui.

*'Yrajape 'arimũ 'gã ataawet
(Maku 6.45-52; Juã 6.16-21)*

²² A'ere Jejui 'ga wemimu'eramũ ore monou ojewi:

—Pe'je iruukwe je renune. Kwe katy pejewau pejeyaapa — 'jau 'ga oree. —Je apyta ra'ne. Tamono 'gã 'gã 'wyr ipe 'jau nũ. A'eramũ pëẽ pejewau je renune— 'jau 'ga oree.

A'eramũ ore arawau 'ga wi 'ga rejaa ojetee'i.

²³ Ojewi mytuna 'gã mono re Jejui 'ga awau ojeupia wytyra rupi. Ojetee futat 'ga 'ũina oporogytau 'Uwarete 'ga upe ppytunimũ.

²⁴ A'e pe ore arawau arakou oroyaapa. Mukuu te ore oi. Poje wytuua 'ua oree, 'y ryjuapi retee.

²⁵ Ku'em ja'wyja'wyrãmũ Jejui 'ga 'ua ore rewiri. 'Y rajape 'arimũ etee futat 'ga 'ua watau akou. 'Ua 'ga ore rupisika. ²⁶ 'Y rajape 'arimũ 'ga ata resakawe ore orokyjau 'ga wi. Orekyjea ore pifuaka'roka.

—Ajaga nipo kwe 'ut owaẽma janee kũi— 'jau ore aruafukaita arajaupe.

²⁷ A'erauwe Jejui 'ga 'jau oree:

—Pekyje awi je wi. Je te ojot pë newiri— 'jau 'ga oree.

²⁸ A'erauwe Pedro 'ga 'jau 'ga upe:

—Ene futat nipo ereko, ki Ku'jyp? Je futat 'jau, je mono ape je muatau 'y rajape 'arimũ eje'jawe— 'jau Pedro 'ga 'ga upe.

²⁹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Ere ajee ejua— 'jau 'ga 'ga upe.

A'erauwe Pedro 'ga awau ojypa yaruu awi. A'eramũ futat 'ga awau watau 'y rajape 'arimũ Jejui 'ga repejãna. ³⁰ Poje 'ga wea'aramũ erujewi wyty are. A'erauwe 'ga kyjei. A'eramũ 'ga awau wypywygamũ. A'eramũ 'ga wafukaita Jejui 'ga upe:

—Je poar ape, ki Ku'jyp! Jerypywyk je tekou— 'jau 'ga wafukaita, Jejui 'ga upe.

³¹ A'eramũ Jejuĩ 'ga 'ga popyyka oje'ega 'ga upe:
—Ma'eramũ ene ekyjau ete 'ũ? Ma'eramũ te ene nerejemogypygi etee je ree? Je rerowia'ri'i tãmẽjẽ 'ã ape— 'jau 'ga Pedro 'ga upe.

³² A'eramũ 'ga 'ga rerua eru'aa yaruu pype. Ore pype 'gã 'arauwe ywytu wojeramũ. ³³ A'erauwe ore 'jau Jejuĩ 'ga upe, yaruu pype ajemogy ma'eramũ:

—A'jea futat. Ene te 'ã Jarejuwarete 'ga ra'yraretea— 'jau ore 'ga upe, 'ga muorypa.

Genesare ywy pewat

(Maku 6.53-56)

³⁴ A'eramũ ore arawau oroyaapa orojekoka Genesare ywy are. ³⁵ Jejuĩ 'ga kwaaw ire peuwara 'gã oje'ega monou kwe pewara 'gã nupe:

—Pe'je pejejua Jejuĩ 'ga resaka. Ojero'wu ma'e 'gã nerua 'ga upe— 'jau 'gã oje'ega monou 'gã nupe.

A'eramũ 'gã ojero'wu ma'e 'gã nerua 'ga upe.

³⁶ A'eramũ 'gã 'jau Jejuĩ 'ga upe:

—Tene 'gã eneraity pypireme'ywa pyygi etee agawewi— 'jau 'gã 'ga upe.

A'eramũ 'ga raity pypireme'ywa pyygarera 'gã ojekatu'okapap najuejue etee futat.

15

Judeu 'gã nemiapo

(Maku 7.1-23)

¹ Anure fariseu 'gã amũ 'ua Moisesi 'ga remik-wasiarer are moromu'jara 'gã netee Jerusareg awi oporonupa ee Jejuĩ 'ga upe:

² —Ma'eramũ te eneremiayuwa 'gã nuapoi mama'ea jareypy 'gã je'eg ymaner imũ?— 'jau 'gã

'ga upe. —Ymã te 'ã janeypy 'gã 'i ajaupe rakue: “Janeruwarete 'ga janejepoeja afutat. Mama'e 'u enune jarejepoeite'ema 'eramũ janetyweramũ Jarejuwarete 'ga upe”, 'jau 'gã ajaupe rakue. A'eramũ ore orojepoeita orojemi'war enune 'gã 'eawer imũ etee futat jepi. A'ere 'ã eneremiyuwa 'gã nojepoei ojemi'war enune 'gã 'eawer imũ— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

³ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ma'eramũ ajee nepeenuwi Jarejuwarete 'ga je'ega pejemogyau 'ũ? Na'ga je'eg imũ rũi nanẽ pẽẽ mama'e apou nũ. Peje'eawer imũ etee 'ã pẽẽ mama'e apou. A'eramũ kasi pẽẽ jeremiyuwa 'gã ago'wau ekoete pejemimu'e tywer are ne— 'jau 'ga 'gã nupe. ⁴ —Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga 'i rakue: “Peanuw etee ki pejejuwa 'ga je'ega. Pejey ãẽ je'ega nanẽ ianupa etee nũ”, 'jau 'ga 'ã rakue. “Ujara 'gã kura para 'gã ki peapisi”, 'jau 'ã Janeruwarete 'ga ikwasiarukaa rakue— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ⁵ —A'ere 'ã pemu'e 'gã 'gã jara 'gã je'ega renuw etee'em are etee pejemogyau. “Pejejara 'gã nupe mama'e are pejeporomonowere'emamũ ki pe'je 'gã nupe: ‘Pẽ nupewara je amono Jarejuwarete 'ga upe ai'i. A'eramũ je mama'e mũ monowe'em pẽ nupe’, pe'je ki pejejara 'gã nupe”, 'jau 'ã pẽẽ 'gã mu'jau tywet pejemogyau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ⁶ —Aipo apoaramũ pẽẽ pejejar are iporomutare'emamũ futat. A'eramũ pẽẽ aipo apoaramũ Jarejuwarete 'ga je'ega renupare'emamũ futat nanẽ nũ. Jarejuwarete 'ga je'eg imũ jẽmĩ 'ã mama'e apowe'em. Pejejea'aw imũ etee te 'ã pẽẽ mama'e apou ekoete pejemogyau

— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ⁷ —“Ore Jarejuwarete 'ga je'eg are oreporenuwiwet jepi”, 'jau futatee 'ã pẽẽ pejemogyau. A'ere pẽ'me ate. Ymã we te 'ã Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari inuga ka'aran are Isai 'ga upe pẽ nee rakue:

⁸ “Nomỹi agawewi 'gã weaa je ree. A'etea nipo 'gã e'i ekoete futat:

'Arafutar ore Jarejuwarete 'ga. Oroporenuwiw-eramũ 'ga je'eg are', 'jau futatee nanẽ 'gã ajemogyau nũ.

⁹ 'Aramuoryw ore Orojuwarete 'ga', 'jau futatee 'gã jee”, 'jau Janeruwarete 'ga. “A'ere 'ã 'gã 'meramũ te.

Nomỹi 'gã weaa je ree. Naje rerowiari tãmẽjẽ 'gã. U'eawer are etee 'gã jamu'ei. A'ere 'gã 'jau ajaupe: 'Jarejuwarete 'ga je'eg are je pẽ mu'ei', 'jau futatee 'gã ajaupe”,

'jau Janeruwarete 'ga ikwasiarukaa inuga ka'aran are Isai 'ga upe rakue— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

¹⁰ A'eramũ Jejui 'ga 'jau mytuna 'gã nupe:

—Pe'je pejejua pejeapyakau jeje'eg are. Peje-jeapyoramũ ee pejemogyau. ¹¹ Napẽ pype oo ma'efera rũi pẽ motywet Janeruwarete 'ga upe pẽ mogyau. Pẽ nui uẽm ma'ea te pẽ motywet Janeruwarete 'ga upe. Pẽje'egaiwa te pẽ motywet Janeruwarete 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

¹² A'eramũ ore Jejui 'ga remimu'eramũ 'ga rerowyka arajua oroporogytau 'ga upe:

—Nafutari fariseu 'gã eneje'ega ra'e— 'jau ore 'ga upe.

¹³ A'eramũ Jejui 'ga 'jau oree:

—Anure nipo Janeruwarete 'ga 'gã nereko tyweretei 'gã 'eawer are. Sã'ã koa. Ko jara 'ga

'ã opopot ekoete ma'e ka'a po'oa. Wemitymera etee 'ã 'ga imuaranuwukaa oko pype. Nan tee futat nipo Janeruwarete 'ga iapoi. Oje'eg are ajamu'jatywera 'gã nereko tyweri. ¹⁴ A'eramũ pẽẽ pejemuaẽme'ema 'gã nee. Eae'ema 'jawe 'gã. Eae'ema 'gã ojopopyyk ekoete ajuerawau kwe pe. A'ere nipo 'gã ajueru'ari etee ajuerawau ywy kwara pype. Nan tee fariseu 'gã. Naeapyoi 'gã Jarejuwarete 'ga je'eg are. A'etea 'gã ajamu'e ekoete ee. A'eramũ nipo 'gã wemimu'e 'gã nerawau mama'eukwaawa rapyaw ipe— 'jau Jejui 'ga oree.

¹⁵ A'eramũ Pedro 'ga 'jau 'ga upe:

—Ore mueapyo ape e'eawer are, ki Ku'jyp. “Napẽ pype oo ma'efera rũi pẽ motywet Janeruwarete 'ga upe pẽ mogyau. Pẽ nui uẽm ma'ea tee pẽ motywet Janeruwarete 'ga upe. Pẽje'egaiwa te 'ã pẽ motywet Janeruwarete 'ga upe” eawer are— 'jau 'ga 'ga upe.

¹⁶ A'eramũ Jejui 'ga 'jau oree:

—Pẽẽ nanẽ nipo nepepyygi we pejeakag imũ ra'e ki sa? Ekoay pẽẽ na'e ki 'ei. Pẽẽ nanẽ mewei etee pẽneapyo ee ra'e ki 'ei. ¹⁷ Nepẽneapyoi we futat nipo je'eawer are ki sa? Pejemiu'ua nipo pẽẽ imonou pejejuru pe. A'ere nipo pẽẽ imokona. Pẽnemi'ua osou pẽnawyrũ pype. A'ere nipo “pẽnemi'ufera okwapa pẽ nui” 'ea miamũ pẽ motywere'ema Janeruwarete 'ga upe— 'jau Jejui 'ga oree. ¹⁸ —Pẽje'egaiwa te a'jea futat pẽ motywet 'ga upe. Pejejea'aw imũ etee pejeje'ega. Pẽje'egaiwa te a'jea futat pẽwyter a'wre'ema wesaukat Janeruwarete 'ga upe. ¹⁹ Mama'e tywer are etee pejejea'aramũ. A'eramũ pẽẽ mama'e apou

pejejea'ar imū. 'Ga amū nipo wea'aramū akou oporojuka are. A'eramū nipo 'ga oporojukau. 'Ga amū nipo wea'aramū akou wemirekoe'ema kūjā are oko are. A'eramū nipo 'ga okou ēē ree. Kūjā ēē mū nipo wea'aramū akou omene'ema kūima'e are oko are. A'eramū nipo ēē okou 'ga ree. 'Gā amū nipo wea'aramū mama'e tesirū apo are. A'eramū nipo 'ga otyweramū akou Jarejuwarete 'ga upe. 'Ga amū nipo ojokaraemā futaa akou. A'eramū nipo 'gā amunarūmū ee. Wemifutar imū etee o'meramū nipo. Wea'aw imū etee futat nipo 'gā ajuago'wau ajemogyau. Wea'aw imū etee futat nipo 'gā Jarejuwarete 'ga kurapa. ²⁰ Poromū te 'gā jemotyweawa Jarejuwarete 'ga upe. Na'gā nemi'ua rūi futat 'gā motywet 'ga upe. 'Gā je-poeje'ema miamū nomotyweri 'gā Janeruwarete 'ga upe— 'jau Jejui 'ga oree, ore mueapyou ee.

Judeue'ema ēē
(Maku 7.24-30)

²¹ A'ere Jejui 'ga ore rerawau pe awi nū. Tiro 'jawa pyri ore oi, Sidoma 'jawa pyri 'jau. ²² Peu ore rekoramū peuwara ēē mū, judeue'ema ēē mū 'ua oje'ega Jejui 'ga upe:

—Ene 'ā Jarejuwarete kīā remimurera, Ku'jyp. Ejemuaēm iki je ree, Ku'jyp — 'jau ēē 'ua 'ga upe. —Mama'eukwaawa 'up jera'yra kynā pir are. Ojero'wu etee te kynā. Epe'a kynā wi jee, Ku'jyp— 'jau ēē 'ga upe au'jeteramū.

²³ A'ere Jejui 'ga ēē je'eg anupare'ema 'jawe etee futat. A'eramū ore 'ga remimu'eramū 'jau 'ga upe:

—Emono ēē jarejewi. Jane rewiri etee 'ā ēē rekoi wafukaita— 'jau ore 'ga upe.

24 A'eramũ Jejuĩ 'ga 'jau oree:

—Janeruwarete 'ga je mua Israeu juapyrera 'gã nupe etee. Judeu 'gã karupa'mĩ ka'jama 'jawe jee. A'eramũ 'ga je mua 'gã nupe, 'gã mu'jaukaa ojee—'jau 'ga oree. —A'ere ãã najudeu arũi. Amutee ãã te—'jau 'ga oree.

25 A'ere 'ã ãã ruri ojea'gwawe'em futat wapyka wenupy'ãu 'ga rowase 'jau 'ga upe:

—Je resag ape, Ku'jyp. Ejemuaẽm je ree—'jau ãã 'ga upe.

26 A'eramũ Jejuĩ 'ga 'jau ãã upe:

—Sã'ã ae kunumãa mama'e 'ue'emamũ ae kunumĩ remi'urama monoe'ema weymawa upe. Nan tee futat je—'jau Jejuĩ 'ga ãã upe.

27 —A'jea futat ere. A'ere ywyu mama'e 'ar ire wã neymawa i'ui futari—'jau ãã 'ga upe.

28 A'eramũ Jejuĩ 'ga 'jau ãã upe:

—Je rerowiat ape ekou ra'e ã. A'eramũ je enera'yra ãã katu'oka enee—'jau 'ga ãã upe.

Aipo 'ga 'e ypyrauwe futat mama'eukwaawa ojepe'au ãã ra'yra ãã wi.

29 A'ere Jejuĩ 'ga wemimu'eramũ ore rerawau pe awi nũ. Arawau orowaẽma Garirei ypiauu reme'y'warimũ. A'eramũ ore arawau orojeupia wytyra rupi. A'eramũ Jejuĩ 'ga wapyka wewiri oo ma'e 'gã mu'jau 'Uwarete 'ga ree. ³⁰ Kwaiwete 'gã 'ua owaẽma 'ga upe. Ojero'wu ma'e 'gã 'gã erua 'ga upe 'gã katu'okawamũ. Iteu ma'efet, eae'em, ika'na ma'e, ije'ege'em, ikaruat ma'e. Mĩmera 'gã 'gã werut 'ga upe. A'eramũ Jejuĩ 'ga 'gã katu'okapap. ³¹ 'Gã katu'oga resakara 'gã oporesagamũ 'gã nee.

—Kuu. Ije'ege'emera 'gã 'ga omoje'egukat! Iteu ma'e 'gã 'ga amafu'amukat! Ika'na ma'e 'gã 'ga ikatu'oka. Eae'ema 'gã 'ga imamã'jãu. Israeu juapyrera 'gã Nuwarete 'ga 'gã katu'ogukaa 'ga upe— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ 'gã Ku'jywa 'ga muorypa ee.

—Ene te 'ã eneresage oree, ki Ku'jyp. Ojero'wu ma'e 'gã erekatu'ogukat 'ga upe ore reape— 'jau 'gã Ku'jywa 'ga upe, 'ga muorypa ee. —Israeu juapyrera 'gã Nuwareteramũ ene 'gã katu'ogukaa 'ga upe oree— 'jau 'gã Ku'jywa 'ga upe, 'ga muorypa 'gã nee.

Kwaturu miu 'gã mojemi'waawet
(Maku 8.1-10)

³² Kwaiwete 'gã katu'og ire, Jejui 'ga 'jau wemimu'eramũ oree:

—Ajemuaẽm je tekou 'gã nee. Muapyt 'ã 'gã kaaruwamũ jane pyri. A'eramũ 'awamũ 'gã nemi'urama ateepawamũ 'gã nui. A'ere je naje-poromonoweri 'gã nee tejewi, 'gã nupe mama'e monowe'emamũ. Kasi 'gã oje'wyr ipe awau 'gã manũaiwi ty'ara upe ne kwy— 'jau 'ga 'gã nupe.

³³ A'eramũ ore 'jau 'ga upe:

—Amunawe'em ipe jane rekoi nũ'ũ. Nitywi mama'ea 'au. Mõ awi sipo ore mama'e muri 'gã mojemi'waawamũ?— 'jau ore 'ga upe.

³⁴ A'eramũ 'ga 'jau oree:

—Marãmaran te pẽkanape'i pytuna?— 'jau 'ga oporonupa ee oree.

—Sete kanape'i pytuna muapyapy'ri etee pira'ia— 'jau ore 'ga upe.

³⁵ A'eramũ Jejui 'ga 'jau mytuna 'gã nupe:

—Pe'je pejeapyka ywyu— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'erauwe 'gã wapyka. ³⁶ A'eramũ 'ga kanape'i ppyka opo pe ipira'i reewe. A'eramũ 'ga 'jau 'Uwarete 'ga upe:

—Au'jete mama'ea eremut oree. Ene te 'ã eneresage oree, Kiapi'ni— 'jau 'ga 'Uwarete 'ga upe.

A'ere 'ga kanape'i mowowoka imonou wemimu'eramũ oree. Omowowogauwe ojeme'yita oree. A'eramũ ore imonou wapyk ma'e 'gã nupe. ³⁷ A'eramũ futat 'gã ojemi'waa wewegamũ.

—Niapoi agawewi akiko re'ã. A'etea ojeme'yi 'ga upe janee 'ga omowowogamũ— 'jau 'gã ajaupe. —Janeruwarete 'ga te 'ã ome'yi janee. A'eramũ 'ã jane jarejewegamũ rēwējēmī jarejemogyau. Janeruwarete 'ga jarejeupe ime'yje'em ire amunipo 'ã jane ty'ara rerekoi— 'jau 'gã ajaupe.

'Gã jemi'wapaw ire ore emyrera mono'oga ijaga yrũũ pype. Sete yrupemũ ore imatyneema. ³⁸ Kwaiwete te ojemi'wat ma'efera 'gã pytuna. Kwaturu miu kũima'efera 'gã pytuna. A'e pe 'ã kũjãmera 'gã pytunamũ nũ, kunumīmera 'gã netee. Kwaiwete ojemi'wat ma'efera 'gã pytuna.

³⁹ 'Gã jemi'wapaw ire Jejui 'ga 'gã monou ojewi: —Pe'je pejewau pejeje'wyr ipe nũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

'Gã mono re Jejui 'ga ore reru'aa yaru pype nũ. A'eramũ ore arawau oroyaapa arawau orojekoka Magatã ywy are.

16

*Aeremiapoe'ema fariseu 'gã enũinawet
(Maku 8.11-13; Luka 12.54-56)*

¹ Anure fariseu 'gã amũ satusu 'gã amũ netee 'ua oporogytau Jejui 'ga upe. Nuerowiari 'gã 'ga. “NaJarejuwarete 'ga pãjẽ mũ rũi 'ga mama'e apoi akou”, e'i etee 'gã ajaupe. A'eramũ 'gã 'ua 'ga resaka. A'eramũ 'gã 'jau Jejui 'ga upe:

—Aeremiapoe'ema eapo amũ ore reape. Taruesak ene mama'e apoa orojemiesagamũ 'jau ki sa— 'jau 'gã 'ua 'ga upe.

² A'ere Jejui 'ga 'gã kwaawi ojee. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Naani. Naapoa'uweri je amũ pẽ neape. Naje rerowiari te 'ã pejepe. A'eramũ je mama'e apowe'em pẽ nemiesagamũ — 'jau ete 'ga 'gã nupe. —Kaaruwamũ ywak piraga resaka ki pe'je pejejaupe: “Ai'iwe nipo 'ã nokyri amana”, pe'je ki ywak piraga resag ire. ³ A'ere nipo ku'emamũ ywak piragamũ resag ire pe'je pejejaupe: “Awamũ amana ra'e”, 'jau nipo pẽẽ ywak piragũũ resag ire. Ywaga resag ire nipo pẽẽ mũ amana kwaapa futat. A'ere nipo naje kwaawi pejepe. Jeremiapofera resaka agawewi nipo pẽẽ. A'etea nipo naje rerowiari pejepe. “Janeruwarete 'ga futat 'ga mut janee”, 'jawe'em nipo pẽẽ jee jeremiapofera resag ire miamũ — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ⁴—'Awauwaramũ miamũ 'ã nepëa'wuri futari pejemogyau 'ga upe. “Oreremiapoe'ema eapo amũ oree”, pe'je 'ã jee numiamũ. A'ere je naapoa'uweri mama'ea pẽ nupe pẽnemiesagamũ. Juna 'ga ree etee je pẽ muea'ari pẽ mogyau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

'Gã nupe oporogytapaw ire Jejui 'ga awau pe awi nũ. 'Ga remimu'eramũ nanẽ arawau 'ga rupi nũ.

*Wemimu'e 'gã momoranupawet
(Maku 8.14-21)*

⁵ Arawau yaroo pype aru'aa. A'eramũ ore oroyaapa arawau. Garireja ry owajara katy ore arawau. A'ere ore 'ga remimu'eramũ kanape'i reroo moka'jami.

⁶ Arawaw ipe Jejui 'ga 'jau oree:

—Pejea'gu ki fariseu 'gã nui, 'gã mani'oko'o jopype awi, satuseu 'gã ma'e awi 'jau— 'jau 'ga oree.

⁷ Aipo orojeupe 'ga 'eramũ ore 'jau arajaupe:

—Kanape'i rerura jane simoka'jam ra'e. Ma'eramũ 'ã 'ga poromũ 'ga 'i janee— 'jau ore arajaupe.

⁸ A'ere Jejui 'ga, arajaupe 'e renupawe, 'ga 'i oree:

—Naje rerowiari tãmějě pejepe pejejemogyau ki 'ei. Ma'eramũ nã'ã aipo pe'je pejejaupe re'ã “Kanape'i rerure'em are 'ga 'i poromũ janee”, pe'je re'ã— 'jau 'ga oree. —Nakanape'i upe rũi je 'i poromũ pẽ nupe. “Pejea'gu ki fariseu 'gã mani'oko'o jopypeaw awi, satuseu 'gã ma'e awi nanẽ nũ”, a'e te je pẽ nupe kũi. “Morigyta 'gã pejejeupe imowuwut ekoete awi ki pejea'gu”, a'e te je pẽ nupe kũi— 'jau Jejui 'ga oree. ⁹ —Nepêneapyoi we jeje'eg are ra'e. Pemoka'jam nipo jeremiapofera rai'i? Kanape'ia je ime'yitawera rai'i? Sĩku etee agawewi ako ai'i. A'etea ako je kanape'ia omowowok imonou sĩku miu kũima'e 'gã mojemi'waawamũ ai'i. 'Gã jemi'wapaw ire ako pẽẽ emyrera jaga tusi yrũ pype ai'i— 'jau 'ga oree. ¹⁰ —A'ere ako je sete kanape'i mowowoka kwaturu miu 'gã mojemi'waawamũ ai'i nũ. 'Gã jemi'wapaw ire

marãmaran yrũa ajee pematyneem emyrera pyu rai'i? Sete yrũ etee futat ako ai'i. Pemoka'jam te ra'u jeremiapofera rai'i nũ? Ma'eramũ sipo ajee jerea'aramũ kanape'i pyu jaretywe'em are?— 'jau 'ga oree. ¹¹—Nakanape'ia rũi je amome'u pẽ nupe “Pejea'gu ki fariseu 'gã mani'oko'o jopypeaw awi” je'ea. A'ere 'ã nepẽneapyoi je'eawer are— 'jau 'ga oree.

¹² Aipo orojeupe 'ga 'eramũ ore orojeapyoramũ 'ga 'eawer are.

—“Pejea'gu ki fariseu 'gã 'e awi, satusau 'gã 'e awi nanẽ nũ” 'e upe te je 'i numiamũ— 'jau 'ga oree.

*Pedro 'ga Jejui 'ga mome'uawet
(Maku 8.27-30; Luka 9.18-20)*

¹³ Orojekog ire ore arawau ywyu. Sesariafiripai ywy pe ore arawau. Peu orowaẽm ire Jejui 'ga oporõnupa ee oree:

—Ma'ja e'i te tekotee 'gã jee, pẽneki'yramũ jee jepi?— 'jau 'ga oree.

¹⁴ —“Juã Batista 'ga te nipo 'ã 'ut oferapa rai'i nũ”, e'i 'gã amũ enee jepi. Amumera 'gã: “Eliasi 'ga nipo 'ã 'ut ojewya rai'i nũ”, 'jau enee jepi. Amumera 'gã: “Jeremi 'ga nipo, 'ga je'ega mome'warera 'ga amũ te nipo 'ua oferapa oporogytaw akou janee nũ”, 'jau 'gã enee jepi— 'jau ore 'ga upe.

¹⁵ —Pẽẽ nũ. Ma'ja pe'je ajee jee jepi nũ'ũ?— 'jau 'ga oree.

¹⁶ A'eramũ Simão Pedro 'ga 'jau 'ga upe:

—“Janeruwarete 'ga remimurera 'ga futat”, aru'e ore jepi — 'jau Pedro 'ga 'ga upe. — “Okoteete ma'e 'ga ra'yrarete 'ga futat”, aru'e ore jepi— 'jau 'ga 'ga upe.

¹⁷ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—A'jea futat ere poromũ, Simão— 'jau 'ga 'ga upe, Juã 'ga ra'yra 'ga upe. —Janeruwarete 'ga mama'e esagea wapo enee, 'agamũ ene mueapyoukaa je ree. Na'ga amũ rũi ene mueapyo je ree. Ywag ipe ako ma'e 'ga, Jeruwarete 'ga futat ene mueapyo je ree — 'jau 'ga Simão 'ga upe. ¹⁸ —Enerer irũa Pedroa. Ita enerer irũa. Sã'ã pẽẽ 'oga apoaramũ ita 'arimũ imỹinaramũ itauu monoa ikokaramũ. Aipoa te itauua 'oga opyygete etygukare'ema. Nan tee futat ene'eawera “Janeruwarete 'ga remimurera 'ga. Okoteete ma'e 'ga ra'yrarete 'ga futat”, ene'eawera. Aipo ene'eawera rerowiaara 'gã je amogy tejemiayuwamũ. Ene 'ã je amogo tejerowiarukaawamũ kwaiwete 'gã nupe. Anure nipo ene je rerowiaara 'gã 'wyririamũ futat ereko. Kwaiwete nipo 'gã je rerowiaa. Je rerowiar ywyapi futat nipo 'gã ajemogyau. Mama'eukwaawa 'wyrira remiayuwa agawewi nipo afuwereteramũ 'gã nee. A'etea nipo 'gã nopoiri futari je rerowiar awi. Sã'ã 'oga omỹi esage re i'are'ema. Nan tee futat je rerowiaararetea 'gã nopoiru'jawi je wi — 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

¹⁹ —Sã'ã saawi rerekwara. 'Wyrirarete 'ga woga saawi monou wemiayuwa 'ga amũ upe. A'eramũ aipo 'ga mama'e apou o'wyrira 'ga upe, o'wyrira 'gã je'eg imũ etee futat. Nan tee futat je

ene mogou 'wyrriaramũ teje'eg irũnamũ. Ene futat 'awamũ ereko jeremiayuwa 'gã mu'jau jeremifutar are. “Nan tee siapo 'jau”, 'jau nipo ene ekou 'awamũ. Jeremiayuwa 'gã nupe aipo ene 'eramũ Janeruwarete 'ga nanẽ aipo 'jau enee nũ. “Nan siapo awi”, 'gã nupe ene 'eramũ Janeruwarete 'ga nanẽ aipo 'jau enee nũ— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

²⁰ A'eramũ 'ga 'jau oree nũ:

—Je mome'u kasi pejepe tekotee 'gã nupe ne. “Jejui 'ga Janeruwarete 'ga remimurera”, 'jawe'em pẽẽ 'gã nupe— 'jau 'ga oree.

Amanũawama mome'uawet
(*Maku 8.31–9.1; Luka 9.22-27*)

²¹ A'e pe futat Jejui 'ga amanũawama mome'wau ypy oree:

—Too Jerusareg ipe 'jau. Peu futat nipo judeuramũ jane'wyrriari 'gã je rereko tyweri. Jane'wyrriari, mainana 'wyrriat, Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jat. Mĩmera 'gã nipo je rerekou tyweaete je jukaukaa jefaruu 'gã nupe. A'ere nipo imuaprya 'ara rupi Janeruwarete 'ga je moferawi nũ— 'jau 'ga oree.

²² Aipo 'ga 'eramũ Pedro 'ga 'ga rerojepe'au'i ore wi, oje'egayau 'ga upe:

—Ène'me awi nũ'ũ. Nene rereko tywera'uweri 'gã nũ'ũ. Janeruwarete 'ga nene rereko tywerukara'uweri 'gã nupe kũi— 'jau Pedro 'ga 'ga upe.

²³ A'eramũ Jejui 'ga ojerowaka amã'jãu 'ga ree:

—Ejepe'a je wi, ki Satanasi. Mama'eukwaawa 'wyrriara ene mu'eukat poromũ jee, ki Pedro. “Tamomoirukat 'ga 'ga Ruwarete 'ga remifutara apo awi 'jau”, e'i te Satanasi ojeupe. A'eramũ poromũ

ene mu'jaukaa jee kũi— 'jau 'ga Pedro 'ga upe. — NaJarejuwarete 'ga remifutar imũ rũi ere aipo 'jau jee. Ejemifutar imũ te ere aipo 'jau jee— 'jau 'ga 'ga upe.

²⁴ A'ere 'ga 'jau oree:

—Jeremiyuwamũ pejejekoweramũ ki jeremifutar imũ etee futat mama'ea peapo. Pejekyllawe'em futat pejejereko tywer awi— 'jau 'ga oree. —Pejemanũ awi miamũ pejekyllawe'em futat. “Tene 'gã je jukai kwy. Napoira'uweri je Jejui 'ga rerowiar awi”, pe'je etee ki— 'jau 'ga oree. ²⁵ —“Najemanũweri je Jejui 'ga mome'u are” 'jara 'gã nooa'uweri futari ywag ipe Jarejuwarete 'ga pyri— 'jau 'ga oree. —“Je naapoa'uweri futari mama'ea Jejui 'ga remifutar imũ” 'jara 'gã nanẽ nooa'uweri ywag ipe Jarejuwarete 'ga pyri— 'jau Jejui 'ga oree. —Amumera 'gã te nipo ajee e'i “tene 'gã je jukai kwy. Je napoira'uweri Jejui 'ga rerowiar awi”, 'jau. Aipo 'jara 'gã etee awau ywag ipe, Jarejuwarete 'ga pyri— 'jau Jejui 'ga oree. ²⁶ —Okaraemã mono'og are etee ea'at ma'e 'gã ni'akwaawi futari. Kwaiwete agawewi 'gã karaemã. A'ere aipo 'gã miamũ nooi futari ywag ipe. Nomỹi 'gã weaa Jarejuwarete 'ga ree. A'eramũ 'gã awawe'em 'ga pyri. Mama'eukwaawa rapyaw ipe etee 'gã oi. Peu oo re 'gã nuẽmarũi futari jui. Nitywi mama'e mũ mama'eukwaawa rapyaw awi 'gã nẽnũ'jãawamũ — 'jau 'ga oree. ²⁷ —Anure nipo pẽneki'yramũ je ruri tejewya nũ. Tejuwarete 'ga renyfuga pype nipo tejua, 'ga pyriwara 'gã netee. A'eramũ futat je pẽ mepyau pẽnemiapofer are najuejue etee futat. Teje'eg imũ mama'ea apoarera 'gã je imonou imogyau

ywag ipe Jarejuwarete 'ga pyri. Tejerowiare'ema 'gã nipo je imonou imogyau mama'eukwaawa rapyaw ipe— 'jau 'ga oree. ²⁸ —A'jea futat je 'i. A'eramũ futat nipo je tejua pē'wyriarareteramũ te'ÿina pē nupe. Pēẽ mũ nipo je resaka pejemanũ enune, peje'wyriarareteramũ je ruramũ — 'jau 'ga oree.

17

*'Gã neape Jejui 'ga jesowo'gõkawet
(Maku 9.2-13; Luka 9.28-36)*

¹ Anure seis oser ire Jejui 'ga awau wyty'rarimũ. Ore mũ etee 'ga erawau ojeupi. Muapya 'gã etee 'ga erawau ojeupi. Pedro 'ga, Tiago 'ga, 'ga rewirera Juã 'ga. Mĩmera 'gã etee 'ga erawau erojeupia wyty'rarimũ ojeupi. ² Peu Jejui 'ga ojesowo'gõka 'gã neape. 'Ga reakwara wenyfugamũ kwara reny 'jawe. 'Ga raitya nanē wapasigamũ 'ga ree nũ. Iapasig enyfuk te 'ga raitya 'ga ree.

³ A'erauwe 'gã Moisesi 'ga resaka Eliasi 'ga reewe. Ywag awi 'gã nuri oporogytau Jejui 'ga upe.

⁴ Ywag awi 'ut ma'e 'gã nesakawe Pedro 'ga 'jau Jejui 'ga upe:

—'Awa esageay janee ra'e. 'Au etee sapyta 'jau, ki Ku'jyp— 'jau Pedro 'ga Jejui 'ga upe. —Ere futat te je tapÿja apoa pejejeupe? Muapya tapÿja taruapo pē nupe 'jau. Ene upe, Moisesi 'ga upe, Eliasi 'ga upe 'jau— 'jau Pedro 'ga Jejui 'ga upe.

⁵ 'Ga porogyta pype ywasiga mũ 'ua ojypa 'gã nee nũ. Enyfug esage te ywasiga. A'e rupi futat Janeruwarete 'ga oje'ega mua 'gã nupe:

—Koromũ futat jera'yrarete 'ga. Jeremifuturarete 'ga. 'Ga 'ã je muorypararetea ojee. A'eramũ ki pẽẽ pejeapyakau 'ga je'eg are— 'jau Janeruwarete 'ga oje'ega mua ywasiga rupi 'gã nupe.

'Ga porogytapaw ire ywasiga ojeupiapap 'gã nui nũ.

⁶ Jarejuwarete 'ga je'ega renupawe Jejui 'ga remimu'e 'gã piryyjamũ jui. 'Ga je'ega 'gã mogy-jau etee. A'eramũ 'gã awau wããpyramũ anuruka ywyu. ⁷ A'erauwe Jejui 'ga awau 'gã nepejãna opo mowyka 'gã nee.

—Pekyje awi. Pe'je pejejua pejefu'ama— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁸ A'eramũ 'gã wowowynamũ warekou. A'ere 'gã Jejui 'ga etee futat esagi 'ga 'amamũ. Ywag awi 'ut ma'efera 'gã awau ojeupia ywasiga rupi 'gã nui nũ.

⁹ Ywytyr awi 'gã neruaw ipe Jejui 'ga 'jau wemimu'e 'gã nupe:

—Pemome'ua'ne kasi 'gã nupe ne. Pejejeki'yramũ je feraw ire tãmějě tepemome'u 'gã nupe 'jau— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹⁰ A'eramũ 'gã 'jau Jejui 'ga upe:

—Ma'eramũ ajee Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã 'i 'ũ: Ymã 'ã Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari 'ga amũ upe rakue: “Eliasi 'ga ra'ne nipo ojesaukat 'gã nupe. A'ere nipo 'ga rewiri jeremimonorama 'ga oi ojesaukaa 'gã nupe”, 'jau 'ga 'ã ikwasiarukaa inuga ka'aran are rakue, 'jau 'gã imome'wau oree jepi— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

¹¹⁻¹² A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—A'jea futat 'gã 'i. Eliasi 'ga 'jawewara 'ga ra'ne futat ako 'ut ai'î. “Au'je ki mama'e tywera apo re. Pe'je ki pejepoia pejetywer awi. Ku'jywa 'ga tepē mogy wemiayuwamũ 'jau”, 'jau ako 'ga awau pē nupe ai'î je renune ai'î. A'ere nepekwaawi futari 'ga. A'eramũ 'gã 'ga rerekou tyweaete wemifutar imũ etee futat. Anure nipo 'gã je miamũ je rerekou tyweaete 'ga 'jawerimũ futat— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

¹³ Aipo ojeupe 'ga 'eramũ 'gã weapyoramũ ee ajemogyau.

—Juã Batista 'ga 'ga omome'u janee— 'jau 'gã. — Juã Batista 'ga Eliasi 'ga 'jawewara futat— 'jau 'gã ajaupe.

Kunumĩ 'ga katu'okawet
(Maku 9.14-29; Luka 9.37-43)

¹⁴ Ywytyr awi ojyw ire 'gã kwaiwete 'gã nesaka ywytyra raimy 'wyr ipe. Poje kũima'e 'ga amũ 'ua, wapyka wenupy'ãu Jejui 'ga rowase.

¹⁵ —Ejemuaēm jera'yra 'ga ree, ki Ku'jypp. Mama'eukwaawa 'up 'ga pir are. A'eramũ 'ga moyypipa— 'jau 'ga Jejui 'ga upe. —Oypiwauwe 'ga 'ari tata pe jepi. 'Y pe nanē 'ga u'aa jepi nũ — 'jau 'ga imome'wau Jejui 'ga upe. ¹⁶ —Arut futat je 'ga eneremimu'e 'gã nupe esaukaa ko numiamũ. A'ere 'gã nomoiri etee 'ga wi ko— 'jau 'ga imome'wau Jejui 'ga upe.

¹⁷ A'eramũ Jejui 'ga 'jau oree:

—Ma'eramũ sipo pēē je rerowiare'ema pejejemogyau 'wei? Ymã agawewi nã'ã je pē mu'ei re'ã. A'etea nipo 'ã naje rerowiari tãmējē 'ã pejepe. “Nokoa'uweri je namutamutat pē pype”, a'e

agawewi je 'ã pẽ nupe jã'nũ'ũ— 'jau 'ga tesirũmera 'gã nupe nanẽ nũ. —Pe'je 'ga ra'yra 'ga rerua jee— 'jau Jejui 'ga ore mũ upe.

¹⁸ Kunumĩ 'ga resakawe Jejui 'ga 'jau 'ga pirewara upe:

—Ejepe'a 'ga wi— 'jau 'ga jupe.

'Ga 'e ypyrauwe ojepe'au 'ga wi. A'eramũ kunumĩ 'ga ajarueteramũ.

¹⁹ A'eramũ ore 'ga remimu'eramũ arawau 'ga repejãna 'ga pyri katu katu. A'eramũ ore 'ga upe etee oroporonupa ee:

—Ma'eramũ ajee ore norope'aarũi 'ga wi ra'e 'ũ?— 'jau ore 'ga upe.

²⁰⁻²¹ —Naje rerowiari wejue te 'ã pejepe. A'eramũ pẽe a'eramũ 'ga pirewara moirarũme'em 'ga wi— 'jau Jejui 'ga oree. —Mostarda 'jawa ra'yi 'ã sikõsikõ'i'ĩ agawewi. A'etea 'ã otym ire waranup. Aipoa aranuwa 'jawe pejemogy re amunipo 'ã pẽe peapo futat mama'ea. Je rerowiar etee te te nipo 'eramũ tee pearanup— 'jau 'ga oree. —Je rerowia'ri re amunipo 'ã peapo mama'ea pejemiapoe'ema jepãjẽ mũ. Ywytyra upe amunipo 'ã pẽe 'jau: “Ejepe'a 'aw awi. Peu'i ewau e'ỹina”, 'jau amunipo 'ã ywytyra upe. Aipo ojeupe pẽe 'erauwe amunipo 'ã ywytyra ojepe'au awau pẽ'eawer imũ etee futat. Tejerowiamũ te je tepãjẽ monoi pẽ nupe pẽnemiapoe'ema apoawamũ — 'jau Jejui 'ga oree.

*Amanũawama Jejui 'ga imome'wau'japa
(Maku 9.30-32; Luka 9.43-45)*

²² Anure Jejui 'ga remimu'eramũ ore arajatykau 'ga ree Garireja ywy pe nũ. A'eramũ 'ga 'jau oree:

—Pēneki'yra agawewi je 'ā. A'etea nipo Janeruwarete 'ga je pyygukat anurenure'i je ree iporomutare'ema 'gā nupe. ²³ A'eramū nipo 'ga je jukaukaa 'gā nupe. A'ere nipo 'ga imuapyra 'ara rupi ete je moferawi nū— 'jau 'ga oree.

A'eramū ore aru'arasigamū arajemogyau. Aipo 'ga 'ea ore mu'arasiga.

Pira juru awi ka'aranūū ywope'ia renuēmawet

²⁴ Anure Jejui 'ga wemimu'eramū ore rerawau Kafanaū 'jaw ipe nū. Peu ore waēmauwe Janeruwarete 'ga mogytaawa upe ka'aranūū pyykara 'gā 'ua oporonupa ee Pedro 'ga upe:

—Omepy te pē mu'jara 'ga ka'aranūū pyu Jarejuwarete 'ga mogytaawa apokatuawa?— 'jau 'gā Pedro 'ga upe.

²⁵ A'eramū 'ga 'jau 'gā nupe:

—Omepy futat 'ga— 'jau Pedro 'ga 'gā nupe.

Pedro 'ga rog ipe osouwe Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Maran te enereapyo ee, ki Simão? Awŷja te ka'aranūū amono ywy jara 'ga upe? 'Ga remiayyuwa 'gā te omepy ywy jara 'ga upe, ywy are ako ma'e 'gā te ra'u nū?— 'jau 'ga Simão Pedro 'ga upe.

²⁶ —Ywy are ako ma'e 'gā omepy ywy jara 'ga upe. Naywy jara 'ga remiayyuwa 'gā nūi omepy— 'jau Pedro 'ga 'ga upe.

—A'jea futat — 'jau Jejui 'ga 'ga upe. —'Ga remiayyuwa 'gā nomepyi futari— 'jau Jejui 'ga. — Janeruwarete 'ga futat omogytaawa jara. Je 'ā 'ga remiayyuwa. ²⁷ A'ere 'ā je ka'aranūū pyykara 'gā mepyi. Kasi a'e pe 'gā je raykai ee ne— 'jau Jejui 'ga Pedro 'ga upe. —A'eramū ene ewau ypiauu reme'y'warimū epinaetyka. Eneremimu'ar ypya

pira juru pe ka'aranũũ ywope'ia mũ ruwi. A'ea tereroo 'gã mepyau jarejee 'jau — 'jau Jejui 'ga Pedro 'ga upe.

A'eramũ Pedro 'ga awau iapou 'ga 'eawer imũ etee futat.

18

*Esage ma'e are 'gã mu'eawet
(Maku 9.33-37; Luka 9.46-48)*

¹ Anure Jejui 'ga remimu'eramũ ore arajua oro-
poronupa ee Jejui 'ga upe:

—Manamũ te jane Jarejuwarete 'ga upe esage
ma'eramũ jarejuapyraapa?— 'jau ore 'ga upe.

² Ojeupe aipo ore 'erauwe Jejui 'ga kunumĩ
renũina:

—Ere ejua 'au je pyri— 'jau 'ga 'ga upe.

A'erauwe kunumĩ 'ga amũ 'ua 'ga repejãna 'ga
rerowyka. ³⁻⁴ A'eramũ Jejui 'ga 'jau oree:

—Peesak te kunumĩ 'ga 'ama je pyri? — 'jau
'ga oree. —Kunumĩ 'gã nojerowiaraiwi ojee tee
jepi. Ujar are 'gã jemogypygyi. Ujara 'gã je'eg imũ
etee 'gã mama'e apoi. A'eramũ je 'jau pẽ nupe:
Kunumĩ 'jawewara 'gã etee je amogy 'wyriaramũ
tejepyri. Kunumĩ 'gã 'jawe pejemogy re te je pẽ
mogyau 'wyriaramũ tejepyri. Kunumĩ 'jawewara
'gã etee esage ma'eramũ jee— 'jau Jejui 'ga oree.

⁵ —Kunumĩ 'gã nee ojejukau esage ma'eramũ je
reewe futat pejejuka esage— 'jau 'ga oree.

⁶ —Kwaiwete kunumĩ 'gã je rerowiari ajem-
ogyau. 'Ga amũ nipo je rerowiar awi kunumĩ
'gã momoirukaa 'eramũ nipo Janeruwarete 'ga 'gã
nereko tyweretei— 'jau 'ga oree. —Sã'ã ae ita

mogoa ojojuri. A'eramũ 'ã ae ojomonou ojomomoa 'yẽ'ẽ pype ajajukau. A'ere nipo 'y pe imoripyrrera 'ga reko tyweri'i etee. A'eramũ futat 'ga amanũmũ. A'ere nipo je rerowiar awi kunumĩ 'gã momoirukarera 'gã Janeruwarete 'ga ereko tyweretei futari— 'jau 'ga oree. ⁷—Nateepawi futari nipo ajaupe mama'e tywera apoara 'gã. Iporiay'i aipo 'gã numiamũ. Aipo 'gã te nipo Ku'jywa 'ga wereko tywerete futat imojero'wau etee— 'jau 'ga oree.

⁸—“Jepoa je motywerukat Jarejuwarete 'ga upe. Mama'e tywera apoukaa jee, je motywerukaa Jarejuwarete 'ga upe”, 'jau ki pejepoa pemonok imonou imomoa pejewi. Kasi a'e pe pẽpoa pẽ motywerukaru'jaw ine. “Tepyu nanẽ je mama'e tywer apoi ra'e” 'jaramũ pejepya nanẽ imonoka nũ. Kasi a'e pe pẽpya pẽ motyerukaru'jaw ine nũ. Pẽpo monoga rayramũ futat pẽ nupe. A'ere Janeruwarete 'ga mama'e tywera apoaramũ pẽ momopori pẽ monou mama'eukwaawa rapyaw ipe. Aipoa te ayrete ma'ea imoripyrrera 'gã nupe. “Janepoa jane motywet” 'jau pejepoa pemososopap pejewi. A'eramũ te nipo mama'e tywera nepeapou'jawi. A'eramũ te peo ywag ipe. ⁹ “Jarejea pyu mama'e resaga jane motywet” 'jaramũ pejejea mosoka imonou imomoa pejewi. Imosog ire te nipo mama'e tywera nepeapou'jawi— 'jau Jejui 'ga oree. —Wea mosoga ay futat wea mosokara 'gã nupe. A'ere nipo Janeruwarete 'ga te mama'e tywera apoara 'gã momopori imonou mama'eukwaawa rapyaw ipe. A'ea te nipo ayay futat aipo pype imonopyrrera 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga oree.

Oka'jam ma'ea karupa'mĩa
(Luka 15.3-7)

10-11 —Kunumĩ 'gã nupe kasi pe'je ne, “nepeapoi pẽẽ kunumĩĩ”, 'jawe'em pẽẽ kunumĩĩ 'gã nupe, 'jau je pẽ nupe. Ywagipewara 'gã futat kunumĩ are ojejuka ma'ea. Weape futat 'gã kunumĩ rerekoi. Ywag ipe futat 'gã nee ojejuka ma'e 'gã jemogyi Jarejuwarete 'ga pyri— 'jau Jejui 'ga oree.

12 —Maran te pekwaap? Wyra jara 'ga amũ sēg karupa'mĩ wereko. Poje karupa'mĩa mũ awau oka'jama 'ga wi. Ma'ja sipo ijara 'ga wapo? Wejat futat 'ga weymawa jũ me, juowa 'wawamũ. A'eramũ 'ga awau oka'jam ma'e rekaa akou.

13 Esakawe 'ga aku'iramũ oka'jam ma'efer are. A'e pe 'ga aku'iramũ agawewi futat oka'jame'em are. A'eramũ 'ga oka'jam ma'efer are taetu aku'iramũ.

14 Nan tee futat Janeruwarete 'ga nafutari kunumĩ amũ oa mama'eukwaawa rapyaw ipe— 'jau Jejui 'ga oree.

Mama'e tywera apoara 'gã

15 —Je rerowiaara 'ga amũ nipo mama'e tywera wapo enee. A'eramũ ki ekwap eporogytau 'ga upe ejetee'i ra'ne— 'jau Jejui 'ga oree. —Ojeupe 'ga tywera ene imome'u re nipo 'ga 'jau enee: “A'jea futat ako je mama'e tywera apoi enee ai'i. A'ere je 'awamũ naapou'jawi”, 'jau nipo 'ga enee. A'eramũ ene 'ga mojekoty'aa ejee nũ. 16 A'ere ki 'ga ejaykapawe'emamũ epytuna 'gã amũ eroo ejeupi eroporogytau 'ga upe. Ymã te Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari 'ga amũ upe rakue: “Ga upe 'ga remiapo tywera mome'uramũ ki

pemome'u 'gã amũ nemianuwamũ 'jau. Ma-
jepei 'ga remianuwamũ ki pemome'u maranamũ
mukũja 'gã nemianuwamũ. A'eramũ 'gã ene'e
kwaapa 'jau", 'jau 'ga ikwasiarukaa ka'aran are
rakue. ¹⁷ A'ere ki mama'e tywera apoara 'ga 'gã
je'ega renuwetee'emamũ pẽ mome'u 'ga Jejui 'ga
rerowiaara 'gã nupe. A'eramũ 'gã oje'ega 'gã nupe
Jejui 'ga rerowiaara 'gã je'ega renuwetee'emamũ
pẽ 'jau 'ga upe: “NaJaneruwarete 'ga remiyuwa
rũi ene. Mama'eukwaawa 'wyriara remiyuwa te
ene ra'e”, pe'je ki otywer awi ipoire'ema 'ga upe—
'jau 'ga oree.

¹⁸ —A'eramũ je 'jau pẽ nupe: 'Gã amũ nupe
“Janeruwarete 'ga petywera omoit pẽ nui”, pẽ
'eramũ 'ga imoiri futari 'gã nui. 'Gã amũ nupe
te nipo aje pe'je “Nepẽpoiriweri 'ã pejetywer awi.
A'eramũ 'ga imoire'ema futat pẽ nui”, pẽ 'eramũ
'ga nomoiri futari 'gã nui— 'jau Jejui 'ga oree.

¹⁹ —A'jea futat je'ea: Ojeupe mukũjamũ pẽ
mama'e renũjamũ, Jeruwarete 'ga mama'e apoi
futari pẽ'eawer imũ. ²⁰ Je rerowiaara 'gã ajatykau
'upa je upe oje'ega. A'eramũ je nanẽ tekou 'gã pype
nũ. Maranamũ mukũi etee agawewi. Maranamũ
muapy'ri etee agawewi nipo 'gã 'upa. A'ete je ako
'gã pype— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

Ajaupe 'gã mota'wa are 'gã mu'eawet

²¹ A'eramũ Pedro 'ga awau Jejui 'ga rerowyka
oporonupa ee 'ga upe:

—Tepytuna 'ga mama'e tywera tejeupe
iapou'jau'jawamũ sipo je maran tejemota'wau
'ga upe? Sete te sipo je teta'waramũ 'ga upe?—
'jau 'ga 'ga upe.

²² A'ere Jejui 'ga 'i 'ga upe:

—Naani nũ'ũ. Ejeupe 'ga mama'e tywera apou'jau'jawamũ ene nanẽ ejemota'wau'jau'japa etee futat ekou 'ga upe, au'jeteramũ— 'jau Jejui 'ga 'ga upe. ²³ —Mama'e mũ je amome'u pẽ nupe pẽ mu'jau pẽmota'wa are— 'jau 'ga oree. —'Wyriara 'ga amũ nipo 'jau ojeupe oporowyky ma'e 'gã nupe: “Pe'je jeremiyuwa 'gã nerua jee. Taje mepy 'gã 'jau. Kwaiwete ako 'gã jekaraemã rerooi imepyawe'em ai'i. A'eramũ 'awamũ pejewau 'gã nerua je mepyawamũ”, 'jau 'ga ojeupe oporowyky ma'e 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga imome'wau oree.

²⁴ —A'eramũ 'ga upe oporowyky ma'e 'gã awau 'ga remiyuwa 'ga amũ rerua 'ga upe. Kwaiwete karaemã 'ga weroo imepyawe'em rakue. A'eramũ “Je mepy ape”, ojeupe 'wyriara 'ga 'eramũ 'ga 'jau etee 'ga upe “nitywi futari”, 'jau 'ga o'wyriara 'ga upe. ²⁵ A'eramũ 'wyriara 'ga 'jau ojeupe oporowyky ma'e 'gã nupe: “Peroo 'ga me'ega tekotee 'gã nupe 'gã nemifajamũ. 'Ga remireko, 'gã na'yt, 'ga karaemã. Mĩmera peroo ime'ega. A'eramũ pẽẽ 'gã nepyfera rerua jee”, 'jau 'ga opoirũ 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga imome'wau oree. ²⁶ —O'wyriara 'ga 'e renupawe, 'ga wapyka wenupy'ãu 'ga rowase: “Ejemuaẽm te je ree. Ere-jeaei awi je ree. Tene je ra'ne. Tamepy ene 'jau”, 'jau 'ga 'ga upe— 'jau Jejui 'ga imome'wau oree.

²⁷ —A'eramũ 'wyriara 'ga ajemuaẽma 'ga ree. A'eramũ 'ga 'jau 'ga upe: “Ajemuaẽm je ene ree. A'eramũ je tejea'aru'jawe'emamũ temepye'em are. Ere ewau”, 'jau 'ga 'ga upe. ²⁸ A'erauwe imepyare'ema 'ga awau uẽma 'ga rog awi. Awaw ipe 'ga opytuna 'ga amũ rowosõu. Inãinãni'ĩ

agawewi 'ga pytuna 'ga 'ga mepyawe'em rai'i. A'etea 'ga 'ga ajue'opyyk 'ga majaetyetyka: “Ere je mepyau 'awamũ”, 'jau 'ga oje'ega moywyrafena 'ga upe.

²⁹ —A'eramũ 'ga pytuna 'ga wapyka wenupy'ãu 'ga rowase: “Ejemuaẽm te je ree. Tene je ra'ne. Tamepypap ene 'jau”, 'jau 'ga 'ga upe— 'jau Jejui 'ga imome'wau oree.

³⁰ —A'ere 'ga 'i etee 'ga upe: “Naani. Napoiri futari je ene wi”, 'jau etee 'ga 'ga upe, 'ga monou imo-moa moromunepawa pype. “Je mepye'emamũ nereẽmi jui”, 'jau 'ga 'ga upe.

³¹ —'Wyriara 'ga poirũ 'gã 'ga resaka. A'eramũ 'gã awau 'ga mome'wau o'wyriara 'ga upe. “Ene 'ã erejemuaẽm agawewi 'ga ree. A'etea 'ga nagemuaẽmi opytuna 'ga ree”, 'jau 'gã imome'wau o'wyriara 'ga upe.

³² —A'eramũ 'wyriara 'ga 'ga renũina: “Ere ejua. Taporogyta enee 'jau”, 'jau 'ga 'ga upe.

—Ojepyri 'ga rurauwe 'wyriara 'ga oje'ega moywyrafena 'ga upe. “Enetywerete jee 'awamũ. ‘Ejemuaẽm je ree’ ere ako jee ai'i. A'eramũ ako je tejemuaẽma ene ree ai'i. ³³ A'etea 'ã nerejemuaẽmi epytuna 'ga ree rai'i. Ejee je jemuaẽma 'jawe ki ejemuaẽma epytuna 'ga ree”, 'jau 'ga 'ga upe— 'jau Jejui 'ga imome'wau oree.

³⁴ —Opytun are wemiayuwa 'ga jemuaẽme'emamũ 'wyriara 'ga amara'neramũ 'ga ree. “Nerejemuaẽmi epytuna 'ga ree. A'eramũ je tejemuaẽmu'jape'ema ene ree”, 'jau 'ga wemiayuwa 'ga upe 'gã monou imu'ama moromunepawa pype. A'eramũ 'ga 'jau moromunepawa raarana 'gã nupe: “Naje

mepyi 'ga. Najemuaēmi nanē 'ga opytuna 'ga ree. A'eramū pēē 'ga rerekou tyweaete jee, 'ga mayrūmū jee”, 'jau 'ga 'gā nupe. “Je mepyawe'em 'ga nuēma'uweri”, 'jau 'ga 'gā nupe— 'jau Jejuī 'ga imome'wau oree.

³⁵ —Nan tee futat Jeruwarete 'ga. Pejepyntuna 'gā pē nereko tyweawer are pēē au'jeteramū 'gā nayka re Janeruwarete 'ga nanē pē naykau pētywer are. Pēnaykaupawe'em pētywer are. Nomoiri futari 'ga pētywera pē nui. A'eramū 'ga pē monou pē nerekou tyweaete mama'eukwaawa rapyaw ipe— 'jau Jejuī 'ga oree, ore mu'jau ee.

19

Peetyg awi pejemirekoa (Maku 10.1-12; Luka 16.18)

¹ 'Gā nupe oporogytapaw ire Jejuī 'ga ore ruatau nū. Garireja ywy awi arawau oroyaapa. Jotāu ry owajara katywara rape rupi arawau. A'eramū ore orojewya oroyaapa nū, Judeja ywy pe arajua nū. ² A'eramū mytuna 'gā awau ore rewiri. Amumera 'gā ojero'wau. A'eramū Jejuī 'ga ojero'wu ma'e 'gā katu'okapap.

³ Poje fariseu 'gā amū 'ua 'ga rerowyka. “Siesak 'ga je'eg amutee jarejee 'jau”, 'jau 'gā ajaupe. “Ga je'eg ekoeteramū, 'Nuenuwi 'ga Moisesi 'ga je'ega ra'e', sa'e 'ga upe 'jau”, 'jau 'gā ajaupe. A'eramū 'gā 'jau 'ga upe:

—Jarujete sipo kūima'e 'ga amū wemireko retygi mama'e'emete are we?— 'jau 'gā 'ga upe.

⁴ A'eramū Jejuī 'ga 'jau 'gā nupe:

—Pēnea'ar iki pejemimogytafer are. “Mama'e apoawamū Janeruwarete 'ga kūima'e 'ga apoi, kūjā

ẽẽ reewe rakue” 'eawer are pejejea'aramũ pejejemogyau. ⁵ Janeruwarete 'ga te 'ã e'i rakue: “Kũima'e 'ga je aapo kũjã ẽẽ reewe. A'eramũ 'ga wemirekoramũ kũima'e 'ga opojo'ogamũ ujara 'gã nui ojemujaa wemireko ẽẽ ree etee”, 'jau Janeruwarete 'ga rakue. “Ajuee ojemujar ire 'gã jemogyi majeppei teewara 'jawe jee”, 'jau Janeruwarete 'ga rakue. ⁶ Ajuerekoe'ẽwe 'gã mukũi futat 'gã nekoi. A'ere ajuereko re 'gã majeppei teewara 'jawe 'gã nekoi Jarejuwarete 'ga upe. Janeruwarete 'ga wejue werekoukat 'gã ajaupe. A'eramũ pẽẽ pejejomojo'ogukararũme'em pejejai, pejejuereko re— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁷ —Ma'eramũ sipo ajee Moisesi 'ga 'i rakue: “Pejejemireko retyka ki ka'arana pekwasiarukat 'gã amũ nupe ẽẽ ree. 'Aetyk je ene tejemirekoramũ akiko', pe'je ki ikwasiarukaa pejejemirekofera ẽẽ ree, imonou ẽẽ upe”, 'jau 'ga ikwasiaa rakue— 'jau fariseu 'gã 'ga upe.

⁸ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—A'jea futat. Niporenuwiweri wejue pẽypy 'gã Jarejuwarete 'ga ree rakue. A'eramũ Moisesi 'ga 'gã mueapyoukaa aipo are rakue. A'ere Janeruwarete 'ga aipo ne'i aeypy 'gã nupe rakue — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ⁹ —A'ere a'jea futat je 'i: 'Ga amũ ẽẽ ree 'ga reko re etee ki pejejemirekoa peetyk. A'ere kasi ee pejeporetygiwere'emamũ peetyg ine. 'Ga amũ ẽẽ ree 'ga reko'e'emamũ pẽẽ pejejemireko retyka ekoete'em. Kasi a'e pe pejejemirekoe'em are ako ma'e 'jawe pejemogoukat amutee ẽẽ rereko re ne— 'jau Jejui 'ga fariseu 'gã nupe.

¹⁰ A'eramũ ore Jejui 'ga remimu'eramũ 'jau 'ga upe:

—Ma'eramũ sipo ae wemireko retyke'ema najemogyi nan etee futat— 'jau ore 'ga upe.

¹¹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau oree:

—'Gã amũ nauagi ojetee ajemogyau. Jarejuwarete 'ga remifutar imũ etee futat 'gã amũ remirekoramũ. A'ere 'ga amũ naemirekoi, 'ga remifutar imũ etee futat— 'jau 'ga oree.

¹² —'Gã amũ nipo u'aa oteuramũ. A'eramũ 'gã wemirekowere'emamũ. Amumera 'gã nipo ojeapi'a oogukaa 'ga amũ upe. A'eramũ 'gã wemirekoe'emamũ futat ajemogyau. Amumera 'gã te nipo ajee naemirekoweri futari. “Jarejuwarete 'ga upe toporowyky 'jau kwy. A'eramũ je tejemirekoe'emamũ tekou”, 'jau nipo 'gã ojeupe. A'eramũ emirekowere'ema 'gã wemirekoe'emamũ futat ajemogyau— 'jau Jejui 'ga oree.

Jejui 'ga kunumĩ 'gã netee

(Maku 10.13-16; Luka 18.15-17)

¹³ Anure kũjã 'gã amũ wa'yra 'gã nerua Jejui 'ga upe nũ:

—Orera'yra apyte'rarimũ epo emono a'i kĩĩ— 'jau 'gã erua 'ga upe. —Jarejuwarete kĩa upe eporogyta wã nee. A'eramũ Janeruwarete kĩa ojejukau esage wã nee, aru'e ore enee kĩĩ— 'jau kũjãmera 'gã 'ga upe.

A'ere ore Jejui 'ga remimu'eramũ ore 'i etee 'gã nupe:

—Perur awi pejeja'yra 'gã 'ga upe 'ga porogyta 'ga 'amamũ. Nepemaruukari 'ga porogyta— 'jau ore 'ga remimu'eramũ 'gã nupe.

14 A'eramũ Jejuĩ 'ga 'jau oree:

—Naani. Peapo awi nanuara. Tene kunumĩ 'gã nuri je pyri— 'jau etee 'ga oree. —Janeruwarete 'ga kunumĩ 'gã afutat wemiayuwamũ. Kunumĩ 'jawewara 'gã nupe etee Janeruwarete 'ga reni 'wyriaramũ. Kunumĩ 'gã ojemogypyk Jarejuwarete 'ga ree. Ojerekokatuukat 'gã 'ga upe. 'Gã 'jawe peko— 'jau 'ga oree.

15 A'eramũ 'ga opo monou kunumĩ 'gã apyte'rarimũ. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Janeruwarete 'ga ojejuka esage pẽ nee, kunumĩ— 'jau 'ga 'gã nupe.

'Gã apyte'rarimũ opo mono re 'ga awau 'gã nui.

Jarejuwarete 'ga pyri oo are

'ga poronupawet

(Maku 10.17-31; Luka 18.18-30)

16 Anure kũima'e 'ga amũ 'ua Jejuĩ 'ga rerowyka'i oporonupa ee 'ga upe:

—Ma'ja te je aapo esage ma'eramũ Jarejuwarete 'ga upe tewawamũ ywag ipe temanũ re?— 'jau 'ga oporonupa ee Jejuĩ 'ga upe.

17 A'eramũ Jejuĩ 'ga 'jau 'ga upe:

—Ma'eramũ ene ejua eporonupa ee jee nũ ki 'ei? Mama'e esagerete are ki 'ei?— 'jau Jejuĩ 'ga 'ga upe. —Janeruwarete 'ga etee futat esage ma'ea. “Ene 'ã Jarejuwarete 'ga 'jawewara futat”, ere te jee?— 'jau 'ga 'ga upe. —Ywag ipe eoweramũ mama'ea eapo 'ga je'eg imũ etee, Moisesi 'ga upe 'ga remikwasiarukarer imũ etee— 'jau Jejuĩ 'ga 'ga upe.

18 —Maranuara a'eramũ je mama'e apou ki 'ei?— 'jau 'ga Jejuĩ 'ga upe.

—Ymã te 'ã Moisesi 'ga Janeruwarete 'ga je'ega kwasiari inuga ka'aran are janee rakue. A'e are ejea'at.

“Peporojuka awi. Peko awi pejejuemireko are. Pemunarũ kasi mama'e are ne. Peje'ẽwu'jag kasi 'ga amũ ne.

¹⁹ Pejejara 'gã je'ega ki peanuw etee.

Pereko esage ki 'gã pejejereko esage 'jawe etee futat”

'jau 'ga 'ã ikwasiaa inuga ka'aran are rakue. Mĩmera 'ã erekwaapap— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

²⁰ A'eramũ 'ga 'jau Jejui 'ga upe:

—Je kunumĩawe futat aipoa akwaap ikue. Moisesi 'ga je'eg imũ etee futat je mama'e apoi tekou. Ma'ja'ja jee je aapo 'ũ?— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

²¹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—A'jea futat ere. A'ere 'awamũ mama'e mũ eapo, 'ga ree eparuerowiar ywyapiweramũ. Ekaraemã eme'ẽmap. A'ere ene ka'aranũũ monou ika'aranũũe'ema 'gã nupe. Aipoa ene iapo re, Janeruwarete 'ga ene monoi ojepyri ene manũ re. Mama'e esagea te nipo 'ga amut enee anure, ekaraemã 'gã nupe imonoawera mepyau enee anure. Ekaraemã me'eg ire ene ejua je rewiri— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

²² Aipo ojeupe Jejui 'ga 'eramũ 'ga u'arasigamũ etee okaraemã are. Kwaiwete te 'ga karaemã. A'eramũ 'ga oporome'egiwere'emamũ okaraemã are. A'eramũ 'ga 'jau ojeupe etee futat: “Naani. Naapoa'uweri je nanuara”, 'jau 'ga ojeupe etee futat. A'eramũ 'ga u'arasigamũ awau Jejui 'ga aipo ojeupe 'eramũ.

²³ A'eramũ Jejui 'ga 'jau wemimu'eramũ oree:

—Ayay te ikaraemã kwai ma'e 'gã jemogyi Jarejuwarete 'ga remiayuwamũ — 'jau 'ga oree. ²⁴ —Ayay te ikaraemã kwai ma'e 'gã jekatu'ogukari Jarejuwarete 'ga upe. Kwaiwete 'gã karaemã. A'eramũ 'gã okaraemã are etee wea'aramũ. Okaraemã are etee aipo 'gã jemogypygyi akou. NaJarejuwarete 'ga ree rũi 'gã jemogypygyi ajemogyau. Jarejuwarete 'ga opoara futare'ema ajemogyau. Jeje'ega renupe'ema futat ajemogyau — 'jau Jejui 'ga oree. —Sã'ã kawaruu 'jawewara kamerua aguja kwara rupi ikwawe'ema. Nan tee futat ayayramũ ikaraemã kwai ma'e 'gã ojekatu'ogukaa Jarejuwarete 'ga upe. Ikaraemã kwai ma'e 'gã nijekatu'ogukariweri futari Jarejuwarete 'ga upe — 'jau Jejui 'ga oree.

²⁵ Aipo renupawe ore oroporesagamũ etee 'ga ree arajemogyau. A'eramũ ore oroporonupa ee arajaupe etee futat:

—Maranuara 'gã tete Janeruwarete 'ga okatu'ok?— 'jau ore arajaupe.

²⁶ Aipo ore 'eramũ Jejui 'ga amã'jãu ore ree 'jau oree:

—Pẽ nupe nayrareferi futari. Ayay futat mama'e apoa pẽ nupe. A'ere nitywi futari Janeruwarete 'ga remiapoe'ema mũ mama'ea. Mama'ea naayi futari 'ga upe. Ikaraemã kwai ma'ea miamũ Janeruwarete 'ga okatu'ok, “Jekatu'og ape” ojeupe 'gã 'eramũ— 'jau etee Jejui 'ga oree.

²⁷ A'eramũ Pedro 'ga 'jau 'ga upe:

—Ore ako aruejat orokaraemã arajua ene rupi ai'i. Oropytuna nanẽ futat ako ore ejaa ai'i nũ.

Ma'ja te ore mama'e rejaawera repya?— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

²⁸ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—A'jea futat ako ai'i. A'eramũ je 'jau pẽ nupe: Anure nipo Janeruwarete 'ga mama'e momyau nũ. Aipoa 'ara rupi nipo je te'ỹina pẽneki'yrareteramũ 'wyriarareteramũ pẽ nupe. A'eramũ nipo je pẽẽ nanẽ futat pẽ mogyau 'wyriaramũ tejepyri. Israeu 'ga ra'yra 'gã pytuna tusi. A'eramũ je pẽ monou pẽ mogyau 'wyria'riramũ 'gã nupe Israeu juapyrera 'gã nupe. A'eramũ Israeu juapyrera 'gã nipo awau pẽ nowase. A'eramũ nipo pẽẽ 'jau mama'e esage apoara 'gã nupe: “Mama'e esage ereapo rakue, Jarejuwarete 'ga je'eg imũ rakue. A'eramũ 'ga ene mepyau eneremiapofer are”, 'jau nipo pẽẽ 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga oree. —Mama'e tywera apoarera 'gã nupe nipo pẽẽ 'jau: “Mama'e tywera etee ereapo Jarejuwarete 'ga upe rakue. 'Ga je'eg imũ jẽmĩ mama'e apowe'em rakue. A'eramũ 'ga pẽ mepyau pẽnemiapo tywer imũ etee futat”, 'jau nipo pẽẽ 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga oree. ²⁹ — Amanũ re je ree omama'e rejaarera 'gã juejue awau ajemogyau Jarejuwarete 'ga pyri. Peu te 'ga mama'e teepawe'ema muri 'gã nupe kwaiwete, je ree 'gã mama'e rejaawera repyramũ futat mua 'gã nupe. Oy ẽẽ rejaarera 'gã, 'uwa 'ga rejaarera 'gã, wa'yra 'gã nejaarera 'gã, weki'yra 'gã nejaarera 'gã, wenyra 'gã nejaarera 'gã, okywyra 'gã nejaarera 'gã, wykiera 'gã nejaarera 'gã, woga rejaarera 'gã, oywy rejaarera 'gã. Mĩmera 'gã juejue ajemogyau Jarejuwarete 'ga pyri amanũ re. 'Gã nupe juejue futat Janeruwarete 'ga mama'e

esage muri kwaiwete— 'jau Jejui 'ga oree. ³⁰ — 'Awamũ 'gã amũ reni 'wyríaramũ ajaupe. A'ere nipo anure aipo 'gã jemogyi akotee ma'eramũ etee nũ. 'Awamũ 'gã amũ jemogyi akotee ma'e 'gã 'jawe. A'ere anure nipo aipo 'gã jemogyi 'wyríara 'jawewaramũ nũ. 'Awamũ omama'e rejaarera 'gã akotee ma'e 'jawe etee futat 'gã jemogyi. A'ere nipo anure, 'wyríarareteramũ je renamũ, je ree omama'e rejaarera 'gã jemogyi 'wyríaramũ je pyri— 'jau Jejui 'ga oree.

20

Wemifutar imũ etee Janeruwarete 'ga jane mepyawam

¹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau:

—Mama'e mũ je amome'u pẽ nupe pẽ mu'jau tejeupe pẽnemiapofera mepy are. Sã'ã uwa ko jara 'ga amũ oa ai'iwetetewe ojeupe oporowyky ma'e 'gã amũ nekara. ² Iporowykye'ema 'gã nesakawe 'ga 'jau 'gã nupe: “Pejot pejeporowykyau jee”, 'jau 'ga 'gã nupe.

—“Maran sipo ajee ore mepy ape?” 'jau 'gã 'ga upe.

—“Majepeja ka'aranũũ ywope'i pyu etee futat je tejeupe pẽporowykyawera mepyi pẽ nupe”, 'jau 'ga 'gã nupe.

³ —A'eramũ 'gã awau 'ga rupi oporowykyau 'ga ko pe. Kwarawyruu'iramũ ko jara 'ga awau amunawa pyter ipe nũ, iporowykye'ema 'gã amũ nesaka nũ. ⁴ A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe: “Pejot pejeporowykyau jeko pe. Kaaruwamũ tamepy pẽ 'jau, tejeupe pẽporowykyawer are 'jau”, 'jau 'ga

'gã nupe. ⁵ A'eramũ 'gã awau oporowykyau 'ga upe.

—Aje kwara kwawamũ ko jara 'ga awau, 'gã amũ nerua 'gã moporowykyaukaa ojeupe nũ. Kwara jerewamũ 'ga awau, 'gã amũ nerua nũ.

⁶ Kaarup ja'wyja'wyrãmũ 'ga awau amunawa pyter ipe nũ. A'eramũ 'ga iporowykye'ema 'gã amũ nesaka nũ. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe: “Ma'eramũ pẽẽ pejeporowykyawe'em pejejem-ogyau 'ũ?” 'jau 'ga 'gã nupe.

⁷ —“Nitywi ‘pe'je pejejua pejeporowykyau jee' 'jara 'ga amũ ore”, 'jau 'gã 'ga upe.

—A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe: “Pe'je ajee pejewau pejeporowykyau jee 'ũ”, 'jau 'ga 'gã nupe.

⁸ —Kaarup katu katurãmũ ko jara 'ga 'jau opoirũ 'ga upe: “Emepy ki oporowyky ma'e 'gã jee. Kaarup ja'wyja'wyrãmũ oporowyky ma'e 'gã na'ne ki emepy jee. A'ere aje 'ut ma'efera 'gã, a'ere 'ut ypy ma'efera 'gã maapawamũ 'jau”, 'jau 'ga opoirũ 'ga upe.

—“Nai'i”, 'jau 'ga poirũ 'ga 'ga upe.

⁹ —A'eramũ 'ga ka'aranũũ ywope'ia mũ monou kwara ooramũ oporowyky ma'e 'gã nupe. ¹⁰ Gã mepy resakawe, oporowyky ypy ma'e 'gã 'jau ajaupe: “Kuu. Ka'aranũũ ywope'ia 'ga omono 'gã nupe jane upe 'ga 'eawera 'jawe etee futat”, 'jau 'gã ajaupe. “Jane upe taetu sipo ajee 'ga imuri kwaiwete'i. Ko'aramuku te ako jane porowykyi ko a'i kũ”, 'jau 'gã ajaupe.

¹¹ —A'ere naani. Kaaruwamũ oporowyky ma'e 'gã mepy 'jawe etee futat 'ga imonoi 'gã nupe. A'eramũ 'gã amara'nerãmũ ko jara 'ga ree.

¹² “Ko'aramuku agawewi ako ore porowykyi

ko, kwaray pype ko. A'etea 'ga 'ã ore mepy kaaruwamũ oporowyky ma'e 'gã 'jawe etee. Nore mepy esagei ako ape ko”, 'jau 'gã oje'egayau ko jara 'ga upe.

13 —A'eramũ ko jara 'ga 'jau 'gã nupe: “Naani. Pẽ nupe teporogytau ako je 'i pẽ nupe ko: ‘ma-jepei tee ka'aranũũ ywope'ia tomono pẽ nupe 'jau, tejeupe pẽporowyky mepyawamũ 'jau’, a'e ako je pẽ nupe kô. ‘Nai'i’, 'jau ako pẽẽ jee ko. A'eramũ 'ga je'eawer imũ etee futat pẽ mepyau. 14-15 Pe'je pejeka'aranũũ ppyka erawau pejejog ipe”, 'jau 'ga 'gã nupe. “Jema'ea te 'ã ka'aranũũa. A'eramũ je tema'ea etee futat erekou nan oporowyky'i'i ma'e 'gã mepyau pẽ 'jawe etee futat. Mama'e esage te je aapo 'gã nupe. A'e are 'ã pẽmara'ne je ree?” 'jau ko jara 'ga 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga imome'wau 'gã nupe.

16 —Nan tee futat Janeruwarete 'ga wemiayuwa 'gã mogyi pãwẽ pãwẽ ojepyri anure — 'jau 'ga oree. —Werowiaar ymanera 'gã, amanũ ja'wyja'wy pype werowiaara 'gã nanẽ 'ga imonou ojepyri futat nũ. Wemifutar imũ etee futat 'ga werowiaaramũ pẽ mogyau ojepyri futat. Aju'jaju'jawe etee futat 'ga 'gã mogyi ojepyri— 'jau Jejui 'ga oree.

*Amanũawama Jejui 'ga imome'wau'japa
(Maku 10.32-34; Luka 18.31-34)*

17 A'eramũ Jejui 'ga ore rerawau Jerusareg ipe wemimu'eramũ. A'ere mytuna 'gã oi ore rupi. A'eramũ 'ga ore renũina ojeupe:

—Pejepe'a'i 'gã nui ra'ne. Taporogyta pẽ nupe etee 'jau— 'jau 'ga oree.

A'eramũ ore orojepe'au'i mytuna 'gã nui.
 18 A'eramũ 'ga 'jau oree:

—Jerusareg ipe jane oi 'awamũ. Peu futat nipo 'ga amũ pēneki'yramũ je monoi mainana 'wyr-ara 'gã nupe, Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã netee — 'jau 'ga imome'wau oree. —A'eramũ nipo 'gã 'jau jee: “Sijukaukat 'ga 'gã nupe 'jau”, 'jau nipo 'gã jee. 19 A'eramũ nipo 'gã je monou judeue'ema 'gã po pe. A'eramũ nipo judeue'ema 'gã je kurapa, je nupānupāu, je monou je mu'ama 'ypeywar are jejywa pypiraa je manamamũ futat. A'ere nipo imuapyra 'ara rupi Janeruwarete 'ga je moferawi etee nũ — 'jau 'ga oree.

*Sepeteu 'ga remireko ēē 'eawet
 (Maku 10.35-45)*

20 A'ere Sepeteu 'ga remireko ēē wa'yra 'gã nerua Jejui 'ga rerowyka'i. A'eramũ ēē wāāpyramũ 'jau Jejui 'ga upe:

—Mama'e esagea eapo jera'yra wā nupe, Ku'jyp — 'jau ēē 'ga upe.

Tiago, Juã. Mĩnamũ ēē ra'yra 'gã.

21 A'eramũ 'ga 'jau ēē upe:

—Ma'ja ene ifutaa 'gã nupe je iapoa? — 'jau 'ga ēē upe.

A'eramũ ēē 'jau 'ga upe:

—Jera'yra wā emuapygukat ejepyri, oree 'wyr-iarareteramũ e'ỹinaaw ipe. Ejakwatawa katy kĩa amũ emuapygukat. Ajepeja kĩa ejau katy emuapygukat, wā mogyau 'wyr-aramũ ejepyri — 'jau ēē 'ga upe.

22 A'eramũ Jejui 'ga 'jau ēē ra'yra 'gã nupe:

—Nepëneapyoi futari nipo ee ki sa. 'Wyriarareteramũ je reko enune nipo 'gã naje rerekoarũi. Je rereko tywerete te nipo 'gã. Pejereko tywerukat sipo je pyri? Pënuag sipo pejereko tywera upe?— 'jau 'ga ëë ra'yra 'gã nupe.

—Oreruag futat ore jupe nũ'ũ— 'jau 'gã 'ga upe.

²³ —A'jea futat nipo 'gã pë nereko tyweri anure. A'ere je miamũ namuapygarũi pëë tejepyri tepoaawamũ. Jeruwarete 'ga etee te okwaap. Wemifutar imũ etee 'gã amũ mũ'jãu 'gã muapygukaa je pyri— 'jau Jejui 'ga 'gã mu'jau ojepyri wapyk ma'e 'gã nee.

²⁴ 'Gã je'ega renupawe ore amumeramũ Jejui 'ga remimu'eramũ aramara'neramũ mukũja 'gã nee.

²⁵ A'eramũ Jejui 'ga ore renũina ore majatykau ojee. A'eramũ 'ga 'jau oree:

—Pekwaap judeue'ema 'gã 'wyriara 'gã nemi-apoa. 'Gã 'wyriara 'gã wemiayuwa 'gã monou kwe pe mama'e apoukaa ojeupe: “Nan iki peapo jeje'egawer imũ etee futat”, 'jau nipo 'wyriara oje'ega wemiayuwa 'gã nupe. Iapo esage'emamũ nipo 'gã 'wyriara 'gã nereko tyweretei. A'etea nipo 'ga 'jau ojeupe: “Je 'ã kũima'eeteeteramũ”, 'jau nipo 'ga 'ũina ojeupe— 'jau Jejui 'ga oree. ²⁶⁻²⁷ —A'ere pëë jeremiayuwamũ na'gã 'jawe rũi pejemogy. 'Wyriaramũ pejejekoweramũ pëë mama'e apou pejejaupe, pejejopoa etee futat mama'e apou pejejaupe. Pejejaupe oporowyky ma'eramũ etee futat pejemogy. A'eramũ nipo je pë mogyau 'wyriaramũ — 'jau 'ga oree. ²⁸ —Je 'ã pëneki'yraretea agawewi. A'etea je 'ã ojet 'awa ywy pe mama'e apou pë nupe. Natejeupe mama'e

apoukaa rūi je ruri. Pě nupe mama'e apoawamũ te je ruri. Temanũmũ te 'ã je ruri 'au pě nupe. Pě katu'okawamũ te je ruri 'awa ywy pe. A'eramũ taetu 'gã taje rerowiat 'jau kwy, a'e te je 'ã— 'jau 'ga oree.

Mukũi eae'ema 'gã

(Maku 10.46-52; Luka 18.35-43)

²⁹Jerikoa 'jawa amunaw awi ore oramũ mytuna 'gã 'ua ore rewiri. ³⁰Mukũi eae'ema 'gã 'upa wapyka peyse pe. A'eramũ 'gã kwaiwete 'gã je'ega renupa 'upa.

—Awỹja te poromũ ako?— 'jau 'gã ojepyriwara 'gã nupe.

—Jejui 'ga okwap akou— 'jau 'gã 'gã nupe.

Aipo ojeupe 'gã 'eramũ 'gã wafukaita 'ga upe:

—Ku'jyp! Ene 'ã Davi 'ga juapyrera, Jarejuwarete 'ga remimurera! Ejemuaẽm ore ree. Epãjẽ mũ ore katu'og ape!— 'jau 'gã wafukaita Jejui 'ga upe.

³¹A'eramũ mytuna 'gã 'jau 'gã nupe:

—Pepije pejejupa. Aereau toko re'ã— 'jau 'gã 'gã nupe.

A'ere 'gã jero'wuro'wui etee futat wafukaita 'ga upe:

—Ku'jyp! Ene te 'ã Davi 'ga juapyrera, Jarejuwarete 'ga remimurera. Ejemuaẽm ore ree. Ore resag ape, aru'e ore enee— 'jau 'gã ojero'waro'wau etee wafukaita 'upa.

³²A'eramũ Jejui 'ga opytau pe pe 'gã nee.

—Pe'je ajee pejejua— 'jau 'ga eae'ema 'gã nupe.

A'erauwe eae'ema 'ga 'ua 'ga je'ega repejãna. A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ma'ja te pefutat pejejeupe je iapoa?— 'jau 'ga 'gã nupe.

³³—Taramã'ẽ 'jau nũ, aru'e ore enee, ki Ku'jyp. Orereapaw ore ikue— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

³⁴A'eramũ Jejui 'ga ajemuaẽma 'gã nee. A'eramũ 'ga opo monou 'gã nea 'arimũ.

—Amamã'ẽ je pẽẽ nũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

Aipo 'ga 'erauwe 'gã amã'jãu nũ. A'eramũ futat 'gã awau Jejui 'ga rupi.

21

Kawaru'i 'arimũ Jejui 'ga ataawet

(Maku 11.1-11; Luka 19.28-40; Juã 12.12-19)

¹Jerusarega pyriu'i ore oropytau amuna'wi pe, Pefaje pe. Pefajea 'upa ywytyra pyri, Oriweira 'jawa pyri. A'eramũ Jejui 'ga 'jau mukũjamũ oree:

²—Pe'je pejewau pejekwapa je renune pejewau pejewaẽma iruupeuwara amunawa upe. Pejesouwe nipo pẽẽ kawaru'i mũ resaka. Nuatai we nipo 'gã amũ i'arimũ. A'ea ki perut iamoiã jee — 'jau Jejui 'ga oree. ³—“Ma'eramũ te peko ee?” pejejeupe 'gã 'eramũ ki “Janejara 'ga te e'i oree ko: Kawaru'ia perut jee ra'ne, e'i 'ga oree ko. A'ere nipo 'ga ko'iko'i ete imuri pẽ nupe nũ”, pe'je ki 'gã nupe— 'jau 'ga oree.

⁴Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari oje'ega mome'wara 'ga amũ upe ee rakue:

⁵“Pe'je Jerusareg ipewara 'gã nupe: ‘Owaẽm futat pẽ'wyriararete 'ga ra'e.

Ipota'wa ma'e 'ga. Kawaru'i aranuwamueuu 'arimũ 'ga ruri akou', pe'je ki Jerusareg ipewara 'gã nupe”,

'jau Janeruwarete 'ga ikwasiarukaa Sakari 'ga upe rakue. A'eramũ Jejuĩ 'ga ore mũ monou kawaru'i rerurukaa ojeupe.

⁶ A'eramũ 'gã awau 'ga 'eawer imũ etee erua 'ga upe. ⁷ A'eramũ 'gã kawaru'i rerua ta'yra reewe 'ga upe. A'ere 'ga amũ opiara mosoka imonou kawaru'i 'arimũ Jejuĩ 'ga apykawamũ. A'ere 'gã kawaru'i ppyka Jejuĩ 'ga upe 'ga apykawamũ. A'eramũ Jejuĩ 'ga awau Jerusareg ipe kawaru'i 'arimũ. 'Ga remimu'eramũ ore arawau 'ga rupi. ⁸ Kwaiwete 'gã awau ujãna 'ga renune opiara mososoka, imonou pe rupi imogyau 'ga kwapawamũ. 'Ga ree oporomutaawa resaukaawamũ 'gã iapou. Pinowa nanē 'gã imonou pe rupi 'ga kwapawamũ.

Ymã 'gã aipo apou 'wyriararete upe rakue, 'ga ree ipojejuka resaukaawamũ rakue. A'eramũ 'gã a'eramũ iapou Jejuĩ 'ga upe.

—'Ga nipo ako 'wyriaramũ 'awamũ janee— 'jau 'gã ajaupe numiamũ.

⁹ 'Ga renune oo ma'e 'gã wafukaita 'ga rewiri oo ma'e 'gã netee:

—Au'je katu te 'ã Janeruwarete 'ga resageayramũ janee. Ene 'ã 'ga remimurera futat. Ene 'ã ore'wyriar ymanera juapyreramũ, Davi 'ga juapyreramũ. Janeruwarete 'ga ojejuka esage ene ree. A'eramũ ene eku'iramũ ekou. Janeruwarete 'ga 'ã esage ore. Ene 'ga 'ã ene mua ore— 'jau 'gã wafukaita Jejuĩ 'ga upe.

Arawau orowaēma Jerusareg ipe. ¹⁰ Jerusareg ipe Jejuĩ 'ga reserauwe peuwara 'gã aku'iaiwamũ 'ga ree. A'eramũ 'gã 'jau ajaupe:

—Awỹja te 'agamũ?— 'jau peuwara 'gã ajaupe.

11 A'eramũ Jejuĩ 'ga rupi oo ma'e 'gã 'jau 'gã nupe:
—'Agamũ futat Jejuĩ 'ga, Nasare pe waranup
ma'efera 'ga, Garireja ywy pewarera 'ga. Jare-
juwarete 'ga je'ega mome'wara 'ga futat— 'jau 'gã
'gã nupe.

*Wyra me'egara 'gã mũ'ẽawet
(Maku 11.15-19; Luka 19.45-48; Juã 2.13-22)*

12 Jerusareg ipe owaẽmawe Jejuĩ 'ga ojypa
kawaru'i awi. A'eramũ 'ga awawayayau osou
Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe wemimu'eramũ
ore retee. Irãã'ã wyra me'egara 'gã jemogyramũ.
A'eramũ Jejuĩ 'ga amara'neramũ 'gã nee:

—Pe'je pejewau peje'jãu 'aw awi. Nawyra
me'egawa rũi te 'ã. Jeruwarete 'ga mogytaawa
te 'ã 'oga. 'Au futat jane ruri jareporogytau 'ga
upe. A'ere 'ã pẽẽ nanarũi pereko. Pemyĩ wyra
me'egawamũ etee. Pejejeymawa etee 'ã pẽẽ erua
ime'ega erupa 'ga mogytaawa 'oga pype— 'jau 'ga
'gã nupe.

Wyra muara 'gã nanẽ 'ga imũ'jãu jui nũ.
A'eramũ 'ga ka'aranũũ mojoy'ruara 'gã 'yjepana
monou imuewiwya imojerepa 'gã nui. Aipo
ka'aranũũ mojoy'ruara 'gã kwe pewara 'gã
ka'aranũũ mojoy'rau ajaupe. A'eramũ Jejuĩ
'ga 'gã 'yjepana monou imuewiwya imojerepa 'gã
nui. Ka'aranũũ monou imomopomopoa 'gã nui.
Pykau me'egara 'gã kanawaa nanẽ 'ga imojerepa
nũ. 13 A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga ka'arana
kwasiarukari Isai 'ga upe rakue: “Agamũ
jemogytaawa 'oga futat. 'Au futat 'gã nuri
oporogytau jee”, 'jau 'ga 'ã ikwasiarukaa 'ga upe

rakue. A'ere 'ã pemÿi wyra me'egawamũ etee. Pejejeymawa me'ega pejejaupe pejejeymawa repy rowoupia ekoete 'ã pejejupa 'au pejejaupe. Ma'eramũ pēē 'ga mogytaawa 'oga mÿina pejemunarũawamũ etee 'ũ?— 'jau 'ga 'gã nupe, 'gã mũ'jãu jui.

14 'Ga mogytaaw ipe Jejui 'ga rekoramũ kwaiwete ojero'wu ma'e 'gã 'ua owaēma 'ga upe. Eae'em, iteu ma'e. Mīmera 'gã 'ua owaēma Jejui 'ga upe. A'eramũ 'ga 'gã katu'oka.

15 Jejui 'ga remiapofera resakawe kunumĩ 'gã amũ wafukaita:

—Eneresage futat. Ene 'ã ore'wyriar ymanera juapyreramũ, Davi 'ga juapyreramũ — 'jau kunumĩ 'gã wafukaita Jejui 'ga upe.

Mainana 'gã nanē Jejui 'ga remiapofera resaka nũ Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã netee. A'etea 'gã imara'ne Jejui 'ga ree aipo kunumĩ 'gã 'e renupawe. ¹⁶ A'eramũ 'gã 'jau Jejui 'ga upe:

—Nereenuwi nipo kunumĩ 'gã 'ea ki sa? “Ene 'ã Janeruwarete 'ga remimurera” 'gã 'ea ki sa?— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

—Aenup futat je te'ama — 'jau 'ga 'gã nupe. —Pēnea'ar iki 'ga amũ remikwasiarer are. Janeruwarete 'ga je'ega rerekwara ka'aran are 'ga amũ ikwasiaa rakue: “Kunumĩ 'gã nupe Janeruwarete 'ga ene muorywukari, oy popewara 'gã neewe futat. ‘Ene te 'ã eneresage’ 'ea 'ga 'gã mu'eukaa”, 'jau 'ga ikwasiaa ka'aran are rakue. Pēnea'ar iki ee— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

17 A'eramũ 'ga awau 'gã nui nũ. 'Ga remimu'eramũ nanẽ ore arawau 'ga rupi nũ. Petani 'jaw ipe ore arawau orosea.

*Y'wa 'ywa upe Jejui 'ga 'eawet
(Maku 11.12-14, 20-24)*

18 Ai'iwe ore arawau orojewya Jerusareg ipe nũ. Arawaw ipe Jejui 'ga opy'arayparamũ akou. 19 A'eramũ 'ga y'wa 'ywa repejãna. Peyse pe u'at ma'e repejãna i'a rekaa akã are, figu 'jawa rekaa akã are. A'ere nitywi i'a ee. Oowa etee esaka akã are. A'eramũ 'ga 'jau 'ywa upe:

—Au'je katu katu ki e'a re 'awa y'wa 'ywa mũ—
'jau 'ga y'wa 'ywa upe.

Aipo 'ga 'e ypyrauwe wakã oypiwamũ amanũmũ osiniga. 20 Esakawe ore 'ga remimu'eramũ oroporesagamũ ee.

—Kuu. Kamẽšiete nipo imanũi osiniga ki sa — 'jau ore arajaupe esakawe. —Ma'eramũ sipo oypiwamũ erujewi 'wei?— 'jau ore arajaupe.

21 A'eramũ Jejui 'ga 'jau oree:

—Pẽnea'ar iki je'eawer are. Je rerowiar ire nanẽ pejemiapoe'ema peapo je 'jawe nũ. 'Ywa nipo pẽẽ imosinigukaa je 'jawe je rerowiar ywyapi-ramũ— 'jau 'ga oree. —Ywytyra miamũ futat nipo pẽẽ imojepe'aukaa tenaw awi imonou 'yẽ'ẽ rypyter ipe imỹina. “Ekwap 'aw awi 'yẽ'ẽ rypyter ipe e'ỹina”, ojeupe pẽẽ 'eramũ nipo awau pẽ'eawer imũ etee futat— 'jau Jejui 'ga oree. 22—Je rerowiar ire Janeruwarete 'ga mama'e monou pẽ nupe, “Mama'ea emut amũ oree”, ojeupe pẽẽ 'eramũ— 'jau Jejui 'ga oree, Jerusareg ipe arawaw ipe.

“Awỹja rer imũ te erejot?” Jejuí 'ga upe 'gã 'eawet (Maku 11.27-33; Luka 20.1-8)

²³ Jerusareg ipe orowaẽmawe Jejuí 'ga awau osou Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe ore retee. Peu wekwaw ipe Jejuí 'ga ojepeyriwara 'gã mu'jau 'Uwarete 'ga ree. 'Gã mu'jau mainana 'wyríara 'gã 'ua judeu 'gã 'wyríari 'gã netee oporonupa ee 'ga upe:

—Awỹja rer imũ te erejot rakue? Awỹja pãjẽ mũ te mama'ea ereapo? Awỹja te ene mut ore rakue?

— 'jau 'gã 'ua oporonupa ee Jejuí 'ga upe.

²⁴ A'eramũ Jejuí 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pe'je ajee pẽẽ na'ne imome'wau jee 'ũ. Tejeupe pẽẽ imome'u re je nanẽ tajemome'u pẽ nupe 'jau nũ— 'jau etee 'ga 'gã nupe. ²⁵ —Awỹja je'eg imũ ajee Juã Batista 'ga ruri ae pymĩãu 'y pe rakue 'ũ? Jarejuwarete 'ga je'eg imũ te 'ga ruri rakue? Kũima'e 'ga amũ je'eg imũ te ra'u nũ?— 'jau Jejuí 'ga oporonupa ee 'gã nupe u'ama.

A'eramũ 'gã 'jau ajaupe:

—Ma'ja sa'e te jane 'ga upe?— 'jau 'gã ajaupe etee futat. —“Jarejuwarete 'ga je'eg imũ 'ga ruri”, ojeupe jane 'eramũ te 'ga 'i janee nũ a'i kũi, “A'etea neperowiari 'ga”, 'ga 'i janee nũ a'i kũi— 'jau 'gã ajaupe. ²⁶ —“Kũima'e 'ga je'eg imũ 'ga ruri”, jane 'eramũ te tekotee 'gã jane apisi etee ita pyu nũ a'i kũi. “Juã 'ga Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara futat janee”, e'i 'gã jepi. A'eramũ nipo 'gã aipo jane 'eramũ amara'neramũ jane ree ne nũ'ũ— 'jau 'gã ajaupe.

²⁷ A'eramũ 'gã 'jau Jejuí 'ga upe:

—Norokwaawi ore Juã 'ga muarera 'ga nũ'ũ— 'jau 'gã o'meramũ 'ga upe.

A'eramũ Jejuĩ 'ga nanẽ 'jau 'gã nupe nũ:
 —A'eramũ je nanẽ temuarera 'ga
 mome'wawe'em pẽ nupe nũ — 'jau Jejuĩ 'ga 'gã
 nupe.

Mukũja 'ga ra'yra 'gã

²⁸ A'eramũ Jejuĩ 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Morogyta je amome'u amũ pẽ nupe. Maran te
 pẽnea'at pejemogyau ee? Kũima'e 'ga amũ mukũĩ
 'ga ra'yra. A'eramũ 'ga 'jau tuwi ma'e 'ga upe:
 “Ekwap eporowykyau ko pe jee 'awamũ, kisit”,
 'jau 'ga 'ga upe. ²⁹ A'ere nipo 'ga 'i 'uwa 'ga upe:
 “Naani. Nooi je. Najeporowykyweri je enee ko pe
 'awamũ”, 'jau 'ga 'uwa 'ga upe. A'ere nipo anure
 'ga 'arasigamũ 'uwa 'ga upe u'eawer are. A'eramũ
 nipo 'ga awau anure oporowykyau 'ga ko pe akou.
³⁰ Ajepeja wa'yra 'ga upe nanẽ nipo 'ga 'jau nũ:
 “Ekwap eporowykyau jeko pe, kisit”, 'jau nipo 'ga
 wa'yra 'ga upe. A'eramũ 'ga ra'yra 'ga 'jau 'ga upe:
 “Nai'i. Too teporowykyau enee 'jau”, 'jau nipo 'ga
 'uwa 'ga upe. A'ere 'ga nooi futari— 'jau Jejuĩ 'ga
 imome'wau 'gã nupe.

³¹ —Maranuara te 'ga ra'yra 'ga wapo mama'ea
 'uwa 'ga remifutar imũ?— 'jau Jejuĩ 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe:

—Tuwi ma'e 'ga.

A'eramũ Jejuĩ 'ga 'jau 'gã nupe:

—A'jea futat ere poromũ. A'eramũ je 'jau
 pẽ nupe: Nia'wyrĩ agawewi 'wyrĩararete 'ga
 upe ka'aranũ ppykara 'gã, kũjãmene'ema 'gã
 netee. Nuerowiari futari 'gã Jarejuwarete 'ga
 rakue. A'etea 'gã jẽmĩ je rerowiat ajemogyau
 'awamũ. Tejerowiamũ je 'gã tywera moia 'gã

nui. A'eramũ nipo 'gã awau ywag ipe ajemogyau Jarejuwarete 'ga pyri. A'ere 'ã pẽẽ naani. “Jarejuwarete 'ga ore aruerowiat arajemogyau”, 'jau futat te 'ã pẽẽ pejemogyau numiamũ. A'ere 'ã naje rerowiari pejepe pejemogyau. A'eramũ nipo pẽẽ pejewawe'em ywag ipe. ³² Juã Batista 'ga 'ã pẽ mu'jau agawewi Jarejuwarete 'ga remifutar are rakue. “Pe'je pejepoia pejetywer awi. Au'je ki mama'e tywera apo re. Mama'e esagea etee futar iki peapo Jarejuwarete 'ga remifutar imũ”, 'jau 'ga 'ã pẽ nupe rakue. “A'eramũ 'ga pẽ mogyau wemiayuwamũ”, 'jau 'ga 'ã pẽ nupe rakue numiamũ. A'ere 'ã neperowiari 'ga 'eawera rai'i. Ia'wyre'ema 'gã etee 'ã 'ga rerowiaa rai'i, opoia otywer awi rai'i. A'eramũ 'ã Janeruwarete 'ga 'gã mogyau wemiayuwamũ. A'ere 'ã neperowiari 'ga. Ia'wyre'ema 'gã otywer awi 'gã paira resag ire miamũ 'ã pẽẽ 'ga rerowiare'ema pejemogyau rai'i— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

*Ko raaran a'wyre'ema 'gã
(Maku 12.1-12; Luka 20.9-18)*

³³ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Peapyaka jeje'eg are. Mama'e mũ je amome'u pẽ nupe, pẽ mu'jawamũ ee pẽ mueapyoawamũ — 'jau 'ga 'gã nupe. —Kũima'e 'ga amũ y'wa 'ywa rakã otym oko pe, uwa 'jawa 'ywa rakã otym oko pe. Kwaiwete 'ga uwa rakã tyma. A'ea tee futat 'ga ityma ipype. A'eramũ 'ga oko osõu. A'ere 'ga y'wa apikawa apou. Y'wa tyarũnamũ 'gã iapikau y'wayramũ. A'eramũ futat 'ga y'wa apikawa apou. A'ere 'ga 'og ywate apou iaarana 'ga upe. A'eramũ

'ga 'gã amũ monou oko raaranamũ imỹina ojeupe. “Y'waa mũ jema'ea futat. Emyreramũ te aje pẽma'e futat pẽporowykyawera repya futat”, 'jau ijara 'ga 'gã nupe. A'ere 'ga awau watau 'gã nui. A'eramũ 'ga namutamutat awau akou muku 'gã nui. ³⁴ Y'wa tyarama upe iwaẽmauwe ijara 'ga wemiayuwa 'gã amũ monou oma'ea uwa 'a piaramũ. ³⁵ A'ere ko raarana 'gã 'gã pyygi etee 'gã nerekou tyweaete. 'Ga amũ 'gã inupãnupãu etee. 'Ga amũ 'gã ijukau etee. 'Ga amũ 'gã ijukau ita pyu. ³⁶ A'eramũ ko jara 'ga wemiayuwa 'gã monou kwaiwete. A'ere ko raarana 'gã nãnẽwẽjẽmĩ 'gã nerekoi nũ 'gã pyygi etee 'gã apisau. ³⁷ A'eramũ ko jara 'ga 'jau ojeupe: “Teja'yra 'ga pa je omono kwy. 'Ga nipo 'gã opojeup re'ã. Jera'yra 'ga ree nipo 'gã pojyramũ re'ã”, 'jau nipo 'ga ojeupe— 'jau Jejui 'ga imome'wau 'gã nupe.

³⁸ —A'eramũ 'gã 'ga ra'yra 'ga resakawe 'jau ajaupe: “Wa'yra 'ga 'ga amut y'wa piaramũ ra'e. 'Ga futat 'uwa 'ga py'rau ko jaramũ 'uwa 'ga manũ re. A'eramũ jane 'ga jukau jui. A'eramũ janema'ea futat koa 'ga ruwa 'ga manũ re kũ”, 'jau nipo 'gã ajaupe. ³⁹ A'eramũ 'gã 'ga pyyka 'ga rerawau enuẽma ko awi 'ga jukau— 'jau Jejui 'ga imome'wau 'gã nupe.

⁴⁰ A'eramũ Jejui 'ga oporonupa ee mainana 'wyriara 'gã nupe:

—Maran sipo ko jara 'ga wa'yra jukaarera 'gã nerekoi?— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁴¹ A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe:

—'Ga futat oo ko raarana 'gã apisau nũ'ũ. A'ere nipo 'ga 'gã amũ monou 'gã py'rau oko raaranamũ

nũ. Aipo 'gã te nipo y'wa mono ijara 'ga upe y'wa tyarama rupi— 'jau 'gã 'ga upe.

⁴² A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—A'jea futat pe'je poromũ. Pěnea'ar iki 'ga amũ remikwasiarer are. Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari 'ga amũ upe rakue:

“Mĩa ita nia'wyrui ra'e, 'jau nipo itaoga apoara 'gã ajaupe, ita monou imomoa ajau.

A'ere nipo 'ga amũ aipoa ita eroyrũmyrera ita pyygi etee imonou imỹina tenawera pype 'oga ypywotypawamũ.

Janeruwarete 'ga imỹjukaa 'gã nupe rakue.

A'eramũ 'ga remiapofera wesageayramũ futat ore”,

'jau 'ga ikwasiarukaa ka'aran are inuga rakue— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁴³ —A'jea futat je 'i. Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga Israeu juapyreramũ pẽ mũ'ei wemiayuamũ rakue. A'ere 'ã nepeenuwi futari 'ga. Nepefutari 'ga peje'wyrarareteramũ. A'eramũ nipo 'ga wenupara 'gã mogyau wemiayuamũ pẽ py'rau — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ⁴⁴ —'Ga amũ nipo u'aa ita 'arimũ. A'e 'ga open futat. A'ere 'ga amũ 'arimũ ita 'ar ire a'e 'ga ku'jo'jogi futari. Nan tee futat Janeruwarete 'ga oje'ega renupare'emamũ pẽ nereko tyweretei— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁴⁵ 'Ga je'ega renupawe mainana 'wyrara 'gã fariseu 'gã netee 'jau ajaupe:

—Mama'e mũ mome'uramũ 'ga 'i janee poromũ — 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ 'gã amara'neramũ akou 'ga ree.

⁴⁶ A'eramũ 'gã oporopygiweramũ 'ga ree. A'ere 'gã kyjei mytuna 'gã nui.

—“Jejui 'ga te 'ã Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wararetea ra'e”, 'jau 'gã ajemogyau ajaupe. A'ere nipo 'gã jane apisi etee Jejui 'ga jane ipyygamũ— 'jau 'gã ajaupe, okyjau Jejui 'ga rerowiaara 'gã nui.

22

Maraka pe imo'wy'wyripyrera 'gã (Luka 14.15-24)

¹ Mama'e mũ Jejui 'ga imome'wau 'gã nupe 'gã mu'jau nũ:

² —Morogyta mũ je amome'u pẽ nupe pẽ mu'jawamũ Tejuwarete 'ga rerowiaara 'gã nee. Janeruwarete 'ga 'ã 'wyriararete 'ga 'jawe janee— 'jau 'ga 'gã nupe. —Sã'ã 'wyriararete 'ga maraka apoa wa'yra 'ga remirekoramũ. Kwaiwete 'ga 'ã kumi apoukaa wemiayuwa 'gã nupe. ³ Erojyw ire 'ga 'jau wemiayuwa 'gã amũ nupe: “Pe'je pejewau 'gã nupe kwe pe, jeremimo'wy'wyrera 'gã nerua jee”, 'jau 'ga 'gã nupe 'gã monou kwe pe. A'ere 'wyriara 'ga remimo'wy'wyrera 'gã nioweri maraka pe. ⁴ A'eramũ nipo 'wyriara 'ga amumera 'gã wemiayuwa 'gã monou wemimo'wy'wyrera 'gã nupe. “Pe'je jeje'ega rerawau 'gã nupe. ‘Pe'je pejejua pejejemi'waa ore pyri, e'i 'ga pẽ nupe ko. Kwataua je aapisiukat ai'i. A'eramũ je eyrukaa 'gã nupe. A'eramũ pẽẽ pejejua pejejemi'waa ore pyri, e'i 'ga pẽ nupe ko’, pe'je ki 'gã nupe”, 'jau 'ga wemiayuwa 'gã nupe oje'ega rerawaukaa— 'jau Jejui 'ga imome'wau 'gã nupe.

⁵ —A'eramũ 'ga remiayuwa 'gã awau 'ga remimo'wy'wyrera 'gã nupe. A'ere 'gã ojeupe aipo 'gã 'eramũ 'gã 'i etee 'gã nupe: “Naani. Najeoweri

je”, 'jau etee 'gã 'gã nupe. A'eramũ 'gã awau etee oporowykyau 'gã nui. ⁶ Amumera 'gã 'wyrriara 'ga remiayuwa 'gã pyyka inupãnupâu 'gã apisau. ⁷ A'eramũ 'wyrriara 'ga amara'neramũ akou 'gã nee. A'eramũ 'ga 'gã amũ monou wemiayuwa 'gã apisara 'gã apisau. 'Gã apisi re 'gã 'gã 'wyrriapyau. ⁸ A'eramũ 'wyrriara 'ga wemiayuwa 'gã amũ nenũina nũ. “Mama'ea ako je aapo maraka are ko numiamũ. A'ere 'ã jeremimo'wy'wyrera 'gã nia'wyrri futari. ⁹ A'eramũ pẽẽ pejewau 'gã 'wyrarete rukawõ'õ rupi ajemogy ma'e 'gã mo'wy'wya jemaraka are”, 'jau 'ga wemiayuwa 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau.

¹⁰ —A'eramũ 'ga remiayuwa 'gã awau amunawarete rukawõ'õ rupi ajemogy ma'e 'gã majatykau erawau werekwara 'ga maraka pe. Esage ma'e 'gã 'gã erawau ia'wyrre'ema 'gã netee. 'Gã waẽmauwe 'wyrriara 'ga remiayuwa 'ga amũ taity esage monou imunewukaa 'gã nupe. A'eramũ 'gã awau ojejaga 'wyrriara 'ga roga matyneema. ¹¹ Poje 'wyrriara 'ga 'ua ajatyka ma'e 'gã nesaka. A'eramũ 'ga taity esage rerekware'ema 'ga resaka. ¹² A'eramũ 'ga 'jau 'ga upe: “Ma'eramũ te neremunewi taity esagea?” 'jau 'ga 'ga upe.

—Taity esage rerekware'ema 'ga noje'egi 'ga upe.

¹³ —A'eramũ 'wyrriara 'ga 'jau wemiayuwa 'gã nupe: “Pepyyk 'ga, 'ga po faa 'ga py faa 'jau. A'ere pẽẽ 'ga monou imomoa ukupepe. Ypytunaiwa pype pẽẽ 'ga momoa. Peu ajemogyaw ipe nipo 'ga waemamũ akou wa'jywa mokãina akuwa rerekou”, 'jau 'ga 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau.

14 —Aipoa morogyta je amome'u pē nupe, pē mu'jau Jarejuwarete 'ga remiayuwarete 'gã nee. Mytuna 'gã nupe Jarejuwarete 'ga 'i: “Tejerowiar ire je pē mogyi tejemiayuwamũ”, 'jau 'ga mytuna 'gã nupe. A'ere inãinãĩĩ etee 'gã 'ga rerowiari. A'eramũ 'ga inãinãĩĩ etee 'gã mogyau wemiayuwamũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

*Jejui 'ga upe fariseu 'gã 'eawet
(Maku 12.13-17; Luka 20.20-26)*

15 A'eramũ fariseu 'gã amũ awau 'ga wi.

—Siesak Jejui 'ga ra'ne 'jau — 'jau 'gã ajaupe. —Tesirũgatu 'ga rekoramũ sipyyk 'ga 'jau. 'Gã amũ simono imoporogytaukaa 'ga upe ra'ne 'jau. Morogyta 'gã nupe imowuwuramũ sipyyk 'ga 'jau — 'jau 'gã ajaupe.

16 A'eramũ 'gã wemimu'e 'gã amũ monou Jejui 'ga upe imoporogytaukaa. Erote 'ga remiayuwa 'gã amũ netee Jejui 'ga upe 'gã monou imoporonuwukaa ee:

—A'jea futat 'ã ereporogyta a'jeteetewi— 'jau 'gã 'ga upe. —Nereporogyta ekoetei futari te 'ã. A'jea futat 'ã erejejuka pãwẽ pãwẽ ae ree. A'jea futat te 'ã ore mu'e ape mama'e are. Eneje'eg are 'gã amũ oporenuwiwere'emamũ agawewi. A'ere 'ã mama'e a'jea etee eremome'u— 'jau 'gã oporonupa 'me Jejui 'ga upe. 17 —A'eramũ ene 'awamũ 'jau ore: Jane 'ã judeua. Simono te jane ka'aranũũa 'wyriararete 'ga upe, Sesa 'ga upe? Naani te ra'u nũ?— 'jau 'gã 'ga upe. —Najudeu arũi te 'ã 'wyriararete 'ga. Tapy'ỹi amuteea te 'ã 'ga. Romanũa te 'ã 'ga. A'etea te jane simepy 'ga? — 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

18 A'ere Jejui 'ga 'gã kwaawi ojee. “Jeje'ega renupa 'gã nuri numiamũ. ‘Siesak 'ga mama'e mũ mome'ua sigaty jarejee 'jau' e'i 'gã jee numiamũ”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Nepeporonuwi tee pejejua ee jee. “Simowuwut ekoete jarejaupe 'ga 'eawera jarejaupe 'jau”, pe'je te jee — 'jau 'ga 'gã nupe.

19 —Ka'aranũ ywope'ia pemut amũ jee ra'ne, Sesa 'ga mepyawa mũ jee ra'ne— 'jau 'ga 'gã nupe. A'eramũ 'gã amũ imonou 'ga upe.

—Kweramũ ajee 'wei— 'jau 'ga imonou 'ga po pe.

20 A'eramũ Jejui 'ga ka'aranũ ywope'i resaukaa 'gã nupe:

—Awỹja ra'agawa te 'up ee? Awỹja rera ajee 'awamũ 'up ee nũ'ũ?— 'jau 'ga esaukaa 'gã nupe.

21 —'Wyararete 'ga ma'ea futat— 'jau 'gã 'ga upe.

A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—'Ga ra'agawa rerekwara 'ga ma'ea futat. A'eramũ pẽẽ imonou 'ga upe etee futat. A'ere Jarejuwarete 'ga mama'ea pemono 'ga upe etee futat— 'jau 'ga 'gã nupe.

22 A'e renupawe 'ga upe ee oporonup ma'efera 'gã oporesagamũ etee 'ga ree:

—Kuu. I'akwaap 'ga ra'e nũ'ũ— 'jau 'gã ajaupe. A'eramũ 'gã awau 'ga wi.

Oferap ma'e are 'gã mu'eawet

(Maku 12.18-27; Luka 20.27-40)

23 Ko'iko'i satuseu 'gã amũ 'ua oporogytau Jejui 'ga upe ee nũ. Aipo 'gã e'i ajaupe: “Amanũ re ae noferawu'jawi nũ. Amanũmũ ae teepawamũ ywawuje futat”, 'jau agawewi satuseu 'gã ajaupe

jepi. A'etea 'gã 'ut oporonupa ee Jejui 'ga upe.
²⁴ A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe:

—“Moromu'jara 'ga”, e'i 'gã enee jepi. A'eramũ ene ore mueapyou katu mama'e are. Ymã te 'ã Moisesi 'ga ka'arana kwasiari inuga janee rakue. “Kũima'e 'ga amũ nipo amanũ wa'yre'emauwe. A'eramũ nipo 'ga manũ re 'ga rewirera 'ga 'ga remirekofera eẽ rerekou. A'eramũ nipo 'ga aja'yrapyau eẽ pype. A'eramũ nipo 'ga ra'yr ppy 'ga amanũ ma'efera 'ga ra'yrera 'jawe futat”, 'jau 'ã Moisesi 'ga ikwasiaa inuga rakue— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—A'jea futat— 'jau 'ga 'gã nupe.

²⁵ A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe nũ:

—A'ere nipo kũima'e 'ga amũ 'ga ra'yra sete. A'eramũ nipo u'at ppy ma'efera 'ga kũjã mũ rerekou. A'ere nipo 'ga wa'yre'emauwe 'ga manũi jui. A'eramũ wemireko eẽ rejaa wewirerera 'gã nupe. ²⁶ A'eramũ nipo imanũ re a'e rewirerera 'gã amũ eẽ rerekou ipy'rau nũ. A'ere a'ea nanẽ imanũi nũ wa'yre'emauwe nũ, eẽ rejaa wewirerera 'gã nupe nũ. A'eramũ nipo 'gã ojopy'rapy'rau etee eẽ ree, ajamanũnamũ. A'ere 'gã nata'yri'i futari eẽ pype. ²⁷ Ojee 'gã jomoypaw ire nipo eẽ nanẽ amanũmũ nũ. ²⁸ A'eramũ nipo 'ga ae moferapawa 'ara rupi manamũ sipo eẽ menaretea?— 'jau 'gã Jejui 'ga upe. —'Gã juejue futat eẽ wereko kũi— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

²⁹ A'eramũ Jejui 'ga aipo ojeupe 'gã 'eramũ 'jau 'gã nupe:

—Pẽ'me awi. Nanarũi. Nepẽneapyoi Jare-juwarete 'ga je'ega rerekwara ka'aran are ra'e.

'Ga pājēa nanē 'ā pēē ikwaape'ema ra'e nū— 'jau Jejuī 'ga 'gā nupe. ³⁰ —'Au etee te 'gā nemireko-ramū kūi. A'ere 'gā oferaw ire naemirekou'jawi kūi. Ywagipewara 'gā 'jawe etee futat 'gā jemogyi. Niporerekoweru'jawi 'gā kūjā are. Kūjāmera 'gā nanē omenariwere'emamū futat nū kūi, kūima'e 'gā 'jawe etee futat nū kūi— 'jau Jejuī 'ga 'gā nupe. ³¹⁻³² —Nepēneapyoi nipo Jarejuwarete 'ga 'eawer are. Ymā te 'ā 'ga 'i rakue: “Je te 'ā 'gā Nuwaretea ako. Abraão 'ga, Isaki 'ga, Jako 'ga. Mīmera 'gā Nuwaretea je ako”, 'jau 'ga 'ā ikwasiarukaa rakue. 'Gā manū re 'ga poromū 'jau rakue. A'ere 'gā 'aga namanūi futari, atepawe'emamū futat 'gā 'aga. A'eramū Janeruwarete 'ga poromū 'jau Moisesi 'ga upe. 'Gā 'aga tywe'em ire amunipo 'ā 'ga aipo ne'ia'uweri Moisesi 'ga upe. Ako ma'e 'gā nupe etee te 'ga aeruwamū — 'jau Jejuī 'ga 'gā nupe u'ama.

³³ Aipo 'ga 'e renupawe mytuna 'gā opore-sagamū etee 'ga ree.

—Kuu. Nomoryteea'uweri futari ae 'ga ra'e nū'ū
— 'jau 'gā ajaupe.

*Janeruwarete 'ga 'eaweraretea
(Maku 12.28-34; Luka 10.25-28)*

³⁴ Aipo ojeupe 'ga 'eramū satuseu 'gā ajemogyau etee futat. Noporonuwu'jawi futari 'gā ee 'ga upe nū. A'eramū fariseu 'gā amū 'jau ajaupe: “Satuseu 'gā noporonuwu'jawi futari ee 'ga upe nū”, 'jau 'gā ajaupe. A'eramū 'ga amū awau oporonupa aipo 'ga 'eawer are Jejuī 'ga upe. ³⁵ Moisesi 'ga je'eager are moromu'jara 'gā poromū awau oporonupa Jejuī 'ga 'eawer are 'ga upe: “Je pa 'ga omorytee

kwy”, 'jau 'ga ojeupe numiamũ. ³⁶ A'eramũ 'ga poromũ awau oporonupa 'ga 'eawer are 'ga upe:

—Ene te 'ã ore mu'e ape Jarejuwarete 'ga ree. A'ere 'ã kwaiwete Janeruwarete 'ga u'eawera kwasiarukari Moisesi 'ga upe rakue. Maranuara te ajee 'ga 'eaweraretea?— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

“Tomojenosĩ Jejui 'ga 'jau kwy”, 'jau 'ga ojeupe numiamũ.

A'ere Jejui 'ga ikwaawi futari ojee. “Tamu'akwaawukar eme 'ga, e'i 'ga jee numiamũ”, 'jau Jejui 'ga ojeupe. A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

³⁷ —“Je te 'ã Pëjararetea. Pëporomutat je ree pejepytuna 'gã apyraapa”, e'i 'ã Janeruwarete 'ga pë nupe rakue. “Mama'ea peapo jee, jeremifutar imũ. Pejejea'aramũ pejejemogyau je ree 'gã nee pejejea'ara apyraapa. Aipo aporamũ nipo pejeporomutaramũ je ree”, e'i futat Janeruwarete 'ga pë nupe — 'jau Jejui 'ga 'ga upe. ³⁸ —Aipoa te 'ga 'eaweraretea — 'jau Jejui 'ga 'ga upe. ³⁹ —Ajepeja 'ga 'eaweraretea nanë nũ. “Pëporomutat pejejepyriwara 'gã nee pejejee pejeporomutara 'jawe”, e'i 'ga 'ã ikwasiarukaa Moisesi 'ga upe rakue — 'jau Jejui 'ga 'ga upe. ⁴⁰ —Aipoa 'ga remikwasiarera renupara 'gã wenup katu katu 'ga remikwasiarera ajemogyau. Ajepeja 'ga remikwasiarera moromu'jau ajuee aejejuka esage are etee futat. Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã nanë oporomu'jau aipo are nũ— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

Janeruwarete 'ga remimurera 'ga Davi 'ga juapyret

(Maku 12.35-37; Luka 20.41-44)

41 Ojee fariseu 'gã jatykaramũ Jejuí 'ga oporonupa ee 'gã nupe:

42 —Maran te pêneapyo Jarejuwarete 'ga remimurera 'ga ree? Awỹja juapyrera te 'ga? — 'jau 'ga 'gã nupe.

—Davi 'ga juapyrera 'ga— 'jau 'gã 'ga upe.

A'eramũ Jejuí 'ga 'jau 'gã nupe:

43 —Ma'eramũ sipo ajee Janeruwarete 'ga 'Agesagea Davi 'ga mu'eukari “Jejara 'ga” 'ga mu'eukari ajuapyrera 'ga upe? 44 Ymã te 'ã Davi 'ga ka'arana kwasiari 'ga ree rakue:

“Jeruwarete 'ga 'jau Jejararete 'ga upe rakue:

'Eapyk 'au je pyri. Je 'jawe futat ene.

Enepãjêreteja je 'jawe. A'eramũ ene eapyka je yse katy.

Anure nipo je ene mogoi 'wyriaramũ 'gã nupe najuejue etee futat.

Ene ree iporomutare'ema 'gã 'arimũ je ene magwawukari.

A'eramũ ene je iapoe'emauwe eapyka 'au je yse katy', 'jau 'ga Janejararete 'ga upe”,

'jau Davi 'ga ikwasiaa rakue— 'jau Jejuí 'ga 'gã nupe. 45 —Janeruwarete 'ga remimurera 'ga ree 'ga ka'arana kwasiari rakue. Ma'eramũ sipo ajee 'ga 'i, “Jejararete 'ga”, 'jau ajuapyrera 'ga upe nũ— 'jau Jejuí 'ga 'gã nupe.

46 Aipo 'ga 'e renupawe 'gã ajemogymogyau etee futat. Ojenosõu 'gã 'ga wi. A'eramũ 'gã oporonuwu'jape'ema ee 'ga upe.

23

*Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jat
(Maku 12.38-40; Luka 11.39-52; 20.45-47)*

¹ A'eramũ Jeju 'ga oje'ega wemimu'eramũ oree, mytuna 'gã nupe we futat:

²—Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã weapyoramũ Moisesi 'ga remikwasiarer are fariseu 'gã netee. ³ A'eramũ ki pẽẽ 'gã je'ega renupa etee futat 'gã pejemu'eramũ. A'eramũ ki pẽẽ mama'e apou 'gã pejemu'eawer imũ etee futat. A'ere kasi pejemu'e 'gã nemiapo are ne. Nuapoi futari 'gã pẽ mu'eawer imũ mama'ea. A'eramũ pẽẽ pejemu'jawe'em 'gã nemiapo are. ⁴“Nan iki peapo”, 'jau nipo 'gã pẽ nupe numiamũ. A'ere nipo 'gã nepẽ poari mama'e apo are u'eawer imũ. ⁵ Tekotee 'gã nupe ojesaukaawamũ te 'gã mama'e apoi. “Je te 'ã a'jea futat kũima'eeteetea”, 'jau nipo 'gã ajaupe. A'eramũ nipo 'gã mama'e apou ekoete ajemogyau ojesaukaawamũ 'gã nupe. “Tiporesagete 'gã je ree 'jau”, 'jau nipo 'gã ajemogyau. Jane 'ã kũima'eferamũ juejue Jarejuwarete 'ga je'ega kwasiaa ka'ara'nĩ pe ree. A'eramũ jane imonou yrũ'ĩĩ pype ifaa jareakag are. A'eramũ jane jarejeapykag are erekou, jarejywaypy are nanẽ erekou nũ. A'ere 'ã fariseu 'gã imonoi yrũũũ pype. Aipo 'gã erekou ifaa imỹina weapykag are, ojywa are 'jau. “Tiporesak 'gã ore ree 'jau kwy”, 'jau 'gã 'ã ajemogyau. “Gã te a'jea futat Jarejuwarete 'ga ree iporomutarete ma'ea ra'e, te'i 'gã janee jane resaka 'jau”, 'jau 'gã akou ojeupe. Jane 'ã kũima'eramũ juejue taity pẽũ'ĩ sireko jarejasi'ywarimũ. A'e pyu jane 'ã jareakaga au'jau Jarejuwarete 'ga upe jareporogytauwe. A'ere 'ã fariseu 'gã imopypireme'ytyra fukuï oma'ea. “Tiporesagete 'gã jane ree 'jau”, 'jau 'gã 'ã ajaupe. A'eramũ 'gã taity pypireme'ytyra fuku rerekou—

'jau Jeju'i 'ga oree.

⁶ —Maraka apoaw ipe ojemi'waaw ipe nanē 'gã na'ne wējēmĩ awau wapyka. Kūima'eeteete 'gã apykaw ipe etee 'gã wapygiweramũ. Jarejatykaaw ipe nanē 'gã kūima'eeteete 'gã apykaw ipe etee wapygiweramũ nũ. ⁷ Amunawa pyterimũ awaw ipe nanē 'gã kūima'eeteete 'gã 'jawe wapeje'ega 'gã ifutaa. “Moromu'jara 'ga” ojeupe 'ga amũ 'eramũ 'gã aku'iramũ ajemogyau— 'jau Jeju'i 'ga oree. ⁸ —A'ere kasi pejemogy 'gã 'jawe ne. “Ga 'ã ore mu'jara”, 'gã mu'eukare'ema pejejeupe. Majepei tee tup ma'e 'jawe futat pēē pejeju'jaju'jawe etee pejemogy. Majepei tee futat je pē mu'jaramũ— 'jau 'ga oree. ⁹ —Kiapi'ni pe'je nanē kasi pejejuwe'ema 'ga amũ upe ne. Majepei tee Pēnuwaretea. Ywag ipe ako ma'eramũ etee futat Pēnuwaretea. ¹⁰ “Ga nanē 'ã ore'wyriara”, 'gã amũ mu'eukare'ema nanē pejejeupe nũ. Janeruwarete 'ga remimureramũ etee te je pē'wyriaramũ je rekoi — 'jau Jeju'i 'ga oree. ¹¹ —A'jea futat je 'i. Pejejaupe mama'e apoaramũ pēē eteete ma'ea Jarejuwarete 'ga upe. ¹² “Je te 'ã kūima'eeteetea” 'jara Janeruwarete 'ga imogyau tywet. A'ere 'ga “Je nakūima'eeteete arũ” 'jara 'gã etee 'ga mogyau kūima'eeteeteramũ 'gã nupe— 'jau Jeju'i 'ga oree.

¹³⁻¹⁴ A'eramũ Jeju'i 'ga 'jau fariseu 'ga nupe nũ, Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã nupe we futat:

—Pēporiay'i pejejemogyau numiamũ. Esage ma'e 'jawe futat nipo pēē numiamũ. A'ere nipo anure Janeruwarete 'ga pē nereko tyweri futari. Nepefutari te 'ã Jarejuwarete 'ga remi-

ayuwamũ pejejemogya. A'eramũ nipo pẽẽ 'ga remiayuwamũ 'gã jemogy futare'ema nanẽ nũ. A'eramũ nipo anure Janeruwarete 'ga pẽ nerekou tyweaete— 'jau 'ga 'gã nupe.

15 —Pẽporiay'i pejejemogyau numiamũ — 'jau Jejui 'ga Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã nupe, fariseu 'gã nupe nanẽ 'ga 'jau nũ. —Kwe pe 'ã peo amunawa moymoyka kwe pewara 'gã amũ mu'jau pejejee etee. Pejejemiapo are te 'ã pemu'e 'gã. A'eramũ nipo pẽẽ 'gã mu'jau pejejemiapo are te. “Pe'je pejejemu'jau je ree”, 'jau nipo pẽẽ 'gã nupe numiamũ. A'ere nipo anure Janeruwarete 'ga wowase pẽ majatykaaw ipe nipo 'ga 'i pẽ nupe: “Je rerowiat 'me etee pejepe. A'eramũ pẽẽ pejea'wyre'emamũ jee”, 'jau nipo 'ga pẽ nupe, pẽ monou mama'eukwaawa rapyaw ipe. A'eramũ nipo 'ga pẽ nee ojemu'e ma'efera 'gã nupe 'jau: “Je rerowiat 'me are etee pejemu'e. A'eramũ pẽẽ pejea'wyre'emamũ jee. A'eramũ je mama'eukwaawa rapyaw ipe pẽ momopoa”, 'jau nipo 'ga pẽ nee ojemu'e ma'e 'gã nupe, 'gã monou mama'eukwaawa rapyaw ipe— 'jau 'ga 'gã nupe.

16 —Pẽporiay'i futat pejejemogyau numiamũ. A'ere pẽẽ Jarejuwarete 'ga ree moromu'jat tyw-eramũ pejemogy. Nepẽneapyoi agawewi 'ga je'eg are. A'etea nipo pẽẽ 'gã mu'jau 'me ee— 'jau 'ga 'gã nupe. —“Jarejuwarete 'ga mogytaawa renamũ je mama'e apoi enee 'e ekoete re nepeapoi futari mama'ea ee pejeparuapowere'emamũ”, 'jau pẽẽ 'gã nupe. “A'ere ki Jarejuwarete 'ga mogytaawa pypiara ouru apopyrera renamũ je mama'e apoi enee peje'e re mama'ea peapo futat peje'eawer

imũ. Kasi a'e pe pejemotywet Jarejuwarete 'ga upe ne, mama'e apoe'em ire ne", 'jau 'ã pẽẽ pejejemogyau pejejaupe — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ¹⁷ — A'eramũ taetu nipo peje'akwaawe'emetyg etee te. Maranuara sipo esage ma'eramũ Janeruwarete 'ga upe? 'Ga mogytaawa tee esage ma'eramũ 'ga upe. Ouru apopyrera 'ũi 'ga mogytaawa pype. A'eramũ wesageramũ 'ga upe. Omogytaawa pype tene'em ire amunipo 'ã 'ga naea'ari ee— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹⁸ —“Jarejuwarete 'ga upe wyra rapyawa ruwamũ je mama'e apoi enee 'e ekoete re nepeapoi futari mama'ea peje'eawer imũ ee pejeparuapowere'emamũ”, 'jau pẽẽ pejejemogyau. “A'ere ki Janeruwarete 'ga upe jeremimonofera 'up wyra rapyawa 'arimũ 'e re mama'ea peapo futat peje'eawer imũ. Kasi a'e pe pejemotywet Jarejuwarete 'ga upe ne”, 'jau 'ã pejejemogyau 'gã mu'jau tywet. ¹⁹ Peje'akwaawe'emamũ futat nipo pẽẽ pejejemogyau. Maranuara ajee esage ma'eramũ Janeruwarete 'ga upe? Mama'ea jane imỹina wyra rapyawa 'arimũ Jarejuwarete 'ga upe imonopyramũ. A'eramũ 'ã wyra rapyawa i'arimũ 'up ma'e retee wesageramũ 'ga upe — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ²⁰ —“Janeruwarete 'ga upe wyra rapyawa ruwamũ je mama'e apoi enee” 'jaramũ pẽẽ i'arimũ 'up ma'e upe nanẽ futat pe'je poromũ nũ. ²¹ “Jarejuwarete 'ga mogytaawa renamũ je mama'e apoi enee” 'jaramũ pẽẽ Jarejuwarete 'ga upe nanẽ futat pe'je poromũ. Omogytaawa pype futat 'ga reni. A'eramũ pẽẽ aipo 'jaramũ 'ga upe futat 'jau pejejemogyau aipo 'jaramũ —

'jau 'ga 'gã nupe. ²² —“Ywaga ruwamũ je mama'e apoi enee” 'ga upe 'jaramũ nanẽ Jarejuwarete 'ga renawa upe futat pe'je nũ. Ywag ipe futat 'ga renawaretea. A'eramũ aipo 'jara 'gã 'ga renawa upe futat 'jau poromũ. 'Ga renawa renũinara 'gã Jarejuwarete 'ga futat wenũi. Wenawa 'arimũ futat 'ga reni. A'eramũ 'ga renawa renũinara 'gã 'ga futat enũina— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

²³ —Pẽporiay'i pejemogyau numiamũ — 'jau 'ga Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã nupe, fariseu 'gã nupe nanẽ nũ. —Pẽẽ 'ã esage 'me ma'ea te. A'eramũ nipo anure Janeruwarete 'ga pẽ nerekou tyweaete pẽtywer are. Nepekoarũi futari te 'ã 'ga upe. A'eramũ nipo 'ga pẽ nerekou tyweaete pẽtywer are. Mama'ea pẽẽ imojo'oka pejepo 'jawe pejejeupe. Ko pypiara nanẽ pẽẽ imojo'oka nũ. A'eramũ pẽẽ majepeja monou Jarejuwarete 'ga upe. A'eramũ emyrera pẽma'ea. Kumi kasiga miamũ pẽẽ imojo'oka imonou Jarejuwarete 'ga upe. Nanuara te esage 'ga upe numiamũ. A'ere namãa etee rũi peapo. “Mama'ea pemojo'ok amũ imonou jee” 'ga 'eawera 'ã pẽẽ enupa. Aipoa pẽẽ iapoa Janeruwarete 'ga afutat. A'ere 'ã ajepeja 'ga 'eawera nepeenuwi futari. “Pejuereko esage ki” 'ga 'eawera nepeenuwi. “Pẽpota'wa esage ki pejejee” 'ga 'eawera nepeenuwi. “Pejejaupe peje'eawer imũ etee futat pẽẽ mama'e apou pejejaupe” 'ga 'eawer imũ jẽmĩ 'ã mama'e apowe'em — 'jau 'ga 'gã nupe. —“Pejuereko esagea te esage Janeruwarete 'ga upe. 'Gã nee pẽpota'wa esagea nanẽ esage 'ga upe nũ” 'ea te esage ete 'gã upe. Mĩmera pẽẽ iapoa Janeruwarete 'ga afutarete. Peenupaw iki 'ga

'eawera 'ga je'ega — 'jau 'ga 'gã nupe. ²⁴ —'Ga 'eawera jẽmĩ 'ã nepeapoi. A'eramũ 'ã pẽẽ 'ga 'eawere'ema jẽmĩ iapou— 'jau Jejuĩ 'ga 'gã nupe.

²⁵—Pẽporiay'i pejejemogyau numiamũ— 'jau 'ga Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã nupe, fariseu 'gã nupe nanẽ nũ. —Pẽẽ 'ã esage 'me ma'ea te. A'eramũ nipo anure Janeruwarete 'ga pẽ nerekou tyweaete pẽtywer are. Sã'ã ae y'a kupe pireja futat numiamũ. A'ere 'ã ae waipy katy nokatu'ogi. Nan tee futat 'ã pẽẽ. Pẽpira esageay futat numiamũ. Pejauk futat pejepiky'a awi numiamũ. A'eramũ 'ã pẽpira ojekatu'oka futat numiamũ. A'ere pẽywytera nia'wyri. Nepepouri futari mama'e tywera apo awi— 'jau Jejuĩ 'ga 'gã nupe oporogytau 'ũina. ²⁶ —Pẽ'akwaawe'ema pẽ nereko, a'e je 'ã pẽ nupe jã'nũ'ũ. Janeruwarete 'ga 'ã pẽ katu'oga futaa numiamũ. Napẽpira katu'og are tee rũi 'ga fueweramũ. Pẽywytera katu'oga we futat 'ã 'ga afutat numiamũ. Pẽporiay'i 'ã pejejemogyau numiamũ— 'jau 'ga oje'ega moywyrafena 'gã nupe. —Pejetywer awi pepoir ire amunipo 'ã 'ga pẽ katu'ogi. A'eramũ amunipo 'ã pẽẽ pejejesageramũ pejejemogyau 'ga upe, a'e je 'ã tekou pẽ nupe— 'jau Jejuĩ 'ga 'gã nupe.

²⁷—Pẽporiay'i pejejemogyau numiamũ. Pẽẽ 'ã esage 'me ma'ea te— 'jau 'ga Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã nupe. Fariseu 'ga nupe nanẽ 'ga 'jau nũ. —A'eramũ nipo anure Janeruwarete 'ga pẽ nerekou tyweaete pẽtywer are. Sã'ã teumera rupawa ita kwara. A'eramũ 'ã pẽẽ ita pitupa ipitupawa parasiga pyu. A'eramũ 'ã i'arimũ etee okaturãturamamũ. A'ere 'ã ita kwara pype teumera nema ete. ²⁸ Nan tee futat pẽẽ.

Esage ma'e 'jawe futat pejemogy numiamũ. A'ere mama'e tywera peapo, o'meramũ te pe'je pejejemogyau— 'jau Jejui 'ga oje'ega moywyrafena 'gã nupe.

²⁹ —Pēporiay'i pejejemogyau numiamũ — 'jau Jejui 'ga Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã nupe, fariseu 'gã nupe nanē nũ. —Esage 'me ma'e ate pēē. A'eramũ nipo anure Janeruwarete 'ga pē nerekou tyweaete pētywer are. Pēyppy 'gã 'ã Jarejuwarete 'ga mome'wara 'gã je'ega nuenuwi etee rakue. Ma'eramũ 'ã 'gã 'gã apisi rakue. A'eramũ 'ã pēē iapisipyrrera rywy mojewaka. Ita esage apopyrrera pyu imogyau ekoete iapisipyrrera 'arimũ. “Ita esagea simowyt esage ma'efera 'gã nee jarejea'awamũ 'jau”, 'jau futatee 'ã pēē pejejaupe rakue — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ³⁰ —“Ymã we jarejeko re amunipo 'ã jane nipoari jareypy 'gã Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã apisi are. Niapisiukari amunipo 'ã jane 'gã”, 'jau futatee 'ã pēē pejejaupe, pejejerowiaraiipa 'ã pejejee. ³¹ A'ere 'ã pē'me ate. A'ere 'ã pejeypy 'gã 'jawerimũ etee futat pejemogy — 'jau 'ga 'gã nupe. ³² —Pejeypy 'gã 'jawerimũ etee pejejemogy re nipo pejemogy mama'e apou 'gã 'jawerimũ etee futat. A'eramũ nipo Janeruwarete 'ga pē nerekou tyweaete 'gã 'jawerimũ etee futat. ³³ Moja 'jawe pēē. Sã'ã moja ae u'ua ae jukau 'ã. Nan tee futat pejomomoirukat Jarejuwarete 'ga rerowiar awi. A'eramũ nipo anure Janeruwarete 'ga pē monou pē mogyau mama'eukwaawa rapyaw ipe pētywer are — 'jau Jejui 'ga oje'ega moywyrafena 'gã nupe. ³⁴ —Anure nipo je teje'ega mome'wara 'ga monoi pē nupe. I'akwaap ma'e

'gã, pẽ mu'jara 'gã. Mĩmera 'gã nipo je imonou pẽ nupe. A'ere nipo pepyyg etee 'gã amũ iapisau. Amumera 'gã nipo pẽẽ imonou imu'ama 'ypeywar are iapisau. Amumera 'gã nipo pẽẽ inupãnupãu etee pejejatykaaw ipe. A'eramũ nipo 'gã oka'jama awau kwe pe. Ajepeja amunaw ipe nipo 'gã awau. A'ere nipo peo etee 'gã newiri 'gã nerekou tyweru'japa nũ. ³⁵ A'eramũ nipo a'e are futat Janeruwarete 'ga werowiaara 'gã nepyaa pẽ nerekou tyweaete. Pẽypy 'gã nemiapofer are we futat nipo 'ga pẽ nerekou tyweaete. Pẽypy 'gã 'ã Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã apisau ekoete rakue. Ywy apo ypyrauwe 'ã 'gã 'ga rerowiaara 'gã apisi rakue— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe 'ũina. —Apeu 'ga ra'ne 'ã 'gã ijukau ypy ypy rakue. Nuapoi agawewi 'ga 'ã mama'e tywera rakue. A'etea 'ga 'ã 'ga jukau ekoete rakue. Ma'eramũ 'gã 'ã 'awamũ taetu Jarejuwarete 'ga rerowiaara 'gã apisi kwaiwete. 'Awamue 'gã 'ã Sakari 'ga, Pereki 'ga ra'yra 'ga jukau rai'i nũ. Jarejuwarete 'ga rukawõ'õ me agawewi 'ga 'ami. A'etea 'ã 'gã 'ga jukau rai'i— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ³⁶ —A'jea futat je'ea. Anurenure'i nipo Janeruwarete 'ga pẽ nereko tyweretei 'gã nepyaa, iapisipyrrera 'gã juejue epyaa— 'jau Jejui 'ga oje'ega moywyrafena 'gã nupe.

*Jejui 'ga u'arasigamũ Jerusareg ipewara 'gã nee
(Luka 13.34-35)*

³⁷ A'eramũ 'ga 'jau Jerusareg ipewara 'gã nupe:
—Jerusareg ipewaramũ futat te 'ã pẽẽ Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã apisaramũ pejup— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Sã'ã wyrasokwẽa

kwanũ resakawe wa'yra renũja imajatykau wakape 'wyripe. Nan tee futat je— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Tajejuka esage Jerusareg ipewara 'gã nee 'jau, je 'i pẽ nupe numiamũ. A'ere 'ã nepefutari etee. ³⁸ A'eramũ 'awamũ Janeruwarete 'ga opoia futat pẽ nui— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —A'eramũ nipo pẽ nee iporomutare'ema 'gã 'ua pẽ'wyrarete pojekau pẽ nui. ³⁹ 'Awamũ 'ã je nanẽ tewau pẽ nui nũ. A'eramũ pẽẽ 'awamũ je resagu'jape'ema. “Esageay Janeruwarete 'ga remimurera 'ga”, 'jawe'ẽwe pẽẽ je resagu'jape'ema futat— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama.

24

Jejui 'ga rur enune ojeapo ma'e

(Maku 13.1-37; Luka 21.5-33; 17.26-30, 34-36)

¹ 'Gã nupe oporogytapaw ire Jejui 'ga wemimu'eramũ ore renũ'jãu Jarejuwarete 'ga mogytaaw awi. Jui aru'ẽ re ore 'jau 'ga upe:

—Kuu. Ikaturam te Janeruwarete 'ga mogytaawa 'oga jã'nũ'ũ— 'jau ore 'ga upe.

² A'eramũ 'ga 'jau oree:

—A'jea futat esageramũ numiamũ. A'ere nipo anurenure'i jane ree iporomutare'ema 'gã nuri imonou etyka. Nomÿi'i futari nipo 'gã itaa mũ aju'arimũ— 'jau 'ga oree.

³ Arawau ywytyr ipe. Oriweira 'jaw ipe ore arawau orojeupia ywytyra 'arimũ. A'eramũ Jejui 'ga wapyka opytu'wau. Nitywi futari 'ga amũ ore pyri. A'eramũ ore 'ga rerowyka 'jau 'ga upe:

—“Jane ree iporomutare'ema 'gã 'ut Janeruwarete 'ga mogytaawa monou etyka”, ere

ako oree ko. Maranime te 'gã nuri imonou etyka? Maranime sipo ene ejua nũ? Ma'ja ra'ne sipo ajee ojesaukat oree ene rur enune? Maranime sipo mama'e teepawamũ— 'jau ore 'ga upe.

⁴ A'eramũ Jejui 'ga 'jau oree:

—Je renune 'ut ma'e 'gã nipo i'me ma'ea. Perowiat kasi 'gã 'mea ne. ⁵ Anure nipo kwaiwete 'gã nuri “Janeruwarete 'ga je mut pẽ katu'okaramũ”, 'jau nipo 'gã 'ua pẽ nupe. A'ere kasi perowiat 'gã ne. O'meramũ te nipo 'gã 'i. Kwaiwete nipo 'gã 'gã moryteeu ojee— 'jau Jejui 'ga oree. ⁶⁻⁷ —Anure nipo amutee amunaw awi 'gã nuri 'wyr-iararete 'ga rowajaa, 'ga remiayuwa 'gã neewe futat. A'ere kasi aipo renupa pẽpiryyi ne. Nan futat nipo mama'e teepaw enune. A'ere nipo naporomũ rũi mama'e mateepaawa. Naporomũ etee rũi futat nipo mama'e rekoi — 'jau Jejui 'ga oree. —Akou'jau'jap futat nipo mama'ea. Amunap tesirũmera pypewara 'gã we futat nipo ajuowajat. Ywya we futat nipo oyyi peu peu peu 'jau. Ty'ara nipo amunawa pype peu peu 'jau. A'eramũ 'gã nipo kwaiwete ty'ara rerekou. ⁸ Sã'ã kũjã wa'yra ray ypyrauwe wa'yra 'a ja'wyja'wy kwaawa. Ayypeyperauwe 'ã i'ara kwaapa. Ëẽ wi u'aa ja'wyja'wy taetu 'ã wayreteramũ ã upe. Nan tee futat nipo pẽẽ. Aipo ijeapo resakawe je rura pekwaap. “Owaẽm 'ga ruawa upe ra'e”, 'jau nipo pẽẽ pejejaupe. A'ere nipo je rur enune mama'e tywera jeapoi kwaiwete— 'jau 'ga oree.

⁹ —Je rure'emauwe nipo 'gã je rerowiaaramũ pẽ nerekou tyweaete. Oporomutare'emamũ jeremi-ayuwamũ pẽ nee. A'eramũ nipo pẽ nee iporo-

mutare'ema 'gã pẽ pyyka pẽ monou pẽ munepa moromunepawa pype. A'eramũ nipo 'gã pẽ nerekou tywerukaa 'gã nupe. A'eramũ nipo 'gã pẽ apisaukaa 'gã nupe. ¹⁰ Aipo jeaporamũ nipo 'gã kwaiwete opoia je rerowiar awi. Je wi opoir ire nipo 'gã oporomutare'emamũ je wi ipoire'ema 'gã nee. A'eramũ nipo 'gã 'gã monou 'gã nee ifuwerete ma'e 'gã po pe— 'jau Jejui 'ga oree.

¹¹ —A'ere nipo 'gã kwaiwete 'ua o'meramũ teko-tee 'gã nupe. “Je te 'ã Jarejuwarete 'ga je'ega mome'waramũ”, 'jau futatee nipo 'gã 'gã nupe. A'eramũ nipo 'gã 'gã moryteeu ojee. A'ere 'gã o'meramũ te 'gã 'i. A'eramũ nipo 'gã kwaiwete 'gã nerowiaa. ¹² A'eramũ nipo mama'e tywera apoara 'gã ojeme'yita ajemogyau. Mama'e tywera etee nipo 'gã iapou'jau'japa nũ. A'eramũ nipo 'gã kwaiwete opoia je ree oporomutar awi. ¹³ A'ere nipo Janeruwarete 'ga je rerowiar awi ipoire'ema 'gã nerooi imogyau ojepyri nakwaparimũ warãu rũi futat— 'jau 'ga oree.

¹⁴ —Mama'e teepawe'emauwe nipo pẽẽ je rerowiaaramũ pejewau je mome'wau 'gã nupe. “Jejui 'ga rerowiaara 'gã Janeruwarete 'ga 'gã omogy wemiayuwamũ”, 'jau nipo pẽẽ pejewau je mome'wau 'gã nupe, amunawa moymoyka. Kwe pewara 'gã jerera renupaw ire te nipo mama'e teepawamũ. A'eramũ futat nipo tejua— 'jau 'ga oree.

¹⁵ —Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga ijeaporama kwasiarukari oje'ega mome'wara 'ga upe rakue, Danieu 'ga upe rakue. “Anure nipo 'gã amũ mama'e tywetywera apoi Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe”, 'jau 'ga ikwasiaa inuga janee rakue.

A'eramũ nipo 'gã anurenure'i iapou Danieu 'ga 'eawer imũ etee futat. (A'eramũ je 'ga remik-wasiarera ka'arana mogytaaramũ ee pẽneapyoa futaa)— 'jau Jejui 'ga oree.

16-21 A'ere Jejui 'ga 'jau oree nũ:

—Anure nipo 'gã amũ nuri 'auwara rerekou tyweaete. Ywy apo ypyramũ nitywi futari ae rereko tywera aipo 'jawe rakue. A'ere nipo anure mama'earũe'em ete jesaukari. 'Auwara 'gã nipo ajemogyau tywetywet futat. A'eramũ pẽẽ Judeja ywy pe ako ma'eramũ 'gã nesakawe pejeka'jama pejewau ywytyr ipe. Kasi a'e pe 'gã pẽ apisi ne. Pejejopewuu apyte'rarimũ wapyk ma'eramũ pẽẽ pejewawe'em pejesowe'em pejekaraemã ppyke'ema. Pejeka'jamayayau etee futat pejemima 'gã nui. Ko pewaramũ nanẽ pẽẽ pejewewyre'ema pejejog ipe pejejaity mojopy'rawe'em— 'jau Jejui 'ga oree. —Iporiay'i nipo ta'yryrũ ma'e kũjã ajemogyau, ta'yky'ri ma'ea nanẽ nipo nũ. Nujãnarũi eweguu ma'ea. Ta'y'ri'i ma'ea nanẽ nujãnarũi nũ — 'jau 'ga oree. —A'eramũ ki nanuar are pejeporogytau Jarejuwarete 'ga upe ee: “Eremurukat kasi 'gã 'ara ro'ysaga rupi oree ne. Morowykye'ema rupi nanẽ ene 'gã murukare'ema nũ. Morowykye'ema rupi ore noroka'jama'uweri. Ymã te 'ã Moisesi 'ga 'i oreyppy 'gã nupe rakue: ‘Peata kasi morowykye'ema rupi ne’, 'jau 'ã 'ga rakue. A'eramũ ore oroka'jamarũme'em morowykye'ema rupi 'gã nui”, pe'je ki Jarejuwarete 'ga upe ee— 'jau Jejui 'ga oree. ²² —A'ere Janeruwarete 'ga mama'e tywera 'gã nupe iapoukaru'jau'jaw ire nipo 'ga 'gã muojeri 'gã mogyau jui nũ. Kasi

a'e pe ywy pewaramũ pepap najuejue etee ne. A'ere Janeruwarete 'ga pẽẽ mũ mũ'jãũ 'gã nui pẽ katu'oka. Wemimũ'ẽmeramũ pẽ nee Janeruwarete 'ga 'gã muojeri 'gã mogyau jui nũ— 'jau Jejui 'ga oree.

23-24 —Je jewyre'emauwe nipo kwaiwete 'gã nuri o'meramũ pẽ nupe. “Je Jarejuwarete 'ga je'ega mome'waramũ”, 'jau futatee nipo 'gã 'ua pẽ nupe. Amumera 'gã nipo 'ua 'jau “Janeruwarete 'ga je mut. Je 'ga remimurera futat”, 'jau futatee nipo 'gã pẽ nupe. Pẽnemiapoe'ema we futat nipo 'gã iapou pẽ neape je rerowiar awi pẽ momoirukaawamũ. “Simomoirukat 'gã Jarejuwarete 'ga rerowiar awi 'jau”, e'i te 'gã pẽ nupe. A'eramũ nipo 'gã mama'e apou pẽ neape ojerowiarukaawamũ pẽ nupe. A'ere kasi a'e are miamũ perowiat 'gã ne. Pẽ nupe nipo 'gã amũ 'jau: “Koromũ Kristu 'ga”, 'jau nipo 'gã amũ pẽ nupe. A'ere kasi perowiat 'gã ne. “Kwe pe Kristu 'ga oi”, 'gã 'eramũ pẽẽ 'gã nerowiare'ema. ²⁵ Pemoka'jam kasi je'eawera ne. Ijeapoe'emauwe je imome'ui pẽ nupe, ee pẽ mueapyoawamũ— 'jau Jejui 'ga oree ikue.

26 —“Jũ me Kristu 'ga rekoi. Pe'je pejewau 'ga resaka”, 'gã 'eramũ kasi peo jũ me ne. O'meramũ te 'gã 'i pẽ nupe. “Pe'je pejejua Kristu 'ga resaka. 'Au 'ga jemimi 'ũina ore pyri”, 'gã 'eramũ kasi perowiar ine. O'meramũ te 'gã 'i. ²⁷ Pejejeki'yramũ je jewyramũ nipo najuejue etee je resak pejepe. Sã'ã tupã werawa. A'eramũ 'ã ae najuejue etee esaka. Nan tee futat nipo je jewyramũ najuejue etee je resak pejepe. Najemimi futari je tejewya tejua nũ— 'jau Jejui 'ga oree ikue. ²⁸—Je rura nipo

pěě najuejue etee ikwaapa. Sã'ã uruwua mama'e nema kwaawa. A'eramũ 'ã 'ua ajatykau ee. Nan tee futat nipo pěě ikwaapa. Je jewyru'jawamũ nipo pěě je kwaapa katu katu futat— 'jau Jejui 'ga oree imome'wau ikue.

²⁹ —Ae rereko tyweawa 'ara kwaw ire nipo kwara owepa. Jaya naně nipo owepa nũ. Jaytataa nipo ototoka ywag awi 'ua. Ywag ipewara nipo oyyita nũ. Kwat, jay, jaytata. Mĩmera nipo oyyita — 'jau Jejui 'ga oree imome'wau ikue. ³⁰ —Ywag ipe naně nipo mama'e ojesaukaa pẽ nupe nũ. Aipo resaga nipo pěě je rura kwaapa. “Anurenure'i nipo Jejui 'ga ruri”, 'jau nipo pěě pejejaupe. Aipo resaka nipo je rerowiare'ema 'gã okyjau. 'Gã kyjea nipo 'gã nerekou— 'jau Jejui 'ga oree. —A'erauwe nipo pẽneki'yramũ je tejua tejewya. Ywasiga rupi nipo tejua tejypa. A'eramũ nipo ywy pewara 'gã je resaka najuejue etee futat. Tepãjẽ mũ nipo je ruri, tejenyfuga pype futat nipo tejua tejypa — 'jau 'ga oree ikue. ³¹ —A'e pype futat nipo pěě jumi'aranũũ py renupa. Jumi'aranũũ pyrauwe nipo Janeruwarete 'ga ywagipewara 'gã monou wemiayuwa 'gã majatykaukaa. “Pe'je pejewau amunawa moymoyka jeremiayuwa 'gã majatykau 'gã nerua jee”, 'jau nipo 'ga 'gã nupe. A'eramũ nipo 'gã awau 'gã nerua 'ga upe— 'jau Jejui 'ga imome'wau oree ikue.

³² A'ere Jejui 'ga mama'e mũ mome'wau oree nũ, ore mu'jau ee:

—Mama'ea je amome'u pẽ nupe pẽ mu'jau tejuaw are— 'jau 'ga oree. —Sã'ã ae siaka'gywa potyramũ amana jewyra kwaawa. Ipotyrauwe 'ã ae amana jewyt ja'wyja'wy kwaapa. ³³ Nan tee

futat ki je'eawer imũ mama'e jeaporamuerauwe pe'je pejejaupe: “Ut ja'wyja'wy Jejui 'ga janee 'wyriaramũ akou ra'e”, pe'je ki pejejaupe. ³⁴ A'jea futat je 'i. Je'eawer imũ mama'e jeapo resakara 'gã papawe'emauwe nipo je ruri tejewya nũ— 'jau Jejui 'ga oree. ³⁵ —Ywaga nipo ateepawamũ futat. Ywya nanẽ nipo ateepawamũ futat nũ. A'ere nipo jeremimome'ufera nateepawa'uweri futari. Je'eawer imũ etee futat nipo aipoa ojeapou— 'jau Jejui 'ga oree ikue.

³⁶ —Nitywi futari je ruawa kwaapara 'gã amũ. Nepekwaawi futari je ruawa. Ywagipewara 'gã miamũ nokwaawi. Je miamũ nanẽ nakwaawi tejuawa 'ara. Jeruwarete 'ga etee te okwaap. ³⁷⁻³⁸ A'ere nipo anure je ruru'jawi erujewi pẽ nupe. Je kwaapare'ema 'gã nipo aipoa 'ara rupi ajemogyau oporowykyau. Ojemi'waa, wemirekoramũ 'jau nipo ajemogyau. Wemiapo apo are tee futat wea'aramũ ajemogyau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama. —Janeruwarete 'ga ree jẽmĩ nipo 'gã wea'are'emamũ ajemogyau. Sã'ã Nue 'ga rekoramũ 'gã jemogya rakue. Janeruwarete 'ga ree 'gã 'ã wea'are'emamũ ajemogyau rakue. ³⁹ Nokwaawi futari 'gã Janeruwarete 'ga remiaporama rakue. Poje 'ga 'ã amana mua erujewi 'gã nupe rakue, 'gã apisaukaa 'y pyu rakue. Nan tee futat nipo je ruri erujewi 'gã nupe. Wemiapo are etee 'gã nea'at 'gã jemogyramũ nipo je tejua erujewi 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga oree ikue.

⁴⁰ —Je jewyramũ nipo mukũja 'gã akou oporowykyau oko pe. A'eramũ nipo majepeja 'ga je rerowiaa. A'eramũ nipo 'ga awau ojeupia

je repejāna. Ajepeja 'ga nipo naje rerowiari. A'eramũ nipo a'e 'ga awawe'em. ⁴¹ Kũjāmera 'gā nanē nipo 'upa mukūi ygu'ai nũ. A'eramũ nipo majepeja ēē awau je repejāna. A'eramũ nipo ajepeja ēē awawe'em. ⁴² Je ruawa 'ā nepekwaawi futari. A'eramũ ki pēē pejetywer awi pejepoia pejejemogyau je rapesaka — 'jau Jejui 'ga oree ikue. ⁴³ —Sā'ā 'oga jara 'ga muna'ywa rura kwaawe'ema. Muna'ywa rura kwaaw ire amunipo 'ā 'oga jara 'ga woga rarūi 'ũina. A'ere 'ga nokwaawi futari muna'ywa rura wog ipe. ⁴⁴ Nan tee futat nepekwaawi pejejeki'yramũ je ruawa. A'eramũ ki pēē pejejemogyau au'jeteramũ je rapesaka pejeojere'emamũ futat je rerowiamũ — 'jau Jejui 'ga oree ikue.

⁴⁵ A'ere Jejui 'ga mama'e mũ mome'wau oree, ore mu'jau 'uaw are nũ.

—'Wyriara 'ga remiayuw esage 'ga i'akwaap ma'ea. O'wyriara 'ga je'eg imũ etee futat 'ga mama'ea wapo. A'eramũ 'wyriara 'ga wata enune wemiayuw esage 'ga mĩina wemiayuwa 'gā nesakawamũ. “Aata je. A'eramũ je ene mĩina 'gā nesakawamũ”, 'jau 'wyriara 'ga wemiayuw esage 'ga upe. “Mama'ea ki emono 'gā nupe 'gā nemi'uramamũ”, 'jau 'ga 'ga upe. A'eramũ nipo 'ga 'wyriara 'ga awau watau 'gā nui. Anure nipo 'ga ojewya 'ua nũ. ⁴⁶ 'Ga 'eawer imũ etee mama'e apo re nipo 'wyriara remiayuw esage 'ga aku'iramũ 'ũina o'wyriara 'ga resakawe. ⁴⁷ 'Wyriara 'ga nanē nipo aku'iramũ wemiayuw esage 'ga ree nũ. 'Ga porowyky resag ire nipo 'ga 'ga mĩina okaraemā are ojejuka ma'eramũ. ⁴⁸ A'ere nipo ajepeja 'wyr-

iara 'ga remimỹimera 'ga 'i ojeupe: “Mukuu nã'ã je'wyrriara 'ga oi re'ã, oporomukuramũ re'ã”, 'jau nipo 'ga ojeupe. ⁴⁹ A'eramũ nipo 'ga opytuna 'gã nupã are etee futat 'ũina. A'eramũ nipo 'ga awau ojemi'waa kawĩajaiwa 'wara 'gã pyri. A'eramũ nipo 'ga kawĩajaiwa rykua 'gã pyri. ⁵⁰ Aipo aporamũ nipo 'ga 'wyrriara 'ga 'ua owaẽma erujewi 'ga upe. Wapesage'emeteramũ nipo 'ga 'ua owaẽma erujewi 'ga upe. ⁵¹ A'eramũ nipo 'wyrriara 'ga wemiayup tywera 'ga mopẽpẽpẽpena 'ga monou tata pe i'me ma'e 'gã pyri. Peu nipo 'ga waemamũ akou wa'jywa mokãina akuwa rerekou— 'jau Jejui 'ga imome'wau ore.

—Jeje'eg imũ etee futat mama'e apoaramũ pẽẽ 'wyrriara remiayuw esage 'ga 'jawe jee. Jeje'eg imũ etee mama'e apoare'emamũ pẽẽ 'wyrriara remiayup tywera 'ga 'jawe jee. A'eramũ ki pẽẽ pejemogyau 'ga remiayuw esage 'ga 'jawe. A'eramũ nipo je tejua 'jau pẽ nupe: “Pẽẽ 'ã jeremiayuw esageramũ. Pe'je pejejua pejesou jeruwa 'ga rog ipe je rupi”, 'jau nipo je pẽ nupe— 'jau Jejui 'ga ore ikue.

25

Teis kũjãmuku 'gã mome'uawet

¹ A'ere Jejui 'ga mama'e mũ mome'wau ore ore mu'jawamũ nũ. 'Wyrriaramũ Jarejuwarete 'ga omogo are 'ga ore mu'jau.

—Anure nipo Janeruwarete 'ga je mogoi 'wyrriaramũ pẽ nupe— 'jau 'ga ore. —A'eramũ nipo pẽẽ je ruramũ pejewau je rupi, Jeruwarete 'ga pyri. A'ere nipo 'gã amũ nooi futari. Sã'ã maraka apoaw ipe oo ma'e 'gã. Opytuna 'gã nekokaturamũ

'gã 'ã maraka apoa. A'eramũ 'ã kũjãmuku 'gã awau akokatu ma'e 'ga rapesaka maraka pe okwap ma'e 'gã napesaka. Teis 'ã kũjãmuku 'gã awau 'gã napesaka 'upa. “Ko rupi nipo wã kwawi”, 'jau 'gã 'upa. “A'eramũ jane jarejupa 'au wã napesaka. Wã nuramũ soo wã nupi maraka pe 'jau”, 'jau 'gã ajaupe 'upa. A'eramũ 'gã 'upa peyse pe. ² Sĩku nipo i'akwaap ma'e 'gã kũjãmuku 'gã. Sĩku wějẽmĩ i'akwaawe'ema 'gã 'upa nũ. ³ I'akwaawe'ema 'gã arãparĩna pyyka erawau. A'ere 'gã nuerooi miarakawenana tyramũ ojeupe. ⁴ I'akwaap ma'e 'gã te ajee miarakawenana weroo tyramũ ojeupe. ⁵ A'ere nipo akokatu ma'e 'gã poromukuramũ 'ua 'gã nupe. A'eramũ nipo 'gã wopejamũ 'upa— 'jau Jejui 'ga imome'wau oree.

⁶ —A'eramũ nipo ypyaje 'ga amũ 'ua wafukaita 'gã nupe. “Kwe 'gã nuri. Pe'je pejejua pejepaka pejewau 'gã nowosõu”, 'jau nipo 'ga 'ua 'gã nupe. ⁷ A'erauwe nipo kũjãmuku 'gã opaka arãparĩna monyka. ⁸ A'eramũ nipo i'akwaawe'ema 'gã 'jau: “Miarakawenana pemut ara oree. Orema'ea owep ja'wyja'wy ore wi”, 'jau nipo 'gã miarakawenana rerekwara 'gã nupe. ⁹ A'ere nipo miarakawenana rerekwara 'gã 'i etee 'gã nupe: “Naani. Pẽ nupe ore imono re orema'e wewi ne. Pekwap ara mua pejejeupe”, 'jau etee nipo 'gã 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga imome'wau oree.

¹⁰ —A'eramũ nipo i'akwaawe'ema 'gã awau miarakawenana mua. A'ere nipo miarakawenana muaw awi 'gã jewyra'ne'emauwe akokatu ma'e 'gã nuri. A'eramũ nipo miarakawenana ojeupe erawarera 'gã etee awau akokatu ma'e 'ga rowosõu.

A'eramũ nipo 'gã osou maraka apoaw ipe 'gã nupi. 'Gã nesepaw ire nipo maraka'ywa 'ga 'okwara motypa 'gã nee.

¹¹—A'ere'ere'i nipo miarakawenana muaw awi ojewyt ma'efera 'gã 'ua owaẽma. A'eramũ nipo 'gã 'upa wafukaita ukupepe 'ga upe. “Ku'jyp. 'Okwara eawopytymo'wok oree. Torose orosou ore nanẽ 'jau nũ”, 'jau nipo 'gã 'upa 'ga upe.

¹²—A'ere nipo akokatu ma'e 'ga 'i etee 'gã nupe: “Pe'je pejewau ore wi. Najepytuna rũi pẽẽ”, 'jau etee nipo 'ga 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga oree imome'wau.

¹³ Imome'upaw ire Jejui 'ga 'jau oree:

—Nan tee futat nipo nepekwaawi je ruawa 'ara. A'eramũ ki pẽẽ pejemomoita etee pejemogyau je rur are— 'jau 'ga oree.

*Kũima'e 'ga remiayuwa 'gã mome'uawet
(Luka 19.11-27)*

¹⁴ A'ere Jejui 'ga mama'e mũ mome'wau oree, ore mu'jawamũ nũ, 'wyrriaramũ Jarejuwarete 'ga omogoram are wẽjẽmĩ nũ.

—Anure nipo Janeruwarete 'ga je mogoi 'wyrri-aramũ pẽ nupe. Mama'e mũ je amome'u pẽ nupe, pẽ mu'jawamũ ee— 'jau Jejui 'ga oree. —Kũima'e 'ga amũ nipo awau watau oje'wyr awi. Oo enune nipo 'ga wemiayuwa 'gã nenũina 'gã mua oporo-gytau 'gã nupe. “Oo je teatau pẽ nui”, 'jau nipo 'ga wemiayuwa 'gã nupe. “Jekaraemã pearũ jee”, 'jau nipo 'ga wemiayuwa 'gã nupe. ¹⁵ A'eramũ nipo 'ga ka'aranũ ywope'i monou 'gã nupe. I'akwaap ma'e 'ga upe nipo 'ga imonou kwaiwete. Sĩku ka'aranũ ywope'i monou 'ga upe. Mukũi tee nipo

'ga ka'aranũũ ywope'i monou i'akwaa'wi ma'e 'ga upe. I'akwaawe'ema 'ga upe 'ga majepei tee imonou. “Pemomytun jeka'aranũũa jee”, 'jau nipo 'ga 'gã nupe. 'Gã nupe imonopaw ire nipo 'ga awau watau 'gã nui.

¹⁶ —'Ga o ypyrauwe sĩku ka'aranũũ ywope'i rerekwara 'ga ojeupe 'ga remimurera rerawau mama'e mua ipyu. A'ere 'ga imuripyrrera rerawau kwe pe ime'ega. Epyfera apyraapa ime'ega 'gã nupe. Aipo aporamũ 'ga o'wyriara 'ga ka'aranũũ ywope'i momytuna 'ga upe. ¹⁷ Mukũi ka'aranũũ ywope'i rerekwara 'ga nanẽ nãnẽwẽjẽmĩ futat iapou nũ. Ojeupe 'ga remimurera momytuna 'ga upe nũ. ¹⁸ A'ere majepei tee erekwara 'ga nanarũi iapoi. Uẽma ypy we 'ga ywy rywykaita 'ga poroywera mimawamũ. A'ere 'ga ityma imonou imỹina—'jau Jejui 'ga imome'wau oreë ikue.

¹⁹ —Anure wata ma'efera 'ga 'ua ojewya 'gã nupe nũ. A'eramũ 'ga wemiayuwa 'gã nenũina. “Maran sipo 'gã jeka'aranũũ rerekoi rai'i? Ome'yi sipo 'gã nai'i?” 'jau 'ga ojeupe.

²⁰ —A'eramũ 'ga wemiayuwa 'gã nenũina. A'eramũ 'ga remiayuwa 'gã 'ua ajatykau 'ga ree, 'ga ka'aranũũ mome'wau 'ga upe. Sĩku rerekwara 'ga tãmẽjẽ 'ua 'jau 'ga upe: “Sĩku ako ka'aranũũ ywope'i eremut jee ikue. A'eramũ je erawau imomytuna enee ikue kũi. 'Awamũ teis eneka'aranũũ ywope'ia”, 'jau nipo 'ga erua 'ga upe.

²¹ —A'eramũ nipo 'ga 'jau wemiayuwa 'ga upe: “A'jea futat. Ene 'ã jeremiayuw esagea futat”, 'jau nipo 'ga 'ga upe. “Inãinãnĩĩ agawewi je ako imonoi enee ikue. A'ere 'ã ereme'yi jee rai'i. A'eramũ je

ene mogou teka'aranũ puykaramũ tejeupe. Ere ejua eku'iramũ je pyri”, 'jau nipo 'ga 'ga upe— 'jau Jejui 'ga imome'wau oree.

²² —A'ere mukũja rerekwara 'ga 'ua nũ: “Mukũi ako ka'aranũ ywope'ia eremut jee ikue. A'eramũ je ime'yita enee ikue. 'Awamũ irũpawẽ eneka'aranũ ywope'ia”, 'jau 'ga 'ga upe imome'wau.

²³ —A'eramũ 'ga 'jau aipo 'ga wemiayuwa 'ga upe: “A'jea futat. Ene 'ã jeremiayuw esagea futat ra'e”, 'jau 'ga 'ga upe. “Mukũi agawewi ako je imonoi enee ikue. A'ere 'ã ereme'yi jee rai'i. A'eramũ je ene mogou teka'aranũ puykaramũ tejeupe. Ere ejua eku'iramũ je pyri”, 'jau nipo 'ga 'ga upe— 'jau Jejui 'ga imome'wau oree.

²⁴⁻²⁵ —A'ere majepej tee ka'aranũ ywope'i rerekwara 'ga 'ua 'jau 'ga upe nũ: “Kweramũ eneka'aranũa. Namomyi etee je eneka'aranũa. Akyje etee je ene wi. Akwaap je ene jepi. Enemara'ne 'ã ene. Emepy ekoetea te te 'ã erefutatat ka'aranũ pyu. A'eramũ 'ã ene eporowyky are jẽmĩ ejea'are'emamũ. A'eramũ je tekyjau ene wi ai'i, eneka'aranũ momyawe'em ene wi ai'i. A'eramũ je eneka'aranũ ywope'i auwana imima ywy kwara pype ai'i”, 'jau 'ga 'wyriararete 'ga upe.

²⁶ —A'eramũ nipo ka'aranũ jara 'ga amara'neramũ 'ga ree. “Nenea'wryi futari te 'ã ene. Nenepokagi tãmẽjẽ futat te 'ã ene”, 'jau nipo 'ga 'ga upe. “Erekwaap futat te 'ã jemara'nea jepi. A'jea futat ere aipo 'jau jee. 'Emepya te 'ã erefutatat ka'aranũ pyu. A'eramũ 'ã ene eporowyky are jẽmĩ ejea'are'emamũ’, ere ako jee ko. A'jea futat ere jee. Ka'aranũa etee

je afutat”, 'jau 'wyriararete 'ga aipo 'ga upe.
²⁷“Ma'eramũ sipo ene imomytune'ema jee rai'i? Je upe imomytun are efuewere'emamũ amunipo 'ã eremono ka'aranũ rerekwara 'gã nupe rai'i kũi? A'eramũ amunipo 'ã 'gã jeka'aranũ momyawera mepyau enee jee rai'i kũi”, 'jau 'wyriararete 'ga aipoa kũima'e 'ga upe.

²⁸ —A'eramũ 'ga 'jau ajepeja wemiayuwa 'gã nupe: “Pe'je jeka'aranũ ppyka 'ga wi. Imonou teis ka'aranũ ywope'i rerekwara 'ga upe. ²⁹ 'Ga je'eg imũ ereko esageara 'gã opyygu'jap futat”, 'jau 'ga 'gã nupe. “Ga je'eg imũ ereko esageare'ema 'gã te ajee wemirerekofera miamũ futat nopyygu'jawi”, 'jau 'ga 'gã nupe. ³⁰ “Nia'wuri futari 'ga. A'eramũ pẽẽ 'ga ppyka 'ga monou imomoa ypytunaiwa pype. Peu futat nipo 'ga 'ũina waemamũ wa'jykãjamũ”, 'jau 'ga wemiayuwa 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga imome'wau oree.

*Werowiare'ema 'gã nui werowiaara 'gã
 moja'okawam*

³¹ A'ere Jejui 'ga 'uawa mome'wau oree:

—Anure nipo Pẽneki'yramũ je rekoi 'wyriaramũ pẽ nupe. A'eramũ nipo je tejua tejewya nũ. Tejenyfuga pype futat nipo tejua nũ. Ywagipewara 'gã juejue nipo 'ua je rupi. A'eramũ nipo je teapyka 'wyriararete renawa 'arimũ.
³² A'eramũ nipo 'awa ywy pewarera 'gã najuejue etee futat 'ua ajatykau je rowase. A'eramũ nipo je tejerowiaara 'gã moja'oka tejerowiaare'ema 'gã nui. Sã'ã wyra jara 'ga weymawa moja'oga. Karupa'mĩ moja'oga karupana'nĩ awi. Nan tee futat nipo je ywy pewarera 'gã moja'ogi

ajau. ³³ Tejerowiaaramũ pẽ nupe nipo je 'i: “Ko katy pekwap, jejakwatawa katy”, 'jau nipo je tejerowiaaramũ pẽ nupe. A'eramũ nipo je tejerowiaare'ema 'gã nupe nipo je 'jau: “Kwe katy pekwap je wi”, 'jau nipo je 'gã nupe.

³⁴ —A'eramũ nipo je 'jau tejerowiaaramũ pẽ nupe: “Je rerowiaara pejemogy. A'eramũ Jeruwarete 'ga pẽ maku'iu. A'eramũ pẽẽ 'awamũ pejejua 'au je pyri. Ymã te 'ã, ywy apoe'ewe, Janeruwarete 'ga 'i jee ikue: ‘Anure nipo je ene rerowiaara 'gã mogyi 'wyrriaramũ ene pyri’, 'jau 'ga jee ikue. A'eramũ pẽẽ 'awamũ pejeapyka 'au je pyri. 'Ga 'ã pẽ mogyi 'wyrriaramũ je pyri”, 'jau nipo je tejerowiaaramũ pẽ nupe. ³⁵ “Jepy'arayparamũ ako pẽẽ je mojemi'waa ai'i. Je'yuwejamũ ako pẽẽ 'y mua jee ai'i. Napẽpytuna rũi agawewi futat je. A'etea ako pẽẽ je mua pejeje'wyr ipe ai'i. ³⁶ Jeraitye'emamũ ako pẽẽ taity mua jee ai'i. Jekaruaramũ ako pẽẽ je fuanuga ai'i. Moromunepawa pype je renamũ ako pẽẽ pejewau je pyri ai'i”, 'jau nipo je tejerowiaaramũ pẽ nupe.

³⁷ —A'eramũ nipo pẽẽ pejeponupa ee jee: “Maranime sipo ore ene mojemi'wari rai'i? Maranime sipo ore 'y monoi enee nanẽ rai'i nũ? ³⁸ Maranime sipo ore ene muri oroje'wyr ipe rai'i nũ? Maranime sipo ore taity monoi enee rai'i? ³⁹ Maranime sipo ore ene fuanugi rai'i? Maranime sipo ore arawau ene resaka moromunepawa pype ene renamũ rai'i?” 'jau nipo pẽẽ pejeponupa ee jee— 'jau Jejui 'ga oree.

⁴⁰ —A'eramũ nipo je 'wyrriarareteramũ te'ỹina 'jau pẽ nupe: “A'jea futat je 'i. Je rerowiaara 'gã amũ ako okaraemãe'emamũ ikue. A'eramũ

ako pēē mama'e monou 'gā nupe ikue. Je rerowiaara 'gā nupe mama'e mono re pēē je upe mama'e muara 'jawe futat jee", 'jau nipo je tejerowiaaramū pē nupe— 'jau Jejui 'ga oree ikue.

41 —A'eramū nipo je 'jau tejerowiare'ema 'gā nupe: “Pe'je pejewau je wi. Janeruwarete 'ga pē mono pē mogyau mama'eukwaawa rapyaw ipe. Aipoa tata 'ga wapo mama'eukwaawa 'wyr-iara upe tee rakue numiamū, emiayuwa reewe numiamū. A'ere 'ā pēē je rerowiare'emamū mama'eukwaawa remiayuwamū futat pejemogy. A'eramū Janeruwarete 'ga pē monou pē mogyau eewe futat iapyaw ipe”, 'jau nipo je 'gā nupe. 42 “Nepemuri 'ā mama'ea jee. Naje mōjemi'wari nanē ako pejepe jepy'arayparamū ai'i. Je'yuwejamū nanē ako pēē 'y mure'ema jee ai'i. 43 Naje muri nanē ako pejepe pejeje'wyr ipe ai'i, pejejepyri je ruramū ai'i. Jeraitye'emamū nanē ako pēē taity pe mure'ema jee ai'i. Jekaruaramū nanē ako pēē je fuanuge'ema ai'i. Moromunepawa pype je renamū nanē ako pēē pejewawe'em je pyri ai'i”, 'jau nipo je 'gā nupe.

44 —A'eramū nipo 'gā oporonupa ee jee: “Maranime sipo ore ene resagi enepy'arayparamū rai'i? Maranime sipo ore ene resagi ene'yuwejamū rai'i nū? Maranime sipo ore ene mure'ema oroje'wyr ipe rai'i? Maranime sipo ore ene resagi eneraitye'emamū rai'i? Maranime sipo ore ene resagi enekaruaramū rai'i? Maranime sipo ore ene resagi moromunepawa pype ene renamū rai'i?” 'jau nipo 'gā oporonupa ee jee.

⁴⁵ —A'eramũ nipo je 'wyriarareteramũ te'ŷina 'jau 'gã nupe: “A'jea futat je 'i. Je rerowiaara 'gã ikaraemãe'ema 'gã nupe mama'e monoe'em ire pēē je upe mama'e muare'ema 'jawe futat”, 'jau nipo je 'gã nupe.

⁴⁶ —A'eramũ nipo aipo 'gã awau ajemogyau mama'eukwaawa rapyaw ipe. Je rerowiaara 'gã etee te nipo oo osou ywag ipe Jarejuwarete 'ga pyri nakwaparimũ rūi— 'jau Jejui 'ga imome'wau oree ikue.

26

Jejui 'ga ree ifuewet ma'e 'gã

(Maku 14.1-2; Luka 22.1-2; Juã 11.45-53)

¹ Imome'upaw ire Jejui 'ga 'jau wemimu'eramũ oree:

² —Ikoai'i maraka apoawa 'ara rekoi, Pasikwa 'jawa rekoi. Aipo rupi futat nipo 'gã Pēneki'yramũ je pyygi je jukaawamũ. Je rekoa futat nipo 'gã ipokutuka je monou je mu'ama 'ypeywar are— 'jau 'ga oree.

³ A'e pe a'eramũ peramũ mainana 'wyrara 'gã 'upa ajatykau judeu 'gã 'wyrari 'gã netee. Mainana 'wyriararete 'ga rog ipe 'gã 'upa, Kaifasi 'ga rog ipe 'gã ajatykau 'upa.

⁴⁻⁵ —Maran te jane Jejui 'ga rerekoi? Jemime te jane 'ga pyygi?— 'jau 'gã ajaupe 'upa. —Jerusareg ipewara 'gã iporomutat 'ga ree. A'eramũ jane 'gã nowase jarekowe'em 'ga ree maraka apoaw ipe— 'jau 'gã ajaupe. —Kasi a'e pe wowase 'ga rerekoramũ 'ga remiayuwa 'gã jane apisi ne. Jemime te sireko 'ga 'jau. 'Gã nowase atywi te jane 'ga jukai — 'jau 'gã 'upa ajaupe.

*Jejui 'ga ree jany kasiga reko'wokawet
(Maku 14.3-9; Juã 12.1-8)*

⁶ Petani pe Jejui 'ga akou, Simão 'ga rog ipe, ipito'om ma'efera 'ga 'wyr ipe. ⁷ Poje kūjã ãẽ mũ 'ua 'ga rerowyka. Jany kasiga ryrũa ãẽ erua. Itasiga apopyra aipo yrũnamũ, aripasi 'jawa apopyra. Jany kasig epy epy ete poromũ. 'Ga jemi'wat 'ga renamũ ãẽ ojany kasiga rerua eko'woka 'ga akag are. ⁸ ãẽ remiapo resakawe ore Jejui 'ga remimu'eramũ aramara'neramũ ee. A'eramũ ore 'jau arajaupe:

—Ma'eramũ sipo ãẽ imomy ekoetei 'wei? ⁹ Epy te 'ã 'aga jany kasiga a'i kūi. A'eramũ amunipo 'ã ãẽ ime'ega ka'aranũũ are janee. A'eramũ amunipo 'ã ãẽ epyfera mua janee. A'eramũ amunipo 'ã jane imojo'oka ikaraemãe'ema 'gã nupe 'jau kūi— 'jau ore arajaupe.

¹⁰ A'ere Jejui 'ga arajaupe ore'eawera kwaawi. A'eramũ 'ga 'jau oree:

—Ma'eramũ pejemara'neramũ ãẽ ree 'ũ? Mama'e esagea te ãẽ wapo jee— 'jau 'ga oree.

¹¹ —Ikaraemãe'ema 'gã nooa'uweri futari pẽ nui. A'eramũ pẽẽ anure mama'e monou 'gã nupe. A'ere je te nako fukui futari pẽ pype— 'jau 'ga oree. ¹² —Je tymaw ipe je ree eko'wogipyrama futat jany kasiga numiamũ. A'ere ãẽ 'awauwe eko'wogi je ree, je manũe'emauwe. Tene ãẽ iapoi jee— 'jau Jejui 'ga oree.

¹³ —A'jea futat je 'i. Anure nipo 'gã je mome'ui kwe pewara 'gã nupe. Amunawa tesirũmera moyka nipo 'gã awau je mome'wau kwe pewara 'gã nupe. Je mome'uramũ nipo 'gã ãẽ remiapofera nanẽ imome'wau 'gã nupe nũ. A'eramũ nipo 'gã

anure najuejue etee futat wea'aramũ ãẽ remi-
apofer are— 'jau Jejui 'ga oree.

*Mainana 'wyriara 'gã nupe Judas 'ga 'eawet
(Maku 14.10-11; Luka 22.3-6)*

¹⁴ A'ere Jejui 'ga remimu'eramũ ore mũ oi oporo-
gytau mainana 'wyriara 'gã nupe. Judas Iskariote
'ga futat poromũ oo oporogytau 'gã nupe:

¹⁵ —Taesaukat Jejui 'ga pẽ nupe 'jau. A'eramũ
sipo pẽẽ ma'ja mua jee 'ga resaukara repyramũ?—
'jau 'ga awau 'gã nupe.

—Trĩta prata apopyrera ka'aranũũ ywope'ia si-
mono enee 'jau— 'jau 'gã 'ga upe.

—Nai'i— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'gã trĩa ka'aranũũ ywope'ia monou 'ga
upe, Jejui 'ga ojeupe esaukaawamũ.

¹⁶ A'eramũ Judas 'ga wea'aramũ akou ee. “Ojetee
'ga rekoramũ tomono 'ga 'gã nupe 'jau kwy”, 'jau
'ga ojeupe. A'eramũ 'ga Jejui 'ga rerekou weape.

Ae a'wyre'ema 'gã nupe

'ga monoara 'ga

*(Maku 14.12-21; Luka 22.7-13, 21-23; Juã 13.21-
30)*

¹⁷ Awau owaẽma mani'oko'o jopype'ema 'wawa
upe, Pasikwa 'jawa apoawa upe. A'eramũ Jejui 'ga
remimu'eramũ ore 'jau 'ga upe:

—Ma'ape te jane jemi'wari? karupa'mĩ ro'o
reyri jarejee?— 'jau ore 'ga upe. —Awÿja rog ipe
ore erawau eya ki 'ei?— 'jau ore 'ga upe.

¹⁸ A'eramũ Jejui 'ga 'jau oree:

—Pe'je pejewau Jerusareg ipe jarejekoty'aawa
'ga rog ipe. A'e futat je 'ga upe ai'i. A'eramũ
pẽẽ pejewau 'jau 'ga upe: “Ku'jywa 'ga ore mut

'au. 'Nako fukui je 'gã nupe. A'eramũ je enerog ipe tejemi'wariweramũ tejemimu'e 'gã netee. Karupa'mĩ eyr are jeporo'uweramũ tejemimu'e 'gã netee enerog ipe', e'i 'ga enee", pe'je ki 'ga upe — 'jau Jejui 'ga oree.

¹⁹ A'eramũ ore arawau iapou Jejui 'ga 'eawer imũ etee futat. Maraka are ore iapou, Pasikwa 'jawa maraka are.

²⁰ Kaaruwamũ Jejui 'ga awau ojemi'waa wemimu'eramũ ore retee. ²¹ Orojemi'waaw ipe Jejui 'ga 'jau oree:

—A'jea futat je 'i. A'jea futat nipo pẽẽ mũ je mono pejepe je ree iporomutare'ema 'ga nupe je jukaukaa— 'jau 'ga oree.

²² Aipo renupawe ore aru'arasigamũ 'ga je'eg are. A'eramũ ore oroporonupa majepeinume ee 'ga upe aipo 'ga 'eramũ:

—Je upe te ere poromũ?— 'jau ore 'ga upe.

Majepeinumenumume ore oroporonupa ee 'ga upe.

²³ A'eramũ Jejui 'ga 'jau oree:

—Je pyri ojemi'wat ma'eramũ futat nipo pẽẽ mũ je monou 'gã nupe — 'jau 'ga oree. ²⁴ — Ymã te Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari 'gã amũ nupe rakue, jemanũ are rakue. Pẽneki'yra agawewi je 'ã. A'etea je ree iporomutare'ema 'gã je jukaukat 'gã nemikwasiarer imũ etee futat. A'ere 'gã nupe je monoara 'ga tywereteramũ te akou. Iporiay'i 'gã po pe je monoara 'ga numi-amũ. A'ere nipo Janeruwarete 'ga rereko tyw-eretei. Ma'eramũ gatu nipo 'ã 'ga jējuwi rakue 'ja — 'jau Jejui 'ga oree.

²⁵ A'eramũ ae a'wyre'ema 'gã po pe 'ga monoarama 'ga, Judas 'ga, oporonupa ee 'ga upe:

—Je upe te ere poromũ, ki Ku'jyp?— 'jau futatee Judas 'ga 'ga upe.

—Ëẽ. Ene upe futat je 'i— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

*Mani'oko'o'ia y'way reewe 'gã nupe imonoawet
(Maku 14.22-26; Luka 22.14-23; 1 Korĩtu 11.23-25)*

²⁶ Orojemi'waaw ipe Jejui 'ga mani'oko'o'i pyyka. A'ere 'ga eramã'jãu ywau eroje'ega 'Uwarete 'ga upe:

—Au'jete mani'oko'o'ia eremut oree, Kiapi'ni— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

A'ere 'ga mani'oko'o'i mowoka imonou oree.

—Mani'oko'o'ia pepyyk i'wau. Koromũ jero'oa — 'jau 'ga oree.

²⁷ A'ere 'ga y'way ryrũ pyyka nũ, eramã'jãu ywau nũ. A'eramũ futat 'ga oje'ega monou 'Uwarete 'ga upe nũ:

—Au'jete y'waya eremut oree, Kiapi'ni— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

A'ere 'ga imua oree.

—Pe'je itykua pãwẽ pãwẽ. ²⁸ Koa y'way jerya futat. A'ere'ere'i nipo 'gã amũ je jukai jery reko'woka. Aipoa jery jeko'woga pẽtywera omepy. Jemanũ are futat Jeruwarete 'ga pẽ katu'ogi kwaiwete. 'Awamũ karupa'mĩa nepejukau'jawi pejetywera mepyawamũ. Poromũ futat ako 'ga je'eg ymanera ai'i. A'ere 'awamũ 'ga je'eg yaua. 'Awamũ jerya tee pẽ pirei pẽtywer awi— 'jau 'ga oree. —Jemanũ are tee Jeruwarete 'ga pẽtywera moia pẽ nui je rerowiaaramũ. 'Awamũ poromũ

futat Janeruwarete 'ga je'eg yaua 'awamũ. A'ea 'ga je'ega nimojopy'ruawi futari 'awamũ— 'jau 'ga oree.

²⁹—A'jea futat je 'i. Je natykuru'jawi futari 'aga y'waya pẽ pyri. Anure tãmějẽ te nipo je itykuri pẽ pyri, Tejuwarete 'ga pyri pẽ neroo re tãmějẽ nũ— 'jau Jejui 'ga oree ikue.

³⁰ 'Ga porogytapaw ire ore aramaraka'aga 'ga retee Jarejuwarete 'ga muorypawamũ. Aramaraka'ag ire ore arawau ywytyr ipe, Oriweira 'jaw ipe.

Pedro 'ga momoranupawet

(Maku 14.27-31; Luka 22.31-34; Juã 13.36-38)

³¹ Arawaw ipe Jejui 'ga 'jau oree:

—'Awamũ futat nipo pekwasi'o je wi je rejaa je mu'ama ojetee'i— 'jau 'ga oree. —Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari 'ga amũ upe ee rakue: “Tajuka karupa'mĩ are omaenun ma'e 'ga 'jau kwy. A'eramũ 'ga reymawera 'gã awau okwasi'wau kwe pe 'jau kwy”, 'jau Janeruwarete 'ga ikwasiarukaa inuga ka'aran are rakue. A'eferupi tee futat nipo pekwasi'o pejewau je wi— 'jau 'ga oree. ³²—A'ere je temanũ re je ferawi nũ. Teferaw ire nipo je oi Garireja ywy pe pẽ nenune— 'jau 'ga oree.

³³ A'eramũ Pedro 'ga 'jau 'ga upe:

—'Me te pa 'ga poromũ 'jau nũ. Je naejara'uweri futari ene mogou ojetee'i kũi. 'Gã te nipo opyamũ ene wi ene rejaa ojetee'i kũi. A'ere je naejara'uweri ene kũi— 'jau Pedro 'ga 'ga upe.

³⁴—A'jea futat sipo ere— 'jau Jejui 'ga 'ga upe. —Je te a'jea futat a'e enee nũ'ũ: 'Awa ypytuna

rupi nipo je kwakuw ape muapyapyt katu 'gã nupe. “Nakwaawi je 'ga”, 'jau nipo ene wyra-sokwẽ je'ege'emauwe— 'jau 'ga Pedro 'ga upe.

³⁵ A'ere Pedro 'ga fuakaramũ 'ga upe:

—Naani futari nũ'ũ. Na'ea'uweri futari je aipo 'jau nũ'ũ. “Nakwaawi je 'ga”, na'ea'uweri je. “Tene 'gã je jukai 'ga reewe futat”, a'e ete nipo je. Nakwakuwa'uweri futari je ene— 'jau Pedro 'ga Jejuí 'ga upe.

Ore juejue nanẽ Pedro 'ga 'eawera rupi etee futat 'jau 'ga upe.

'Uwarete 'ga upe 'ga 'eawet

(Maku 14.32-42; Luka 22.39-46)

³⁶ Jejuí 'ga awau owaẽma Getsemani 'jaw ipe, wemimu'eramũ ore retee. A'eramũ Jejuí 'ga 'jau ore:

—'Au ete pejup ra'ne. Iruupeu'i je oi teporogy-tau Tejuwarete 'ga upe ra'ne— 'jau 'ga ore.

³⁷ A'ere 'ga muapyra 'gã etee erooi ojeupi. Pedro 'ga, Tiago 'ga, Juã 'ga. Mĩmera 'gã etee 'ga erawau ojeupi. Tiago 'ga, Juã 'ga retee Sepeteu 'ga ra'yra 'gã. Jejuí 'ga 'arasiga 'ga mopy'aywyrafenayau 'ga mogou. ³⁸ A'eramũ 'ga 'jau muapyra 'gã nupe:

—Je'arasiga nipo 'ã je juka. Peser awi ete peje-jupa. Peporogyta Jarejuwarete 'ga upe je pyri— 'jau 'ga 'gã nupe.

³⁹ A'eramũ 'ga ojepe'au'i 'gã nui. Awau 'ũina peu'i wenupy'ãu wapyka weakwara rerawau enũina ywy are futat erujaa oporogytau 'Uwarete 'ga upe:

—Kiapi'ni. 'Wyria'ri 'gã imara'ne je ree. 'Gã nipo 'ã je rereko tywerete 'ja. Ojeupe ene iapoukare'em ire amunipo 'ã 'gã nuapoa'uweri

nanuara je ree. A'ere 'ã najeremifutar imũ rõi te ereapoukat. Ejemifutar imũ etee te 'ã ereapoukat 'gã nupe jee— 'jau 'ga 'Uwarete 'ga upe.

⁴⁰ Oporogytapaw ire 'ga afu'ama awau muapyra 'gã pyri. A'ere 'gã seri 'upa. A'eramũ 'ga 'jau Pedro 'ga upe:

—Peset te pejejupa? Pejeje'ega te nepemonoi'i Jarejuwarete 'ga upe je pyri? A'e'ja'wiramũ mi-amũ sipo nepeporogytai Jarejuwarete 'ga upe?— 'jau 'ga 'ga upe. ⁴¹ —Peser awi. Peporogyta Jarejuwarete 'ga upe. A'eramũ pẽẽ pejefuakaramũ mama'e tywera apowe'em. Kasi a'e pe nepẽfuakari ne. A'eramũ pẽẽ mama'e tywera etee iapou 'ga upe ne. Nepẽparuapoweri agawewi nipo mama'e tywer are. A'etea nipo peapo. 'Ga upe pejeporogytawe'em 'eramũ mama'e tywera etee futat peapo pejekou— 'jau 'ga 'ga upe.

⁴² Aipo 'ga upe 'e re Jejui 'ga awau 'gã nui nũ oje'ega monou 'Uwarete 'ga upe nũ:

—Kiapi'ni. Je ree iporomutare'ema 'gã ifuwet je ree. 'Gã te nipo 'ã je rereko tywerete 'ja. Ojeupe ene iapoukare'em ire amunipo 'ã 'gã nuapoi. A'ere 'ã najeremifutar imũ rõi te ereapoukat. Ejemifutar imũ etee te 'ã ereapoukat 'gã nupe jee— 'jau 'ga 'Uwarete 'ga upe.

⁴³ A'ere 'ga awau ojewya wemimu'e 'gã pyri nũ. Nãnẽwẽjẽmĩ 'gã 'upa nũ. Osea etee 'gã 'upa nũ. Wopeypejamũ etee 'gã ajemogyau. A'eramũ 'gã osea 'upa 'ga ruramũ nũ. ⁴⁴ A'eramũ Jejui 'ga awau oporogytau'japa 'Uwarete 'ga upe nũ. ⁴⁵ 'Uwarete 'ga upe oporogyta re 'ga 'ua nũ. Nãnẽwẽjẽmĩ 'gã osea 'upa nũ. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Peser etee futat nipo pejejupa nũ ki sa? Au'je pejeser ire. 'Awamũ futat 'gã Pēneki'yramũ je monoi ae a'wyre'ema 'gã po pe. ⁴⁶ Pe'je iruukwe soo 'gã nekoaa 'jau. Kweramũ ae a'wyre'ema 'gã po pe je monoara 'ga ruri— 'jau 'ga oree.

Jejui 'ga pyykawet

(Maku 14.43-50; Luka 22.47-53; Juã 18.3-11)

⁴⁷ Jejui 'ga porogytapawe'emauwe Judas Iskar-iote 'ga 'ua. Jejui 'ga remimu'eferamũ ore mũ poromũ. Kwaiwete 'gã nerua erojemorypa Jejui 'ga ree. A'eramũ mainana 'wyrriara 'gã kwaiwete 'gã mua Judas 'ga rupi. Judeu 'gã 'wyrriari 'gã nanē kwaiwete 'gã mua 'ga rupi. Jyuua 'gã erua muap. Mĩmera 'gã erua erojemorypa 'ga ree. ⁴⁸ Mainana 'wyrriara 'gã nupe oporogytau Judas 'ga 'jau 'gã nupe rai'i: “Oo nipo je Jejui 'ga retywape pytea pē neape. A'eramũ pēē a'e are 'ga kwaapa 'ga retywape pyteramũ. A'erauwe futar iki pēē pejewau 'ga pyyka 'ga rerawau”, 'jau 'ga 'gã nupe rai'i. ⁴⁹ A'eramũ 'ga owaēma ypy we awau Jejui 'ga rerowyka 'jau 'ga upe:

—'Au te ereko, ki Ku'jyp?— 'jau 'ga 'ga upe.

A'eramũ futat 'ga 'ga retywape pytea.

⁵⁰ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Ejemifutara eapo etee futat— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

A'erauwe Judas Iskariote 'ga remireroofera 'gã 'ua Jejui 'ga pyyka, 'ga pofaa. ⁵¹ A'ere Jejui 'ga remimu'eferamũ ore mũ ogyuu rekyita kũima'e 'ga amũ ree, 'ga namĩ monoka. Furuk. Mainana 'wyrriararete 'ga remiayuwa 'ga namĩ yypa.

⁵² Aipo 'ga namĩ yywamũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Ereapo awi nanuara. Ere ejy monou imunepa yrũ pype kũi— 'jau 'ga 'ga upe. —Jyuu pyu aja-jukaara 'ga te anure 'gã tajuka jyuu pyu 'jau— 'jau 'ga 'ga upe. ⁵³ —“Nopoari nipo 'ga ruwa 'ga 'ga”, pe'je nipo kũi. Ojeupe je enũi re amunipo 'ã Jeruwarete 'ga je poari futari. Kwaiwete amunipo 'ã 'ga ywagipewara 'gã mua je poaa— 'jau 'ga 'ga upe. ⁵⁴ —A'ere je naenũi 'ga upe. Wemifutar imũ 'ga iapoa etee futat je afutat. Ymã te Jeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari 'gã amũ nupe je pyyg are rakue. A'eramũ je 'gã nemikwasiarer imũ etee futat mama'e jeapo futaa tejee— 'jau 'ga oree.

⁵⁵ A'ere 'ga 'jau opyykara 'gã nupe:

—Ma'eramũ pẽẽ ma'eramũ pejejua muawa pyu je nupãu ekoete 'ũ? muna'ywa 'jawe 'ũ? Ma'eramũ pẽẽ muawa we erua jyuu reewe jepiara rupi 'ũ? Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe 'gã mu'e je reko-ramũ miamũ ako naje pyygi pejepe ai'i— 'jau 'ga 'gã nupe. ⁵⁶ —Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari 'ga amũ upe jemanũ are ikue. A'eramũ 'ã pẽẽ iapou 'ga remikwasiarer imũ etee futat— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'e renupawe ore Jejui 'ga remimu'eramũ orokwasi'wau 'ga wi, 'ga rejaa, oroka'jama 'gã nui. Orokyjau 'gã oropyyg awi. A'eramũ ore oroka'jama 'gã nui.

Anasi 'ga rog ipe 'ga rerooawet

(Maku 14.53-65; Luka 22.54-55, 63-71; Juã 18.13-14, 19-24)

⁵⁷ A'ere Jejui 'ga pyykara 'gã 'ga rerawau mainana 'wyriararete 'ga rog ipe, Kaifasi 'ga rog ipe. Peu futat judeu 'gã 'wyria'ri 'gã ajatykau

Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã netee. A'eramũ 'gã Jejui 'ga rerawau 'gã nupe. ⁵⁸ Pedro 'ga awau 'gã newiri. A'ere 'ga nuerowygi Jejui 'ga. Mukuu etee futat 'ga akou 'ga wi. Awau 'ga owaẽma mainana 'wyriararete 'ga roga upe. A'ere Pedro 'ga nooi osou. Ukupepe etee futat 'ga awau akou 'oga osoma pype mainana 'ga remiayuwa 'gã pyri, Janeruwarete 'ga mogytaawa raarana 'gã pyri nanẽ nũ. Jejui 'ga rereko renuw are Pedro 'ga oporenuwiweramũ akou. A'eramũ 'ga akou mukuu'i etee futat 'ga rereko renupa.

⁵⁹ Ojeupe 'gã Jejui 'ga reruramũ mainana 'wyr-iara 'gã oje'ẽma'e 'gã netee 'ga remiapo tywera mome'waramũ rekaa. Judeu 'gã 'wyrria'ri 'gã ajatykau 'gã nee nũ.

—Sijuka futat 'ga 'jau — 'jau 'gã ajaupe. — A'ere jane nijuka ekoetei 'ga. Kasi a'e pe mytuna 'gã mara'neramũ jane ree ne. A'eramũ pẽẽ i'me ma'e 'gã amũ nerua. Jejui 'ga remiapo tywera 'gã tomome'u 'me janee 'jau— 'jau 'gã ajaupe.

⁶⁰ A'eramũ kwaiwete 'gã 'ua o'meramũ Jejui 'ga ree. A'ere 'gã naju'jaju'jawe rũi imome'ui 'gã nupe.

⁶¹ Poje mukũja 'gã 'ua o'meramũ 'gã nupe:

—Ore aruenup 'ga je'ega ai'i. “Anure nipo je Jarejuwarete 'ga mogytaawa retygi. A'ere nipo je imuapyra 'ara rupi etee imowyri nũ”, 'jau 'ga oreremianuwamũ ai'i— 'jau 'gã imome'wau mainana 'wyriararete 'ga upe.

⁶² Aipo ojeupe 'gã 'e renupawe mainana 'wyr-ararete 'ga afu'ama 'jau Jejui 'ga upe:

—Ma'ja ere te 'gã nupe? Nereje'egi te 'ã 'gã nupe aipo 'gã 'eramũ a'i kũi?— 'jau 'ga 'ga upe.

⁶³ A'ere Jejui 'ga pigi etee u'ama. A'eramũ mainana 'wyrararete 'ga 'jau 'ga upe:

—Jarejuwarete 'ga remianuwamũ ere jee: Ene te Jarejuwarete 'ga remimurera? Ene futat te 'ga ra'yraretea?— 'jau 'ga 'ga upe.

⁶⁴ —A'jea futat ere poromũ. Je te 'ã Pēneki'yraretea. Anure nipo je apygi Pājērete 'ga yse katy, 'ga jakwatawa katy. Peu je renamũ nipo pēē je resaka. Anure nipo je ruri tejewya ywag awi ywasiga rupi— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

⁶⁵ A'erauwe mainana 'wyrararete 'ga waity monoroka amara'nea resaukaawamũ.

—A'jea futat 'ga Jarejuwarete 'ga kurawi akou ra'e— 'jau 'ga 'gã nupe. —Jane futat te 'ã Jarejuwarete 'ga kurawa sienup 'awamũ jarejemogyau. Na'gã amũ rūi futat 'ã omome'u janee— 'jau 'ga 'gã nupe. ⁶⁶ —Ma'ja pe'je te 'ga upe?— 'jau 'ga 'gã nupe.

—Sijukaukat futat jane 'ga— 'jau 'gã 'ga upe. —Jarejuwarete 'ga te 'ã 'ga akurap.

⁶⁷ A'eramũ futat 'gã onymuna 'ga reakwar are, opo afuapyka erofaa 'ga ree. ⁶⁸ Amumera 'gã 'jau 'ga nupã re 'ga upe:

—“Je te 'ã Jarejuwarete 'ga remimurera”, ere 'ã oree. A'eramũ ene 'jau oree: Awỹja ene nupãu 'awamũ 'ũ?— 'jau 'gã 'ga upe, 'ga rerekoemãu erekou.

Pedro 'ga Jejui 'ga kwakupa

(Maku 14.66-72; Luka 22.56-62; Juã 18.15-18, 25-27)

⁶⁹ A'e pe Pedro 'ga 'ũina ukupepe. Poje mainana 'wyrararete 'ga remiayuwa ēē mũ 'ua 'ga pyri 'jau 'ga upe:

—Ene Garireja ywy awi 'ut ma'efera kĩa rewiri ako ma'eferamũ ene, 'jau je rã, Jejui kĩa rewiri ako ma'eferamũ ene, 'jau je rã— 'jau ěě 'ga upe.

Janeruwarete 'ga mogytaawa raarana 'gã pyri 'ga renamũ ěě 'jau 'ga upe.

⁷⁰ —Tee. Naani nũ ĩ. Nakwaawi je 'ga nũ ĩ. A'eramũ awỹja upe ene 'jau ekou ĩ— 'jau futatee 'ga ěě upe, ojepyriwara 'gã nemianuwamũ. — Nakwaawi je ene'ea nũ ĩ— 'jau 'ga ěě upe.

⁷¹ A'erauwe 'ga afu'ama awau 'oga osoma rokware katy. Poje peu oporowyky ma'e ěě mũ 'ga resaka nũ. A'eramũ ěě 'jau ojepyriwara 'ga upe:

—Ko kĩa Jejui kĩa rewiri ako ma'efera kĩa futat. Nasare pe waranup ma'efera kĩa rewiri ako ma'efera kĩa futat— 'jau ěě 'ga upe.

⁷² A'eramũ Pedro 'ga 'jau nũ:

—Kuu. Ene'me awi ĩ. Manamũ te je aipoa kũima'e 'ga kwaawi 'i ĩ— 'jau futatee 'ga ěě upe.

⁷³ A'ere peu u'am ma'e 'ga amũ 'jau 'ga upe nũ:

—A'jea futat ěě 'i enee. Ene futat 'ga rewiri ako ma'eferamũ— 'jau 'ga 'ga upe. —Sã'ã ene Garireja ywy pewara 'gã je'ega rerekoa. A'eramũ ene 'ga rewiri ako ma'efera futat— 'jau 'gã Pedro 'ga upe.

⁷⁴ —“Nakwaawi je 'ga” a'e je akiko. Janeruwarete 'ga remianuwamũ te 'ã je 'eu'jawi. Nakwaawi je 'ga, 'jau. Nakwaawi je aipo pẽ'ea nũ'ũ. A'eramũ pẽ ma'ja upe 'jau pejemogyau 'ũ?— 'jau 'ga 'gã nupe. —Te'me re je Jarejuwarete 'ga tejereko tywera futari tejee nũ'ũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'erauwe wyrasokwě je'egi. ⁷⁵ A'erauwe Pedro 'ga wea'aramũ Jejui 'ga 'eawer are. “Wyrasokwě

je'ege'emauwe nipo 'Nakwaawi je 'ga' ereu'jau'jap 'gã nupe" 'eawer are Pedro 'ga wea'aramũ. A'eramũ 'ga ojenosõu aipo u'eawera rerawau enujãna pe awi. A'eramũ futat 'ga u'arasigamũ wea'aramũ ee.

—Ma'eramũ je aipo 'jau ra'e 'ũ?— 'jau 'ga 'ũina u'arasigamũ. —Mama'e esage na'ga 'ã wapo jee jepi re'ã. A'etea pa je 'ã aipo a'e ekoete 'gã nupe ra'e nũ— 'jau 'ga ojeupe.

A'eramũ 'ga ajaa'wau awau u'eawera raykau.

27

*Piratu 'ga upe Jejui 'ga rerooawet
(Maku 15.1; Luka 23.1-2; Juã 18.28-32)*

¹ Ai'iwetetewe mainana 'wyrriara 'gã judeu 'gã 'wyrriari 'gã netee oje'ega ajaupe:

—“Je te 'ã Jarejuwarete 'ga ra'yraretea”, e'i ako Jejui 'ga janee ko. A'eramũ jane 'ga jukaukaa 'gã nupe— 'jau 'gã ajaupe.

² A'eramũ 'gã 'ga faa, 'ga rerawau Piratu 'ga rog ipe. Romanũ 'gã opytuna 'ga amũ monou 'wyrriaramũ 'ga mÿina judeu 'gã nupe rakue, Piratu 'ga monou 'wyrriaramũ 'gã nupe rakue. A'eramũ 'gã Jejui 'ga rerawau Piratu 'ga upe.

*Judas 'ga jejukaawet
(Atos 1.18-19)*

³ “Sijukaukat Jejui 'ga 'gã nupe 'jau” 'e renupawe Judas Iskariote 'ga u'arasigamũ 'gã nupe 'ga monoawer are. A'eramũ 'ga Jejui 'ga resaukaawera repyfera rerawau erojewya mainana 'wyrriara 'gã nupe, judeu 'gã 'wyrriari 'gã nupe nanẽ nũ.

—Kweramũ trĩta ywope'ia je upe pẽnemimurera.
⁴ Mama'e tyweretea je aapo ai'i. Nuapoi futari 'ga mama'e tywera. A'etea je 'ga omono ekoete pẽ nupe ijukaukaa ai'i— 'jau 'ga awau 'gã nupe.

—Tee. Ene te futat te 'ã ere 'gã nupe rai'i— 'jau etee 'gã 'ga upe.

⁵ Aipo ojeupe 'gã 'eramũ Judas Iskariote 'ga ka'aranũũ ywope'i monou imomopoa ywyu 'gã nowase. A'eramũ 'ga uẽma awau ojejukau tu-paama pyu.

⁶ Judas Iskariote 'ga ẽmauwe mainana 'wyrira 'gã wowase 'ga remimomoporera ka'aranũũ ywope'i mono'oga.

—Koa ako jane ka'aranũũa simono Jejui 'ga re-saukaawamũ 'ga upe ai'i. A'eramũ koromũ 'ga repyfera futat— 'jau 'gã ajaupe. —“Aerepyfera perur awi Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipẽ”, e'i 'ã Moisesi 'ga rakue. A'eramũ jane imonowarũ'em Jarejuwarete 'ga mogytaawa ka'aranũũ ryrũ pype — 'jau 'gã ajaupe. —Maran ajee jane erekoi 'ũ?— 'jau 'gã ajaupe.

—Ywya simut ape judeue'ema 'gã nywyramũ kũi— 'jau 'gã ajaupe.

⁷ Oporogytapaw ire 'gã erawau japepo apoara 'ga upe, 'ga ywy muawamũ.

—'Awa ywya judeue'ema 'gã nywya— 'jau 'gã ajaupe.

⁸ Ka'aranũũ ae repyfera 'gã imonou 'gã nupe ywy muawamũ ojeupe. A'eramũ 'gã aipo ywy re'roka, “wy rupap” 'jau 'gã e'roka.

⁹⁻¹⁰ Ymã te 'ã Jeremi 'ga oje'ega kwasiari aipo are rakue:

“Ywya pemut 'ga repyfera pyu. Japepo apoara 'ga ywya pemut, ere ki 'gã nupe”, 'jau Ku'jywa 'ga jee ikue.

“A'eramũ je 'ga 'eawera mome'wau 'gã nupe.

‘Trĩta ka'aranũ ywope'ia simono 'ga muawamũ 'jau', 'jau 'ga rakue.

A'eramũ 'gã 'ga repyfera pyu ywy mua, Ku'jywa 'ga 'eawer imũ etee futat”, 'jau Jeremi 'ga ikwasiaa rakue.

A'jea futat 'ga remikwasiarera. Ywya 'gã imua Jejuĩ 'ga repyfera pyu, Jeremi 'ga 'eawer imũ etee futat.

*Jejuĩ 'ga upe Piratu 'ga poronupawet
(Maku 15.2-5; Luka 23.3-5; Juã 18.33-38)*

¹¹ Ojeupe Jejuĩ 'ga reruramũ Piratu 'ga oporonupa ee 'ga upe:

—A'jea te ene 'wyriaramũ judeu 'gã nupe?— 'jau 'ga Jejuĩ 'ga upe.

—A'jea futat— 'jau 'ga 'ga upe.

¹² A'eramũ mainana 'wyriara 'gã 'ga je'ẽwu'jaga judeu 'gã 'wyria'ri 'gã netee. A'ere 'ga noje'egi futari oje'ẽwu'jagamũ.

¹³ A'eramũ Piratu 'ga 'jau 'ga upe:

—Nereenuwi te 'gã je'ega? Ma'eramũ nã'ã nereje'egi 'gã nupe re'ã?— 'jau 'ga 'ga upe.

¹⁴ A'ere Jejuĩ 'ga noje'egi futari 'gã nupe. O'meramũ te 'gã 'i. A'eramũ 'ga oje'ege'ema 'gã nupe. A'eramũ Piratu 'ga oporesagamũ etee 'ga ree. “Ma'eramũ sipo 'ga noje'egi?” 'jau 'ga ojeupe.

*'Gã nupe Jejuĩ 'ga monoawet
(Maku 15.6-15; Luka 23.13-25; Juã 18.39–19.16)*

15 Mani'oko'o jopype'ema 'wawa maraka apoawa rupi Piratu 'ga moromunepawa pype imunewipywera 'ga amũ muẽma judeu 'gã nupe jepi, 'gã nemienũiwera 'ga 'ga imuẽma 'gã nupe jepi. 16 A'e pe a'eramũ Parapasi 'ga 'ũina moromunepawa pype. Oporojuka ma'e 'ga. Judeu 'gã nemiesagete 'ga. 17 A'eramũ Piratu 'ga 'jau 'gã nupe:

—Maranuara te je amuẽm pẽ nupe? Jejui 'ga, Ku'jywa 'ga remimurera 'jawa 'ga te ra'u pefutat nũ? Parapasi 'ga te ra'u pefutat nũ?— 'jau 'ga 'gã nupe.

18 Piratu 'ga mainana 'wyriara 'gã kwaapa futat. “Werekoay pa 'gã 'ga ra'e. A'eramũ pa 'gã a'eramũ 'ga rerua jee ra'e”, 'jau Piratu 'ga ojeupe. “A'ere mytuna 'gã poromutaramũ 'ga ree. A'eramũ nipo 'gã 'jau: 'Jejui 'ga emut oree', 'jau nipo 'gã jee”, 'jau Piratu 'ga ojeupe. 19 'Wyriara kanawa 'arimũ Piratu 'ga 'ũina oporogytau 'gã nupe. Poje 'ga amũ 'ua 'ga remireko ãẽ je'ega rerua 'ga upe: “Epoit kĩa wi. Nuapoa'uweri kĩa mama'e tywera. Afayup je kĩa ree ko. Jefayuwa je mopiryyi ko. A'eramũ ene epoia kĩa wi. Erereko tywet kasi kĩa ne”, 'jau ãẽ oje'ega mua omena 'ga upe, Piratu 'ga upe.

20 A'e pype mainana 'wyriara 'gã judeu 'gã 'wyria'ri 'gã netee mytuna 'gã mojerowiarukaa oje'eg are.

—“Parapasi 'ga ki emuẽm imua oree”, sa'e 'ga upe 'jau. “A'eramũ ene Jejui 'ga jukaukaa jefaruu 'gã nupe”, sa'e 'ga upe 'jau— 'jau 'gã mytuna 'gã nupe, 'gã mojerowiarukaa ee.

21 A'eramũ Piratu 'ga 'jau 'gã nupe:

—Maranuara 'ga te pefutat je imuēma pejeje-
upe?— 'jau 'ga 'gã nupe.

—Parapasi 'ga te ki emuēm imua oree— 'jau 'gã
'ga upe.

²² A'eramũ Piratu 'ga 'jau 'gã nupe:

—Maran te jane Jejui 'ga rerekoi? “Ku'jywa 'ga
remimurera” 'jawa 'ga rerekoi?— 'jau 'ga 'gã nupe.

—Ejukaukat 'ga 'ypeywar are— 'jau 'gã 'ga upe.

²³ A'eramũ Piratu 'ga oporonupa ee 'gã nupe:

—Ma'ja te 'ga wapo ajukaawamũ pẽ nupe rai'i?
— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'ere 'gã afukafukai tee ajemogyau:

—Ejukaukat futat Jejui 'ga 'ypeywar are 'gã
nupe— 'jau 'gã wojere'emamũ futat wafukaita 'ga
upe.

²⁴ Niporenuwiweri 'gã 'ga je'eg are. A'eramũ 'gã
ojopy'rapy'rau etee futat wafukaita Piratu 'ga upe.
A'eramũ Piratu 'ga 'jau ojeupe: “Amono pa ajee je
'ga 'gã nupe kwy. Kasi a'e pe 'gã ore apisi ne kwy”,
'jau 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga 'jau wemiayuwa 'ga
amũ upe:

—'Ya erut ara jee— 'jau 'ga 'ga upe.

A'eramũ 'ga 'y rerua 'ga upe. A'eramũ Piratu 'ga
ojepoeita mytuna 'gã nowase.

—Peesak je jepoeja. Je najeporujukaweri 'ga
ree. “Nuapoi 'ga mama'e tywera”, a'e je ako pẽ
nupe ko— 'jau Piratu 'ga 'gã nupe. —Je apoit futat
'ga wi, 'ga monou pẽpo pe. A'eramũ je tejepoeita
pẽ nowase 'ga wi tepoiawa resaukaawamũ— 'jau
'ga 'gã nupe.

²⁵ A'eramũ mytuna 'gã 'jau 'ga upe:

—“Ejukaukat 'ga”, aru'e ore enee. Ore te 'ã
arajukaukat 'ga 'gã nupe. A'eramũ nipo a'e are

Janeruwarete 'ga ore rerekou tyweaete orera'ya
'gã neewe— 'jau 'gã 'ga upe.

²⁶ A'eramũ Piratu 'ga Parapasi 'ga muẽmukaa
moromunepaw awi 'gã nupe. A'eramũ 'ga 'jau
jefaruu 'gã nupe:

—Pe'je Jejui 'ga rerawau 'ga nupãu jea'gue'em
futut. 'Ga nupãmaw ire pẽẽ 'ga rerawau 'ga
mu'ama 'ypeywar are— 'jau 'ga 'gã nupe. —
A'eramũ 'ga peu etee futut amanũmũ u'ama 'jau—
'jau 'ga 'gã nupe.

Jefaruu 'gã Jejui 'ga rerekoemãawet
(*Maku 15.16-20; Juã 19.2-3*)

²⁷ 'Ga nupã jea'gue'em ire jefaruu 'gã Jejui
'ga rerawau 'ga rerosou Piratu 'ga rog ipe nũ.
A'eramũ 'gã opytuna 'gã majatykau 'ga ree.

²⁸ A'eramũ 'gã 'ga raity mosoka 'ga wi. 'Wyriara
raity piraga pyu 'gã 'ga kupe pïaa. ²⁹ A'ere 'gã
juapekagũũ muapĩina akagyruãnamũ iapou 'ga
upe. A'eramũ 'gã imonou imunepa 'ga akaga
pype. A'ere 'gã ywya'ia monou 'ga po pe.
A'ere 'gã wapyka wenupy'ãu 'ga rowase 'ga
rerekoemãawamũ etee.

—Pemã'ẽ judeu 'gã 'wyriararete 'ga ree ki
sa. 'Wyriara raity piraga 'ga wereko imunepa
'awamũ. 'Wyriara akagyruã nanẽ 'ga wereko
nũ. Ywya'ia nanẽ 'ga wereko opo pe. 'Wyri-
ararete 'ga nipo ki sa— 'jau 'gã ajaupe 'ga jaita 'ga
rerekoemãu.

A'ere 'gã 'jau Jejui 'ga upe:

—Ene te 'ã 'wyriararetea judeu 'gã nupe ra'e.
'Awamũ ereko 'wyriarareteramũ nakwaparimũ

rūi futat 'gã nupe — 'jau 'gã Jejui 'ga upe, 'ga rerekoemāu erekou.

³⁰ A'ere 'gã onymuna 'ga ree. Ywyrā'i'i 'gã ekyita 'ga po awi, 'ga akaga nupāu ipyu. ³¹ A'ere 'gã 'ga rerekoemā re taity piraga moia 'ga wi nū. A'ere 'gã 'ga raity munepa 'ga wi nū. A'ere 'gã 'ga rerawau 'ga jukaaw ipe.

'Ypeywar are Jejui 'ga monoawet

(Maku 15.21-32; Luka 23.26-43; Juā 19.17-27)

³² Jerusareg awi Jejui 'ga renuēma ppy we 'gã Simāo 'ga rekoa, Sirene ywy pewara 'ga rekoa. A'eramū jefaruu 'gã 'jau 'ga upe:

—'Ypeywara erokwap 'ga upe— 'jau 'gã 'ga upe.

A'eramū 'gã iupirukaa 'ga upe. ³³ Awau 'gã owaēma *Gogata* 'jaw ipe. ('Gã je'eg imū *Gogata* 'ea Aeakagera 'jawewara 'ea futat poromū).

³⁴ 'Ga rerowaēm ire 'gã muaga monou y'way pype 'ga upe numiamū. A'ere 'ga reapyoramū ee. A'eramū 'ga itykure'ema. ³⁵ A'ere 'gã 'ga jywa pypiraa 'ypeywar are. A'ere 'gã itaju pyu 'ga pokutuka 'ypeywar are. A'ere 'gã 'ga py maju'aa aju'arimū ikutuka itaju pyu. A'ere 'gã 'ga mafu'ama 'ga monou 'ga mu'ama 'ypeywara reewe futat. 'Ga rekoa futat 'gã imonou imu'ama 'ypeywar are ipokutuka. 'Ypeywar are 'ga mu'am ire 'gã 'ga raityfera mojo'oka ajaupe. Ita'i 'jawewara 'gã imomopoa 'upa ywyu. A'eramū 'gã ijewag are 'ga raity mojo'oka. Sā'ā ae jugu momora. Nan futat 'gã ita'i 'jawewara momopori 'upa 'ga raityfera mojo'okawamū. ³⁶ 'Ga raityfera mojo'og ire 'gã wapyka 'upa 'ga rarūmū. ³⁷ A'ere 'gã 'yjepa'nī are ikwasiaripyrrera monou inuga ikutuka 'yw are

'ga apyte'rarimũ. “Koromũ futat judeu 'gã 'wyr-iararetea” 'ea 'gã imonou ikwasiaa 'yjepa'nĩ are. A'ere 'ga resakara 'gã 'ga jukaawera kwaawi.

³⁸ 'Ga reewe 'gã mukũja muna'ywa 'gã monou imu'ama 'ypeywar are. Muna'ywa põ'õ me 'gã Jejui 'ga mu'ama. ³⁹ 'Gã pyu okwap ma'e 'gã Jejui 'ga rerekoemãu 'ga kurapa:

⁴⁰ —“Anure nipo je Jarejuwarete 'ga mogytaawa retygi. A'ere nipo je imuapyra 'ara rupi imowyri nũ”, ere 'ã rai'i. A'eramũ ene ejua ejypa 'ypeywar awi. Ejepoat ejetee futat — 'jau 'gã 'ga upe. —“Jarejuwarete 'ga ra'yramũ je”, ere 'ã jepi. A'eramũ ene ejua ejypa 'ypeywar awi— 'jau 'gã 'ga upe.

⁴¹ Mainana 'wyrriara 'gã, Moisesi 'ga remik-wasiarer are moromu'jara 'gã, judeu 'gã 'wyrriari 'gã. Mĩmera 'gã nanẽ 'ga rerekoemãu 'upa nũ.

⁴² —Opoat 'ga 'gã jepi. A'ere 'ga nojepoara'uweri futari. Israeu juapyreramũ jane'wyrriararetea e'i na a'e 'ga jepi re'ã? Siesag iki ajee 'ga rura 'ga jywa 'wei. 'Ga jyp 'ga ruramũ sirowiat 'ga 'jau 'wei— 'jau 'gã ajaupe.

⁴³ —“Jarejuwarete 'ga ree je jemogypygyi”, e'i 'ga 'ã akou jepi. Siesak 'ga 'ga poara 'jau. “Je 'ã 'ga ra'yra”, e'i 'ga 'ã akou jepi— 'jau 'gã 'ga rerekoemãu 'upa 'ga jaita.

⁴⁴ 'Ga pyri imu'amipyrrera 'ga amũ nanẽ 'ga kurapa nũ.

Jejui 'ga manũawet

(Maku 15.33-41; Luka 23.44-49; Juã 19.28-30)

⁴⁵ Kwara okwapa aje owepa. Ypytuna 'jawe futat opyytunaiwamũ. Kwara ajerewamũ tãmêjê awau weny jesagamũ nũ.

⁴⁶ Kwara renye'emauwe Jejui 'ga wafukaita oje'eg imũ futat.

—*Eli eli lama sabactani*— 'jau 'ga oje'eg imũ.

Oje'eg imũ 'ga 'eawera: “Kiapi'ni, Kiapi'ni, ma'eramũ te erepoit je wi?” 'ga 'ea futat poromũ 'ga afukaja.

⁴⁷ Aipo 'ga 'e renupara 'gã amũ 'jau:

—Eliasi 'ga 'ga wenũi— 'jau 'gã ajaupe.

⁴⁸ 'Ga pyriwara 'gã amũ ujãna amynejuranũ pyyka imonou imunepa y'waynana pype. A'ere 'ga imonou iupia 'ywa rapefã are imonou Jejui 'ga upe 'ga remipyteramũ. ⁴⁹ A'ere amumera 'gã 'i:

—Tene ra'ne. Siesak Eliasi 'ga rura 'ga mosoga 'ypeywar awi ra'ne 'jau— 'jau 'gã 'gã nupe.

⁵⁰ A'ere Jejui 'ga wafukaju'japa nũ. A'eramũ futat 'ga amanũmũ.

⁵¹ A'eramũ futat Janeruwarete 'ga mogytaawa my'jawa rowopypea taitya otoroka opojo'ogamũ mytera rupi. Ywate awi we futat 'ua opojo'ogamũ ywyu. Ywya otomoga 'ga manũnamũ, itauu nanê ojekajekau nũ. ⁵² Teumera monoawera nanê ojeawopytymo'woka nũ. Janeruwarete 'ga remi-ayuya 'gã kwaiwete oferapa ũ'jãu ita kwar awi.

⁵³ A'ere oferap ma'efera 'gã Jejui 'ga feraw ire etee te 'gã oi osou Jarejuwarete 'ga 'wyrarete pe, Jerusareg ipe. Kwaiwete Jerusareg ipewara 'gã 'gã nesaka.

⁵⁴ Jejui 'ga manũnamũ 'ga rarũarera 'gã 'ga manũ resaka. Jefaruu 'gã, o'wyrriara 'ga retee 'ga manũ resaka. Mama'e tesirũgatua nanê 'gã esaka ywy

yyja reewe. A'eramũ 'gã okyjau ajemogyau. A'eramũ 'gã 'jau:

—A'jea futat 'ga Ku'jywa 'ga ra'yra futat ra'e— 'jau 'gã ajaupe.

⁵⁵ A'e pype nanē Jejui 'ga rewiri ako ma'efera 'gã kūjāmera 'gã 'upa muku'i 'ga manũ resaka nũ. Garireja ywy awi 'ga rupi 'ut ma'efera 'gã futat. 'Ga rewiri futat 'gã akou mama'ea 'ga upe iapoaramũ. Poromũ kūjāmera 'gã 'up 'ga manũ resaka. ⁵⁶ Ēē mũ rera Mari Matarena, ajepeja ēē rera Mari. Aipoa Mari ēē Tiago 'ga y ēē Jose 'ga retee. Sepeteu 'ga ra'yra 'gã y ēē nanē akou 'gã pyri nũ.

Ita kwara pype Jejui 'ga monoawet

(Maku 15.42-47; Luka 23.50-56; Juã 19.38-42)

⁵⁷⁻⁵⁸ Kaaruwamũ Jose 'ga, Arimateja pewarera 'ga awau Jejui 'ga reumera renũina Piratu 'ga upe.

—Amanũ Jejui 'ga ko. 'Ga reumera toroo inuga ita kwara pype 'jau— 'jau 'ga awau Piratu 'ga upe.

A'eramũ Piratu 'ga 'jau 'ga upe:

—Ere 'ga rerawau inuga ipype— 'jau 'ga 'ga upe.

A'eramũ Piratu 'ga oje'ega monou jefaruu 'gã nupe: “Pemut Jejui 'ga reumera imojypa 'ypeywar awi imonou Jose 'ga upe”, 'jau 'ga oje'ega monou 'gã nupe. Jose 'ga Jejui 'ga rerowiaara 'ga futat. Ika'aranũ kwai ma'e 'ga. ⁵⁹ 'Ga poromũ Jejui 'ga reumera weroo iauwana inuga taity yau pyu, linu 'jawa pyu. ⁶⁰ A'eramũ 'ga 'ga reumera monou inuga ita kwara pype. Ita kwar yaua poromũ. Jose 'ga futat iapoukaa rakue. Ojeupe futat 'ga iapoukaa rakue numiamũ. A'ere 'ga Jejui 'ga reumera monoi inuga oma'eramera pype futat. 'Ga mono re 'ga itapewuu mojerepa imonou

imĩina ita kwara rawopytymawamũ. A'ere 'ga awau jui. ⁶¹ Mari Matarena ěẽ ajepeja Mari ěẽ retee wapyka 'upa ita kwara rowase.

Ita kwara raarana 'gã

⁶² Ai'iwe mainana 'wryiara 'gã fariseu 'gã netee awau oporogytaw Piratu 'ga upe:

⁶³ —Orerea'ar ore Jejui 'ga 'meawer are. Amanũme'ẽwe 'ga 'meramũ ore ikue: “Anure nipo je manũi. A'ere nipo imuapya 'ara rupi je ferawi nũ”, e'i futatee 'ga ikue — 'jau 'gã imome'wau Piratu 'ga upe. ⁶⁴—A'eramũ jefaruu 'gã amũ iarũmũ ore. Kasi a'e pe 'ga remiayuwera 'gã nuri 'ga reumera rerawau imima kwe pe ne. A'eramũ 'gã 'jau ne: “Oferap futat 'ga u'eawer imũ etee futat ra'e”, 'jau futatee nipo 'gã 'ga reumera mim ire ne. Aipo 'e re taetu 'gã 'mea 'ga 'meawera apyraawi ne— 'jau 'gã Piratu 'ga upe. —“Je te 'ã Ku'jywa 'ga remimurera”, e'i futatee 'ga ako ikue. A'ere 'ga 'me ate 'ga rekoramũ rakue. A'eramũ 'ga reumera mimarera 'gã 'mea 'ga 'meawera apyraapa ne— 'jau 'gã Piratu 'ga upe.

⁶⁵ A'eramũ Piratu 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pe'je ajee jefaruu 'gã amũ rerawau iaaranamũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁶⁶ A'eramũ 'gã jefaruu 'gã nerawau ita kwar ipe. A'ere 'gã ita kwara rawopytymawa mojew-aka. “Gã amũ ipe'aramũ torokwaap 'gã iawopytymo'wokawera imojewakawer are 'jau”, 'jau 'gã jefaruu 'gã nupe. A'ere judeu 'gã awau imojewag ire. Jefaruu 'gã etee ejaa iarũmũ.

28

Jejui 'ga ferapawet

(Maku 16.1-10; Luka 24.1-12; Juã 20.1-10)

¹ Ikoai'i, ku'emaiw are, Mari Matarena ãẽ awau ajepeja Mari ãẽ retee ita kwara resaka. ² Poje ywy oyyita 'gã nee. Janeruwarete 'ga pyriwara 'ga amũ 'ua ojypa ywag awi 'gã nupe, ita kwara rawopyty-mawa pe'au jui 'gã nupe. A'ere 'ga 'ũina i'arimũ 'gã nupe. ³ Wenyfugamũ 'ga tupã werawa 'jawe. 'Ga ryrũa nanẽ waparasiyayramũ 'ga ree nũ. ⁴ Ywag awi 'ut ma'efera 'ga resakawe ita kwara rarũara 'gã okyjau oyyita 'ga wi. A'eramũ 'gã ajemogymogyau etee amanũ ma'e 'jawe. ⁵ A'eramũ ywag awi 'ut ma'efera 'ga 'jau kũjãmera 'gã nupe:

—Pekyje awi je wi— 'jau 'ga 'gã nupe. —Jejui 'ga resaka te 'ã pejot, 'ypeywar are amanũ ma'efera 'ga resaka te 'ã pejot. ⁶ A'ere 'ga nitywi 'au. Oferap ako 'ga ko, u'eawer imũ etee futat ko. Pe'je pejejua 'ga rupawera resaka— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'gã awau osou esaka. ⁷ A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Pe'je pejewau pejejãna imome'wau 'ga remimu'e 'gã nupe. “Oferap kãã awau Garireja ywy pe pẽ nenune. Peu nipo kãã peesak”, pe'je ki 'gã nupe— 'jau 'ga kũjãmera 'gã nupe. —A'jea futat je imome'ui pẽ nupe— 'jau 'ga kũjãmera 'gã nupe.

⁸ A'erauwe kũjãmera 'gã awau ã'jãu ita kwar awi. Awau ujãna Jejui 'ga remimu'eferamũ orepiara rupi. “Pekwap imome'wau” 'e ypyrauwe 'gã ujãna awau orepiara rupi. Okyjau futat 'gã ywag awi 'ut ma'e 'ga wi numiamũ. A'ere 'gã ku'iramũ etee

ajemogyau awau ujãna. ⁹ 'Gã waw ipe Jejui 'ga 'ua 'gã nekoaa.

—'Au te peko ra'e? Pëpy'ata'waawa owaëm pë nupe— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'erauwe kũjãmera 'gã 'ua 'ga rerowyka anuruka 'ua 'ga py pyyka opou. A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe:

—Ene te 'ã eneresage oree, Ku'jyp— 'jau 'gã 'ga upe 'ga rowase wããpyramũ 'upa.

¹⁰ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pekyje awi. Pe'je pejewau je mome'wau jeremimu'efera 'gã nupe. “Pe'je pejewau Garireja ywy pe. Peu tajesaukat pë nupe 'jau”, e'i kĩa pë nupe ko, pe'je ki 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

¹¹ A'e pype ita kwara rarũarera 'gã amũ awau osou Jerusareg ipe. Mainana 'wyrriara 'gã nupe 'gã awau, wemiesagera mome'wau 'gã nupe.

¹² Ojeupe 'gã imome'u re mainana 'wyrriara 'gã judeu 'gã 'wyrriari 'gã majatykau ojee. A'eramũ 'gã ojeupe imome'upyrera mome'wau ajaupe:

—Ma'ja te jane siapo 'awamũ?— 'jau 'gã ajaupe.

—Simono kwaiwete ka'aranũua iarũarera 'gã nupe kũi— 'jau 'gã ajaupe.

¹³⁻¹⁴ A'ere 'gã iarũarera 'gã nenũina oporonupa ee 'gã nupe. Imome'u re 'gã 'jau 'gã nupe:

—Pemome'u kasi 'gã nupe ne. Pë'me oree. “Ypytunimũ ore serauwe Jejui 'ga remiayuwa 'gã amũ nuri amunarũmũ 'ga ree ra'e”, pe'je oree peje'meramũ— 'jau 'gã 'gã nupe.

A'eramũ esakarera 'gã 'jau 'gã nupe:

—Tee nũ'ũ. Mama'e rarũaramũ ae nosera'uweri nũ'ũ. “Oroser ore jui ra'e” 'e renuw ire 'wyrriara 'ga amara'neramũ ore ree ne nũ'ũ— 'jau 'gã 'gã nupe.

—Naani. 'Wyriara 'ga pẽ nenuw ire ore je'egi 'ga upe pẽ nupe. A'eramũ 'ga amara'ne'emamũ pẽ nee— 'jau etee 'gã 'gã nupe nũ. —Simepy pẽẽ pẽ'meramũ 'jau— 'jau 'gã 'gã nupe.

¹⁵ A'eramũ 'gã aipo 'gã 'eramũ 'gã mojerowiaa etee.

—Nai'i— 'jau 'gã 'gã nupe.

A'eramũ 'gã ka'aranũũ pyyka 'gã nui.

A'eramũ 'gã awau o'me mokwasi'wau kwe pe. A'eramũ kwaiwete judeu 'gã 'gã 'me rerowiaa ajemogyau.

Jejui 'ga remimu'efera 'gã 'ga resaka

(Maku 16.14-18; Luka 24.36-49; Juã 20.19-23;

Atos 1.6-8)

¹⁶ “Garireja ywy pe pekwap Jejui 'ga resaka”, 'jau ywagipewara 'ga kũjãmera 'gã nupe rai'i. A'eramũ ore Jejui 'ga remimu'eferamũ arawau Garireja ywy pe. Peu oroo re ore arawau ywytyr ipe, 'ga 'eawer ipe etee futat. ¹⁷ Jejui 'ga resakawe ore 'ga muorypa arajemogyau.

—Ene te 'ã eneresage, ki Ku'jyp— 'jau ore 'ga upe 'ga resakawe.

'Ga resaka agawewi ore arajemogyau. A'etea 'gã amũ nuerowiari 'ga.

¹⁸ Jejui 'ga 'ua ore rerowyka oje'ega oree:

—Janeruwarete 'ga je mogo 'wyriaramũ najuejue etee futat pẽ nupe 'awamũ. Ywagipewara 'gã nupe, ywy pewaramũ pẽ nupe nanẽ nũ— 'jau 'ga oree. ¹⁹ —A'eramũ je 'jau 'awamũ pẽ nupe: Pe'je pejewau je mome'wau kwe pewara 'gã nupe najuejue etee futat. Amunawa moy moyka pejewau je mome'wau 'gã nupe, je rerowiarukaa 'gã nupe. Je rerowiar ire pẽẽ 'gã pymãu 'y

pe. 'Gã pymĩãu pẽẽ iapou Jarejuwarete 'ga rer imũ, 'Ga ra'yrareteramũ je rer imũ, 'Ga 'Agesage 'ga rer imũ. Mĩmeramũ ore rer imũ ki pẽẽ 'gã pymĩãu 'y pe. ²⁰ A'eramũ pẽẽ 'gã mu'jau jeje'eg are. “Peenup katu katu ki 'ga je'ega”, pe'je ki 'gã nupe. Kwe pe pejewau pejejemogyau pejejea'aramũ je'e are. “Ywy teepawe'emamũ je rekoi pẽ pyri au'jeteramũ futat” je'e are pejejea'aramũ pejejemogyau au'jeteramũ futat— 'jau 'ga oree.

Janeruwarete 'Ga Je'eg
New Testament in Kayabí (BR:kyz:Kayabí)

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kayabí

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Kayabí

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

ccv

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022
4079b71d-584e-51a5-ad2a-7eb18ed8c7d4